

Plenum

Onsdag 25.9.2024 kl. 10.00—20.54

2. Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2025

Regeringens proposition RP 109/2024 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 2 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Ärendet remitteras till finansutskottet, som de övriga utskotten enligt arbetsordningen kan lämna utlåtande till inom 30 dagar från det att propositionen remitterats till finansutskottet.

Debatten och behandlingen av ärendet avbröts i plenum 24.9.2024.

I anslutning till detta ärende tilläts även debatt om ärende 3—36 på dagordningen.

Debatten fortsätter. Minister Juuso inleder så fort hon hunnit installera sig. Minister Juuso har fem minuter till sitt förfogande och därefter minister Grahn-Laasonen också fem minuter, och sedan inleder vi en debatt.

Debatt

10.01 Sosiaali- ja terveystalman Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveystalman talousarvioesityksellä esitetään hallinnonalan määrärahasoksi 15,2 miljardia euroa, joka on noin 1,1 miljardia vähemmän kuin vuonna 2024. Epäselvyyksien välttämiseksi muistutan jo tässä kohtaa, että hyvinvointialueiden rahoitus on valtiovarainministeriön pääluokan 28 alla.

Hallinnonalan määrärahasoihin vaikuttavat erityisesti hallitusohjelman mukaiset ja keväällä 24 kehysriihessä päätetyt uudet sosiaaliturvan määräraharvetta pienentävät uudistukset. Hallitusohjelman ja kehysriihen mukaisia tuottavuustoimenpiteitä ja toimintamenosäästöjä on kohdistettu hallinnonalalle yhteensä 29,3 miljoonaa euroa. Summa kohdistuu pääasiassa virastoille ja laitoksille painottaen suurimpia laitoksia kuten Kela, THL ja Työterveyslaitos. Tuottavuussäästön taso on keskimäärin vajaa neljä prosenttia kuluvan vuoden määrärahoista.

Yliopistotasoiseen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimukseen ehdotetaan 40:tä miljoonaa euroa eli viiden miljoonan lisäystä. Osana hallitusohjelman mukaista sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kokonaisuutta nuorten huumekuolemien ehkäisyyn ehdotetaan 3,5 miljoonaa. Päihteitä ja väkivaltaa käyttäviin nuoriin kohdistuviin toimiin ehdotetaan 2,5 miljoonaa, joka käytetään lastensuojeluyksikön yhteyteen perustettavaan uuteen yksikköön. Matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden ja avun saatavuuden lisäämiseen ehdotetaan 2 miljoonaa. Lisäksi mielenterveyden matalan kynnyksen chat-palveluihin osoitetaan 500 000 euroa. Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön rahoitus nousee nettona 3,8 miljoonalla eurolla johtuen opiskelijamäärän kasvusta ja toukokuussa voimaan tulevasta terapiatakuusta.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Terveiden ja toimintakyvyn edistämiseen ehdotetaan 59,7 miljoonaa euroa eli miljoonan lisäystä kuluvaan vuoteen verrattuna. Hallitusohjelman mukaisesti ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemista jatketaan 6,5 miljoonan määrärahalla.

Nuoriin kohdistuvan erityisen huolenpidon rahoitusta jatketaan 2,5 miljoonalla, ja huu-mevalistustyöhön esitetään puolta miljoonaa. Avustuksiin yhtiöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ehdotetaan 304,1 miljoonaa euroa, joka on 79,5 miljoonaa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Vakainaistetun järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien kautta tehtävän ruoka-aputyön tukea jatketaan kolmen miljoonan määrärahalla.

Kanta-palveluiden kehittämistä ja tietotuotannon uudistamista jatketaan 26 miljoonan euron määrärahalla. EU-hankkeiden kansallista vastinrahoitusta on huomioitu hallinnonalan tutkimuslaitoksille sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisen momentille yhteensä 7,2 miljoonaa euroa. Hallitus haluaa parantaa kriisinhallintaveteraanien sekä heidän perheidensä asemaa, ja näihin tukipalveluihin ehdotetaan 250 000 euroa.

Kuten alussa mainitsin, hyvinvointialueiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriölle, mutta näin lopuksi muistutan vielä, että ensi vuoden alussa tulee voimaan uusi vammaispalvelulaki, jonka soveltamisala laajenee aikaisemmin väliinpuotoajan asemassa olleisiin ryhmiin, ja tähän liittyen talousarviossa on liki 25 miljoonan lisäys vammaispalveluihin. Toukokuun alusta tulee voimaan lasten ja nuorten terapiatakuu, johon esitetään reilun 22 miljoonan lisäystä hyvinvointialueille ensi vuodeksi. Näillä sanoin jätän tämän esityksen eduskunnan käsiteltäväksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministeri Juusolle, ja sitten ministeri Grahn-Laasonen, viisi minuuttia.

10.06 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Eilisessä budjettilähetekeskustelussa kävi hyvin ilmi, että julkisen talouden tilanne on edelleen erittäin vakava, vaikka hallituksen toteuttamat uudistukset ja säästöpäätökset ovatkin kääntämässä talouden suuntaa. Pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa ei voida ylläpitää ilman pohjoismaista työllisyysastetta. Siksi hallitus tekee määrätietoisesti työtä työllisyyden, talouskasvun ja julkisen talouden vahvistamiseksi. Ja siksi myös sosiaaliturvaa uudistetaan tavoitteena työhön kannustava pohjoismainen sosiaaliturva. [Krista Kiurun välihuuto] Käynnissä on laajempi sosiaaliturvauudistustyö, jolle antavat parlamentaarisen pohjan myös viime kaudella tehty työ ja käynnissä oleva yleistukivalmistelu.

Mutta, arvoisa puhemies, tästä ensi vuoden budjetista:

Hallitus tekee säästöjä yleiseen asumistukeen ja eläkkeensaajien asumistukeen. Tavoitteena on hillitä asumistukimenojen kasvua ja vahvistaa julkista taloutta. Yleisen asumistuen osalta palautettaisiin varallisuusharkinta, muutettaisiin tuen kuntaryhmiä ja täsmennettäisiin yrittäjän tulojen arviointia. Eläkkeensaajan asumistuen osalta kiristettäisiin varallisuus- ja tuloharkintaa. Uudistusten tavoitteena on tukien kohdentuminen niille kotitalouksille, jotka tukea kaikkein eniten tarvitsevat. Yhteensä nämä asumistukiin kohdistuvat esitykset vahvistavat julkista taloutta noin 37 miljoonalla eurolla vuositasona vuodesta 27 alkaen.

Hallitus esittää nuoren ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytyksiä muutettavaksi siten, että kuntoutus kohdentuisi nykyistä paremmin opiskelun ja työelämän ulkopuolel-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

la tai muutoin syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Sairaus- ja vammadiagnoosia ei jatkossakaan edellytetä. Esityksellä poistetaan oppivelvollisuuden pidennyksestä johtuvat päällekkäisyydet ammatillisen kuntoutuksen etuuksissa. Uudistus vahvistaa julkista taloutta yhteensä noin 29,3 miljoonalla eurolla vuositasona.

Lisäksi hallitus esittää kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuuksien alaikärajan nostamista 18 vuoteen sekä vastaavaa muutosta vammaisetuksiin. Ikärajat saatettaisiin vastaamaan ajankohtaa, jolloin nuoren oppivelvollisuuslain mukainen oppivelvollisuus ja vanhempien elatusvelvollisuus päättyvät. Tämä kokonaisuus vahvistaa julkista taloutta yhteensä noin 48,5 miljoonalla eurolla vuositasona vuodesta 27 alkaen — silloin siis täysimääräisesti voimassa.

Hallitus esittää myös, että kansaneläkettä maksettaisiin vain Suomessa pysyvästi asuville henkilöille. Esitetyillä muutoksilla vahvistettaisiin kansaneläkejärjestelmän tarkoitusta turvata Suomessa asuvan henkilön toimeentuloa. Tämän julkista taloutta vahvistava vaikutus on noin 38 miljoonaa euroa vuositasona.

Lisäksi hallitus esittää muutoksia sairausvakuutuslakiin. Ne koskisivat sairauspäivärahan määräämistä ja sosiaaliturvarahastojen säästöjen ohjaamista valtion ja kuntien talouden vahvistamiseen.

Hallitus esittää muutoksia sairauspäivärahan laskusääntöön. Säästö on pyritty kohdentamaan mahdollisimman oikeudenmukaisella tavalla. Säästö ei koske ollenkaan alle 27 633 euroa vuodessa tienavia palkansaajia. Säästö on sitä suurempi, mitä suuremmat palkansaajan ansiotulot ovat, ja tämä vahvistaa julkista taloutta yhteensä noin 60 miljoonalla eurolla.

Julkisen talouden säästöpäätöksistä yli miljardi euroa kohdistuu sosiaaliturvarahastoihin. Sosiaaliturvarahastojen menojen alentuminen ei vähennä valtion ja kuntien velkaantumista ilman säästöjen kanavointia, ja siksi hallitus esittää muutettavaksi sairaanhoitokorvausten ja työtulovakuutuksen menojen rahoitusosuuksia.

Lisäksi hallitus esittää sairausvakuutuslakiin ja lääkelakiin muutoksia, joiden avulla pyritään säästöihin lääkekorvausmenoista. Tavoitteena on ollut löytää keinoja, joilla olisi mahdollisimman vähän haitallista vaikutusta lääkkeiden saatavuuteen ja paljon lääkkeitä tarvitsevien ihmisten talouteen. Osa keinoista kohdistuu apteekkeihin, osa lääketukkuihin, osa lääkeyrityksiin ja osa asiakkaisiin. Tämä lääkkeitä ja apteekkeja koskeva kokonaisuus on 90 miljoonaa euroa säästöä.

Lisäksi hallitus esittää, että keliakiasta aiheutuvia ylimääräisiä ravintomenoja huomioitaisiin perustoimeentulotuen muina perusmenoina jatkossa 25 eurolla kuukaudessa. Hallituksen tavoitteena on helpottaa keliakiaa sairastavien pienituloisten ihmisten taloudellista tilannetta.

Hallitus myös esittää, että sovittelutoimistojen soviteltavaksi ei jatkossa saisi ottaa väkivaltaa sisältäviä rikoksia tai eräitä muita rikoksia, jos ne ovat kohdistuneet rikoksesta epäillyn läheiseen. Tavoitteena on varmistaa, ettei lähisuhdeväkivallan uhreja voida painostaa sovitteluun. Taustalla ovat tapaukset, joissa tekijä on voinut sovittelun avulla selvittää rangaistuksetta jopa toistuvasta väkivallasta. Tämä lähisuhdeväkivallan sovittelun lopettaminen on iso tasa-arvotoimi, tasa-arvoteko, joka on saanut vahvan tuen myöskin tasa-arvojärjestöiltä ja esimerkiksi tasa-arvovaltuutetulta.

Tässä budjettiesityksessä olisi toki paljon... Haluaisin nostaa vielä, jos puhemies sallii, lyhyesti muutaman positiivisen uutisen:

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Sote-sektorin ja terveysalan tutkimukseen esitetään ihan merkittäviä panoksia osana tätä hallituksen tki-politiikkaa. Eli kun hallitus kaikkiaan nostaa miljardilla eurolla hallituskauden aikana julkista tki-rahoitusta, niin siitä merkittävä osa kohdentuu myöskin terveysalan tutkimukseen. Suomen Akatemian kautta on tulossa kymmenen miljoonaa euroa lisärahoitusta lääketieteen kliiniseen tutkimukseen ja kahdeksan miljoonaa euroa hyvinvointialueiden t&k-toiminnan vahvistamiseen.

Lisäksi kun tasa-arvosta mainitsin jo edellisessä kohdassa, niin turvakotitoiminnan rahoitusta kasvatetaan miljoonalla eurolla.

Hallitus panostaa myös nuorten huumekuolemien ehkäisyyn kolmella ja puolella miljoonalla eurolla ja päihteitä ja väkivaltaa käyttävien nuorten palvelujen kehittämiseen kolmella miljoonalla eurolla. C-hepatiitin eliminointiohjelman rahoitus varmistetaan tulevaisuudessa lisätalousarviossa.

Tästä kokonaisuudesta ja kaikista muista asioista odotan mielenkiinnolla keskustelua kanssanne. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten käymme lyhyt- tahtiseen keskusteluun. Ne edustajat, jotka haluavat osallistua, painavat V-painiketta ja nousevat seisomaan. — Edustaja Kiuru.

10.12 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit, te olette vastuussa hallituksessa hallituksen 8,8 miljardin säästöjen toteutuksesta niin, että leikkaukset kohdistuvat kahdessa päätöserässä sosiaali- ja terveysministeriön sekä hyvinvointialueiden pääluokan osalta niin, että yhteen pekkaan kahdestaan teette tämän hallituskauden aikana lähes neljän miljardin leikkaukset. [Ben Zyskowicz: Tässä oli kehut, sitten moitteet!] Haluaisin kysyä teiltä: pidätkö te kohtuullisena ja oikeutettuna tätä säästöjen kärkeä niin, että hallitus lähes puolet säästöistään leikkaa nimenomaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta? Ministeri Juuso, miltä tämä tuntuu? Kannattaako sairauden hoidosta säästää näin, vai tuleeko tämä loppuviimeksi kalliimmaksi? Samaa kysyisin ministeri Grahn-Laasoselta. Te olette paljon tuossa pöntössä äsken käyttäneet aikaa siihen, minäkalaisia taloudellisia vaikutuksia näille tulee, [Puhemies koputtaa] mutta sosiaalisesta kestävyysvajeesta ette puhuneet lainkaan. Syntykö tässä sellaista sosiaalista kestävyysvajetta, joka tulee vielä kalliimmaksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

10.14 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset, ministerit Juuso ja Grahn-Laasonen, erittäin tärkeitä ja kannatettavia esityksiä tulossa ja myöskin budjetissa hyviä lisäyksiä. [Krista Kiurun välihuuto] Hyvinvointialueiden rahoitus kuuluu ministeri Ikoselle, ja siitä saamme kuulla huomenna, mutta lisärahoitusta on siis tulossa 2,2 miljardia ensi vuodelle. Normitusta tullaan vähentämään, mikä helpottaa hyvinvointialueita järjestämään palveluita mahdollisimman järkevällä tavalla. Tätä odotetaan siellä kuumeisesti. Lasten ja nuorten terapiatakuu saadaan vihdoinkin tänne eduskuntaan ja käytäntöön, päihteillä ja väkivallalla oireileville nuorille hybridiyksiköitä lastensuojelun kanssa yhteistyössä. Vammaispalvelulaki saadaan täsmällisemmäksi, monia tärkeitä, ja myöskin huu-meita käyttäville ja huumekuolemiin saadaan lisäpanostuksia. Erittäin tärkeitä. Hienoa, kiitos teille. [Krista Kiurun välihuuto]

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

10.15 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministereille puheenvuoroista. Kyllä hyvinvointialueet saavat lisää rahaa, ja sote saa lisää rahaa.

No, tässä oli hyviä puheenvuoroja ministereille. Alueiden budjettialijäämiä ja siirtymätasasta vertailemalla selviää, että hanketta on edistetty aivan väärällä oletuksella kustannuksista, heikosti tehdyllä vaikutusarvioinnilla ja on tuotu esitys eduskuntaan puutteellisin talouslaskelmin. Tämän tekijät eivät nyt joudu kyllä vastuuseen, eivät joudu kantamaan poliittista vastuuta tästä, vaan sen tekee nykyinen hallitus, ja onneksi nykyinen hallitus antaa lisää rahaa sote-alueille. Kiitos siitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

10.15 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministereille esittelystä. Kysyisin ministeri Juusolta: onko ministeriössä mietitty ja tehty arviointia, miten sote-järjestöjen palveluja käyttäneiden ihmisten käy, kun järjestöjen toimintaa joudutaan väistämättä nyt supistamaan? Sote-järjestöt itse näkevät seurauksena sen, että niiden toimintaa ja tarjoamia palveluita tarvitsevat ihmiset siirtyvät hyvinvointialueiden ja kuntien palvelujonoihin. Samaan aikaan kuitenkin hallitus niukentaa hyvinvointialueiden ja kuntien resursseja toimia. Hoitojonot ovat nyt jo todellisuutta, joten miten hyvinvointialueet tulevat selviytymään entisten tehtäviensä lisäksi vielä sote-järjestöiltä jäävästä asiakasmäärästä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgren.

10.16 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tekemä politiikka on aika karua luettavaa, kun miettii niitä ihmisiä, jotka ovat julkisen terveydenhoidon piirissä. Muutama esimerkki: Asiakasmaksuja korotetaan 150 miljoonalla. Keihin nämä korotukset iskevät? Ne iskevät pienituloisiin, ne iskevät ikäihmisiin, ne iskevät niihin ihmisiin, jotka joutuvat käyttämään palveluita paljon, ja ne iskevät myös aika paljon naisiin. Lisäksi nämä korkeammat asiakasmaksut saattavat aiheuttaa sen, että hoitoon haudutaan entistä huonommin, koska meillä on tällä hetkellä tilanne, jossa moni miettii vaikka lääkkeitä ja ruuan väliltä ja sen edeltä, onko vaikka varaa mennä lääkäriin. Tämä on todella kriittisen iso kysymys.

Samaan aikaan hallitus heikentää hoitotakuuta pidentämällä sitä 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen ja suun terveydenhuollossa neljästä kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Kyllähän me tiedetään, että kun ihminen tulee sairaaksi, niin se apu on saatava heti. Ei se auta, että hänet laitetaan vaikka odottamaan kolmeksi kuukaudeksi. Se tulee yhteiskunnalle vain kalliimmaksi pitkällä aikavälillä.

Minä olisinkin pyytänyt ministereiltä: kertokaa Suomen kansalle, [Puhemies koputtaa] minkä takia juuri julkista sektoria käyttävien ihmisten pitää maksaa meidän julkisen talouden tasapainottamisesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

10.18 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset lupasivat vaaleissa laittaa asiat tärkeysjärjestykseen, ja tässä budjetissa todellakin se tärkeysjärjestys näkyy. Vanhuksilta leikataan, sairailta leikataan ja hoitoonpääsyä vaikeutetaan. Kaiken tämän keskellä terveysfirmat saavat puolen miljardin lahjan, eli rahaa kyllä on, kun oikea taho sitä osaa pyytää.

Erityisen ruma arvovalinta tältä hallitukselta on leikata yli sata miljoonaa euroa vuodessa vanhuspalveluista. Viime kaudella säädetyllä hoitajamitoituksella on ollut merkittävä vaikutus asiakasturvallisuuteen ja palveluiden laatuun — näin sanovat valvontaviranomaiset. Nyt hallitus myöntää myös omassa esityksessään, että hoidon laatu tulee leikkausten myötä heikkenemään.

Kun yksiköt ovat tähän mennessä jo pääasiassa saavuttaneet lain edellyttämän mitoituksen, niin miksi tästä nyt pitää peruuttaa? Miksi te, ministeri Juuso, käänсите takkinne, kun vielä viime kaudella te vaaditte hoitajamitoitusta nopeammin voimaan? Onko todellakin terveysfirmojen voittojen kasvattaminen teille nyt [Puhemies: Aika!] yhtäkkiä tärkeämpää kuin ihmisarvoinen vanhuus? [Pia Lohikoski: Oikein hyvä kysymys!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

10.19 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Kiitos ministeri Grahn-Laasoselle ja ministeri Juusolle esittelystä.

On pakko todeta, että tässä julkisen talouden tilanteessa on sanomattakin selvää, että myöskin hallituksen täytyy pyrkiä hillitsemään sote-sektorin kustannusten kasvua. Taloudellinen tilanne, vaikka nyt ei taloudesta puhuta, vaikuttaa selkeästi myöskin siihen, millä tavalla sote-palvelut järjestetään. Tässä uudessa hyvinvointialuerakenteessa alueilla on haasteita organisoida niitä, ja tämä koko kokonaisuus ei ole helposti myöskään valtion tasolta ohjattavissa.

Mutta kun tässä myöskin edeltävä edustaja nosti esiin nämä Kela-korvaukset, joista puhutaan paljon ja joista on puhuttu paljon myöskin julkisuudessa, niin kysyisinkin ministeri Grahn-Laasoselta: voisitteko kertoa ja nyt avata koko eduskunnalle tarkemmin, millä tavalla hallitus myöskin aikoo kehittää tätä Kela-korvausjärjestelmää, koska tästä ei ole myöskään paljon julkisuudessa puhuttu? Yksi vaihtoehto on ollut se, että tätä Kela-korvausmallia kehitettäisiin enemmän omalääkärimallin suuntaan, joka parantaisi hoidon jatkuvuutta. [Puhemies koputtaa] Mitä voisitte kertoa tästä työstä eduskunnalle, koska tämäkin työ lukee myöskin hallitusohjelmassa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Päivi.

10.20 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos ministereille. Te joudutte vaikeassa talouden raamissa tekemään lujasti töitä ja hyvin olette selviytyneet. [Markus Lohen välihuuto]

Sain yhteyden kehitysvammaisen nuoren äidiltä, joka ihmetteli sitä, että nuoren nyt siirtyessä taas uudelle koulutusasteelle ammattikouluun hän joutuu menemään lääkärin vastaanotolle hakemaan jälleen kerran lausuntoa siitä, että nuori on edelleenkin kehitysvammainen. Meillä on aivan liian paljon lääkäreillä, hoitajilla näitä tehtäviä, jotka sekä rasittavat potilaita että syövät terveydenhuollon resursseja ja näiden henkilöiden vanhempia. [Aki Lindénin välihuuto]

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Eli kysyn: kun hallitusohjelmassa on luvattu edistää ammattihenkilökunnan mahdollisuuksia kohdentaa työaikaansa sinne, mihin sitä tarvitaan, vähentää erilaisten lausuntojen kirjausta ja todistusten määrää, missä vaiheessa tämä työ on? Milloin saamme [Puhemies koputtaa] näitä ehdotuksia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

10.21 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat kansalaisille niitä kaikkein tärkeimpiä, ja nyt hallitus tekee useita säästöjä, joiden todellisia vaikutuksia ei ole edes selvitetty. Näitä säästöjä voisi tietysti perustella sillä, mikäli niistä aidosti tulisi säästöjä, mutta te teette toimia, jotka tosiasiaassa kasvattavat kustannuksia. Kaikkein kestävämmän esimerkki tästä on hoitotakuun romuttaminen ja sen onnistuneen hoitotakuun, jossa jonot olivat jo lyhentyneet kahteen viikkoon lähes kaikkialla, pidentäminen kolmeen kuukauteen. Tämän tarkoitus oli nimenomaan huolehtia siitä, että niitä perustason palveluita lisätään ja sitä kautta sairauksien pidentymistä estetään ja kustannusten kasvua hillitään. Hoitotakuun romuttamalla te ajatte ihmissä vain päivitykseen ja kalliiseen erikoissairaanhoidon. Ministeri Juuso: voisitteko te nyt perustella, mihin tutkimustietoon perustuu se päätös, että te romutatte hoitotakuun ja pistätte ihmiset pidentyviin jonoihin? [Aino-Kaisa Pekonen: Nimenomaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

10.22 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei hallituksen politiikka kaikessa ole epäonnistunut, mutta se sektori, mikä on ehkä pahiten hunningolla teidän politiikassanne, on sosiaali- ja terveyspalvelut. Minusta on, puhemies, jollain tavalla irvokas tilanne, että peruspalveluministeri ja sosiaali- ja terveysministeri ovat täällä grillattavana ja sitten rahat on kokoomuslaisella ministeri Ikosella. [Vasemmalta: Kyllä!] Kuvaavaa tästä hyvinvointialueitten tilanteesta oli, että eilen iltauutisissa valtiovarainministeriön virkamiehet ja Ikonen laskettelivat tulemaan madonlukuja, ja Kaisa Juuso vaikuttaa tällaiselta syntipukilta, jonka kokoomus on perussuomalaisista narrannut sitten kantamaan vastuuta tästä kokoomuslaisesta politiikasta.

Minulla on nyt kaksi keskeistä kysymystä henkilölle, jonka pitäisi vastata sosiaali- ja terveydenhuollosta ihan arkijärjellä ajateltuna. Ensimmäinen kysymys on: oletteko te nyt valmiita ottamaan niitä keskustan varmaan 20:tä käytännönläheistä ehdotusta vaikkapa ammatinharjoittajamallista tai Kela-kyydeistä tai sääntelyn keventämisestä käyttöön hyvinvointialueilla vai oletteko vieläkin kovakorvainen?

Puhemies! Kysyn nyt ministeri Juusolta aluevaltuutettuna: kun kaikilla hyvinvointialueilla on valtava [Puhemies koputtaa] hätä lähipalveluista, palvelujen lakkauttamisesta, niin [Puhemies: Aika!] mitä te sanotte lähipalvelujen käyttäjille — miten hallitus auttaa siellä arjessa lähipalveluita? [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

10.24 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisten on päästävä jonosta hoitoon, ja tämän eteen ministerit tekevät hyvää työtä. [Hälinää] Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteita ei saavuteta ilman, että me panostamme tutkimuk-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

seen. Tämä on hyvin oivallettu, kun tätä budjettia on valmisteltu — tutkimusmäärärahat kääntyivät nousuun. Tämän päivän tutkimus on tulevaisuuden hyvää hoitoa. Yliopistolliseen tutkimukseen tulee lisää määrärahoja. Akatemian korotettua myöntövaltuutta suunnataan vaikuttavuustutkimukseen ja t&k-toimintaan hyvinvointialueella. Hoitotyön tutkimuksen määrärahoista huolehditaan, tämä on erittäin hyvä asia. [Petri Honkosen välihuuto] Kysynkin nyt ministereiltä, kun me parlamentaarisesti olemme sopineet, että t&k-määrärahoja kasvatetaan vuosi vuodelta: voisitteko te harkita tai sitoutua siihen, että selkeä panostus tulisi seuraavaksi terveysalan ja sote-alan tutkimukseen? Siellä on mittava potentiaali niin kansanterveyden kannalta kuin myöskin kansantalouden kannalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Jari.

10.25 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ja nyt hyviä uutisia. Arvoisat ministerit, te olette peräänkuuluttaneet normien purkua, innovaatioita ja myöskin säästöjä. Tarjoan teille nyt konkretiaa. Terveysturvallisuudessa tarvitaan paljon lääkehappia, jota toimitetaan terveydenhuoltoon nestemäisessä muodossa. Happea on kuitenkin mahdollista valmistaa myös happigeneraattorilla paikan päällä. [Petri Honkosen välihuuto] Maailmallahan tämä on yleistä. Myös Pellon terveysasemalla ylilääkärin perik-siantamattomuuden ansiosta [Antti Kurvinen: Lisähappea hallitukselle!] happea on valmistettu jo kymmenen vuotta generoidusti. Kotimaisen valmistajan tekemä generaattori on toiminut moitteettomasti tämän ajan. Generoitu happi on huoltovarmempaa kuin pullohappi. Valitettavasti lääkealan turvallisuuskeskus Fimea on ollut nihkeä antamaan lupia generoidulle hapelle. Siirtymällä generoituun happeen olisi mahdollista säästää vuosittain yli 20 miljoonaa euroa. Olisiko tämä nyt ajankohtainen asia hyvinvointialueille? Ja, arvoisat ministerit, olisiko viimein aika valmis edistämään generoidun hapen [Puhemies koputtaa] käyttöönottoa laajemminkin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

10.26 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän hyvin, että 90 prosenttia keskustelusta menee nyt sosiaali- ja terveyspalveluihin, jotka ovat kuitenkin pääluokassa 28, josta huomenna kuulemme täällä esityksen. Aivan kuten edustaja Kurvinen erinomaisesti totesi, hallituksen rivit ovat näiltä osin sekaisin. Ministeri Juuso on pantu vastaamaan asioista, joista huomenna itse asiassa kokoomuslainen ministeri Ikonen tuo sitten sen rahoituksen esille.

Mutta me olemme nyt sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 33. Sieltä leikataan miljardi euroa. Tämä on suurin muutos tässä budjetissa. Miljardi euroa leikataan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta. Aivan tarkoituksella otan sieltä nyt esille kaikkein pienimmän leikkauksen, 300 000 euroa paperittomien välttämättömästä kiireettömästä sairaanhoidosta. Epäinhimillinen leikkaus, huom. välttämättömästä kiireettömästä sairaanhoidosta. Itselläni oli mahdollisuus [Puhemies koputtaa] esitellä se laki täällä kaksi vuotta sitten. [Puhemies koputtaa] On järkyttävää, sanon suorastaan, [Puhemies: Aika!] rasistista tehdä tällaisia ehdotuksia. [Kimmo Kiljunen: Voimakas, tärkeä puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

10.27 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää ministereitä siitä, että sotiemme veteraaneista pidetään entistä parempaa huolta. Heitä on ensi vuonna enää vajaa tuhat meidän keskuudessamme. Toivon, että voimme jatkossa myös kiinnittää entistä enemmän huomiota myös sodan kovimmin kokeneeseen sukupolveen, muun muassa sotaorpoihin. [Krista Kiurun välihuuto — Vasemmalta: Aika noloa!]

Kriisinhallintaveteraanit on yksi tärkeä ryhmä. Meillä on tulevaisuudessa mahdollisesti myös Nato-tehtävissä tulevia veteraaneja. Kysyisin teiltä, arvoiset ministerit, miten tämä kokonaisvaltainen kriisinhallintaveteraanikeskustyö on etenemässä. Koska me saamme sen hallitusohjelman mukaisesti käyttöön? Ja sitten on tämä PTSD, traumaperäinen stressihäiriö, josta olemme yhdessä päättäneet, että tästä kuuden kuukauden aikarajasta luovutaan. Saadaanko tämä missä vaiheessa eduskunnan käsittelyyn?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

10.28 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin tuossa edustaja Zyskowieczin välihuutoa, [Timo Heinonen: Mitä hän sanoi?] tuli mieleen, että kaikista sosiaali- ja terveystalouden ongelmista hallitus syyttää edellistä hallitusta ja ratkaisut siirretään seuraavalle hallitukselle ja tämä hallitus putoaa siihen väliin. Tiedän, että te, ministeri Juuso, ette ajattele näin. Otatte tehtävänne vakavasti.

Eilen kun peräänkuulutin aika rohkeita uudistuksia sinne hyvinvointipalveluiden sisältöön, kuulutin niitä sen takia, että olen jokseenkin varma, että me emme kykene tuota kustannuskasvua taivuttamaan alaspäin, elleimme lähde tekemään rohkeita uudistuksia, joilla puututaan siihen, mitä tehdään ja miten tehdään. Nyt hyvinvointialueet ovat odottaneet tällaista tukea aika pitkään, ja siksi haluan kysyä: ministeri Juuso, milloin eduskuntaan tulevat ensimmäiset lainsäädännöt, joilla puututaan esimerkiksi epäterveeseen vuokralääkäritoimintaan tai lähdetään ohjaamaan tai, voi sanoa, johtamaan sitä prosessia, että me vaikuttamattomista palveluista voitaisiin luopua? [Puhemies koputtaa] Niitäkin on paljon, ja eilen oli täälläkin hyvä seminaari aiheesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

10.30 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella tehtiin parlamentaarinen sopu järjestöjen rahoituksesta, mutta valitettavasti hallitus käveli heti kauden alkaessa sen yli, ja nyt täällä on STEA-rahoitukseen 80 miljoonan leikkaukset. Sen lisäksi, että on tämä rahoitusleikkaus, siellä on myös säädetty rahoituksen käyttötarkoituksesta näille järjestöille, eli rajattu sitä, ja haluaisinkin kysyä: minkä takia järjestöiltä on rajattu esimerkiksi oikeudellisen avun turvaaminen tällä rahoituksella, esimerkiksi väkivaltaa kärsineille naisille, jotka oikeudellista apua tarvitsisivat? Samaten siellä on rajattu, että nämä järjestöt eivät saa enää kouluttaa tai konsultoida viranomaisia ja jakaa sitä omaa osaamistaan. En ymmärrä tätä ollenkaan, koska tämä toimintahan nimenomaan laajentaa ja saa vaikuttavuutta sille rahalle, jota meillä on. Jos joku taho on onnistunut keräämään osaamista tiettyä ihmisryhmää koskien, se voisi sitä osaamista jakaa. Miksi tällaisia rajoituksia on tehty?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

10.31 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä budjetti jättää ihmisiä monella tavalla, sillä hallitus hyökkää erityisen kovasti nyt ikäihmisten, pitkäaikaissairaiden ja työkyvyttömien kimppuun. Sosiaaliturvaleikkauksien ohella esimerkiksi lääkkeiden alkuomavastuuta ja sote-asiakasmaksuja korotetaan. Näyttää siltä, että terveydestä ollaan tekemässä perusoikeuden sijaan varakkaiden etuoikeus. Hallitus on myös esittämässä sairauspäivärahaan 120 miljoonan euron leikkausta, joka veisi keskituloisen työntekijän päivärahasta pois 300—400 euroa kuukaudessa. Esitystä perustellaan muun muassa työllisyysvaikutuksilla, kun sairausajan toimeentulon romuttamalla ihmiset pakotetaan ennenaikaisesti töihin. Minusta tämä sairaitten kannustaminen raipalla on ihan järjettömyyden huippu. Mutta kysyisin nyt hallitukselta: oletteko todella sitä mieltä, että suomalaiset työntekijät ovat niin moraalittomia, että pysyvät sairauslomalla tieteen tahtoen työkykyisinä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

10.32 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Vuokralääkäri- ja vuokrahenkilöstökulut ovat iso osasy sosaali- ja terveydenhuollon nouseviin kustannuksiin, kyse on ainakin 700 miljoonasta eurosta vuodessa. Tähän on puututtava määrätietoisesti. [Krista Kiuru: Vuosi on mennyt jo!]

Arvoisa ministeri Juuso, totesitte aikaisemmin syksyllä, että ratkaisu tähän voisi olla Ruotsissa toimivaksi osoittautunut uusi kansallinen sopimusmalli, jossa yhtenäistetään vuokratyövoiman ehdot ja hinnoittelu kaikilla alueilla. Tämä on teiltä erittäin hyvä avaus, kiitos siitä, ja olisin kysynyt, onko asia jo edistynyt ministeriössä.

Samalla on hyvä muistaa, että syy vuokrahenkilöstön tarpeeseen on huutava henkilöstöpula, ja valitettavasti poliittinen kenttä on viime vaalikausina epäonnistunut sen tunnistamisessa. Olisin samalla kysynyt, ministeri Juuso, mitkä näette olevan ne tärkeimmät keinot, [Puhemies koputtaa] millä vastaamme tähän pulaan? — Kiitos. [Vasemmalta: Poistetaan aikuiskoulutustuki!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

10.33 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministerille, tänään taloudellisesti hyvin vaikeassa ajassa olette saaneet kuitenkin tuotua monia positiivisia, hyviä uudistuksia. Ajatellaan, että nuoret oireilevat tänä aikana ja huumekuolemien ehkäisyyn päihteitä ja huumeita käyttäville nuorille matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut ja esimerkiksi terapiatakuu, jota ollaan pitkään odotettu, ovat lähteneet liikkeelle. Ylioppilasterveydenhuoltoon on tarvittu lisäsatsauksia, kiitokset niistä, ja kiitokset myös, että ikäihmisten kotona pärjääminen ja omaishoitajat on huomioitu.

Ehkä erityisen iloisia ollaan oltu siitä, että tämä Lex Laukkanen, ruoka-aputyön tukeminen järjestöjen ja seurakuntien kautta, saa edelleenkin rahoitusta. Kaiken kaikkiaan on tärkeää, että tukea ohjataan kaikille heille, jotka sitä erityisesti tarvitsevat.

Olisinkin kysynyt ministeriltä: Kun on menossa tämä laajempi sosiaalityön uudistus, yleistuen uudistus, työhön kannustavan perusturvan mallia viedään eteenpäin, niin missä vaiheessa tämä työ on nyt ministeriössä menossa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

10.34 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtion vuoden 2025 talousarvioesitys turvaa ja säilyttää keskussairaalat kaikilla hyvinvointialueilla, mikä on ratkaisevan tärkeää koko maamme terveydenhuollolle ja Suomen huoltovarmuudelle. Tämä varmistaa, että jokaisella suomalaisella on pääsy laadukkaaseen hoitoon, asui hän missä tahansa. Kyse on yhdenvertaisesta ja oikeudenmukaisesta terveydenhuollosta kaikille. [Aki Lindén: Itsestäänselvyys!]

Erityisen tärkeänä haluan nostaa esiin Kokkolan keskussairaalan aseman turvaamisen Keski-Pohjanmaalla. Sairaalamme on kokoaan suurempi ja isompi tarjoten palveluita useille hyvinvointialueille. [Anne Kalmari: Puolueenne haluaa lakkauttaa sen!] Kysyisin tästä valinnanvapausasiasta, mikä on tärkeä: miten [Puhemies: Aika!] tähän jatkossa suhtaudutaan hallituksessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

10.36 **Anne Rintamäki ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministereitä hyvästä asian esittelystä. Mielenterveysongelmat erityisesti lapsilla ja nuorilla ovat vakavasti otettava ilmiö. Lapsissa ja nuorissa on maamme tulevaisuus, ja siksi jokainen heihin panostettu euro menee varmasti oikeaan osoitteeseen. Yhteiskunnassamme pitää selvittää, miten ennalta ehkäistään mielenterveysongelmia ja huolehditaan siitä, että apu tavoittaa mahdollisimman laajasti jokaisen. Meillä ei ole varaa menettää yhtäkään lasta.

Huomionarvoista talousarviossa onkin, että lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseen lisätään 1.5.2025 lukien 22,2 miljoonaa euroa. Tahdon kiittää ministeri Juusoa tästä panostuksesta, jonka olisi toki suonut toteutuvan jo hieman aikaisemminkin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

10.37 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikeina aikoina pitää pitää huolta heikoimmista. Viime kaudella sosiaalidemokraattien johdolla panostettiin vanhuspalveluihin ja nostettiin vanhustenhoidon henkilöstömitoitusta 0,7:ään. Kokoomus on aina vastustanut tätä henkilöstömitoitusta ja ollut jarruna, mutta nyt, ministeri Juuso, teidän esityksellänne te romutatte vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen. [Kimmo Kiljunen: Miksi?] Miksi te esitätte tätä eduskunnalle? Te leikkaatte vanhustenhoidosta 89 miljoonaa [Krista Kiurun välihuuto] tässä budjettiesityksessänne. [Timo Heinosen välihuuto] Mistä sieltä pystytään hakemaan nämä säästöt?

Ympäri vuorokautisessa hoidossa on jo nyt todella huonokuntoisia ihmisiä, pitkät jonot, ihmiset eivät pääse sinne, on paljon yksityistä palveluntuotantoa. Omalla hyvinvointialueella emme pysty leikkaamaan täältä tätä teidän esittämäännä määrää vaan pitää hakea muualta vanhustenhoidosta, ja yksinkertaisesti sieltäkään ei ole mahdollista leikata. Mitä vastaatte nyt näille ihmisille siitä, [Puhemies koputtaa] että te romutatte vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen? [Puhemies: Aika! — Kimmo Kiljunen: Painava puhe! — Krista Kiuru: Erittäin tärkeä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

10.38 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksi selkeimmistä ongelmista sote-kustannusten nousun taustalla, inhimillisestä kärsimyksestä puhu-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

mattakaan, on se, että ihmiset eivät saa hoitoa ja hoivaa oikea-aikaisesti oikeassa paikassa, ja uskon, että tästä tässä salissa on aika laaja yhteisymmärrys. Tämän taustalla puolestaan on se, että ei ole riittävästi ammattilaisia, esimerkiksi hoitajia ja lääkäreitä.

No, hallituksen ratkaisuesitys tähän on nyt se, että leikataan lisää. Valitettavasti se johtaa siihen, että alueilla on entistä vähemmän taas ammattilaisia ratkomassa tätä ongelmaa. Me keskustassa ymmärrämme, että sääntelyä on joustavoitettava, mutta se ei toimi, jos samaan aikaan vedetään rahat pois, jolloin alueilla ei ole mahdollisuutta käyttää sitä liikku-mavaraa, käyttää ammattilaisten parasta osaamista ja varmistaa, että siellä on riittävästi ammattilaisia. Teen nyt esityksen: olisiko mahdollista, että hallitus, samalla kun tekee sääntelyn joustavoittamista, myös turvaa riittävät resurssit [Puhemies koputtaa] eikä vedä rahoitusta pois [Puhemies koputtaa] eli ei leikkaa vastaavasti rahoitusta [Puhemies: Aika!] hyvinvointialueilta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

10.39 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Alkuun kiitos ministereille esittelystä ja myös omasta puolestani etenkin lasten ja nuorten terapiatakuun etenemisestä. Erittäin tärkeä esitys, ja toivotaan, että se menee hyvässä hengessä eteenpäin. Lisäksi erikseen vielä tästä käynnistettävästä C-hepatiitin ehkäisyohjelmasta. Se on erittäin tärkeä yhteiskunnallisestikin.

Mitä tulee näihin moneen kertaan mainittuihin hoitajamitoituksiin ja mitoituksiin yleensä, tietenkin sosiaalidemokraatit nyt tuntuvat olevan mieltyneitä tällaisiin universaaleihin mitoituksiin, jotka itsessään ratkaisevat asioita, mutta etenkin hoitajamitoituksen kohdalla jo etukäteen esitettiin sitä huolta, että voidaan ajautua tilanteeseen, jossa sitä ei kerta kaikkiaan pystytä täyttämään, resurssit eivät riitä, ja näin on vähän käynyt. Ainakin omalta alueelta Keski-Suomesta olen saanut täysin selkeästi viestin siitä, että hyvä, että mitoitusta tiputetaan: saadaan paikkoja fyysisesti lisää auki. [Krista Kiurun välihuuto] Tämä on faktinen tilanne, että me saamme lisää paikkoja auki siinä vaiheessa, kun mitoitus tippuu. — Kiitos. [Krista Kiuru: Uskomatonta puhetta!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

10.41 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puheenvuorosta. Terapiatakuu on tärkeä asia, ja sitä me monet olemme täällä eduskunnassa edistäneet. Tein itse vuonna 2020 kirjallisen kysymyksen ja toimenpidealoitteen aiheesta, ja meillä oli täällä myös kansalaisaloite. On äärettömän tärkeää ja hienoa, että tämä hallitus vie terapiatakuun maaliin saakka. [Krista Kiurun välihuuto] Lapset ja alle 23-vuotiaat nuoret pääsevät perustason mielenterveyspalveluihin viimeistään kuukauden kuluessa siitä, [Krista Kiuru: Voi aikoja, voi tapoja!] kun tarve on todettu. Tämä on meidän kaikkien yhteinen tehtävä, parantaa nuorten mielenterveyspalveluihin pääsyä, ja terapiatakuu tekee sen.

Mutta mielen hyvinvointi kuuluu kaikille, myös aikuisille, iäkkäille, keski-ikäisille. Kysyisinkin teiltä, arvon ministerit: Millä tavalla huomioitte nämä ryhmät? Hallitus antaa 27 miljoonaa euroa muun muassa iäkkäiden kotona pärjäämiseen ja omaishoitoon. [Puhemies koputtaa] Kohdentuuko näitä rahoja myös näihin tärkeisiin mielenterveysasioihin? — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

10.42 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus heikentää kovalla kädellä muun muassa perustason palveluita sekä leikkaa samalla rajusti myös tärkeää ennaltaehkäisevää työtä tekevien järjestöjen rahoituksesta. Asiakasmaksut ja lääkkeiden hinnat nousevat, mikä vaikuttaa erityisesti enemmän hoitoa tarvitseviin ja sairastaviin ihmisiin. Tämä kaikki vaikuttaa meidän julkisen terveydenhuoltomme kokonaisuuteen negatiivisesti. Palveluihin pääsyn viivästyminen johtaa sairauksien pahenemiseen ja sitä kautta heikentää myös niiden ihmisten terveyttä ja hyvinvointia, jotka hoitoon pääsyä ovat joutuneet odottamaan. Ministeri Juuso, miksi hallitus vaikeuttaa ihmisten palveluihin pääsyä, vaikka se tulee kalliiksi myös yhteiskunnalle? Palveluihin pääsyn viivästyttäminen ei ole järkevää talouspolitiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

10.43 **Vesa Kallio kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Teidän sote, teidän sote, teidän sote.” Tätä hokemaa kuultiin viime viikolla, kun kävimme keskustelua hallituksen esityksestä. Tällä hokemalla keskustelu vietiin syrjään itse asiasta. Keskustelussa olivat hallituksen esitykset, joilla se heikentää hyvinvointialueiden mahdollisuutta selvittää tehtävistään. Kansalaisia ei kiinnosta, kenen sote on, vaan se, miten se toimii. [Petri Honkonen: Hyvin sanottu!] Vastuu asioiden valmistelusta ja esitysten tuomisesta tänne saaliin päätettäväksi on aina hallituksella. Kyse on vastuusta Suomen kansalle, jotta se saa parasta mahdollista palvelua koko maassa.

Arvoisa puhemies! Etelä-Savossa jopa 168 hyvinvointialueen työntekijää on saamassa irtisanomisilmoituksen hallituksen toimenpiteiden takia. Hyvinvointialueiden sanotaan olevan itsenäisiä toimijoita. Kysymys kuuluu, miten tätä itsenäisyyttä voidaan hyvinvointialueilla toteuttaa, kun hallitus leikkaa sekä rahoitusta että vaatii lainsäädäntöä, jolla se siivottaa hyvinvointialueiden autonomian.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vornanen.

10.44 **Timo Vornanen tv** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille asian esittelystä. Mielenterveysongelmat eivät katso ikää, sukupuolta tai taustaa, vaan ne voivat kohdata meidät jokaisen milloinkin vain. Terapiatakuusta on epäilemättä hyötyä, ja se on oikea suunta kohti ehkäisevämpää mielenterveyden hoitoa Suomessa. On arvioitu, että terapiatakuun käyttöönotto vähentäisi Kelan sairauspäivärahojen kulutusta 20 prosenttia liittyen masennus- ja ahdistusperäisiin mielenterveyden ongelmiin.

Tämä terapiatakuu ei ole kuitenkaan mikään sateentekijä, jolla voidaan oikeuttaa esimerkiksi rahoitusvaje muualla terveydenhuollossa. Tarvitsemme enemmän rahaa perusterveydenhuoltoon, sillä toimivasta sellaisesta saadaan paras vastine euroille. [Anne Kalmar: Näin, kuuletteko, omatkin ovat toista mieltä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

10.45 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat niitä toimintoja, joista kansalainen haluaa, että ne toimi-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

vat, ja on myös valmis niistä maksamaan. Julkiset varat eivät kyllä yksin tällä hetkellä riitä siihen palvelutasoon, jota haastavat valtiontalouden lisäksi väestön ikärakenne, ikääntyminen, matala syntyvyys sekä henkilöstön saatavuus. Vaikeuksien edessä on tehtävä ratkaisuja, jotka korjaavat tilannetta ja joilla voidaan turvata nämä palvelut myös tulevaisuudessa. Kautta linjan on nähtävissä, että kustannukset nousevat, vaikka hyvinvointialueille laitetaan lisää rahaa jopa 2,2 miljardia euroa.

On keskityttävä siis palveluihin ja toimintamalleihin. Harjoitus ei ole helppo, mutta tekemättä jättäminen tässä tilanteessa ei ole vaihtoehto. Sote-uudistuksen perintö on tullut tälle hallitukselle kalliiksi, mutta sen edessä ei voi lannistua. Hyviäkin asioita tapahtuu, kuten lasten ja nuorten terapiatakuu ja päihteitä ja rikoksia tekevien nuorten palveluiden kehittämiset osoittavat. [Krista Kiuru: Se on tullut halvaksi, koska sen varjolla ette suostu antamaan euroakaan rahaa hyvinvointialueille!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

10.46 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat ministerit! Tosi mukavaa, että puhutaan terapiatakuusta. Se on tärkeä juttu.

Itse olisin kysynyt Terapiat etulinjaan -hankkeen rahoituksesta, ja siihen sisältyy myös tämä Mielenterveystalo.fi, jolla on siis käyttäjämäärät... pari vuotta vanhan uutisen löysin, missä oli, että mahdollisesti jopa miljoona käyttäjää. Minä kuulin, että heiltä on rahoitus loppumassa vuonna 25 kokonaan, niin mitä sitten tapahtuu sille palvelulle, mitä on kehitetty, ja sille koko mallille, mitä on kehitetty jo vuosia? Tämä Mielenterveystalo.fi esim. on silleen erilainen kuin vaikka terapiatakuu, että siinä ei ole mitään ikärajoja, ja sitä on kehitetty laajasti. Olisin kysynyt, että varmistattehan, että tämän palvelun rahoitus ei katkea yhtäkkiä, koska siihen on upotettu jo valtava määrä rahaa ja se palvelee isoa osaa Suomen kansasta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

10.47 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso, te olette antanut ymmärtää, että arvostatte hyvinvointialueiden päättäjiä, ja se on hyvä tieto, koska he tekevät tällä hetkellä työtä valtavan paineen alla. Samanaikaisesti hallitus kuitenkin tekee päätöksiä, mitkä vaikuttavat hyvinvointialueitten tärkeimpien asioiden eli ihmisten elämään. Muutamana esimerkkinä: kallistuvat lääkkeet, lääkkeiden omavastuun nouseminen, kotitalousvähennyksen loppuminen, hiipuminen, pieneneminen — se vaikuttaa esimerkiksi kotiin tuotavien palveluiden saatavuuteen, ihmiset eivät pysty enää niitä käyttämään — ja esimerkiksi Kelan rahoituksen leikkaus. Harkinnanvarainen kuntoutus tulee myös vähenemään, ja tämä kyllä antaa haasteita ihmisten jaksamiselle ja terveydelle.

Mutta haluan kysyä: Ministeri Juuso, hyvinvointialueella tiedetään myös oma toimintaympäristö. Te lakkautatte yöpäivystyksen Varkaudesta ja Iisalmesta, ja tämä on kyllä vastoin myös hyvinvointialueitten tahtotilaa. Onko mahdollista, että ottaisitte tämän asian vielä uudelleen tarkasteluun ja peruisitte tämän päätöksen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

10.48 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen kun valtiovarainvaliokunnassa aloitettiin tämä budjetin käsittely jo ennen tätä eilistä salikeskustelua, niin kysyin valtiovarainministeriltä, miten on arvioitu STM:n hallinnonalalle osoitettavien rajujen leikkausten vaikutuksia, ettei käy niin, kuten kävi 90-luvulla, että leikkaukset olivat niin rajuja, että niistä laskua maksettiin moninkertaisesti ja hyvin pitkään itse asiassa näihin vuosiin asti. No, ministeri vastasi minulle, että hän ei ole perehtynyt vaikutusarvioihin. [Pia Lohikoski: Ohhoh! — Vasemmalta: Huhhuh!]

Haluaisin kysyä, oletteko te perehtyneet vaikutusarvioihin niin tässä budjetissa kuin jo aiemmin tämän hallituksen tekemissä sosiaaliturvaleyikkauksissa, siinä kokonaisuudessa, joka iskee nyt kaikkein kipeiten lapsiperheisiin. Miten te varmistatte, [Ben Zyskowiec: Äsken kuultiin, että iskee kipeiten sairaisiin ja eläkeläisiin! Yrittäkää päättää!] että nyt ei tehdä niitä samoja virheitä kuin 90-luvulla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

10.49 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan paljon lasten ja nuorten terapiatakuusta, mikä on toki sinänsä ihan hieno asia, mutta tämä iso kuva on kyllä valitettavasti se, että hallitus on unohtanut nuoret.

Jos otan nyt kaksi nostoa leikkauksista, jotka kohdistuvat nimenomaan nuoriin, niin toinen on tämä opiskelijoiden poistaminen yleisen asumistuen piiristä. Tämä tarkoittaa sitä, että erityisesti erityisen heikossa asemassa olevat opiskelijat tulevat tästä kärsimään. Jopa 19 000 uutta opiskelijaa joutuu toimeentulotuen piiriin. Tälläkin on omat kustannuksensa.

Toinen asia on tämä lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen, joka tuntuu kyllä erityisen härskiltä teolta, kun tässä on kyse nuorista, jotka tarvitsevat ja ansaitsevat erityistä tukea, jota he eivät sitten esimerkiksi perheeltä voi saada.

Arvoisat ministerit, nuorissa on tulevaisuus, näin te itsekkin usein sanotte, eli nämä leikkaukset ovat tulevaisuusleikkauksia. Silloin, kun te perustelette näitä leikkauksia nuorilta sillä, että se on nuorten tulevaisuuden ajattelemista, niin se on kyllä sanalla sanoen holhoavaa, eikä se ole yhtään reilua.

Minä kysyisin, voiko näitä mainittuja leikkauksia vielä harkita, [Puhemies koputtaa] että ne peruttaisiin, koska nämä kyllä kolahtavat todella kovaa niihin nuoriin, jotka [Puhemies: Aika!] tarvitsisivat erityistä tukea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

10.51 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun puhumme erittäin tärkeästä asiasta, suomalaisten hoitoon pääsystä, niin täytyy kyllä sanoa, että oppositiolla ei nyt tunnu olevan oikein tietoisuutta tästä henkilöstöpulasta. Henkilöstön riittävyys on kaikki kaikessa ja myöskin henkilöstön jaksaminen, ja siihenhan hallituksella on nyt kattava Hyvän työn ohjelma, [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] ja lisäksi alueilla tehdään tärkeää työtä etä- ja digipalveluiden tiimimallien käyttöönotossa.

Kun te nyt niin parjaatte näitä Kela-korvauksia ja väitätte, että niitä maksetaan rikkaille, niin minä haluaisin muistuttaa, että ihan tavallisten työssäkäyvien suomalaisten työterveys ei korvaa heille gynekologia eikä hammashoitoa, puhumattakaan ihmisistä, jotka kärsivät lapsettomuudesta. Nekin pitää korvata. Ja haluaisin myös muistuttaa, että ei Kela-korvauksia makseta yrityksille — ne maksetaan ihmisille, jotka näitä tarvitsevat. [Kimmo Kiljusen

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

välihuuto] Kyse on 60-vuotisesta järjestelmästä, jota hyödyntää toista miljoonaa suomalaista. Kysyisinkin nyt ministereiltä: mitä tapahtuisi, jos nämä ihmiset, jotka nyt saavat Kela-korvausta, lopettaisivat näiden Kela-korvausten [Puhemies koputtaa] käyttämisen ja siirtyisivät julkiselle puolelle? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

10.52 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämän hallituksen surkein arvovalinta on se, että samalla kun heikennetään julkisia sosiaali- ja terveyspalveluita, kaadetaan puoli miljardia euroa yksityiseen terveysbisnekseen. Siinä, että heikennetään julkisissa sosiaali- ja terveyspalveluissa hoitopaikasta ja samalla tuetaan yksityistä terveysbisnestä, ei ole mitään järkeä, koska ensinnäkään tämä tuki ei lyhennä niitä hoitopaikkoja ja toisekseen se kohdistuu jo valmiiksi yhteiskunnan kaikista varakkaimmille. Siis tosiasiaa se ei lyhennä hoitopaikkoja ja tuki kohdistuu yhteiskunnan kaikista varakkaimmille. Tällä samalla logiikalla hallitus varmaan seuraavaksi ajattelee, että se poistaa leipäjonot jakamalla rikkaille lounareita. [Sari Sarkomaa: Ovatko kaikki silmälasipäiset naiset, jotka käyvät gynekologilla, varakkaita?] Samanlainen logiikka. Elikkä kohta te varmaan siirrytte tämänkin asian pariin. Eihän tässä ole mitään järkeä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eestilä.

10.53 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse luulen niin, että jos ihminen tarvitsee lääkäriä, niin hänelle se on ihan sama, onko se lääkäri julkisen terveydenhuollon palveluksessa tai yksityinen lääkäri. Jos me ajattelemme näitä Kela-korvauksia, niin tietenkin on mielenkiintoista, mikä niiden määrä on, mutta toinen, mihin pitäisi kiinnittää huomiota, on niiden vaikuttavuus. [Vasemmalta: Sitähän mekin ollaan saanut!] —

Itse ajattelen näin, että kun meillä on Suomessa monia pieniä kuntia, joissa on terveysasemia, jotka jäävät nyt tyhjiksi, niin tällainen strateginen ajattelu voisi johtaa siihen, että nostetaan reilusti Kela-korvauksia, niin että niihin tyhjiksi jääviin terveysasemiin haakeutuu yksityisiä lääkäreitä, [Krista Kiuru: Eli rahaa on!] jolloin ihmiset pääsevät nopeasti lääkäriin. Ja kun he pääsevät nopeasti lääkäriin näillä pienillä terveysasemilla, niin isojenkin kaupunkien julkisten terveyskeskusten ruuhka pienenee ja ihmiset pääsevät siellä paremmin hoitoon. Eli mitä ministerit ovat mieltä: pitäisikö Kela-korvauksia miettiä vähän strategisesti uudesta näkökulmasta — siitä, pääsevätkö ihmiset lääkäriin? [Krista Kiuru: No eivät pääse! — Vasemmalta: Teillä tuntuu rahaa olevan joihinkin tarkoituksiin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

10.54 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-menot ovat karkeasti yksi kolmasosa valtion budjetista. On itsestään selvää, että ne menot on saatava kuriin, jos valtion velkasuhde halutaan taittaa. Julkisella puolella esimerkiksi yksittäisen silmälääkärin kustannus kuukaudessa on yli 100 000 euroa, ja siitä huolimatta lääkäripula on julkisella puolella jatkuva. Tämä on aivan kestämätön tilanne.

Kysyisinkin ministeriltä, mitä julkiselle terveydenhuollolle tapahtuu, jos kustannusten kestämätöntä kasvua ei saada kuriin. Kysyisin myöskin, miten julkiselle puolelle saataisiin

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

lisää lääkäreitä. Olisiko vaihtoehtona esimerkiksi muuttaa koulutusjärjestelmän velvoittavuutta tai kehittää omalääkärimallia niin, että julkisen terveydenhuollon lääkäripaikat olisivat houkuttelevampia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen, Piritta.

10.55 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Pakko on kyllä ensimmäisenä ottaa kantaa tähän Keski-Suomesta tulleet uutiseen siitä, että sielläkin kannatettaisiin hoitajamitoituksen laskemista. Katselin tuolta Tehyn ja Keski-Suomen sairaanhoitajien kommentit aiheeseen: Onko luonnoksessa esitetty muutos kannatettava, kun keskustellaan hoitajamitoituksen laskemisesta? Ei. Onko esitetty muutos toimiva ratkaisu talouden tasapainottamiseksi? Ei. Ihmettelen kovasti, mistä tällaisia väitteitä on tullut.

Todellisuudessa sote-sektorilla on sellainen tilanne, että siellä pyörii kuin oravanpyörä, jossa henkilöstö vähenee, jäljelle jäävien stressi ja työmäärä kasvavat, mahdollisuus perehdyttää ja sopeuttaa työhön tulevia vähenee, psykososiaalinen kuorma kasvaa niillä, jotka siellä ovat töissä, ja työn lopettamis- tai alanvaihtoriski kasvaa. Siitä johtuvat meidän toimimattomat hoitoketjut. Mitä tekee hallitus? Poistaa vielä järjestöjenkin tuen, jolla on edes jollakin lailla yritetty tätä oravanpyörää pönkittää. Kuinka vastaatte siihen, [Puhemies koputtaa] että te annatte nimenomaan yksityisille terveysjäteille rahaa, kuin plussapisteitä konsanaan tiputtelette, mutta julkista puolta ei saada hoidettua. [Puhemies: Aika!] Kuinka aiotte tämän ratkaista? [Pia Lohikoski: Ei heitä kiinnosta!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

10.57 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä keskustelun alkupuolella puhuttiin, nythän useat hyvinvointialueet ovat sitten joutumassa tai pääsemässä tähän niin sanottuun arviointimenettelyyn, ja oma hyvinvointialueeni Keski-Suomi on siihen myöskin joutumassa. Tämähän koskettaa mitä suurimmassa määrin myös palvelujärjestelmää, josta ministeri Juuso on vastuussa. No, nyt tässä arviointimenettelyssä todennäköisesti lyödään lisää painetta hyvinvointialueille tehdä säästöjä, mikä todennäköisesti tarkoittaa terveyskeskusten eli niiden perustason palveluiden sulkeamista ja heikentämistä. Jo nyt Keski-Suomen hyvinvointialueella erikoissairaanhoidon menot ovat nousseet voimakkaasti, ja kaikki tiedämme, että jos perustaso heikkenee, niin silloin sairaudet pahenevat ja erikoissairaanhoidon menot nousevat vielä entisestään. Mitenkä, arvoisa ministeri, nyt teidän mielestänne tämä arviointimenettely helpottaa tai parantaa hyvinvointialueiden palvelujärjestelmän mahdollisuuksia ennalta ehkäistä, ja miten se helpottaa mahdollisuuksia hoitaa sairauksia niin, etteivät ne pahene ennen kuin se hoito on sitten paljon kalliimpaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koulumies.

10.58 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää hallitusta ensinnäkin lasten ja nuorten terapiatakuusta. Lisäksi haluaisin antaa kiitosta tästä asiasta, johon ministeri Sanni Grahn-Laasonenkin viittasi avauspuheenvuorossaan, eli siitä, että hallitus aikoo luopua lähisuhdeväkivallan sovittelusta. Se on hyvä teko, sillä Suo-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

mella on ihan kansainvälisiin ihmisoikeuksiinkin perustuva velvollisuus torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Suomi on yhä yksi Euroopan väkivaltaisimmista maista. Parisuhdeväkivalta ei ole yksityisasia, sen tunnistamisessa on yhä puutteita, ja aika usein näissä soviteltutapauksissa on käynyt niin, että on sitten luovuttu tai ainakin rajattu sen tapauksen esitutkintaa ja on tehty syyttämättäjäättämisspäätöksiä. Elikkä kiitos hallitukselle näistä erinomaisista päätöksistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

10.59 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Tosiaan eilen STM julkaisi tämän sotu-muutosten yhteisvaikutuslaskelman. Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin itse asiassa on aika yllättävää se, että ensi vuonna tulonjakovaikutus ja pienituloisuuteen vaikuttavat tekijät ovat hyvin vähäiset tämän selvityksen mukaisesti. Itse asiassa tulevana vuonna Gini-indeksi laskee hivenen hallituksen päätösten johdosta, ja itse asiassa hallitus siis ensi vuoden toimilla tasaa tulonjakoa. Tämä, totta kai, johtuu siitä, että siellä on laskettu mukaan myös sellaisia asioita, muun muassa tämä työtulovähennyksen lapsivähennys, mikä kasvattaa heidän tulojaan tai käteenjäävää osuutta, jos ollaan töissä ja heillä on lapsia. Tämä näin lyhykäisesti. [Krista Kiurun välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

11.00 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, te olette pidentämässä terveyskeskuksen hoitojonot kolmeen kuukauteen ja viemässä rahat hyvinvointialueilta pois niiden lyhyempien jonojen pitämiseksi. Kun teiltä tästä asiasta kysyttiin, te sanoitte, että te toivotte, että hyvinvointialueet eivät pidennä näitä jonoja vaan pitävät kiinni niistä aiemmista kriteereistä, ja nytkin te nyökkäätte. Näin. [Sari Sarkomaa: Niinhän se kannattaa tehdäkin! — Välihuutoja]

Arvoisa ministeri Juuso, mediassa olleiden tietojen mukaan olette ottamassa kuusi aluetta tiukempaan ohjaukseen, mahdollisesti arviointimenettelyyn. Tässä ohjauksessa ja tässä arviointimenettelyssä hallituksella ja sen määräämillä asiantuntijoilla on merkittävä rooli siinä, miten he ohjeistavat hyvinvointialueita. Nyt kysyn niistä sanoista, joita tässä salissa sanoitte ja joilla lupasitte, että tämä on teidän toiveenne hyvinvointialueille: pitääkö se tässä ohjauksessa? Eli kun nämä hyvinvointialueet ovat joutumassa tähän ohjaukseen, niin pidätkö huolen, että siinä ohjauksessa hallituksen viesti on se, että toivotte, että hoitojonoja ei yhtään pidennetä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

11.01 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on syntymäpäiväni, ja on ilo saada viettää sitä täällä hyvien kollegoiden ja ystävien kanssa. [Onnentoivotuksia — Eduskunnasta: Aihe on vähän tylsä!] Mutta en pyydä itselleni tänään mitään lahjaa. Paras lahja, minkä voisin saada, olisi se, että hallitus toteuttaisi lupauksensa, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Edustaja Vähämäki viittasi sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemaan arvioon vuosien 2024—2025 sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksista kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Se, mikä siitä käy ilmi, on se, että nämä leikkausten vaikutukset kasautuvat samoille, jo ennestään haavoittuville ihmisryhmille täs-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

sä yhteiskunnassa — ei niinkään ne ensi vuoden talousarvioesityksen vaikutukset, vaan kun otetaan huomioon myös tämän vuoden talousarvioesityksen leikkausten vaikutukset. Kun te olette hallituksessa luvanneet, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, ja nyt kun tämä STM:n arvio on julkaistu, niin voitteko edes näin syntymäpäiväni kunniaksi perua ne kaikkein kohtuuttomimmat leikkaukset suomalaisten perusturvasta? [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Paljon onnea, edustaja Tynkkynen! — Edustaja Aalto-Setälä.

11.02 Pauli Aalto-Setälä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit, kiitos esittelystä. Teillä on varmaan vaikeimmat ministeritehtävät koko talossa. Meillä kansa tarvitsee hoitoa ja turvaa, ja samanaikaisesti meidän hoitomenot ja -kulut, yhteiskunnan velka, ovat kasvaneet aivan järjettömiin summiin. Sen tähden teidän tehtävänne on todella haastava ja vaikea. Isosta kuvasta, kun sitä täällä kysyttiin, on hyvä muistaa, että 26,2 miljardia käytetään ensi vuonna sote-menoihin. Se on kolmannes koko budjetista, eli ihmisten hoitoa ei ole hylätty.

Pakko nostaa opetustyötä paljon tehneenä esille tämä terapiatakuu, mihin edustaja Merinenkin viittasi. Se on tosi tärkeä asia. Jos päästään jo siinä ennalta vaikuttavassa vaiheessa puuttumaan lasten ja nuorten tilanteeseen, sillä on varmasti myöskin isot vaikutukset tulevaisuudessa. Kysyisinkin ministereiltä, onko arvioitu, mikä tämän toimenpiteen kokonaisvaikutus tulee olemaan niin euroina kuin sitten myöskin... [Krista Kiuru: Viikkoja hoito viivästyy suhteessa seitsemän päivän takuuseen!] — En kysynyt Kiurulta, vaan ministereiltä. — Sitten sanoisin vielä hyviä uutisia [Puhemies koputtaa] edustaja Meriselle: tälle Terapiat etulinjaan -toimintamallin kehittämiseksi [Puhemies: Aika!] on myönnetty rahoitus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

11.04 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin edustaja Aalto-Setälälle ja muillekin hallituspuolueen edustajille: Kyllä ne sosiaali- ja terveyspalveluiden menot ovat olleet kolmannes jo ennen tätä sote-uudistustakin. Että siltä pohjalta. Mutta nyt kun vanhasta kuntamallista siirryttiin tähän hyvinvointialuemalliin, niin nämä kaikki sote-kustannukset ovat tulleet näkyviksi ja jäävät nyt sitten toki valtion kustannettaviksi.

Toisin kuin edustaja Jukkola täällä aikaisemmin sanoi, että piti oikeudenmukaisina näitä sairaalaverkkoselvityksen linjauksia, niin me SDP:ssä emme pidä niitä kyllä oikeudenmukaisina. Nämä sote-leikkaukset ylipäättensä, mitä hallitus tässä tekee, vaarantavat ja vaikeuttavat suomalaisten hoitopääsyä ihan huomattavasti. Esimerkiksi kotikaupungissani Salossa jo nyt terveysasemia on lakkautettu näitten hyvinvointialueitten rahoitusleikkausten myötä, hyvin toimivia terveysasemia. Nyt on uhatta Salon sairaala ja sen yöpäivystys. Mikä on teidän viestinne salolaisille ja suomalaisille, joihin [Puhemies koputtaa] eri puolilla Suomea nämä leikkaukset kohdistuvat? Mitä te sanotte [Puhemies: Aika!] heille? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

11.05 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnassa painottuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, eriarvoisuuden vähentäminen, osatyökykyisten työllistymisen ja työssä pysymisen edistäminen, iäkkäiden toimintakyvyn vahvistaminen ja palveluiden turvaaminen sekä sukupuolten tasa-arvon edistäminen. Toimintaympäristö on osoittautunut haastavaksi. Vihervasemmiston toteuttamien uudistusten ja epäonnistuneen hyvinvointialuejärjestelmän korjaaminen vaatii aikaa ja rahaa. [Krista Kiuru: Aivan uskomaton puheenvuoro!] Esimerkiksi mahdollon hoitajamitoitus jätettiin häikäilemättömästi seuraavalle hallitukselle peruutettavaksi. Sen sijaan lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttaminen on tärkeää vastuunkantoa nykyhallitukselta. Arvoisa puhemies, opposition on turha ilkkua vastuulliselle hallitukselle, joka tekee parhaansa siivotakseen edellisen hallituksen jälkiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

11.06 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä kuultu puheenvuoro oli varmaan aika alakanttiin, sen voi varmaan jokainen myöntää. Siis ottakaa nyt joku vastuu hallituksessa, [Eduskunnasta: Aivan!] ottakaa hyvänen aika vastuu siitä, että te ette ole yhtään euroakaan laittaneet vielä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmään uutta rahaa. Tämä 2,2 miljardia, mistä täällä esimerkiksi varapuheenjohtaja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa puhui, se raha tulee viime hallituskauden päätöksistä. Ei ole yhtään uutta rahaa, Piisinen. Nyt pitäisi opetella asiat.

Ja sitten sanon tälle hallitukselle kaikessa ystävyydessä: sellainen hallitus, joka katsoo, että Suomessa voi sosiaalista kestävyysvajetta lisätä niin kovasti, että lähes puolet hallituksen säästöistä tulee sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta ja hyvinvointialueilta... Kuinka te kehtaatte? Kuinka te kehtaatte, kun ei ole euroakaan löydetty maa- ja metsätalousministeriöstä, ei euroakaan? [Puhemies: Aika!] Kannattaa nyt lähteä miettimään vielä toisen kerran. [Juha Mäenpää: Huoltovarmuus!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

11.07 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun viime kaudella tulín sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajaksi, niin ensimmäisenä työnä veimme maaliin tämän hoitajamitoituksen, ja haluan korostaa, että se vietiin yksimielisesti. Siihen tuli muutamia lausumia, mutta tässä salissa kaikki puolueet yksimielisesti tukivat sitä. Sen jälkeen hallitus teki siihen aikatauluun muutoksia viime kaudella. Nyt sitä ollaan laske-
massa.

Silti sanon, vaikka itse olin siinä keskeisessä roolissa valiokunnan puheenjohtajana, että se oli virhe. Se perustui sellaiselle ajattelulle, että kun meidän ikäihmisten määrä kasvaa, niin meillä jotenkin työntekijöitten määrää voitaisiin samassa suhteessa kasvattaa, ja näin ei tule käymään. Meillä yhä pienemmät ikäluokat tulevat työelämään, emmekä voi kuvitella, että sieltä yhä useampi hakeutuisi tai soveltuisi sosiaali- ja terveysalalle. Sen takia me emme voi rakentaa yhteiskuntaa, jossa puolet on hoitajia ja toinen puoli potilaita. Tarvi-
taan työntekijöitä kaikkialle muuallekin, ja on tehtävä korjausliikkeitä. Mutta rahoja eivät hyvinvointialueet halua luovuttaa tästä, koska ne eivät pysty sopeutumaan siinä aikataulus-
sa. Hyvinvointialueet kannattavat tätä muutosta, mutta eivät sitä, että rahat viedään pois. [Juha Mäenpää: Se oli aika asiallinen puheenvuoro!]

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

11.08 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin nyt sanoa oppositiolle ja edustaja Kiurulle, että kyllä tässä budjettikirjassa on lisää rahaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon: 2,2 miljardia euroa tulee lisää rahaa hyvinvointialueille. [Välihuutoja]

Sen lisäksi panostamme hyvin vahvasti niihin kiperiin asioihin, joiden kanssa te yrititte kamppailla hallituspuolueena mutta ette saaneet aikaiseksi, esimerkiksi terapiatakuu lapsille ja nuorille. [Krista Kiuru: Siis siirsitte hoitoonpääsyä viikolla!] Se laki tulee eduskuntaan. — Siihen tulee lisää rahaa, malttakaa kuunnella.

Sitten vammaispalvelulaki, jota ette onnistuneet viemään eteenpäin, johon ei ollut riittävästi rahaa. Sitä valmisteltiin uudestaan niin, ettei välinpatoajaryhmiä tule, ja siihen tulee lisää rahaa.

Kaiken lisäksi me haluamme kehittää palveluita. Sote-tutkimukseen tulee merkittävä käänne. Määrärahat menevät nousuun, ja nyt ei leikata esimerkiksi hoitotyön tutkimuksesta, mitä te hallituspuolueena nyrhitte, vaikka me eduskunnassa yritimme sitä kasvattaa. Tämän päivän tutkimus on tulevaisuuden hyvää hoitoa. [Puhemies koputtaa]

Me teemme parhaamme, että ihmiset pääsevät hoitoon, [Puhemies: Aika!] mutta malttakaa te edes lukea tämä budjettikirja ennen kuin moititte hyvää työtä tekeviä ministereitä. [Aki Lindén: Eiköhän se kirja ole luettu!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

11.10 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osallistuin eilen tilaisuuteen nimeltä ”Lapsitoiveen toteuttamisen politiikkaa”, ja näin kättilönä iloitsen erityisesti niistä hetkistä, kun saan puhua eduskunnassa lapsista ja lapsiperheistä. Eilissä tilaisuudessa puhuttiin paljon syntyvyydestä ja siitä, miten niiden perheiden toiveet lastensaannista toteutuvat, joilla lastensaanti ei ole itsestäänselvyys vaan elämää suurempi unelma. Viime hallituskaudella Marinin hallitus poisti Kela-korvausten piiristä hedelmöityshoidot [Ben Zyskowiec: Ohhoh!] eli sen pienen tuen, jolla lasta toivovia perheitä aikaisemmin tuettiin julkisista varoista. Nyt esityksenä on, että tämä Kela-korvaus palautetaan ja sen suuruutta korotetaan — kiitos siitä.

Julkisen terveydenhuollon puolella jonot hedelmöityshoitoihin voivat olla pitkiä. On selvää, ettei kaikilla ole taloudellisia mahdollisuuksia kääntyä yksityisen lääkäriaseman puoleen hedelmöityshoidoissa. Hedelmöityshoidot ovat kalliita, ja jos pystymme tukemaan hoitoihin pääsyä ja lasta toivovia taloudellisesti, se on vain ja ainoastaan oikein. Sen lisäksi, että tuemme perheitä ja unelmaa perheen perustamisesta, tuemme suomalaisen yhteiskunnan [Puhemies koputtaa] jatkuvuutta. [Krista Kiuru: Tehän leikkaatte lapsiperheitä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

11.11 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä aika kaatavaa tekstiä on, mitä täältä hallituspuolueista esitellään sen osalta, että on pakko tehdä näitä päätöksiä, että saadaan työllisyys nousuun, pystytään hoitamaan Suomen taloutta. Samaan aikaan kuitenkin, arvoisat ministerit, uusi Kevan työkyvyttömyysriskiennus-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

te kertoo, että tulevina vuosina hyvinvointialueiden henkilöstön työkyvyttömyyskustannukset ovat lähes 550 miljoonaa euroa. Samaan aikaan hallitus kuitenkin säästää juuri tästä työstä. Satsaukset henkilöstön ennaltaehkäisevään toimintaan ja sairauspoissaolojen vähentäminen säästäisivät jo isoja summia. Hyvät ministerit, minkä ihmeen takia te haluatte luoda meille tämmöisen oravanpyörän, jossa meillä todennäköisesti tulevaisuudessa näiden Kevan laskelmien mukaan olisi 6 400 alkavaa työkyvyttömyyseläkettä lähivuosina?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

11.12 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos edustaja Lohelle siitä, että hän nosti erittäin tärkeän asian esille. Nimittäin vuoteen 2030 mennessä sote-henkilöstöstä eläköityy kolmannes. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jo nyt puolet ikäluokasta pitäisi kouluttautua sote-alalle. Tämä ei missään nimessä ole realismia. Haluaisin kuitenkin nostaa esille sen, että hallitus ei missään nimessä ole tämän henkilöstöpulan edessä jäänyt lepäämään laakereilleen, vaan me esimerkiksi lisäämme koulutuspaikkoja sote-alalle, me puramme normistoa, [Krista Kiurun välihuuto] ja olemme tarttuneet tähän mitoitusasiaan.

Sain tänään käydä keskustelemassa HALI ry:n ja SuPer ry:n kanssa hoitoalan norminpurusta, ja siellä tuotiin esille se, että lähihoitajia ja perushoitajia lähtee alalta todella paljon pois sen takia, että hoitajat eivät saa käyttää omaa osaamistaan täysimittaisesti omassa työssään. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan!] Meille on tulossa ensi vuonna hallituksen esityksenä tämä sote-ammattilaisten lainsäädäntö tänne eduskuntaan käsittelyyn. Ja kysyisinkin ministeriltä: miten erityisesti lähi- ja perushoitajien [Puhemies koputtaa] ammattiosaaminen otetaan siinä huomioon? Ja lisäksi pyytäisin vielä [Puhemies: Aika!] ministeri Grahn-Laasosta kertomaan, miten tämä rokotusasia on edennyt käytäntöön, minkä hoiditte hienosti. [Puhemies: Aika!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

11.13 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Entistä useampi suomalainen joutuu hallituksen päätösten seurauksena valitsemaan lääkkeiden ja ruoan väliltä. Sairastamisen kulut kasvavat, kun hallitus käytännössä pakottaa hyvinvointialueet korottamaan sote-asiakasmaksuja, nostaa lääkekorvausten alkuomavastuuta, korottaa lääkkeiden veroa ja leikkaa sairauspäivärahaa.

Arvoisat ministerit, nämä päätökset osuvat erityisesti monisairaisiin sekä ikäihmisiin. Näiden samojen ihmisten hoitoonpääsyä heikennetään perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisellä. Oletteko arvioineet, mikä on näiden päätösten vaikutus suomalaisten terveyseroille? Entä oletteko arvioineet, miten sote-järjestöjen rahoitusleikkaukset vaikuttavat heikossa asemassa oleviin, joita järjestöt usein auttavat? Oletteko ylipäätään tehneet kokonaisarviota politiikkanne vaikutuksista sosiaaliseen hyvinvointiin ja terveyseroihin? Toistatteko te 90-luvun laman virheitä tietoisesti vai tiedostamattomasti?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tähän väliin ministereiden vastauspuheenvuorot, ja jatketaan sitten debattia. — Ministeri Juuso, kolme minuuttia.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

11.15 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa rouva puhemies! Kolme minuuttia on aika vähän näihin kaikkiin kysymyksiin vastaamiseen, joten keskityn ihan muutamaaan olennaiseen kysymykseen.

Täällä oli paljon kysymyksiä vuokratyövoimasta ja siitä, mitä hallitus tekee vuokratyövoiman vähentämiseksi. Suomessa vuokratyövoimaa käytetään tällä hetkellä noin 600 miljoonaa euroa. Se on noin viisi prosenttia kokonaishenkilöstökustannuksista. Tämä luku on sama Ruotsissa. Ruotsissa on tänä vuonna otettu käyttöön niin sanottu nationellt avtal, kansallinen sopimus, jossa on määritelty Ruotsi kolmeen eri alueeseen ja jokaiselle alueelle on määritelty myös kattohinta, millä hinnalla voidaan sairaanhoitajien ja lääkäreiden työpanosta ostaa. Taulukossa on eri pätevyyksillä eri hinnat. Sopimuksessa on myös ehtona se, että mikäli siirtyy julkiselta puolelta samaan työhön yksityiselle vuokratyöntekijänä, niin on 12 kuukauden karenssi, eli yritetään tällä jarruttaa sitä, että enenevässä määrin julkisen puolen työntekijät siirtyvät vuokratyöntekijöiksi saadakseen paremmat ansiot ja siten kustannukset nousevat hallitsemattomiksi. Tämä esitys on nyt hyvin laajasti käsiteltyssä meidän sosiaali- ja terveysministeriössä. Tämähän on siis semmoinen sopimus, mihin hyvinvointialueet voivat halutessaan liittyä, eli tämä ei ole mikään määräys, vaan hyvinvointialueet saavat tästä selkärankaa, jotta he voivat miettiä, haluavatko liittyä tähän sopimukseen, hyväksyvätkö he tämän kattohintamenettelyn omalla alueella. Tämä on hyvinvointialueiden tueksi. On tulossa todennäköisesti vielä tämän vuoden puolella aikataulu tälle kansalliselle sopimukselle.

Edustaja Tanus nosti tämän ruoka-apuun tulevan 3 miljoonaa vakinaiseen rahoitukseen. Tämä on Lex Laukkanen — terveisiä vaan Antero Laukkaselle, jos on kuulolla — että voimme varmaan häntä kiittää tästä asiasta, hän on sen eteen tehnyt töitä.

Edustaja Jukkola kysyi valinnanvapaudesta ja siitä, miten valinnanvapaus kehittyy, onko tulossa muutoksia. Ei siihen ole mitään muutoksia tulossa. Suomessa on erikoissairaanhoidon osalta valinnanvapaus. Julkisella sektorilla sitä aika vähän vielä käytetään, mutta se valinnanvapaus on olemassa.

Eilen, kun keskustelimme yleisellä tasolla budjetista, kirjoitin ylös näitä keskusteluesityksiä siitä, mitä kaikkea hallitus tekee väärin. Tässä oli jonkun verran hyviäkin ehdotuksia, mutta summa summarum se sisältö oli se, että kun näitä esityksiä teemme, niin mitään rahoitusta ei saisi vähentää hyvinvointialueilta. Tämä on vähän semmoinen tekemätön paikka, että jään mielenkiinnolla odottamaan keskustan vaihtoehtobudjettia, että mistä niitä sopeutuksia voitaisiin tehdä. [Kimmo Kiljunen: Napakasti kyllä vastasitte opposition kysymyksiin! — Krista Kiuru: Kahteen kysymykseen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen.

11.18 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Huolimatta siitä, että teemme julkista taloutta sopeuttavia toimia, niin valtio velkaantuu rankasti myös ensi vuonna. Täällä kysyttiin, minkä takia sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan näitä säästöjä kohdennetaan, niin käydään tämä asia läpi. Nimittäin tässä turvallisuustilanteessa, maailmanpoliittisessa tilanteessa, jokainen ymmärtää, että maanpuolustukseen pitää satsata. [Välihuutoja vasemmalta] Meidän pitää tehdä hävittäjähankinnat, meidän pitää vahvistaa suomalaisten turvallisuutta. Sen lisäksi hallitus on tehnyt hallitusneuvotteluissa tärkeän valinnan... [Välihuutoja vasemmalta] — Anteeksi, puhemies... [Puhemies koputtaa]

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Koetetaan malttaa kuunnella ministerin puheen-
vuoro.

Eli tässä turvallisuustilanteessa maanpuolustukseen ja turvallisuuteen täytyy panostaa. Se on varmasti itsestäänselvä asia, jolla on laaja eduskunnan tuki.

Toinen valinta, jonka hallitus teki hallitusneuvotteluissa, on se, että koulutus on erityis-
suojeluksessa [Vasemmalta: Se ei kyllä näy!] ja koulutukseen panostetaan erityisesti pe-
ruskoulun osalta. Sen lisäksi hallitus tekee isot panostukset tulevaisuuden tutkimukseen,
innovaatiotoimintaan, jotta meillä on tulevaisuudessa kasvua. Tästä on parlamentaarinen
yhteisymmärrys, johon hallitus panostaa erittäin vaikeasta tilanteesta huolimatta. Ja
koska meillä on iso velkavuori sen rahaa on -politiikan jäljiltä ja koettujen kriisien jäljiltä,
niin säästöjä täytyy tehdä. Näissä olosuhteissa on mahdotonta tehdä sellaista budjettia, jos-
sa sosiaali- ja terveysministeriön sektorille ei kohdistuisi säästötoimia. [Krista Kiurun vä-
lihuuto]

Samaan aikaan täytyy todeta, että soten rahoitus kasvaa yli kahdella miljardilla eurolla
ensi vuonna. Se on ymmärrettävää ja välttämätöntä sen takia, että meillä on väestö ikään-
tymässä ja meidän palvelutarpeemme kasvaa. Valiokunnan puheenjohtaja Kiuru täällä to-
tesi, että se on edellisen hallituksen antamaa rahaa. Voin kertoa, mitä rahaa se on. Se on
velkarahaa, se on veronmaksajien rahaa. [Oikealta: Juuri näin!] Ja tämä on tärkeää siksi,
että väestö tarvitsee palveluja, mutta samanaikaisesti, kun panostamme sosiaali- ja terveys-
palveluihin ja rahoitukseen sillä puolella, [Krista Kiuru: Totuuden vierestä ei kannata pu-
hua!] niin meidän on välttämätöntä löytää budjetista säästettävää. Siis valitaan sellaisia
kohtia, mitä me priorisoimme ohi toisen, ja sitten toisaalta tehdään säästöjä, [Välihuutoja]
ja niistä tässä budjetissakin on kysymys. Toki isoimmat toimet tehtiin heti hallituskauden
alussa.

Tämän keskustelun aikana en ole kuullut yhtään vaihtoehtoista säästöehdotusta. Sen si-
jaan olen kuullut lukuisan ei-sanan jokaisen säästötoimen kohdalla. Odotan erittäin mie-
lenkiinnolla sitä vaihtoehtobudjettia, jonka tulette esittämään, koska puheenjohtaja Lindt-
manin suulla on sanottu, että SDP:kin on sitoutunut yhdeksän miljardin euron säästöohjel-
maan. [Joona Räsänen: Jättäkää ne kelakorvaukset ainakin!] Miten sen toteutate, sen ha-
luamme nähdä. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Toki verojen korotukset varmasti ovat
siellä teidän ohjelmassanne isossa painossa. Me ymmärrämme sen, että ihmisten ostovoii-
maan ja ihmisten palveluihin pitää pystyä panostamaan myöskin vaikeassa taloudellisessa
tilanteessa.

No, sitten ihan muutama nosto täältä vastauksina kysymyksiin.

Ensinnäkin sote-alan tutkimukseen panostetaan, siis kliniseen tutkimukseen, hyvin-
vointialueiden tki-toimintaan, Suomen Akatemian [Puhemies koputtaa] kautta tehdään ter-
veysalan kasvuohjelmaa, panostetaan huomisen hyvään hoitoon.

Sen lisäksi tämä sairauspäivärahaan tehtävä leikkaus on säästötoimi, sen myönnän avoi-
mesti ja rehellisesti. Se ei ole työllisyystoimi, vaikka sille virkamiehet virkavastuulla [Pu-
hemies koputtaa] ovatkin arvioineet työllisyyttä vahvistavan vaikutuksen. Se on ennen
muuta säästötoimi, koska säästöjä täytyy tehdä. Pidän kuitenkin tärkeänä sitä, että leikkaus
ei kohdistu pienimpiin sairauspäivärahoihin, eli tässä on huomioitu [Puhemies: Aika!] so-
siaalinen oikeudenmukaisuus.

Lääkkeitä koskevissa säästöissä sen sijaan on mielestäni myöskin onnistuttu löytämään
sellaisia ratkaisuja, jotka myös asiakkaalle voivat aiheuttaa positiivisia vaikutuksia. Nimit-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

täin esimerkkinä vaikka apteekkien velvoite tarjota ja pitää varastossa edullisimpia lääkkeitä ja toisaalta ehdollinen korvattavuus, jonka kautta saadaan uusia lääkkeitä Suomeen. Lisäksi pyrimme hintakilpailun lisäämiseen ja siihen, [Puhemies koputtaa] että kun nämä omavastuut kasvavat, niin pyrimme löytämään toteutuskelpoista mallia sille, että tätä vuosiomavastuun kattoa voitaisiin jaksottaa koko vuoden mittaisesti, jolloin se olisi paljon lääkkeitä käyttäville parempi ratkaisu. — Tässä ihan muutama nosto.

Keliakiakorvaus oli täällä mainittu, ja samoin nousivat hyvin esiin nämä tasa-arvon kannalta tärkeät toimet, turvakotien rahoitus, [Puhemies: Aika!] ja sitten tämä sovittelusta luopuminen. Ja siinä yhteydessä, lähisuhdeväkivaltatilanteissa, myöskin panostetaan poliisiin ja [Puhemies: Aika koskee myös ministereitä!] oikeudenhoidon resursseihin, jotta tämä tilanne voidaan hoitaa vastuullisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

11.23 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat ehdottomasti budjetin herkin pääluokka — sen takia me täällä siitä näinkin voimakkaasti puhumme. On kysymys ihmisten hyvinvoinnista ja terveydestä, eli elämän perustasta ja elämän säilyttämisestä. Näillä leikkauslistoilla Suomi herättää kansainvälisesti huomiota. Yhdessäkään maapallon maassa ei leikata terveydenhuollosta ja supisteta sairaalaverkostoa niin kuin tässä maassa tehdään. Tämä on järkyttävä linjavalinta.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan ikäpuhemiesenä minä en voi olla kiinnittämättä huomiota ehkä yhteen järkyttävimmistä asioista tässä budjetissa, ja se liittyy eläkkeensaajien asumistukeen. Te leikkaatte kaikkein pienituloisimmilta ja vanhimmilta, iäkkäimmiltä eläkkeensaajilta, ja saatte siitä hyötyä 25 miljoonaa euroa — 200 000:lta haavoittuvassa asemassa olevalta ihmiseltä viedään. [Puhemies koputtaa] Samanaikaisesti tämä hallitus lisää menojaan 60 miljoonaa euroa tehdäkseen verohelpotusta [Puhemies: Aika!] 120 000:lle tämän yhteiskunnan rikkaimmalle ihmiselle. Ministeri Juuso, tästä voidaan kysyä teiltä: kuinka te koette, [Puhemies: Edustaja Kiljunen, aika on kulunut!] eikö tämä ole noloa, että te leikkaatte sotaveteraaneilta ja heidän puolisoiltaan [Puhemies koputtaa] ja annatte rikkaimmille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

11.24 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lasten ja nuorten hyvinvointi on kansamme kohtalonkysymys. Ennaltaehkäisy ja juurisyyihin puuttuminen on olennaisen tärkeää. Hallituksen esitys terapiatakuusta on hyvin kannatettava, samoin se, että sijoitetaan matalan kynnyksen mielenterveyspalveluihin. Mutta kuten tiedämme, sote-alueilla on isoja ongelmia, ja hallituksen esityksessään todetaan terapiatakuusta, että esimerkiksi henkilöstön saatavuus on haasteellista. Samalla hallitus nyt leikkaa tuntuvasti esimerkiksi lapsiperheiden sosiaaliturvaetuksista — ja on jo leikattu. Sote-palveluista leikataan. Me tiedämme kaikki, että se näkyy esimerkiksi kotipalvelun ja perhetyön saatavuudessa.

Haluan kysyä molemmilta ministereiltä: miten tässä tilanteessa hallitus aikoo sijoittaa ja parantaa nimenomaan juurisyyihin puuttumista ja ennaltaehkäisyä? Se on ratkaisevaa, että niihin ongelmiin pystytään puuttumaan niin, ettei edes tarvittaisi niitä terapiapalveluita.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowiec.

11.26 **Ben Zyskowiec kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelee oppositioedustajien puheenvuoroja, niin voin sanoa lähes kirjaimellisesti, että te vastustatte kaikkia — kaikkia — säästöjä tässä budjetissa. [Pia Lohikoski: Leikkauksia!] Samanaikaisesti te moittitte Orpon hallitusta velkaantumisen jatkumisesta. Voidaanko me sopia, että nämä ristiriitaiset moitteet esitettäisiin edes eri puheenvuoroissa tai jopa eri päivinä?

Sitten mielestäni hyviä asioita. Keskusta on esittänyt, että Kela-kyydit menisivät hyvinvointialueiden piikkiin osaoptimoinnin välttämiseksi. Mielestäni tämä kuulostaa näin maallikolta järkevältä ja toivon, että hallitus tätä selvittäisi. [Krista Kiuru: Olette ensimmäinen kokoomuslainen, joka ajattelee noin!]

Ja vielä Kela-korvauksista: Uskoin, että niiden nostaminen lyhentää julkisen puolen hoitojonoja. Olin väärässä, ja olen iloinen, kun olen kuullut, että nyt tätä järjestelmää pannaan uusiksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

11.27 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri mainitsi, että on tehtävä priorisointeja. Minä olen äärimmäisen huolissani, arvoisat ministerit, teidän priorisoinneistanne, nimittäin sehän on nyt johtanut siihen, että ensin leikkauksillanne tuli 17 000 uutta köyhää lasta ja seuraavaksi käytiin ikäihmisten kimppuun. Hallitus päätti heikentää vanhusten ympärivuorokautista hoivaa hoitajamitoitusta heikentämällä. Se on minusta todella väärä arvovalinta, että käydään kaikkein hauraimpien kimppuun. Päinvastoin vanhustenhoiva ansaitsisi lisää rahaa, niin ympärivuorokautinen hoiva kuin kotihoitoakin. [Juha Mäenpää: Mistä se raha otetaan? — Kimmo Kiljunen: Verohelpotuksia rikkaille!] Hyvinvointialueilla tarvitsee turvata vanhusten, ikäihmisten, palvelut. Tällaisia priorisointeja te, arvoisa hallitus, teette, ja se on todella, todella väärin.

Lisäksi ikäihmisiin osuu teidän leikkauksistanne tämä hoitotakuun järjetön heikennys, kohtuuttomasti nousevat asiakasmaksut, lääkkeiden arvonlisäveron korotus ja myös asumistuen leikkaus. Nämä ovat todella väärä priorisointeja, arvoisat ministerit. [Ben Zyskowiec: Rahaa on, Viitanen! — Pia Viitanen: Teillä on rahaa, todellakin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

11.28 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On käynyt hyvin selväksi, että hallituksella on rahaa sinne, minne halutaan laittaa, ja pystytään tekemään joustoja ja norminpurkua siellä, missä halutaan sitä tehdä. [Juha Mäenpää: Hyvä puheenvuoro!] Esimerkiksi juuri nämä Kela-korvaukset yksityislääkärikäynneistä, tämä 70 miljoonaa, tai puoli miljardia koko kauden aikana, on kuulemma teille pieni raha. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan!] Sitä verrataan koko ajan tähän isoon sote-kokonaisuuteen, mutta ei minun mielestäni se ole pieni raha. Sillä rahalla esimerkiksi peruttaisiin aika monet leikkaukset, muun muassa kulttuurileikkaukset, liikuntaleikkaukset, joilla voisi olla tosi tärkeitä ennaltaehkäiseviä vaikutuksia. Ja jos se yksi käynti tähän mennessä on maksanut 2 400 euroa kerta, minusta se on pikkasen liikaa. [Krista Kiuru: Näin on!]

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Ja sitten tämän joustavuuden suhteen, minkä takia te päivystyksiä lakkautatte ja sitten myös teette sinne sellaisia sääntöjä, että menee kyllä todella vaikeaksi tekeminen? Esimerkiksi Savonlinnassa ei enää muiden alueiden [Puhemies koputtaa] hoitojonoja saa purkaa. [Puhemies: Aika!] Eivätkö ne hoitojonot olleet ongelma?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

11.29 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä aikaisemmassa keskustelussa sieltä oikealta tulikin esille selkeästi tämä kokoomuksen terveyspoliittinen strategia, joka tarkoittaa käytännössä siis sitä, että ajetaan julkinen puoli alas ja korvataan se yksityisellä, ja tätä politiikkaahan te nyt hallituksessa toteutatte asettamalla hyvinvointialueet mahdollottoman tehtävän eteen. Tällä hetkellä työntekijöitä irtisanotaan ja palveluja heikennetään tavalla, joka romuttaa peruspalvelujen kovaa ydintä. Ongelmat eivät johdu tästä sote-ratkaisusta, aivan kuten valtiovarainministeriö on todennut. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Julkiset palvelut rapautuvat, ihmisten luottamus rapautuu, avun saaminen heikkenee, ja alan vetovoima heikkenee myös edelleen.

Ministeri Juuso, miten te aiotte puolustaa tavallisten suomalaisten terveyspalveluja?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

11.30 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin arvokasta ja yhdenvertaista, että hallitusohjelmaan on kirjattu pysyvästi keliakiakorvauksen palauttaminen, ja se on nyt viimein talousarviossa. Esityksenä on, että keliakiakorvausta maksetaan toimeentulotuen kautta 25 euroa kuukaudessa vain toimeentulotukeen oikeuttaville henkilöille. Tämä tarkoittaa yhtä miljoonaa euroa talousarvioissa. Huolena tässä esityksessä on kuitenkin se, että suuri joukko pienituloisia jää edelleen ilman korvausta. [Aki Lindén: Nimenomaan!] Hallitusohjelman sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi korvaus kuuluu myös alemman tulotason henkilöille, ja tämä tarkoittaisi kymmenen miljoonan euron kirjausta talousarvioon pysyvästi. Keliakia on autoimmuunisairaus, jossa viljatuotteiden sisältämä valkuaisaine gluteeni vaurioittaa ohutsuolen limakalvon nukkaa pysyvästi. Gluteenittomien tuotteiden ja raaka-aineiden hinnat ovat lähes kolme kertaa niin kalliita kuin ei-gluteenittomien. Tämän vuoksi keliakiakorvaus on sitä sairastaville oikeutettu ja perusteltu. Kysynkin ministeri Grahn-Laasoselta: onhan niin, [Puhemies koputtaa] että keliakiakorvaus ulotetaan jatkossa koskemaan myös alemman tulotason aikuisia hallitusohjelman mukaisesti?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Lohikoski.

11.32 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, hyvinvointialueiden rahoituksesta leikataan, hoitoonpääsyä hidastetaan, palveluita heikennetään aina lastensuojelusta vanhuspalveluihin. Vanhuspalveluista leikkaaminen on julma arvovalinta, joka vaarantaa ikäihmisten turvallisuuden, jota täällä peräänkuulutettiin äsken ministeripuheenvuorossa, satsauksia turvallisuuteen. Sairastamisen kuluja nostetaan kautta linjan, ja työtömyysturvan täysin ylimitoitettut leikkaukset jatkuvat. Oikeistohallitus jatkaa katastrofaalisia asumistukileikkauksia, jotka näkyvät jo nyt häättöjen lisääntymisenä ja pitenevinä leipäjonoina. Opiskelijat siirretään pois yleiseltä asumistuelta, ja tämä on tyly leikkaus, kun

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tiedetään, miten kallista asuminen on. Hallitus leikkaa myös 200 000 pienituloisen eläkkeensaajan asumistukea. Eikö teitä hävetä? Ylipäättään hallituksen budjetissa käydään ennennäkemättömällä tavalla työkyvyttömiä ja ikäihmisten kimppuun, [Puhemies koputtaa] puhumattakaan järjestöiltä leikkaamisesta, [Puhemies: Aika!] koska ne ovat se viimeinen turvaverkko, joka näitä ihmisiä on voinut auttaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

11.33 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysjärjestöjen STEA-avustuksiin käytetään ensi vuonna lähes 80 miljoonaa euroa vähemmän kuin tänä vuonna. Määrärahojen kokonaissumman laskeminen näin rajusti on kohtalokasta. Tällä leikkauksella on tuntuvat vaikutukset. Esimerkiksi juuri potilasjärjestöt tarjoavat ensiarvoisen tärkeitä palveluja jäsenilleen — vertaistuki ja puhelinpalvelut näistä esimerkkeinä. Leikkausten seurauksena järjestöt joutuvat säästämään neuvonnasta, ohjauksesta ja arjen tuesta. Nämä säästöt heikentävät suoraan palvelujen tarvitsijoiden elämänlaatua ja kuormittavat jo entisestään kuormittunutta julkista sektoria.

Hyvät ministerit, miksi teette tällaisen tietoisin päätöksen, jolla ajatte alas näiden edullisimmin palveluita tuottavien tahojen toimintaedellytykset, kun tiedämme, ettei julkinen eikä myöskään yksityinen puoli voi ottaa järjestöjen tuottamia palveluita hoitaakseen? Onko tässä mitään järjen häivää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Fagerström.

11.34 Noora Fagerström kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esityksistä. Vaikka olemmekin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ja oppositio syyttää, että sotea leikataan, niin fakta on kuitenkin se, että soteen laitetaan lisää yli kaksi miljardia euroa. Ensi vuodelle ehdotetaan paljon järkeviä uudistuksia, mutta erityisen kiitollinen olen tästä lasten ja nuorten terapiatakuusta, jonka ehdotetaan tulevan voimaan [Krista Kiuru: Viikoilla viivästyy hoito!] ensi vuoden toukokuussa.

Mutta toinen asia, mistä olen myös erityisen kiitollinen, on hallitusohjelman mukaisesti yrittäjien eläkevakuutuksen osalta YELin arvioinnista ja korjaustarpeista käynnistettävä selvitys, joka tehdään tänä syksynä. Ja tästä haluaisinkin kysyä ministeri Grahn-Laasoselta tarkemmin, mikä on aikataulu tämän selvityksen osalta ja onko jotain arviota siitä, milloin tällainen korjaus saataisiin aikaiseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

11.35 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin, että täällä keskustellaan sosiaali- ja terveyspalveluista, mutta nyt kun ministeri otti puheeksi tämän maanpuolustuksen, niin haluaisin korostaa sitä, että ymmärtäähän hallitus, että tällä hyvinvoinnilla on vahva yhteys maanpuolustuskykyyn, jotta meillä on reserviläisiä ja asevelvollisia, jotka voivat maata puolustaa. Tarvitaan siis vahva pohja näille sosiaali- ja terveyspalveluille, että ne toimivat — että tässä on tämä yhteys.

Mutta oikeastaan halusin puhua siitä, miksi hallitus haluaa tehdä näin lyhytnäköistä politiikkaa, kun tiedämme, että kaikkein vaikuttavinta olisi turvata ennaltaehkäisevä toiminta, hoidon jatkuvuus ja moniammatillinen työote. Nyt sitä ollaan selkeästi tässä heikentä-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

mässä. Täällä on nostettu esiin nämä Kela-korvaukset, jotka osaltaan myöskin romuttavat tätä kokonaisuutta.

Nostan esiin myös erikseen tämän lastensuojelun henkilöstön kelpoisuusvaatimusten joustavoittamisen, joka on ehkä kaikkein vaikeimmin ymmärrettävä osio tässä, kun tiedämme, kuinka paljon haasteita lapsiperheissä on.

Kysyisin myös siitä, onko [Puhemies koputtaa] tulossa neurokirjon toimenpideohjelma, jotta erityisesti neurokirjon ihmisten hoitopolut [Puhemies: Aika!] ja palvelupolut saadaan toimiviksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

11.36 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on puhuttu paljon tästä 26 200 miljoonan budjetista, joka koskee hyvinvointialueita, ja siellä on muutamia yksittäisten miljoonien eurojen lisäyksiä, mutta useimmat isommat luvut liittyvät niihin säästökohteisiin, kymmeniin miljooniin.

Mutta se, minkä takia pyysin puheenvuoron, niin kysyisin: kun meille eilen tuli työttömyysluvat, joissa on 279 000 työtöntä, ja työllistymisen suurimpia esteitä ovat osaaminen, kohtaanto ja sitten terveysasiat, niin nyt kun työttömillä on vaikeuksia päästä näihin terveyspalveluihin, mitä hallitus aikoo tehdä työttömien säännönmukaisten terveystarkastusten tekemiseksi? Työllisyysasiathan ovat olleet koko ajan tässä salissa esillä, joten luulisi, että tämä olisi hallituksen prioriteeteissa hyvin esillä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

11.37 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän aika repivän juupas—eipäs-keskustelun keskellä koetan pitää nyt yhden rakentavan puheenvuoron, joka sisältää myös ehdotuksen.

Nimittäin hoitojonot ovat pitkät, sille me emme tällä hetkellä mahda mitään, mutta me voimme tehdä sinne pieniä toimia, että ne voisivat lyhentyä. [Krista Kiuru: Siis hallitus mahtaa mitä vaan!] Yksi mahdollisuus olisi kausirokotusten kohdalla, jota tällä hetkellä itse asiassa asetuksen mukaan myös laajennetaan farmaseuteille ja proviisoreille ja niin edelleen. Mutta nyt siinä on se ongelma, että apteekkeilta vaaditaan tiloille sellaisia vaatimuksia — siellä tarvitaan äänieristystä, siellä tarvitaan vesipistettä jne. jne. — joihin he eivät pysty, eivät kykene tällä hetkellä. Taas yksityisellä palvelupuolella tällaisia vaateita ei ole, ja tässä on itse asiassa tulkintaero Valviran ja avin kohdalla. Joten pystyttäisiinkö näitä tulkintoja nyt yhdentämään, jotta saataisiin edes tämä yksi palanen kohdalleen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

11.38 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin varsinaista kysymystä haluan kiittää ministeri Juusoa Pirkanmaan aluevaltuutettuna hyvinvointialueellemme osoitetusta merkittävästä lisärahasta, koska samanaikaisesti meillä on meillä jo 80:tä ihmistä koskeva yt-neuvottelu, elikkä tämä raha tulee todella tarpeeseen.

Mutta varsinainen kysymykseni koskee yhteiskunnan vähäosaisia, elikkä kierrätyskeskuksissa työskenteleviä osatyökykyisiä ihmisiä, joiden ainoa mielenterveys on se, että he saavat yhteiskunnan hyväksi kunnostaa kierrätettävää tavaraa, jota saadaan edes pienellä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

rahalla myytyä eteenpäin. Voimmeko kuitenkin säilyttää näille kierrätyskeskuksille aiemmin annetun avustuksen, että nämä ihmiset voidaan pitää siellä työssä? Jos he eivät enää ole näissä kierrätyskeskuksissa, he ovat sitten kuitenkin yhteiskunnan muilla luukuilla pyytämässä edes jonkunäköisiä korvauksia. Tämä olisi heille erittäin tärkeä mielenterveysasia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

11.40 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mehän olemme nyt kahdessa tilastossa Euroopan kärjessä eli alle 25-vuotiaiden huumekuolemat ja tämän hallituksen EU:n heikoin työllisyyspolitiikka. Isoin asia tässä talouspolitiikassa hallituksella tällä hetkellä minusta on se, että se on järjettömän epäoikeudenmukaista. Tämä budjetti suosii edelleen hyvätuloisia, ja samaan aikaan leikkaukset osuvat järjestelmällisesti heikoimmassa asemassa oleviin. Huomattavimmat tulonmenetykset keskittyvät pääosin kolmeen pienituloisimpaan tulokymmenykseen. Ja vaikka terapiatakuu ja huumekuolemien ehkäisyyn tarkoitettu budjettilisäys ovat tietysti hyviä asioita, niin näillä me emme tule näitä ongelmia ratkaisemaan. Järkevin tapa olisi ennaltaehkäistä näitten ongelmien syntymistä. Kyllä nämä ovat aika laastareita valtoimenaan vuotavaan haavaan, sillä tällä budjetilla kuitenkin kasvatetaan terveyden eriarvoisuutta, lisätään hyvinvointieroja ja lisätään lapsiperheköyhyyttä. Jos puhutaan vaikka tästä huumekuolemien ehkäisystä, niin en ihan ymmärrä myöskään, miten vaikka lastensuojelun ikärajan lasku tukee tätä tavoitetta.

Sosiaaliturvaministeriltä olisin kysynyt: miten ehkäisette [Puhemies koputtaa] lapsiperheköyhyyttä, jos työtä ei ole tai ne perheet, joissa tehdään [Puhemies: Aika!] kahta työtä yksinhuoltajana, elävät silti köyhyysrajalla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

11.41 **Aleksi Jäntti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ne ovat lastenlastemme ja heidän jälkeläistensä rahoja. — Minä hairahduin politiikkaan parikymmentä vuotta sitten, ja jo silloin eräs kansantaloustieteeseenkin perehtynyt lääkäri valisti yleisöä, jonka joukossa istuin, että lääketiede kehittyy ja hoitojen hinnat sekä ikääntyneiden määrä suhteessa työikäisiin kasvavat nopeammin kuin Suomen bruttokansantuote. Tämä tarkoitti sitä, että ennemmin tai myöhemmin tullaan törmäämään seinään, ja näin on myös tapahtunut.

Viime hallituskaudella uudistettiin sote- ja pelastuspalveluiden hallinto, nyt on uudistettava palvelut, ja saattaa heijastua myös tietysti hallintoon, niin kuin ehkä eilisistä uutisista olette saaneet lukea.

Aluevaaleissa pääviestini kuului seuraavasti: Johtamisen on oltava ensiluokkaista, ja uutta teknologiaa on hyödynnettävä ennakkoluulottomasti. Paljon käytettäviin palveluihin on päästävä helposti etänä kotisohvalta, kotiin tuotuina tai kohtuullisen matkan päässä asuinpaikasta. Rakennukset, rakenteet ja kuntarajat ovat toissijaisia. Tärkeintä on oikea-aikainen hoito ja apu. Tämä pätee edelleen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

11.42 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru, viitan maa- ja metsätalousaiheiseen puheenvuoroonne, tuli sellainen mieleen, että merkitseekö teille mitään kotimainen ruoantuotanto ja huoltovarmuus? [Krista Kiuru: Entä teille sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut?] Yli 60-vuotiaista 89 prosenttia on huolissaan julkisen talouden tilanteesta. Elämäkokemus on ikäihmisillä vahva, ja he ajattelevat, että kun julkinen talous on vankemmalla pohjalla, se turvaa myös vanhusväestömme tilannetta.

Pitää kiittää ministeri Juusoa ja Grahn-Laasosta lapsien ja nuorten terapiakuusta, ja se on todella tärkeä. Ja aivan kuten edustaja Juvonen sanoi, myös vanhemmille tämä olisi tosi tärkeä toteutua.

Mutta varsinainen kysymys hallitukselle ja ministereille: Eikö juuri julkisen talouden vahvistamisella pyritä palveluiden parantamiseen, ja eikö hallitus siihen pyri täysillä? Että tulisi tämä rautalankamalli, jotta oppositiokin ymmärtäisi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

11.43 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministereille esittelystä. Täällä on muutamaan kertaan nostettu esiin lasten ja nuorten terapiakuu, haluan siitä osaltani kiittää.

Samalla on kuitenkin tärkeää tunnistaa ja tunnustaa, erityisesti myöntää ääneen, että siihen esitykseenkin sisältyvien laskelmien mukaan se koskee vain noin 20 prosenttia niistä lapsista ja nuorista, jotka ovat avun tarpeessa, ja sen takia oikeastaan esitän teille tässä kaksi toivetta. Ensinnä, että arvioisitte vielä tätä terapiakuuta niin, että se vastaa kaikkien lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöihin ja niiden avuntarpeeseen, ja toisaalta, että ennen muuta samalla kun parannetaan palveluita, parannetaan niiden saatavuutta, niin puututaan juurisyihin. Valitettavasti ne juurisyöt eli syyt siihen, miksi meillä lapset ja nuoret voivat huonosti, eivät tällä budjettiesityksellänne parane vaan päinvastoin pahenevat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

11.44 **Mikko Lundén ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään kollegat ovat puhuneet täällä sote-menoista, joka sekin on yksi tärkeistä tällä viikolla käsiteltävistä asioista, ja on kuultu toinen toistaan parempia puheenvuoroja ja kysymyksiä.

Mutta minä tahtoisin tuoda tähän keskusteluun yhden eri näkökulman, joka ei todennäköisesti liity terveyteen. Tahtoisin kysyä ministeri Grahn-Laasoselta nikotiinipusseista — hallituksen esitys tupakkalain muutoksesta 38/2024. Nykytilannehan on se, että jos esimerkiksi kaupat myyvät tupakkatuotteita, he joutuvat maksamaan valvontamaksun jokaista kassaa kohden. Valvontamaksun suuruuden päättää kyseisen kaupan kunta, ja maksu on suuruudeltaan 0—500 euroa. Kuitenkin suurella todennäköisyydellä jokainen kunta laittaa siihen maksimin eli noin 500 euroa per myyntipiste. Nyt kun tämä laki muuttuu niin, että nikotiinipussit rinnastetaan tupakkatuotteisiin, niin kysyn teiltä, arvoisa ministeri Grahn-Laasonen: kyllähän nämä sisältyvät tupakkatuotteisiin, ettei kaupalle tule toista 500 euron valvontamaksua per myyntipiste? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

11.45 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siirtämällä rahoitusta julkisen puolen terveydenhuollosta hyvinvointialueilta yksityislääkärikäyntien tukemiseen hallitus samalla heikentää monien pienten paikkakuntien palveluja, kun rahoitus keskittyy suurten kaupunkien yksityiseen palveluntuotantoon. [Ben Zyskowicz: Ei ole siitä kysymys!] Tämä hallitus panostaa ihmisten palveluihin tekemällä muun muassa sairaalaverkkoselvityksen, joka lakkauttaa alueilta päivystyksiä ja tuo kaikessa epäselvyydessään näihin jäljelle jääviin päivystyksiin uusia raja-aitoja ja takarajoja, jotka entisestään haittaavat alueellista kehittämistä ja vaikeuttavat osaavan henkilöstön saavuutta. Yhdenvertaisesti saavutettavien sote-palvelujen utopia romuttuu siis täysin tämän keskittämispolitiikan seurauksena.

Kysynkin, ministeri Juuso: Eivätkö hallituksen mielestä kaikki ihmiset asuinpaikasta riippumatta — Savonlinnasta Kemiin, Salosta Iisalmeen, Varkaudesta Kouvolaan — ansaitse yhtäläisen pääsyn terveystalvelujen piiriin? Miten yhden lääkäriin päivystys vastaa alueiden tarpeeseen? Miksi hoitojonoja [Puhemies koputtaa] ei voida purkaa hyvinvointialueiden [Puhemies: Aika!] rajat ylittäen, kuten tähänkin asti?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

11.47 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän ministereitä esittelystä ja aivan erityisesti lasten ja nuorten terapiatakuusta, joka nyt toteutuu. [Krista Kiuru: Viikkojen odotuksen jälkeen!] Ja kiitän siitä, että emme ole unohtaneet kriisinhallintaveteraaneja ja sotiamme veteraaneja. On syytä muistaa aina, että ilman sankarivainajia ja sotiamme veteraaneja emme olisi täällä tänään vatsa täynnä naureskelemissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

11.47 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee kovia heikennyksiä hyvinvointivaltiomme ytimeen, kansalaisille todella tärkeisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Vaakalaudalla on nyt monia hyvin perustavanlaatuisia asioita sairaaloiden palveluista lääkärille kohtuullisessa ajassa pääsyyn ja ikäihmisistämme huolehtivien hoitajien määrään. Hallituksen leikkaukset palveluihin ja sosiaaliturvaan tulevat vain kasvattamaan hyvinvointi- ja terveyseroja, vaikeuttamaan hoitoon ja palveluihin pääsyä ympäri Suomea sekä syventämään eriarvoisuutta. Tämä valittu politiikan linja on täysin väärä, vie Suomea väärään suuntaan.

Vähintä, mitä hallituksen tässä tilanteessa tulisi tehdä, olisi toteuttaa lukuisien tekemien- sä heikennysten kokonaisvaikutusten arviointi. Tällaista arviointia ei kuitenkaan ole vielä tähän päivään mennessä kattavasti tehty. Kysynkin arvoisilta ministereiltä: aiotteko viimein toteuttaa sote-palveluihin ja sosiaaliturvaan ajamienne heikennysten kokonaisvaikutusten arvioinnin ja toimittaa sen tänne eduskuntaan avoimesti tarkasteltavaksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

11.48 Merja Rasinkangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministereille esityksistä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Hallituksen budjettiohjelmassa on huomioitu tällä hetkellä erityisen paljon haasteita ja pahoinvointia potevat lapset ja nuoret. Nyt on tulossa matalan kynnyksen palveluita nuorille, kuten kauan odotettu terapiatakuu, kiitos erityisesti ministeri Kaisa Juusolle. Nuorten pahoinvointia ei pidäkään vähätellä, sillä me kaikki tiedämme, että yksikin syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle paljon. Nyt hallitus on ottanut tämän tärkeän asian toteutettavaksi matalan kynnyksen palveluna. Nuoret tarvitsevat aikuista, joka kuuntelee ja aidosti välittää.

On tulossa paljon muutakin: vammaispalveluihin parannuksia, päihde- ja väkivaltaa käyttäviin nuoriin kohdistuvia toimia, lastensuojelun yksikön kehittäminen, mielenterveyden matalan kynnyksen chat-palvelut, lastensuojelun hybridimallin käynnistyminen. Toivottavasti lastensuojelutyöhön saadaan myös itselleen tai toisille vaarallisille, väkivaltaa ja päihteitä käyttäville nuorille suljettu nuorisokoti, kuten esimerkiksi naapurimaassa Ruotsissa on käytössä.

Ennalta ehkäisevä työ pitää nähdä tulevaisuuden kannalta ja pitkän tähtäimen kannalta hyvinvointia lisäävänä toimintona. [Puhemies koputtaa] Lasten ja nuortenkaan kohdalla ei kuitenkaan [Puhemies: Aika!] pidä unohtaa vanhemmuutta ja sen merkitystä ja huoltajien kasvatusvastuuta ja velvollisuutta. Kaikkea ei voida ulkoistaa yhteiskunnan vastuulle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

11.50 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kenenkään ei pitäisi joutua valitsemaan, pystyykö maksamaan lääkkeensä tai ostamaan ruokaa. Terveysterveyspalvelu on peruspalvelu, jonka on oltava kaikkien saavutettavissa riippumatta tulotasosta.

Leikkaukset osuvat erityisesti julkisen terveydenhuollon käyttäjiin, mikä pidemmällä aikavälillä lisää kustannuksia ja heikentää koko järjestelmän toimivuutta.

On pöyristyttävää, että hallitus nostaa yksityisen terveydenhuollon maksujen Kela-korvauksia, mikä ei lyhennä hoitojonoja. Menemme vikasuuntaan, kun ihmisen terveydellä tehdään enenevissä määrin bisnestä. Arvoisat ministerit, haluatteko luoda vain lisää liiketoimintamahdollisuuksia yksityisille terveysjäteille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä alkaa päättyä aika, joka tähän keskusteluun on varattu. Annan vielä tähän loppuun sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtajalle ja puheenjohtajalle puheenvuorot ja sen jälkeen ministereille. — Edustaja Laiho.

11.51 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on noussut monia eri asioita esille. Nostaisin tästä yhdenvertaisuuden, mikä on yhtenä asiana, ja on vedottu siihen, että hallitus toimisi vastoin sitä. Sitä kyllä vahvasti ihmettelen. Ensinnäkin, hyvinvointialueethan saavat rahoituksen valtiolta, ja hyvinvointialueet, jotka ovat itsehallinnollisia, itse päättävät, mihin sen rahan siellä laittavat. On sitten kyse hoitopääsyn parantamisesta, vanhuspalveluista, niin siellä hyvinvointialueiden päättäjien vastuulla on niitten palveluiden järjestäminen, miten se tehdään järkevällä tavalla niin, että se riittää sille alueelle. Meillä kaikilla myöskin on yhdenvertainen mahdollisuus päästä hoitoon, julkisesti rahoitettuun terveydenhuoltoon, oli sitten vähävarainen tai parempituloinen. Me ollaan yhdenvertaisia lain edessä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Ja paljon on panostuksia, niin kuin on noussut esille: turvakotitoimintaan, ruoka-aputoimintaan — Lex Laukkanen —, lastensuojeluun, nuoriin. Kyllä ihmetyttää vaan tämä keskustelu, että tässä kritisoidaan hallitusta näistä hyvistä toimista. [Pia Lohikoski: Leikkauksista!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

11.52 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä ministeri Juusolta: oletteko harkinnut ilmoituksen tekemistä hallitukselle siitä, että teidän käsityksenne mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus ei tule olemaan riittävä suhteessa palvelutarpeeseen? Nythän hallitus varaa noin kahden ja puolen prosentin kustannusnousun tason vuoteen 27 mennessä, ja käytännössä kulut nousivat 10—11 prosentin luokkaa, joten kysynkin, että kun teillä on käytettävissä lain mukaan mahdollisuus tällainen ilmoitus tehdä, niin aiotteko tehdä sen. Itse harkitsin tätä jo tultuani äitiyslomalta takaisin, ja silloin sitten hallitus teki tuon 500 miljoonan paketin sosiaali- ja terveydenhuoltoa varten. Nyt olisi aika kuulla, mitä ministeri tästä sanoo.

Kysynkin Grahm-Laasoselta: Te olette saanut aika paljon moitteita merkittäviltä tahoilta yhteiskunnassa, jotka valvovat oikeutta ja turvaa tässä maassa ja erityisesti perustuslaillisia oikeuksia. Yhteisvaikutuksia on nyt jälleen kerran selvitetty mutta ei tietenkään silloin, kun asioista päätettiin eduskunnassa. Nyt on tulossa kolmas työttömyysturvaa koskeva leikkaus, mutta vieläkin tuo yhteisvaikutusten arviointi ei mene seulaan läpi [Puhemies koputtaa] eli käytännössä vielä osa arvioinnin kokonaisuudesta puuttuu. [Puhemies koputtaa] Miksi tämä on nyt teille niin vaikeaa, [Puhemies: Aika!] että te ette saa tätä osumaan lankulle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso, olkaa hyvä, neljä minuuttia.

11.54 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa rouva puhemies, kiitos! Näitä yksittäisiä kysymyksiä on tullut tosi paljon, joten pidän tämän keskustelun tai vastauksen hieman yleisemmällä tasolla.

Suhde valtio kontra hyvinvointialueet on ihan olennainen tässä keskustelussa. Vasemmiston edustaja tässä kysyi, eikö meitä hävetä. Ei meitä hävetä. [Pia Lohikoski: Erikoista!] Me yritämme pitää kiinni julkisen talouden kehyksistä ja valtion taloudellisesta tasapainosta pitkällä tähtäimellä. Seuraava hallitus tulee pakostakin jatkamaan tätä työtä, muuten me emme tästä selviä. [Pia Lohikosken välihuuto]

Hyvinvointialueilla on, kuten muistutan edelleenkin, yleiskatteellinen rahoitus ja itsehallinta, eli voivat itsenäisesti päättää siitä, millä tavalla rahoitus ja mihin palveluihin se hyvinvointialueilla kohdistetaan. On aivan selvää, että toiset alueet ovat selviytyneet paremmin kuin toiset, ja se on nyt johtanut siihen, että valtioneuvosto on katsonut, että joitakin alueita täytyy ottaa tarkempiin keskusteluihin käymään läpi tehtäviä ja tavoitteita ja rahoitusta, mitä on tehty, onko pystytty kehittämään palveluja sillä tavalla, että pystyttäisiin sosiaali- ja terveyspalveluiden kulurakennetta madaltamaan edes jollakin tavalla. Se on tällä hetkellä noussut vuodesta 2020 vuoteen 2025 yli kuusi miljardia euroa. Se on aika iso raha, ja nousu tulee jatkumaan edelleenkin, vaikka me kaikin tavoin yritämme sitä jarruttaa.

Tässä kustannuskehityksen jarruttamisessa olennaista on se, että me löydämme uusia toimintatapoja, millä me pidämme huolta kaikista, sekä taajamissa asuvista henkilöistä että

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

myöskin harvaan asutuilla alueilla asuvista henkilöistä. Palveluntarpeet ovat erilaiset riippuen elämäntilanteesta. Ikääntyvien määrän nousu haastaa meidät miettimään uusia tapoja, millä tavalla me pidämme meidän ikääntyneistä huolta. On erittäin tärkeää, että palvelut tehdään yksilöllisen arvion perusteella. Toiset pärjäävät ilman palveluja pidempään, osa tarvitsee kotihoitoa. Meillä on erilaisia asumismuotoja tällä hetkellä. On yhteisöllinen asuminen, ympärivuorokautinen, mutta myöskin perhehoito, jonka yleistymistä toivon kovasti. Myöskin toivon sitä, että omaishoitoa oikeasti hyvinvointialueilla arvostettaisiin ja sitä rahoitettaisiin riittävästi, koska se säästää todella paljon pitkällä tähtäimellä meidän kuluja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja se on myöskin inhimillistä hoitoa ja kaikin tavoin arvostettavaa.

Ennaltaehkäisy on, toden totta, tarpeen. Tämä ennaltaehkäisy on keskusteluttanut vuosikausia Suomessa, se, miten mitataan sitä, että jos nyt teemme tämän toimenpiteen, niin miten se vaikuttaa esimerkiksi erikoissairaanhoidon kustannuksiin. Mitään lukuja ei ole ainakaan tähän asti pystytty esittämään, mutta on selvää, että oletuksena on, että mitä paremmin pystymme ennalta ehkäisemään erilaisia sairauksia ja vaivoja, niin se vähentää meidän kustannuksia siellä erikoissairaanhoidon puolella. Tämähän on se asian pihvi, eli erikoissairaanhoidon kustannuksia pitäisi pystyä alentamaan, toimintaa pitäisi pystyä tehostamaan. Se henkilöstövoimavara, mikä tällä hetkellä on käytössä, pitäisi saada riittämään optimaalisesti esimerkiksi sillä tavalla, että meillä on kansallisesti kattava, monipuolinen erikoissairaanhoidon verkko siihen liittyvine keskus- ja yliopistosairaaloineen. Se on haastavaa tämän henkilöstöpulan aikana. Sairaalaverkosta pääsemme puhumaan vielä jatkokeskusteluissa. Se on tulossa eduskuntaan hieman myöhemmin. [Puhemies koputtaa] Se on ollut arviointineuvostossa ja saanut kiitettävän arvosanan sieltä, [Puhemies koputtaa] mutta keskustelemme siitä sitten hieman myöhemmin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen, neljä minuuttia.

11.58 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus on toimittanut sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesten virkavastuulla valmistelumat yhteisvaikutusarviot eduskunnalle, eli tässä on sekä yhteisvaikutusarviot kotitalouksien taloudelliseen asemaan että sitten vuosien 24—25 toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveyspalvelulainsäädännön muutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmis-oikeuksien toteutumiseen. Eli vaikutukset on arvioitu erittäin kattavasti ja myöskin eduskunnan toiveita viime vuodelta noudattaen. Sen lisäksi tietysti jokaiseen hallituksen esitykseen sisältyy laajat vaikutusarviot, jotka sitten myös arviointineuvosto käy läpi ennen esitysten antamista. Eli vaikutuksien arviointi on erittäin kattavaa. [Krista Kiuru: Vuoden myöhässä!] — Hallitus on julkaissut oman budjettinsa vaikutusarviot, ja toivon, että myös SDP julkaisee oman vaihtoehtonsa vaikutusarviot, toisin kuin viime vuonna. Toivomme, että tänä vuonna olisi avoimuutta myös opposition puolelta vaikutusarvioissa.

Lyhyesti vastauksina kysymyksiin, joita täällä nousi esiin.

YELin eli yrittäjien eläkejärjestelmän arviointi käynnistyy vielä tänä vuonna hallitusohjelman mukaisesti.

Nuorten huumekuolemien ehkäisyyn hallitus lisää rahoitusta 3,5 miljoonaa euroa. Tämä on osa tämmöistä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kokonaisuutta ja mielestäni erittäin tärkeä panostus, koska Suomessa on valitettavan paljon nuorten huumekuolemia, ja tähän

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

on myöskin Onnettomuustutkintakeskus tehnyt hyvän raportin, jonka toimia nyt analysoidaan.

Lisäksi eläkkeensaajien asumistuesta kysyttiin. Tähän liittyen on pyritty rakentamaan sellaista mallia, joka perustuu nimenomaan tähän omaisuuden vaikutuksen kiristämiseen, eli leikkaus painottuu heille, joilla on enemmän varallisuutta tai suhteessa suuremmat tulot eläkkeensaajan asumistuen saajista. Eli tähän on myöskin pyritty löytämään ratkaisu, joka olisi sosiaalisesti mahdollisimman kestävä. Sen leikkauksen kokonaisuus on 25 miljoonaa euroa. Keskusta esitti omassa vaihtoehdossaan keväällä 100 miljoonan euron leikkausta eläkkeensaajien asumistukeen. Se olisi vaikuttanut kyllä erittäin paljon rankemmin. Tätä ehkä harkitsette vielä, keskustalaiset, voidaanko näin tosiaan esittää.

Veteraaneista puhuttiin ja pidettiin tärkeitä puheenvuoroja. Veteraaneilta hallitus ei leikkaa. Määräraha pienenee, koska veteraanien määrä pienenee, mutta Suomi pitää huolta veteraaneistaan ja arvostaa, ja olemme tehneet yhdessä täällä myös heidän palvelujaan turvaavia päätöksiä.

Kela-korvauksista tuli useampi kysymys. Haluan myös sanoa ääneen sen, että Kela-korvauksia ei makseta terveysyhtiöille, vaan niitä maksetaan suomalaisille, jotka käyttävät terveyspalveluja. [Välihuutoja] Ja kun kysytte ja sanotte ja puhutte täällä siitä, että ikään kuin nämä Kela-korvaukset ovat vain pienelle joukolle, niin puolitoista miljoonaa suomalaista sai lääkärikäynneistä Kela-korvauksia. Tämä järjestelmä on vakiintunut osa meidän terveydenhuoltoa. [Krista Kiurun välihuuto] Lienee aivan selvää, ettei tällaista määrää, lähes 3,5 miljoonaa käyntiä, voida toteuttaa nopealla ajanjaksolla julkisella puolella — se on ihan selvää. Meillä täytyy olla järjestelmässä sellaisia kannusteita, että ihmiset käyttäisivät myöskin omaa rahaa, mikäli mahdollista, terveydenhuoltoon, ja puolitoista miljoonaa suomalaista on saanut Kela-korvauksia, ja se Kela-korvauksen osuus on hyvin pieni osa siitä kokonaislääkärikäynnistä jatkossakin.

Haluan myöskin kysyä, aiotteko ihan aidosti vastustaa täällä eduskunnassa raivokkaasti sitä, että gynekologipalveluihin panostetaan, että ihmiset pääsevät nopeammin näihin palveluihin. Silmälääkäripalvelut, hammaslääkäripalvelut — tiedämme, että julkisella puolella on alitarjontaa, liian vähän tarjontaa silmälaseja käyttäville, hampaistaan huolehtiville naisille. [Aki Lindén: Ja jatkossa yhä vähemmän!] Sanotteko, että ei ole järkeä panostaa Kela-korvauksiin näissä palveluissa?

Me itse asiassa kehitämme tällä hetkellä tätä Kela-korvausjärjestelmää siihen suuntaan, että näitä korvauksia voitaisiin kohdentaa enemmän sinne, missä julkisen sektorin tarjontaa ei ole, ja toisaalta siihen, miten terveydenhuoltoa voitaisiin kehittää myös omalääkärimallin suuntaan. Tästä on hyviä aloitteita tullut myöskin Lääkäriliitolta ja myös Kelalta, ja etsimme parhaillaan parhaita toteuttamisvaihtoehtoja. Ja niin kuin hallitusohjelmassakin luvattiin, niin Kela-korvausmalli tuodaan eduskunnalle merkittävästi korjattuna ja parannettuna, ja nyt siihen lausunnollakin olleeseen versioon tehdään vielä parannuksia, koska olemme saaneet hyviä kehittämisajatuksia lausuntopalautteesta ja myös tapaamisista sosi-aali- ja terveysalan eri toimijoiden kanssa. Eli uskon, että tämä Kela-korvausmalli tulee olemaan myös silta kohti tulevaisuuden terveydenhuoltoa omalääkärimallin kautta. Tästä pääsemme eduskunnassa kyllä keskustelemaan varmaan monta kertaa tämän syksyn aikana. — Kiitoksia paljon.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Ja sitten siirrymmekin tuonne sisäministeriön pääluokkaan, ja siihen meillä on varattu tunti tässä ensi vaiheessa, ja meille ministeri Ranne ensin esittelee. — Olkaa hyvä.

12.04 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Käyn tässä samassa yhteydessä läpi ensin sisäministeriön pääluokkaa 26 ja sen lisäksi myöskin TEMin pääluokkaa 32, koska se sisältää sektoriministerin asioita ja esityksiä.

Ensimmäisen sisäministeriön pääluokka 26:

Pääluokkaan ehdotamme vuoden 25 talousarviossa yhteensä 2,2 miljardia euroa. Tällä hallitus turvaa sisäisen turvallisuuden ja varmistaa, että turvallisuusviranomaiset huolehtivat Suomesta joka hetki alati muuttuvassa turvallisuusympäristössä. Esitetty määräraha on noin 370 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 24 varsinaisessa talousarviossa, ja tähän talousarvioesityksen määrärahatason laskuun vaikuttavat kertaluonteisten lisäysten poistuminen, maahanmuuttomenojen vähentyminen sekä säästöt vastaanoton menoihin ja toimintamenoihin. On huomattavaa, että sisäministeriön hallinnonalan virastojen määrärahataso nousee vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna nyt jo noin 342 miljoonaa euroa.

Esityksessä on kiinnitetty erityistä huomiota turvallisuusviranomaisten toimintakykyyn nykyisessä turvallisuustilanteessa. Hallituksen päättämistä toimintamenosäästöistä kohdistuu yhteensä 30 miljoonaa euroa sisäministeriön hallinnonalan virastoille. Tämä on noin 1,8 prosentin säästö ja hyvin maltillinen ja huomattavasti pienempi kuin yleisesti valtionhallintoon kohdennettu noin yhdeksän ja puolen prosentin säästö.

Operatiivisissa tehtävissä toimivien poliisien ja rajavartioiden määrä turvataan, ja poliisitoimen määräraha itse asiassa nousee lähes 25 miljoonaa euroa. Kenttätyössä toimivien poliisien määrä nostetaan 8 000 henkilöön. Olemme tässä hyvässä vauhdissa, ja tämä tulee tapahtumaan vaalikauden loppuun mennessä.

Lapsia ja nuoria suojellaan, nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaan panostetaan viisi miljoonaa euroa, ja koulupoliisitoimintaa vahvistetaan kahdella miljoonalla eurolla.

Lisäksi meillä on talousrikostutkintaan ja sen kyvykkyyden parantamiseen erityisesti verkkoympäristössä sekä ennalta estävään talousrikostorjuntaan lisärahaa kolme ja puoli miljoonaa euroa.

Suojelupoliisille kohdistettu säästöosuus on pidetty hyvin maltillisena, prosentissa, ja tällä varmistetaan viraston toiminta. Yhteiskunnan turvallisuuden suojaamisesta huolehditaan, ja tiedustelutoiminta turvataan. Supon, kuten myös muun poliisitoimen, ohjausta kehitetään edelleen. [Mikko Savola: Leikkaamalla!]

Rajavartioiden määrä pidetään ennallaan, ja Rajavartiolaitoksen välttämättömät hankinnat itärajalla turvataan kuudella miljoonalla eurolla. Tämä kohdennetaan välttämättömiin, akuutteihin materiaalihankintoihin, joilla ylläpidetään itärajalla ja itäisellä merialueella partiokäytössä oleva operatiivinen ajoneuvo-, valvonta- ja johtamisjärjestelmäkalusto määrällisesti ja laadullisesti riittävällä tasolla vastaamaan rajaturvallisuuteen kohdistuvia uhkia. Tällä myös vahvistetaan Rajavartiolaitoksen kyberturvallisuutta.

Pelastajakoulutettavien määrää lisätään: Pelastusopistolle ja Helsingin pelastuskoululle myönnetään puoli miljoonaa euroa tähän liittyviin materiaalihankintoihin. Myös hätäkeskuspäivystäjäkoulutettavien määrää lisätään, ja Hätäkeskuslaitoksen ydintoiminnan turvaava henkilötöyvuositaso varmistetaan.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Vastaanoton piirissä olevien henkilöiden määrän arvioidaan laskevan, ja turvapaikanhakujärjestelmää tehostetaan ja vastaanottorahaa alennetaan. Maahanmuuton määrärahoja ehdotetaan näiden perusteella vähennettäväksi yhteensä 182,5 miljoonaa euroa. Kunnille maksettavia kotoutumiskorvauksia vähennetään 58 miljoonalla eurolla. Kuntien ja hyvinvointialueiden kotoutumiseen liittyviä tehtäviä vähennetään.

Arvoisa puhemies! Käyn vielä läpi pääluokkaa 32:

Voidaan todeta, että valtion vuoden 25 talousarvioesityksessä momentin 32.50.30, valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä, määräraha on noin 498 miljoonaa, joka on poikkeuksellisen korkea. Tämä määrärahan nousu selittyy tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten siirtymisellä vastaanottokeskuksista kunnallisten palvelujen piiriin. Elokuussa 24 tämän momentin piirissä oli noin 40 000 henkilöä, joista 75 prosenttia oli tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia. Vuonna 25 tilapäistä suojelua saavien määrä momentin piirissä tulee kasvamaan entisestään.

Kotoutumisen edistämisen palvelut siirtyvät vuodesta 25 alkaen kuntien vastuulle osana työvoimapalvelu-uudistusta sekä kotoutumislain uudistusta. Uudistusten myötä muun muassa osa kotoutumiskoulutuksen rahoituksesta siirtyy osaksi valtion uudistuksia.

Hallituksen hallitusohjelmassa, kehysriihessä ja budjettiriihessä päättämät säästötoimet näkyvät vuoden 25 talousarvioesityksessä vahvasti, ja esittelen niiden vaikutuksia seuraavaksi. Osa säästötoimista näkyy valtiontaloudessa kuitenkin vasta pidemmällä aikavälillä. Eli käyn nyt lyhyesti läpi vielä budjettiriihen ja kehysriihen päätöksiä valtiontalouden tasapainottamiseksi pääluokassa 32:

Pakolaisille ja tilapäistä suojelua saaville maksettavasta toimeentulotuesta kunnille ja hyvinvointialueille aiheutuvien kustannusten korvausaikaa lyhennetään kolmesta vuodesta yhteen. Leikkauksella lisätään kuntien kannustimia työllisyyttä edistäviin kotouttamistoimiin. Vuoden 25 talousarvioehdotuksen mukaisesti kunnille maksettavia laskennallisia korvauksia vähennetään 58 miljoonalla eurolla. Leikkauksen myötä kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäviä vähennetään. Kyseessä on norminpurku. Lisäksi laskennallisiin korvauksiin kohdennetaan tuottavuussäästöjen perusteella tasoalennus. Näitä säästöjä ollaan parhaillaan valmistelemaan hallituksen esitykseksi. Kotoutumiskoulutuksen ja hintatason tarkastuksella säästetään 8,4 miljoonaa euroa.

Pakolaiskiintiötä alennetaan 500 henkilöllä — säästö 4,3 miljoonaa. Tulkitsemiskorvausten leikkaus 3,1 miljoonaa. Aikuistumisen tuen yläikärajan alentaminen 25 ikävuodesta 23:een vähentää määrärahoja noin 400 000:lla. Järjestöavustusten lakkauttamisen säästö 600 000 euroa. Ruotsinkielisten kotoutumiskoulutusten kustannuksia hieman nostetaan, 300 000. Maahanmuuttajaäitien asemaa parannetaan.

Näillä hallitusohjelman mukaisilla päätöksillä ja linjauksilla tasapainotetaan julkista taloutta, vaaditaan laillisesti maahan tulleilta enemmän vastuuta kotoutumisestaan ja muutetaan järjestelmää kokonaisuudessaan velvoittavammaksi. Hallituksen maahanmuuttopoliittikkaa käännetään talouden ja turvallisuuden kannalta kestävämmäksi. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia esittelystä. — Sitten aloitetaan debatti, ja debattiin käytetään tämä koko tunti. Ne, jotka haluavat siihen osallistua, painavat V-painiketta ja nousevat seisomaan. — Tämän debatin aloittaa hallintovaliokunnan puheenjohtaja Peltokangas. Olkaapa hyvä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

12.12 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille erinomaisesta esittelystä. Tähän voidaan sanoa, että kyllä minä nukun yöni hyvin perussuomalaisen sisäministerin vahtivuorolla. Tässä kuultiin erittäin hieno sarja siitä, kuinka satsataan ja sitten taas toisaalta oikeista kohdista leikataan, koska säästöjäkin on tehtävä.

Tässä yhteydessä haluan kuitenkin tuoda vielä esiin palan historiaa. Viime keväänä saimme yhdessä — korostan sanaa ”yhdessä” — tässä talossa läpi rajalain, hyvin historiallisen lainsäädännön. Tämä kertoo puolestaan siitä, että silloin kun tosipaikka tulee, tämä sali ja tämä porukka täällä on yhtenäinen. Toivon, että jälleen kerran myöskin tämä sisäisen turvallisuuden keskustelu osoittaa sen, että olemme yhtenäisiä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

12.13 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rajavartiolaitoksen määrärahojen leikkaukset ovat suora uhka kansalaisille ja meidän turvallisuudellemme. Hallitus puhuu kauniisti itärajan tärkeydestä, mutta samalla budjetista leikataan noin 20 miljoonaa euroa Rajavartiolaitoksen vuoden 2025 rahoituksesta. Tämä johtaa henkilöstövähennyksiin ja operatiivisten toimintojen supistamiseen rajoilla ja merellä. On käsittelemättä, että keskellä kasvavia geopoliittisia jännitteitä hallitus heikentää strategisesti tärkeiden rajojemme valvontaa.

Tämä ei vastaa sitä puhetta, mitä olemme kuulleet hallitukselta tässä salissa. Te olette itse toistuvasti korostaneet itärajan merkitystä turvallisuudellemme, mutta hallituksen budjettiesitys ei vastaa puheita. Kuinka te, hallitus, voitte perustella tällaisen ristiriidan puheidenne ja tekojenne välillä? Suomalaiset ansaitsevat vastauksen siihen, miten heidän turvallisuudestaan pidetään huolta myös itärajalla ja kaakonkulmalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

12.15 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen saanut tehdä työtä eduskunnassa nyt puolustusvaliokunnassa ja hallintovaliokunnassa, ja on käynyt varsin selväksi, että Suomen kokonaisturvallisuus koostuu sekä ulkoisesta turvallisuudesta, Puolustusvoimien takaamasta turvallisuudesta, että sisäisestä turvallisuudesta. Onneksi puolustusministeriö on jätetty näitten leikkauksien ulkopuolelle, se on Suomen etu, mutta onko hallitus pohtinut missään vaiheessa sitä, että myös sisäisen turvallisuuden viranomaiset jätettäisiin leikkausten ulkopuolelle? Täytyy sanoa, että erityisen huolissani olen tällä hetkellä suojelupoliisin tilanteesta. Jos oikein äsken kuulin, kun yritin kuunnella tarkalla korvalla, ministeri sanoi, että supon kohdalla leikkaus on ollut maltillinen. Mutta jos puhuisimme, että Puolustusvoimien leikkaus on ollut maltillinen, niin kaikki olisivat varmasti paljon enemmän huolissaan täällä. Kysynkin nytten ministeriltä: miten on sisäisen turvallisuuden rahoituksen ja ennen kaikkea supon tilanne?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

12.15 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Huoli turvallisuudesta tässä salissa on yhteinen, ja siksiikin erityisesti näinä aikoina turvallisuuteen tehtävät panostukset ovat erittäin perusteltuja. Huoli yhteisestä turvallisuudesta kirjoitti

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

omaankin puheenvuorooni sellaisen huolen, mitä kuuluu kentältä, että vaikka täällä on hyviä tavoitteita, esimerkiksi lisätään pelastajien määrää valtakunnassamme merkittäviä määriä, kuitenkin esimerkiksi Pelastusopiston säästötoimet uhkaavat tällä hetkellä nyt ikään kuin vesittää tämän pelastajien koulutussuunnitelman. Täällä esimerkiksi kuultiin, että välineisiin ja tarvikkeisiin ollaan panostamassa mutta esimerkiksi ilmeisesti opettajia ei olisi tarpeeksi tämän pelastajamäärän kouluttamiseen. Tällainen huoli, ja tästä ehkä kysymyksen sisäministerille.

Samoin sitten vielä poliisilta hieman samanlainen ongelma, että tavoite on 8 000 poliisia vaalikauden loppuun ja esimerkiksi se vajaa kuutisenkymmentä ensi vuonna ei vielä toteuta sitä. [Puhemies koputtaa] Aika paljon viestiä myös kentältä kuuluu, että nämä panostukset eivät siellä näy. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti.

12.17 Aleksi Jäntti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus on kaikkein tärkein. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden ylläpito on valtion perustehtäviä. Jakolinjat luottamuksen, katkeruuden ja väkivallan hyväksyttävyyden välillä ovat kasvamassa, mikä haastaa yhteiskuntarauhaa ja luo kasvupohjaa väkivaltaisille ääriliikkeille.

Jotta luottamus turvallisuusviranomaisiimme ja maamme hyvään turvallisuustasoon säilyisi, on tehtävä juuri niitä panostuksia, joita hallitus on tehnyt. Erityisesti nyt, kun uuden teknologian käyttöönotto on nopeaa, on huolehdittava siitä, että lainsäädäntö on ajan tasalla, viranomaisten välinen saumaton yhteistyö mahdollista ja toimintatavat vähintään yhtä modernit kuin käytettävät teknologiat.

Poliisin ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä haluaisin erityisesti painottaa yhteistyötä koulujen kanssa. Poliisilla tulisi olla sellaiset resurssit, että se voi jalkautua kouluihin kertomaan työstään. Nimenomaan nuoret tulisi saada säilyttämään luottamuksensa poliisiin, ja tulisi ymmärtää työn tärkeys ja yhteistyön merkitys osana turvallista yhteiskuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

12.18 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin hallitus on nyt tässä tehnyt useita maahanmuuttoon liittyviä lainsäädäntöuudistuksia, joista useimmat ovat omasta mielestäni hyvin kannatettavia, ja hyvä näin. Mutta niillä on myös vaikutuksia maahanmuuttohallinnon menoihin ja muutenkin valtionhallinnon menoihin. Esimerkiksi nämä Maahanmuuttoviraston eli Migrin toimintamenot tulevat merkittävästi kasvamaan johtuen tästä edellisestä turvapaikkamenettelyyn liittyvästä lainsäädäntöuudistuksesta. Kannankin suurta huolta Migrin määrärahoista, siitä, pystytäänkö nyt näiden uusien lainsäädäntötehtävien mukaisia velvoitteita hoitamaan. Siitä olisin mielelläni lisää kuullut.

Sinänsä on myöskin aika erikoinen havainto se, että kun katsoo tätä budjettiesitystä, niin kyllä ne miljardien säästöt maahanmuutosta, joita perussuomalaisten mukaan olisi pitänyt helposti olla saatavissa, ovat tässäkin budjettiesityksessä, kuten edellisessäkin, jääneet saamatta. [Jenna Simula: Siis saako leikata vai eikö?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula. — Mikrofon.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

12.19 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen taloudenpidon leväperäisyys huolestuttaa. Annan esimerkin.

Hallituksen esitys suojeluperustaisten oleskelulupien lyhentämisestä on meillä parhailaan valiokunnan käsittelyssä. Tämä esityshän tulee moninkertaistamaan ja monimutkaistamaan jatkolupahakemukset suojeluperusteella sekä niihin kytkeytyvien perhesideperusteiden osalta, mikä tuottaa merkittävän kustannuslisän, joka on huomioitu Migrin osalta osittain eikä muun oikeuslaitoksen tai kansalaisyhteiskunnan osalta millään lailla budjetissa. No tähän kun liitetään se sosiologinen sokeus, että tämän uudistuksen haitat näkyvät kotoutumisen hidastumisessa, ja mikäli uudistus siirtää ihmisiä suojeluperustaiselta luvulta tilapäiselle oleskeluluville myös paperittomuudessa liitetään tähän, niin taloudelliset menot ovat aivan valtavat suhteessa mahdollisiin hyötyihin. Tässä ratkaisussa sääntö-Suomi ja Ruotsin tie lyövät kättä. Nämä ilmiöt maksavat, mutta budjetissa [Puhemies ko-puttaa] sitä ei näy. Miksi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Otto.

12.21 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! On äärimmäisen tärkeää, että hallitus turvaa turvallisuusviranomaisten toimintakyvyn.

Yksi kaikkein vaarallisimmista paikoista suomalaisille on valitettavasti oma koti. Lähisuhdeväkivalta on aivan liian suuri ongelma Suomessa, ja Suomi on valitettavasti yksi Euroopan vaarallisimmista maista naisille. Lähes joka kolmas suomalainen nainen on kohdannut lähisuhdeväkivaltaa, ja se on aivan järkyttävä luku. Myös viime aikoina olemme saaneet lukea uutisista hyvin järkyttävistä väkivallanteoista.

Olisin kysynyt sisäministeriltä, miten voimme ehkäistä ja torjua tätä todella vakavaa turvallisuusriskiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

12.22 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille selkeästä esittelystä. On tärkeää, että turvallisuusviranomaisiin satsataan. Erityisesti haluan nostaa tässä esiin, kuinka tärkeää on, että poliisin läsnäolo turvataan koko maassa. Meillä on muuttunut toimintaympäristö, ja tässä toimintaympäristössä toimintavalmius ja riittävä varautuminen on erittäin tärkeää myös sillä tavalla, että kiireellisten hälytyspalvelujen saatavuus säilytetään hyvällä tasolla.

On tarpeen, että kenttätöissä olevien poliisien määrää nostetaan nyt siihen 8 000:een. Toiveissa tietysti on, että jatkossa tätä määrää pystytään edelleenkin nostamaan ja että myös poliisien hyvinvoinnista siellä kenttätöissä huolehditaan riittävästi.

On myös ilahduttavaa, että satsataan koulupoliisitoimintaan. Niin kuin ennen vanhaan, kun poliisi vieraili kouluissa, niin ajattelen, että se on tärkeää myös tänä päivänä.

Mutta haluaisin kysyä ministeriltä, satsataanhan poliisisektorilla riittävästi myös avustavia tehtäviä suorittaviin. On tärkeää, että poliisi pystyy keskittymään siihen työhön, mihin he ovat saaneet koulutuksen ja että heillä on riittävästi avustavaa henkilökuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

12.23 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa maahanmuutosta nyt 193,6 miljoonaa. Suuri osa johtuu siitä, että vastaanoton piirissä olevien henkilöiden määrä on laskussa. Nyt olisi hyvä aika panostaa Suomessa jo olevien maahanmuuttajien hyvään kotoutumiseen ja hyviin oloihin, mutta sen sijaan hallitus on valinnut kiristää perheen yhdistämisen, kansalaisuuden saannin, työperusteisen oleskelun ehtoja.

Hyvällä kotoutumisella saataisiin aikaan hyviä väestösuhteita, ennaltaehkäistyä syrjäytymistä ja ennaltaehkäistyä segregatiota. Sen sijaan nyt myös kunnilta leikataan kotoutumisen rahoituksesta. Tämä on mielestäni puhtaasti ideologinen valinta. Ministeri Ranne sanoi, että tämä näkyy pitkällä aikajänteellä, mutta lienet tarkoittanut jotain muuta kuin miten minä ymmärrän sen. Todella tämmöiset leikkaukset näkyvät pitkällä aikajänteellä, mutta eivät säästöinä, jos tässä alun kotoutumisessa, työllistymisessä, [Puhemies koputtaa] kouluttautumisessa epäonnistutaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

12.24 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus on ollut yksi hallituksen priorisoitu ja tärkein lähtökohta tässä hallituksen taipaleella. Sisäturvallisuuden puolestapuhujana olen kiitollinen sisäministerille ja -ministeriölle poliisille positiivisesti kohdistettavasta rahasta ja sen osoittamisesta tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Emme saa menettää yhteiskuntarauhaa ja järjestystä missään vaiheessa.

Poliisin toimintaedellytysten turvaamiseen kuuluu operatiivisen työn turvaaminen. Tähän pyritään lisäämällä henkilöstöä tämän vaalikauden aikana. Henkilöstön jaksaminen, hyvinvointi sekä työturvallisuus, jossa työkuormitusta voidaan purkaa suoraan henkilöstön määrällä, on äärettömän tärkeää. Samalla emme saa unohtaa, että perusarjen operatiiviset toiminnot eivät saa häiriintyä, ict-järjestelmät toimivat sekä kustannuksia aiheuttavat kulut muun muassa vuokrista eivät saa olla este tämän toiminnan turvaamisessa. Vain huolehtimalla perustyöstä ja henkilöstön riittävydestä voimme kohdentaa tutkintaa ja valvontaa erikseen halutuille sekä kohdennetuille toiminnoille, joita hallitus tarkoituksenmukaisesti [Puhemies koputtaa] lisääkin koulupoliisille ja katuväkivallan ehkäisyyn sekä jengiytymisilmiöihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

12.25 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisien määrän nostaminen 8 000:een vaalikauden kuluessa on hallituksen tavoite, jota on helppo tukea myöskin täältä oppositiosta käsin. On arvokasta, että pääministeri Orpon hallitus jatkaa jo viime vaalikaudella aloitettua työtä poliisien määrän nostamiseksi lähemmäs sitä pohjoismaista tasoa. Kuitenkin kun katson tätä tuoretta budjettikirjaa ensi vuodelle, arvioidaan siellä poliisien määrän kasvavan vain 56 poliisilla tuon vuoden aikana. Suomessa olisi siten vuonna 2025 yhteensä 7 754 poliisia. Väkisinkin herää kysymys, tuleeko hallitus saavuttamaan tämän asettamansa hyvän, tärkeän tavoitteen vaalikauden kuluessa nyt näköpiirissä olevalla tahdilla. Kysynkin sisäministeriltä: mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä sen varmistamiseksi, että asetettu tavoite poliisien määrän nostamiseksi 8 000:een myöskin saavutetaan vuoteen 2027 mennessä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Vestman.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

12.27 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on pidettävä maailman turvallisimpana maana jatkossakin. Valitettavasti katujen turvallisuus pääsi viime vaalikaudella heikentymään ja katujengi-ilmiö on nostanut päätään. Jostain kertoo se, että Marinin hallituksen sisäisen turvallisuuden selonteossa katujengi-ilmiö käytännössä sivuutettiin — Orpon hallitus taas nosti jengiytymisen torjumisen sisäisen turvallisuuden painopisteeksi jo hallitusohjelmassa. Uudellamaalla jengiytyminen on liittynyt erityisesti tiettyihin maahanmuuttajavaltaisiin lähiöihin, ja kyllä tämä ilmiö linkittyy virheisiin maahanmuuttopolitiikassa. Hallituksen jämäkkä linja, jossa humanitaarista maahanmuuttoa tiukennetaan ja kotoutumisesta tehdään velvoittavampaa, on oikea. Lisäksi turvallisuusviranomaiset tarvitsevat lisää resursseja, ja tavoite lisätä poliisien määrää on tietenkin oikea. Lisäksi tarvitaan uusia toimivaltuuksia poliisille ja turvallisuusviranomaisille. Ministeri, missä vaiheessa rikostiedustelun valmistelu etenee?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola.

12.28 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus kulkevat käsi kädessä, mutta kyllä minä olen huolissani näistä budjettikirjan luvuista, joissa suojelupoliisiin kohdistuvia henkilötyövuosia ollaan vähentämässä peräti 78. Suora lainaus: ”Säästöillä tulee olemaan suuria vaikutuksia supon tiedonhankintakykyyn ja kerätyn tiedon analysointiin.” Tämän on sanonut supon päällikkö Juha Martelius. On hyvä, että maanpuolustukseen satsataan, mutta miksi sisäiseen turvallisuuteen ei satsata samalla tavalla? Kysyn teiltä, arvoisa ministeri: Kuinka huolehditaan tiedustelutoiminnan laajuudesta, sen kytkennästä ulkoiseen turvallisuuteen, jos te leikkaatte suposta näin paljon? Kuinka huolehditte tässä kokonaisturvallisuustilanteessa supon riittävästä resursseista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

12.29 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että sisäiseen turvallisuuteen ja esimerkiksi jengirikollisuuden torjuntaan kohdistetaan huomattavasti määrärahoja. Nuoriso- ja jengirikollisuuden torjunnassa tarvitaan sekä kovia että pehmeitä keinoja. Koulurauha ja -turvallisuus vaatii erityistä huomiota. On hätkähdyttävää, että kouluampumisten taustalta löytyy hämmästyttävän usein tekijän kokemaa kaltoinkohtelua, yksin jättämistä ja ulos sulkemista. Tutkimuksen mukaan 15 amerikkalaisesta kouluampujasta 13 oli kokenut työyhteisönsä torjuntaa, ulos sulkemista tai muunlaista kaltoinkohtelua, ja tämä sama tulos löytyy myös suomalaistutkimuksesta liittyen Jokelan kouluampumistapaukseen. Ei siis riitä, että vahvistetaan jengirikollisuuden torjuntaa. Tärkeänä muutoksen avaimena on kasvattaa lapset ja nuoret sellaiseen yhteisöllisyyteen, jossa ketään ei jätetä ulkopuolelle tai yksin eikä ketään kiusata niin kodeissa, kouluissa kuin sitten työyhteisöissäkään. Onkin ristiriitaista, että hallituksen politiikka muuten lisää eriarvoisuutta, turvattomuuden tunnetta ja kasvattaa riskiä syrjäytymiseen ja jopa radikalisoitumiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

12.30 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka oppositio mielestä ennätysuuri maahanmuutto on hallitukselle varsinainen kultapallo, niin todellisuudessa maahanmuuton kustannukset rasittavat valtion budjettia merkittävästi ilman kunnan tuloksia. Siksi on hyvä asia, että ensi vuoden talousarvioon on ehdotettu lähes 200 miljoonan leikkausta tähän vuoteen verrattuna. Tämä tulee muun muassa vastaanottorahan leikkaamisesta ja siitä, että maahantulijoiden määrän uskotaan laskevan.

Pidän hyvänä asiana myös sitä, että turvallisuuteemme panostetaan. Rikollisille ei pidä antaa kasvusijaa tässä yhteiskunnassa. Turvallisuus on tässä maassa prioriteetti numero yksi, ja siksi hallitus lisää Puolustusvoimien ja poliisin määrärahoja.

Olisi tietysti kaikkien etu, että poliisin ei tarvitsisi hukata vähäiä resurssejaan maassa maakaavien aktivistien tai Eduskuntatalon töhrijojen kaitsemiseen ja kiinniottamiseen, koska voin vakuuttaa teille, että tärkeämpääkin tekemistä kyllä riittäisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

12.31 **Anna-Kristiina Mikkonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin esittelystä jäi sellainen kuva, että Pelastusopistoon panostetaan. Kuopiossa on kuitenkin alkamassa koko Pelastusopiston henkilöstöön kohdistuvat yt-neuvottelut, syynä valtionhallinnon säästövaatimukset. Samaan aikaan kun Suomessa on valtava pula pelastajista, miten Pelastusopiston toimintaa siis aiotaan turvata, jotta sinne jää henkilöstöä näitä uusia välineitä käyttämään?

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on heikentynyt, ja tilanne itärajalla korostaa Rajavartiolaitoksen resurssien turvaamisen tärkeyttä. Rajavartiolaitos tarvitsee riittävät resurssit, kaluston ja teknologian. Näitä Rajavartiolaitoksen resursseja on kuluvan vuoden aikana eri ministerien suulla luvattu useaan kertaan turvata. Näinhän ei kuitenkaan ole tapahtumassa, vaan pahimmillaan [Puhemies koputtaa] on tarve mittaville sopeutuksille, kun rahoitus pienenee kuluvaan vuoteen nähden noin 20 miljoonaa euroa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

12.32 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä alustuksesta. Tässä salissa puhutaan yleensä hyvin paljon sote-kysymyksistä, ja me yleensä unohdetaan sitten puhua tästä pelastusalasta, ja se kuuluu nimenomaan ministeri Ranteen vastuualueelle. Me puhutaan paljon, että meillä on suuri pula sairaanhoitajista, mutta tosiasiassa tilanne on itse asiassa se, että suurin pula Suomessa tällä hetkellä löytyy pelastajista, ja tämä kasvaa todella nopeasti. Olen itse kiittollinen siitä, että hallitusohjelmassa ja myöskin budjetissa halutaan lähteä panostamaan aktiivisesti juuri pelastajakoulutuksen edistämiseen.

Pakko on kysyä: Uudellamaalla on tällä hetkellä todella suuri pula ruotsinkielisistä pelastajista. Nyt on täällä tosi suuri kysymys siitä, käynnistyykö ensi vuonna ensimmäinen ruotsinkielinen pelastajakoulutus Helsingissä vai ei. Tästä on ollut keskustelua, ja sitä on suunniteltu tämän vuoden aikana. Haluaisin kysyä ministeriltä: käynnistyykö ensi syksynä ensimmäinen ruotsinkielinen kurssi Helsingissä? Tälle olisi suuri tarve tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

12.33 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisudessa on tärkeää puhua myöskin nimenomaan arjen turvallisuudesta eikä aina pelkästään isoista turvallisuuskäsitelmistä ja geopolittisesta turvallisuustilanteesta. Arjen turvallisuuteen liittyy läheisesti se, että ihmiset ovat suojassa myös käyttäessään nettiä tai erilaisia digitaalisia toimintoja. Olisin kysynyt: kuinka nyt hallitus suhtautuu siihen, kuinka torjutaan ja ennaltaehkäistään esimerkiksi erilaista lapsiin ja nuoriin netin kautta kohdistuvaa rikollista toimintaa ja muun muassa seksuaalista häirintää, joka on tilastojen mukaan erittäin korkealla tasolla? Myös monenlaiset, esimerkiksi haavoittuvassa ja heikommassa asemassa oleviin kohdistuvat, netin kautta ja digiviestinnän kautta tehtävät huijaukset ovat yhä enemmän lisääntyneet, ja niistä tulee lähes päivittäin paljon viestejä. Kuinka tähän puututaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen.

12.34 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. Niin kuin totesitte, poliisitoimen määrärahoja ehdotetaan lisättäväksi noin 25 miljoonaa ja satsauksia on tulossa myös nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaan. Tämä on erittäin hyvä asia.

Maahanmuuttopoliisin määrärahoja ehdotetaan vähennettävän liki 200 miljoonaa. Yksilön omaa vastuuta kotoutumisesta tullaan edistämään. Tämähän on minusta todella hyvä asia. Sen lisäksi tietysti julkiselle taloudelle sekä turvallisuudelle vahingollista maahanmuuttoa tullaan karsimaan. Kyllä minä näen, että nämä ovat erittäin hyviä asioita.

Kolmantena minä haluaisin nostaa tämän itärajan aita-hankkeen. Sitä on tähän mennessä rahoitettu valtion budjetista, ja olisi toivottavaa, että myöskin Euroopan unioni osallistuisi jollain lailla tähän rahoittamiseen. Tiedän, että näitä keskusteluja on käyty, mutta tietääkö arvoisa ministeri, missä siellä tällä hetkellä mennään ja minkälaisia keskusteluja käydään? — Kiitos. [Keskeltä: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

12.35 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelystä. Kansallinen turvallisuus on meidän yhteinen asia. Se ei ole ideologinen kysymys. Rajavalvontaa tulee vahvistaa, ja sinne on kokonaisturvallisuuden nimissä saatava riittävästi resursseja. Supon rahoituksen varmistaminen on äärimmäisen tärkeä asia, josta ei voi tinkiä. Kansallinen turvallisuus on asia numero yksi. — Kiitos. [Keskeltä: Näin on!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, Riitta.

12.36 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitän myös huomiota erityisesti turvallisuusviranomaisten riittävään rahoitukseen. Esimerkiksi riittävä ja ajantasainen tiedustelutieto vaikuttaa suoraan siihen, kuinka kykenemme estämään ja ennaltaehkäisemään yhteiskuntamme turvallisuutta vaarantavia uhkia. Tiedustelutiedon merkitystä korostavat vakavat muutokset turvallisuusympäristössämme mutta myös esimerkiksi Nato-jäsenyyden myötä tulevat velvoitteet. On myös pystyttävä ehkäisemään

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

poliittista terroria ja tuottamaan analysoitua tietoa valtionjohdon ulko- ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa.

Olette leikkaamassa myös Rajavartiolaitokselta. Arvoisa ministeri, voisitteko harkita uudelleen näitä sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvia leikkauksia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

12.37 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliisien määrän nostaminen 8 000:een on tärkeä toimenpide, koulupoliisien lisääminen myös. Poliiseja tarvitaan lisää. Valitettavasti yhä enemmän heidän resursseistaan menee kaiken maailman elokapinoiden suitsimiseen. Pidän vähän erikoisena, että oppositiosta tämän päivän iskua eduskuntaa ja demokratiaa kohtaan on kutsuttu vain hölmöilyksi. Itseni tekisi mieli sanoa, että ollaan lähempänä lähes terroristisia keinoja. [Aki Lindén: Annatte väärää tietoa! — Välihuutoja] Iso arvostus näille poliiseille, jotka kantoivat esimerkiksi näitä Elokapinan ääriaktivisteja pois, [Hälinää — Puhemies koputtaa] se on kovaa työtä — iso arvostus heille.

Olen samaa mieltä, että suojelupoliisin resursseja meidän pitää pystyä vahvistamaan ja pitämään riittävällä tasolla. Silloin voi sanoa, että suojelupoliisin resurssit ovat kunnossa, kun mitään ei tapahdu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

12.38 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Heinoselle erittäin hyvästä puheenvuorosta.

On hienoa, että kaikista sopeutustoimista ja vaikeista taloudellisista ajoista huolimatta poliisiin ja yleensäkin sisäiseen turvallisuuteen panostetaan. Poliisien määrää lisätään, ja lisäys on tärkeä kohdentaa kenttätoimintaan sekä rikostutkintaan eli tärkeään perustoimintaan. [Aki Lindén: Annatte väärää tietoa! — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. Nyt annetaan edustaja Rintamäen puhua, edustaja Lindén. [Eduskunnasta: Huomio! — Oikealta: Kuunnellaan, kun poliisi puhuu!] Edustaja Lindén, pyydän rauhoittumaan. — Ja nyt, edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

Kiitos, puhemies! — Huomionarvoista on, että poliisiauton näkymisellä kaduilla, turuilla ja toreilla on ennalta estävä vaikutus rikoksiin. Olemme saaneet mediasta nähdä useita tapauksia, joissa väkivalta on raaistunut aivan uudella tavalla ja uhreja nöyrytetään aivan käsittämättömällä julmuudella. Tekojen videointi esimerkiksi sosiaaliseen mediaan on tämän päivän äärimmäisen vakava ilmiö. Tällaisen toiminnan [Puhemies koputtaa] kitkemiseksi on tehtävä ja tehdään järeitä päätöksiä, jotka viestivät siitä, että tälle hallitukselle sisäinen turvallisuus [Puhemies koputtaa] on sydämenasia. [Puhemies: Aika!] Kiitos ministerille luottamusta herättävästä asian esittelystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Yritetään pitää nämä minuutit. — Sitten edustaja Viitanen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

12.40 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minunkin mielestäni on äärimmäisen hyvä ja tärkeää, että panostetaan sisäiseen turvallisuuteen ja muun muassa ehkäistään tätä jengiväkivaltaa ja katurikollisuutta. Se on hyvä asia, ja sille tulee varmasti täältä oppositiosta täysi tuki. Me tarvitaan tähän ilmiöön sekä kovia että pehmeitä keinoja.

Ministeri, minun huoleni on nyt se, että muuten hallituksen politiikka toimiikin toiseen suuntaan, se on varsin eriarvoistavaa. Edellisellä sessiolla puhuimme sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta, jossa kävi ilmi, että esimerkiksi lapsikäyhyttä lisätään, mikä lisää näitä ilmiöitä ja syrjäytymistä. Sitten itse kun katselen esimerkiksi lähiöiden tilannetta — asuinalueiden eriytymistä tulee ehkäistä — niin olen äärimmäisen huolissani, että hallitus esimerkiksi lakkautti lähiöiden kehittämisohjelmat. Tämä ei, ministeri, kuulu suoraan teidän pääluokkaanne, se kuuluu sinne asuntopuolelle, mutta haluan vain tuoda tietoonne tämän huolen, jotta hallitus miettisi vielä uudestaan näitä ratkaisuja. Toivon, että omalta sektoriltanne voisitte kehittää esimerkiksi tätä lähiöpoliisitoimintaa. Kysynkin teiltä: saammeko lisää näitä lähiöreinikaisia, mitä olen niin pitkään toivonut?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz.

12.41 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Onnistunut kotoutuminen on myös kotoutujan ja hänen perheensä erittäin merkittävä etu, ja se on myös etu koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Se, että hallitus nyt korostaa myös kotoutujan omaa vastuuta onnistuneesta kotoutumisesta, on tietysti hyvä asia.

Eräs hallintovaliokunnassa viime vaalikaudella vieraillut asiantuntija, joka oli itse tullut Suomeen pakolaisena, sanoi suunnilleen sanatarkasti näin: ”Kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen, hänelle annetaan tarjottimella hänen oikeutensa ja palvelut. Minun mielestäni hänelle pitäisi antaa tarjottimella myös hänen velvollisuutensa.” Minusta se oli erittäin hyvin sanottu, ja tätä politiikkaa toteutetaan, ja se on hyvä asia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Skinnari.

12.42 **Ville Skinnari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä salissa on varmasti itsekkin tottunut siihen, että puhutaan sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta, niin yritetään löytää se yhteinen näkemys ja yritetään kunnioittaa toisiamme, myös hallitus—oppositio-rajojen yli. Silloin kun puhutaan isoista asioista, niin ei pidä pelata pientä, vai mitä, edustaja Heinonen?

Arvoisa sisäministeri, Suomen maakuva on keskeinen osa Suomen kilpailukykyä, ja 1.9. ulkomaalaislain muutos ihmetyttää nyt ympäri maailmaa erityisesti urheilijoiden keskuudessa. Tänne on nyt lähes mahdoton tulla teidän tekemienne ja haluamienne muutosten takia koripallossa, jääkiekossa kesken kauden pelaamaan. Tämä on pieni esimerkki, mutta onnittelut siitä, että olette onnistuneet siinä, mitä ehkä halusitte, eli olette halunneet rajoittaa maahanmuuttoa, mutta minkä viestin te lähetätte näille kotimaisille seuroille, [Puhemies koputtaa] jotka muutenkin ovat talousvaikeuksissa näinä päivinä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

12.44 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa asuvien ihmisten turvallinen elämä on varmasti asia, jonka me kaikki täällä yhdessä haluamme varmistaa, ja työskentelemme yhteistyössä sen kanssa.

Kun me puhumme turvallisuudesta, pitäisi kuitenkin välttää sitä, että me sotkemme käsitteitä. Ei ole pitkää aikaa siitä, kun meidän edustajakollegamme Pekka Toveri totesi, että Suomi on sodassa. Kyllä me sen tiedämme, milloin me olemme sodassa. Tämä on pelon lietsontaa väärällä tavalla. Tästä toteuttamistavaltaan täysin tuomittavasta mielenilmaisusta eli eduskunnan talon ulkosivun tarvelemisesta edustaja Heinonen käytti termiä terrorismi, ”tämä lähestyy terrorismia”. [Mauri Peltokangas: Kyllä lähestyy!] Älkää sotkeko käsitteitä. Terrorismi on aivan liian vakava turvallisuusriski, kun me puhumme kansainvälisestä politiikasta ja puhumme ilmiöistä, jotka ovat aitoja. Jos te tällä tavalla sotkette käsitteet, me emme voi täällä käydä vakavaa turvallisuuskeskustelua. Edustaja Peltokangas sanoi tuossa... — Jaa, nyt loppui aika, parempi lopettaa tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

12.45 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lähes päivittäin — toistan: lähes päivittäin — saa sosiaalisesta mediasta lukea, kun suomalaisia nuoria on hakattu, on ryöstetty vaatteet päältä tai on raiskattu ja pahimmillaan jopa tapettu erilaisen toimien seurauksena, mitä tuolla kaduilla tällä hetkellä tapahtuu. Ruotsissa tämä ilmiö on jo paljon pidemmällä. Ja se ilmiö juontaa juurensa löperöön maahanmuuttopolitiikkaan, jota te siellä vasemmalla olette olleet edistämässä ja harjoittamassa. Te olette sulke-neet silmät niiltä ongelmilta, mitä se on tuonut mukanaan. On hienoa, että te vihdoinkin myönnätte, että katujengit ovat todellisia ja ne ongelmat ovat todellisia. Ja olen onnellinen siitä, että te myönnätte, että pelkät päänsilittelytoimet eivät enää riitä vaan tarvitaan myös kovia toimia. Ja siitä myös hallitusohjelma ja tämä budjetti kertovat. [Puhemies koputtaa] Nyt tuodaan poliisille lisää rahoitusta, myös katujengien torjuntaan, ja rikoslainsäädäntöä kiristetään. Nämä ovat oikeita toimia, joilla turvataan se, että Suomessa nuoret, lapset, tytöt ja pojat, saavat kulkea rauhassa kaduilla eikä heidän tarvitse enää alistua tämmöiseen nöyryytykseen, [Puhemies koputtaa] jota esimerkiksi katujengit heitä kohtaan ovat harjoittaneet. Kiitos siitä sisäministerille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen.

12.46 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väitteeseen, että viime hallituskaudella ei mitään tämän jengirikollisuuden eteen tehty: aika lähelle neljä vuotta poliisiasian neuvottelukunnan puheenjohtajana katsoin sitä touhua, ja silloinen poliisijohto käynnisti prosessia, mitä nyt tällä kaudella sitten viedä eteenpäin.

No tähän poliisien määrärahalisäykseen: On ihan hyvä, että virkoja lisätään. Vuoden 23 budjetissa meillä toistasataa poliisivirkaa laitettiin lisää. Mutta arjessa se ei, ikävä kyllä, näy. Kun jututin Itä-Suomen poliisia, niin Pohjois-Karjalassa esimerkiksi joudutaan partioimintaa yöaikaan ja viikonloppuna harventamaan jo nykyisellä rahoituksella.

Ja sitten vielä jos Rajan rahoitusta katsoo, niin se on miinus 21 miljoonaa. Raja totesi, että Rajan operatiivista toimintaa joudutaan vähentämään. Mitä tämä käytännössä sitten tarkoittaa? Haluan ministeriltä kuulla. Veikkaan, että sinne on nyt aika paljon palkattu

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

määräaikaaisesti rajavartioloita lisää eläkkeeltä ja Frontexilta. Joudutaanko me nyt näistä lisäresursseista luopumaan tämän rahoituksen takia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

12.47 Merja Rasinkangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esityksestä.

On tärkeää, että hallitus panostaa sisäiseen turvallisuuteen. Poliisin resurssien lisääminen on tärkeää, ja resursseja kaivataan niin kentälle kuin tutkintaankin. Näkyvä valvonta on tärkeää, ja määrän nostaminen lisää myös kansalaisten turvallisuuden tunnetta.

Ilahduttavaa on myös, että hallitus on huomioinut koulupoliisin työn tarpeen. Koulussa tarvitaan valistusta ala- ja yläkoulussa. Nuoret ovat monissa asioissa edelläkävijöitä, esimerkiksi asioissa, jotka eivät ole vielä heidän kasvunsa ja kehityksensä kannalta hyväksi. Muun muassa somen kautta tilataan päihteitä ja katsellaan väkivaltaa. Nuoret kaipaavat fakta-asioita vastuista ja velvollisuuksista, rikosten seurauksista ja vaikutuksista heidän tulevaisuuteensa. Koulut ovat pitäneet tärkeänä myös koulupoliisin nopeaa tavoitettavuutta ja konsultaatiota.

Sisäisen turvallisuuden kannalta on tärkeää myös, että pyritään hallittuun ja väärinkäytökset estävään maahanmuuttoon. Kiitos hallitukselle, että turvallisuutta parannetaan myös jengirikollisuuteen panostamalla. [Puhemies koputtaa]

Naapurimaassa Ruotsissa lisättiin poliisien määrää peräti 10 000:lla [Puhemies koputtaa] jengiytymisen räjähtäessä käsistä. Ruotsissa on myös suljettuja [Puhemies: Aika!] lastensuojeluyksiköitä sekä nuorisokoteja. Poliisi on nähtävä erityisesti tällaisen maailmantilanteen ja sisäisen turvallisuustilanteen vallitessa [Puhemies koputtaa] tärkeänä rikoksia ennalta ehkäisevänä, rikoksia selvittelevänä ja syytteeseen saattavana [Puhemies koputtaa] viranomaisena — siis kansalaisten auttajana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä otetaan muutama puheenvuoro. Täällä olisivat edustajat Kokko, Lindén ja sitten valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas, ja sen jälkeen ministerille puheenvuoro. — Kokko. [Juha Mäenpää: Täällä on Mäenpääkin!]

12.49 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tähän äsken käytyyn keskusteluun: Kyllä käsittääkseni kaikki poliittiset toimijat puolueesta riippumatta ovat tuominneet Eduskuntatalon ulkopuolella tänä aamuna tapahtuneet teot. Mieltä saa, totta kai, osoittaa demokratiassa, mutta sen täytyy tapahtua rauhanomaisesti, ja ehkä sana ”terrorismi” on tässä nyt aika ylitsepursuava kuvaus. [Jenna Simula: Se oli ekoterrorismia!]

Arvoisa puhemies! Hallitusta täytyy tietysti kiittää erityisesti poliisien määrärahojen lisäämisestä, ja toivottavasti myös tämä tavoite 8 000 poliisin saamisesta vaalikauden aikana kyetään toteuttamaan. Mutta olen itsekkin huolissani, kuten täällä muutamassa puheenvuorossa on nostettu esille, tämän toisen merkittävän sisäisen turvallisuuden tekijän eli suojelupoliisin resursseista ja rahoituksesta. Olemme sellaisessa maailmanajassa, jossa Venäjä käyttää kaikkia keinoja järjestäytyneen yhteiskunnan horjuttamiseksi, erilaisia hybridioperaatioita, ja suojelupoliisi on tässä suhteessa myös Rajavartiolaitoksen kanssa ehkä eturintamassa vahvistamassa kansallista turvallisuutta. Miten sisäministeri näkee tä-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

män tilanteen sisäisen turvallisuuden kannalta, kun leikkauksia tulee tapahtumaan sekä suojelupoliisiin että Rajavartiolaitokseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

12.50 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hieman samaan tapaan kuin edellisen pääluokan käsittelyssä substanssi ja rahat ovat eri pääluokassa, eli substanssi, pelastustoimi, on sisäministeriön pääluokassa, mutta rahat, 580 miljoonaa euroa, ovat valtiovarainministeriön pääluokassa hyvinvointialueiden momentin alla. Nyt kun tiedämme, että se kokonaismäärärahan kasvu perustuu siihen vuoden 23 alijäämän kattamiseen ja kustannustason nousuun, joka on pienempi siinä indeksissä kuin todellinen kustannustason nousu, ja palvelutarpeen kasvuun, josta on leikattu 20 prosenttia, siitä seuraa se, että koska pelastustoiminta hyvinvointialueilla on osana yleiskatteellista toimintaa, sinne kohdistuu voimakkaita säästötoimenpiteitä. Kysynkin nyt ministeriltä: millä tavalla sisäministeriön toimesta pyritään turvaamaan sitä, että hyvinvointialueilla pelastustoiminta saa riittävät toimintaedellytykset?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas.

12.52 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan tässä sosiaalidemokraattien edustajille tiedoksi, kun te niin konahditte sieltä, että älkää sekoittako termejä: minä sain viidesluokkalaiselta juuri tekstiviestin, että kertoisitteko, edustaja Peltokangas, niille demareille, että ekoterrorismi on yleensä omaisuuden vahingoittamista ympäristöaktiivismin nimissä. Elikkä se siitä termien sekoittamisesta. [Jani Kokon välihuuto]

Arvoisa puhemies! Huomasikohan oppositio Amsterdamin yliopiston tutkimuksen, jonka mukaan maahanmuuton kustannukset ovat olleet Alankomaiden taloudelle erittäin haitalliset. Sen mukaan suuressa kuvassa vain länsimaista ja muutamasta Itä-Aasian maasta suuntautunut maahanmuutto on julkisen talouden kannalta positiivista. Olisi hyvin mielenkiintoista nähdä, millaisia tuloksia Suomessa tehty vastaava tutkimus toisi. Arvoisa ministeri, voisimmeko me suunnata katseen sellaiseen suuntaan, että jonain kauniina päivänä saisimme vastaavan tutkimuksen myöskin Suomessa, niin että saisimme kaikki sen faktatiedon, kuinka haitallista tai hyvää loppujen lopuksi maahanmuutto meille tuo kustannusten osalta? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt sitten ministerille peräti seitsemän minuuttia, koska on tullut niin paljon kysymyksiä. Olkaa hyvä.

12.53 **Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Aloitan itse asiassa sillä, että tämä hallitus tietää, miten säästöjä voi ja tulee kohdistaa. Me johdamme tiedolla. Me emme tee hätiköityjä päätöksiä. Meillä on hyvä tilannekuva, joka on yhteinen meidän virastojemme kanssa.

Me edellytämme, että jatkossa paitsi supon myös poliisin ja myös Rajan osalta resurssi- ja talousjohtaminen on parempaa. Kokonaismäärärahat verrattuna vuoteen 2020 ovat siis nousseet. Me keskitymme nimenomaan siihen ja edellytämme sitä, että jokainen meidän

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

virastomme ja kaikki meidän organisaatiomme sisäisessä turvallisuudessa kykenevät ja osaavat kyllä kohdistaa ne rahat niin, että operatiivinen toiminta kansallisen sisäisen turvallisuuden osalta varmasti turvataan kaikissa tilanteissa. Olen erittäin tiiviissä yhteydessä niin poliisiylijohtajan kuin supon päällikönkin kanssa, ja me käymme läpi sitä tilannetta koko ajan. Siellä on olemassa suunnitelmat ja mahdollisuudet todella suurelle kehittämiselle, ja nimenomaan sisäministeriö jatkossa ohjaa vahvemmin resurssien käyttöä. Vakuutan teille, että tiedustelutoimintaa ei tulla heikentämään. Me tulemme varmistamaan, että resurssit, kun niitä sinne tarvitaan, ovat myöskin olemassa — puhutaan teknisestä tiedustelusta ja puhutaan nykyisistä resursseista. Iso kuva on siis sellainen, että sisäministeriön hallinnonalan osalta kokonaisuudessaan tämä esitys on sellainen, että se varmasti tukee tässä turvallisuusympäristössä meidän kokonaisturvallisuuttamme.

Käyn nyt läpi näitä yksittäisiä kysymyksiä. En ehkä kaikkia ehdi tässä, mutta aloitetaan vaikka tästä rikostiedusteluhankkeesta, josta täällä kysyttiin: Se on perusvalmistelussa.

EU:n rahoituksen osalta meillä on useita prosesseja käynnissä juuri sen suhteen, kuinka sinne rajalle voitaisiin saada teknistä resurssia, teknologiaa ja muuta. Tämä on meneillään. Voi sanoa, että EU-vaikuttaminen on ollut tällä hallituksella erittäin hyvää, koska meidän mahdollisuutemme näiden linjausten ja rahoitusjaon osalta näyttävät varsin hyviltä.

Ict- ja kiinteistökustannusten nousu on kaikkien tiedossa, ja myöskin niiden hillitsemisen liittyy tämän ison kokonaisuuden johtamiseen ja ohjaamiseen.

Jos katsotaan vielä näitä yksittäisiä, voin todeta tosiaan näistä tuottavuusohjelmista, jotka sisäministeriön hallinnonalalle kohdistuvat, niin kuin tuossa alussa sanoin, että se tilanne on hallinnassa ja turvallisuutta emme missään tilanteessa uhkaa. Operatiivinen toiminta tullaan varmistamaan, ja se tehdään yhteistyössä. Me luotamme siihen, että poliisilaitokset ja poliisi johto kykenevät myöskin kehittämään omaa toimintaansa siihen suuntaan, että rahat riittävät. Hallituksen linjaus siitä, että poliisin ja Rajan resurssit turvataan, pitää. Siitä ei ole toista sanaa. [Petri Honkonen: Kehyksissä on vähän toisella tavalla!] Myös Rajan johdon kanssa käytyjen keskustelujen perusteella tämä asia on varma. Me emme myöskään saa tästä salista lähettää itärajan yli puheilla virheellistä vaikutelmaa siitä, että rajalla olisi jotenkin heikko tilanne. Rajan tilanne on vakaa. Rajan tilanne resursoidaan kunnolla. On meidän kaikkien vastuulla viestiä myös tästä oikein.

Naisiin kohdistuva väkivalta, kunniaväkivalta, on meidän murheenkryynimme ollut. Se on suomalaisten häpeä. Tähän tullaan satsaamaan muun muassa tehostamalla viranomaisyhteistyötä, lisäämällä poliisin henkilötövuosia, ja tietenkin tätä yhteistyötä tehdään yli sektorirajojen. Sama koskee tietenkin lasten ja nuorten lisääntyntä väkivaltaa. Itse asiassa juuri tässä aamulla olin Viranomaispäivien avauksessa, ja kävimme siellä keskeisten viranomaisten ja johtajien kanssa erittäin hyviä keskusteluja tästä kokonaistilanteesta. Suomi satsaa, ja asiat hoidetaan. Sisäisen turvallisuuden koneisto toimii. Meillä ei tarvitse tästä olla huolissaan.

Lähiöpoliisit, koulupoliisit — varmasti olisi hienoa, kun meillä olisi nämä reinikaiset siellä jokaisessa lähiössä. Poliisien määrä tulee vaikuttamaan siihen, että läsnäolo kentällä myöskin on vahvistumaan päin. 8 000 poliisia — me tulemme saavuttamaan sen. Tilastojen ja arvioiden mukaan näyttää siltä. Meillä on lisätty poliisien koulutusta, ja myöskin poliisiylijohtajan kanssa käymieni keskustelujen pohjalta tulemme sitä kautta varmistamaan, että uudet ihmiset pääsevät töihin ja kenttä on kunnossa.

Ruotsi on varoittava esimerkki. Tapasin kollegoja — itse asiassa heitä oli neljä ruotsalaista miestä tuolla Ruotsin hallituksen tapaamisessa — ja Ruotsin osalta voidaan todeta,

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

että rajat ylittävän rikollisuuden osalta tehdään entistä tiiviimpää yhteistyötä. Meillä on uusia sopimuksia, ja meillä on paljon yhteisiä ongelmia, ja tässä tulemme myöskin tiivistämään yhteistyötä. Tässä on poliisi, Tulli, Raja — kaikki teemme yhteistyötä tässä. Kokonaisuudessaan tilanne näyttää siis siltä, että Suomi voi vielä näillä resursseilla ja näillä valinnoilla välttää sen Ruotsin tien, joka meitä uhkaa.

Meillä on kaikkein tärkeintä huolehtia siitä, että Suomen sisäinen turvallisuus on kunnossa. Joka puolella on tietenkin syytä tarkastella, kuinka siellä operatiivisella tasolla tai siellä väliportaassa toimitaan, onko jotain tehtäviä, joita voitaisiin tehdä yhdessä tai paremmin. On jokaisen valtionhallinnon organisaation velvollisuus tarkastella tätä.

Tietojärjestelmät ovat yksi murheenkryyni, johon myöskin olemme puuttumassa, ja tässä poliisiylijohtajan kanssa käytiin hyviä keskusteluja.

Suomen sisäinen turvallisuus pidetään kunnossa, se varmistetaan, ja tämä viesti on syytä viedä myös Suomen rajojen ulkopuolelle. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia ministerille. — Sitten siirrytäänkin toiseen pääluokkaan. Siellä on työ- ja elinkeinoministeriöstä ensiksi ministeri Satonen, viisi minuuttia, ja sen jälkeen ministeri Rydman, viisi minuuttia, ja sen jälkeen sitten debattiin.

13.00 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen taloustilanne on äärimmäisen vakava, ja taloudellinen tilanne luonnollisesti heijastuu myös työllisyystilanteeseen. Työllisyysasteen trendi oli elokuussa 72,1 prosenttia. Elokuun luvut olivat heikkommat kuin aiempien kuukausien, sillä työttömyyden kasvu oli ollut pysähdyksissä jo maaliskuusta 2024 lähtien. Kuukausikohtaisiin lukuihin liittyy aina satunnaisvaihteluita, joten kyseessä voi tältä osin olla myös normaali heilunta. Talouden kääntyessä kasvuun odotetaan työttömyyden kääntyvän laskuun. Käännös on kuitenkin ollut ennakoitua hitaampi. Tilastokeskuksen avoimien työpaikkojen tasossa nähtiin jo hie-man kasvua kuluvan vuoden toisen kvartaalin tiedoissa, mutta avoimien työpaikkojen laskenut määrä on ehkä huolestuttavinta tällä hetkellä.

Kaikkineen voidaan kuitenkin sanoa, että työllisyys on pysynyt varsin hyvällä tasolla talouden heikkoon vetoon nähden. Hallituksen tekemät uudistukset tulevat vahvistamaan työllisyyttä merkittävästi pitkällä aikavälillä ja keskipitkällä aikavälillä. Se alkaa näkyä vuoden 2025 puolella, mutta 2026—27 on sitten oikea aika arvioida näiden tuloksia kaikkineen.

Maahanmuutto on säilynyt vilkkaana taantumasta huolimatta, mikä tukee työvoiman saatavuutta ja edesauttaa positiivista talouskehitystä pidemmällä aikavälillä. Toisaalta maahanmuuttajaväestön kasvu näkyy myös työttömyyden lisääntymisessä tässä tilanteessa.

Tässä budjetissa tehdään merkittävä muutos sikäli, että nythän toteutuu edellisen hallituksen jo käynnistämä TE-uudistus ensi vuoden alusta, ja se tarkoittaa sitä, että momentille 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ei esitetä enää myönnettäväksi määrärahaa. Toki huolehditaan niistä kustannuksista, jotka ovat tänä vuonna aiheutuneet, mutta jotka tulevat vasta ensi vuoden puolella maksuun. Sen sijaan näitä rahoja kohdennetaan kunnille peruspalvelujen järjestämiseen, ja sinne onkin valtionosuuksiin momentille 28.90.30 siirretty 201,8 miljoonaa euroa vuoden 2024—27 kehyksissä. Siirron jälkeen aiemmin momentilta rahoitettujen palveluiden osalta muutoksina on huomioitu hallitusoh-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

jelman mukainen työllisyysmäärärahojen alentaminen 37 miljoonalla eurolla vuoden 25 alkaen, ja sehän liittyy siihen, että kunnat eivät enää jatkossa toimi palkkatuen antajina muuta kuin yli 60-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille ja osatyökykyisille, joilla myös tämä palkkatuki, tuettu työ kerryttää työssäoloa.

Ja tämä on tietenkin iso muutos, että nyt sitten jatkossa nämä TE-palvelut tullaan järjestämään kuntien toimin. Meillähän syntyi kaikkiaan 45 aluetta, jotka tästä ottaa nyt sitten vastuuta, ja siltä osin varmasti tässä muutoksessa on omat haasteensa. Me ollaan pyritty työ- ja elinkeinoministeriön, KEHA-keskuksen, suurimpien kaupunkien ja Kuntaliiton kanssa yhteisesti tekemään valmistelua niin hyvin kuin mahdollista, jotta tämä prosessi kuntien hoitoon tapahtuisi mahdollisimman sujuvasti, mutta siinä on toki omat haasteensa.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä yhteydessä käsittelen myös itselleni kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön alaan liittyvät asiat.

Siellä STM:n pääluokassa esitetään työttömyysturvaan 1,8 miljardia euroa, mikä on 340 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennys aiheutuu hallitusohjelman mukaisten uudistusten vaikutuksista, jotka nyt ovat siis tulleet voimaan työttömyysturvaan pääosin syyskuun alusta. Tähän liittyen hallitus on valmisteellut esityksen eduskunnalle, jossa työttömyysturvassa luovutaan aktiiviajalta maksettavista korotuksista. Korotuksista luopuminen vähentää työttömyysturvan valtionosuutta 23 ja puoli miljoonaa euroa.

Lisäksi työmarkkinatuen tarveharkintaa muutetaan siten, että vanhempien tulot vaikuttavat nykyistä enemmän vanhempiensa kanssa asuvan henkilön työmarkkinatuen määrään. Uudistus vähentää työttömyysturvan valtionosuutta 3,4 miljoonaa euroa. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen, johon jo viittasin, siis TE-palvelujen, siirtoon kunnille 1.1.2025 liittyen siirretään työttömyysturvamomentilta yhteensä 370 miljoonaa euroa kuntien valtionosuusmomentille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

13.05 Elinkeinoministeri Wille Rydman (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Geopoliittiset riskit yhdessä kansainvälisen talouden vakaushaasteiden kanssa ovat syöneet luottamusta tulevaisuudennäkymiin ja siten heikentäneet kestävä kasvun edellytyksiä. Lisäksi kansainvälisessä työnjaossa on käynnissä murros, jossa kaupan esteet ja teollisuuspolitiikan muutokset vaikuttavat enenevästi investointien kohdentumiseen. Tilanteessa, jossa taloutta ohjaavat aiempaa voimakkaammin kunkin maan omat strategiset poliittiset tavoitteet ja riippumattomuuspyrkimykset, on Suomen kaltaisen pienen, viennistä riippuvaisen kansantalouden asema varsin haastava.

Talouden siirtymistä kohtuudella ennustettavaan normaalitilaan on odotettu pian jo viisi vuotta. Suomen taloudesta ja yritysten toimintaympäristöstä kiirii ristiriitaisia uutisia, ja epävarmuus kuluttajien keskuudessa ilmenee muun muassa asuntosektorilla. Toisaalta tuoreen pk-barometrin tulokset sisältävät myös positiivisia viestejä tilanteen parantumisesta. Kesäkuussa valtiovarainministeriö arvioi bkt-kasvun jäävän tänä vuonna nolleen, mutta syksyllä näkyisi jo positiivisia merkkejä. Kysyntä on yhä riittämätöntä, vaikka korot ovat laskeneet. Elpyminen alkaisi ensi vuoden puolella.

Kotitalouksien kulutus sentään lisääntyy, kun inflaatio on hidastunut, korot laskeneet ja tulot kasvaneet kohtuullisesti. Investoinnit lisääntyvät, kun rakentaminen toipuu ja energiasiirtymään liittyvät hankkeet lisääntyvät vielä nykyisestä. Inflaation hidastuminen on

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Suomessa ollut laaja-alaista, ja hinnat nousevat enää omistusasumisessa ja palveluissa. Vuonna 2025 inflaatio on keskimäärin 1,4 prosenttia. Sen hidastuminen on mahdollistanut korkojen laskun, ja korkojen odotetaan laskevan edelleen ensi vuonna.

Nihkeästä talouskasvusta huolimatta Suomessa kotitalouksien kulutus on alkanut toipua ja asuntokaupassa on piristymisen merkkejä. Tuoreimpien tilastojen mukaan inflaatio oli heinäkuussa yksi prosentti. Teollisuustuotanto kasvoi kesäkuussa 3,6 prosenttia edelliskuusta. Vain metsä- ja elintarviketeollisuudessa tuotanto väheni, mutta vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna teollisuustuotannossa kasvua oli vain 0,3 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että valtion talousarvion mukainen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus on vuonna 2025 yhteensä noin 2,91 miljardia euroa. Tämä tarkoittaa noin 280 miljoonan euron kasvua verrattuna vuodelle 2024 budjetoituun kokonaissummaan. Aiemmin tehtyjen päätösten perusteella valtion t&k-rahoituksen määräksi arvioidaan noin 2,86 miljardia vuonna 2025 kevään 2024 julkisen talouden suunnitelman päätökset huomioiden. Jotta lakisääteisen rahoituksen määrä täyttyisi vuonna 2025, t&k-rahoitusvaltuutta on lisätty noin 52 miljoonaa euroa, mistä Business Finlandille luovien alojen t&k-toimintaan 9 miljoonaa euroa, GTK Mintec -hankkeelle 18 miljoonaa euroa ja Suomen Akatemialle 25 miljoonaa euroa.

Tki-toiminnan tukemisen valtuutta ehdotetaan nostettavan 540 miljoonaan euroon, mistä vuonna 2025 lisärahoitusta kohdennetaan erityisesti Business Finlandin t&k-rahoituksen kautta. Rahoitusta kohdennetaan yrityksille, jotka sitoutuvat lisäämään investointeja puhdasta ja digitaalista siirtymää sekä muiden yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisua tukevaan, aiempaa riskipitoisempaan t&k-toimintaan yhteistyössä muiden yritysten ja tutkimusorganisaatioiden kautta. Lisäksi innovaatiokeskus Business Finlandin valtuutta kohdennetaan soveltavaan tutkimukseen tutkimusorganisaatioille, jotka yritysten kanssa yhteistyössä kehittävät murrosteknologioita sekä ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Av-tuotantokannustimeen osoitetaan valtuutta 10 miljoonaa euroa. Muita kuin t&k-toimintaan kohdentuvia avustusvaltuuksia puolestaan ehdotetaan vähennettävän 20 miljoonaa euroa. Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n erityisavustukseen ehdotetaan 40,8:aa miljoonaa euroa, mistä 35,5 miljoonaa euroa käytetään kvanttietokoneen ja Kvanttinova-Micronova-pilotointiympäristön yhteiskäyttöisten laitteiden hankintaan. VTT Oy:n yleisavustukseen ehdotetaan 131,3 miljoonaa euroa.

Yritysten erityisrahoituksen määrärahoiksi ehdotetaan 262 miljoonaa euroa, missä on lisäystä 50 miljoonaa euroa vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomittamiseen ehdotetaan 100:n miljoonan euron määrärahaa kasvupanostuksena yksityisen rahoituksen vivuttamiseen jatkuen myös vuosille 2026–2027. Finnvera Oyj kohdentaa rahoitusta tki-panostusten aikaansaamaan liiketoimintaan ja kansainväliseen kasvuun sekä suurten investointien ja mikroyritysten kasvuhankkeiden rahoittamiseen. Ukraina-tappiokorvausta nostetaan 100 miljoonaan euroon Ukrainan jälleennrakentamisen ja suomalaisten yritysten vienninedistämismahdollisuuksien tukemiseksi.

Hallitus hakee myös uusia toimia kasvun kiihdyttämiseksi kevään 2025 puoliväliriiheen mennessä, mitä varten nimitetään Risto Murron vetämä työryhmä. Hallitus tulee sisällyttämään vuoden 2025 talousarvioesityksen [Puhemies koputtaa] täydentävään esitykseen ja/tai syksyn 2024 lisätalousarvioesitykseen lisää investointiohjelman hankkeita.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

13.12 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Työttömyystilanne on todella huono: 279 000 oli eilinen viimeisin luku, ja avoimia työpaikkoja on ennätysmäärän vähän. Jokaista avointa työpaikkaa kohti on viisi hakijaa, jos näin mitataan.

Hallitus jatkaa vain turvan leikkaamista. Tässäkin on esityksenä työttömyysturvaan kolmas aalto heikennyksiä, joilla aktiiviosaa poistetaan työttömyysturvasta. Miten kuvittelette, että nämä auttavat siinä työttömyyden hoitamisessa, kun työllistymisen este on osaaminen ja te aikuiskoulutustuen lopettite, siellä on kohtaanto-ongelma, eri paikkakunnilla olevat ihmiset, ja sitten on tämä terveys? Miten nämä toimenpiteet auttavat tähän työllistymiseen? Sitä minä ihmettelen. Niitä ei ole näkyvissä, ja kaikki nämä merkit näyttävät aivan eri suuntaan kuin mitä tässä hallitus puhuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

13.13 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksessa olen aina tykännyt siitä, että te olette olleet rehdisti yrittäjän puolella, koska se on varsin tärkeää, kun yritykset kuitenkin mahdollistavat meidän talouskasvua, työllisyyttä ja vievät Suomea maailmalle. Nyt teidän kelkkanne on kuitenkin kääntynyt — etenkin pieniä yrityksiä hakataan nyt monella asialla.

Te nostitte arvonlisäveron ennätyslukemiin, romutatte ihmisten ostovoimaa ja nakkaatte kotitalousvähennyksen rotkosta alas. Poistitte jo aiemmin tuen pienille yrityksille. Eipä tarvitse paljon kampaajan mieltä ylimääräistä lomaviikkoa lasten kanssa tai lähihoitajan ikkunaremonttia. Te onnistutte siis samaan aikaan mainiosti pyllistämään molemmille, sekä yrittäjille että työntekijöille, joille tarjoillette esimerkiksi palkkamallia, joka ajaa muun muassa poliisit, opettajat ja sairaanhoitajat palkkakuoppaan — tämä on melkoinen akrobaattinen taidonnäyte.

Onhan se muutenkin hassu juttu, että keskustan ja demareitten hallituksen aikana kokonaisveroaste laski ja kokoomusvetoisen hallituksen aikana nousee hurjaa kyytiä. Miten tässä näin kävi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

13.14 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Arvon ministerit, kollegat! Hallitus lakkauttaa nyt tämän Työkanava Oy:n johtuen siitä, että se ei ole päässyt sille asetettuihin tavoitteisiin, minkä ymmärrän todella hyvin, mutta tilalle ei kuitenkaan tule mitään työkalua siihen, miten me pystytään työllistämään paremmin näitä osatyökykyisiä. Leikkaatte myös palkkatuesta. Kunnille ja kuntayhtymille myönnettäisiin palkkatukea jatkossa vain, mikäli työllistettävä henkilö olisi alentuvasti työkykyinen. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa meillä Suomessa on jo nyt valtavasti osatyökykyisiä ihmisiä ja vammaisia ihmisiä, joiden työn tekemisen määrä on todella matala. Niistä 30 000 vammaisesta ihmisestä vain 500—600 on täysipäiväisesti töissä.

Pohdinkin, mitä ratkaisuja hallitus esittää nyt siihen, kun tavoitteena on parantaa kaikenlaisten suomalaisten kykyä osallistua yhteiskuntaan, kykyä päästä mukaan työhön näillä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

toimenpiteillä. Nyt näyttää siltä, että ihmisiä, joilla on laskenut työkyky, ei haluta mukaan. Mitä te teette, jotta tämä tilanne paranee? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

13.15 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Eilen julkaistut uudet työllisyysluvut olivat taas karua luettavaa. Työllisyysasteen trendi oli 76,5 prosenttia, kun se nykyisen hallituksen aloittaessa oli vielä 78 prosenttia. Näyttää epävarmalta, tullaanko tämän hallituskauden aikana näkemään lainkaan Marinin hallituksen aikaisia työllisyyslukuja, puhumattakaan luvatusa 100 000 uudesta työpaikasta.

Ensi vuoden budjettikaan ei herätä hurraahuutoja työllisyshoidon osalta. Hallitus leikkaa 37 miljoonaa euroa työllisyismäärärahoista ja ajaa alas kuntien palkkatukityöllistämistä. Kasvavan pitkäaikaistyöttömyyden oloissa tämä palkkatuesta leikkaaminen johtaa vain syrjäytymisen kasvuun. Myös työttömyysturvan mittavat leikkaukset jatkuvat. Kun hallitus lakkauttaa työttömyysturvan aktiiviajan korotusosan, ei työtön pysty enää parantamaan omaa toimeentuloaan osallistumalla palveluihin tai kehittämällä omaa osaamistaan. Tämä ei ole, ministeri, aktivoivaa vaan passivoivaa työvoimapolitiikkaa.

Kysyn vielä ministeri Satoselta: kun hallitus [Puhemies koputtaa] uskoo ensisijaisesti sosiaaliturvaleikkauksien parantavan työllisyyttä, niin koska nämä luvut 100 000 uutta työpaikkaa oikein syntyvät?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

13.16 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onhan tämä jo eilen todettu, että tämä hallitus on Euroopan surkein työllisyyden hoitaja. Sen lisäksi, että meillä on kohtaanto-ongelma tässä maassa, niin matkakuluvähennyksistä te niistätte, että ainakaan ne ihmiset, jotka työn perässä vielä pystyvät liikkumaan, eivät sitä tulevaisuudessa pysty tekemään. [Timo Harakka: Autoilu kallistuu!] Aikuiskoulutustuen te hävitätte, jotta uudelle alalle kouluttautuminen on silkka mahdottomuus.

Ja te myöskin laulatatte sitä leikkuria oikein urakalla: Te olette ottaneet käsittelyynne lakko-oikeuden rajaamisen. Nyt on menossa paikallinen sopiminen, joka on yksi pandoran lipas avattavaksi. Sairaussakko ja potkulaki ovat tulossa.

Ja viimeisenä, ministeri Satonen, olen todella pettynyt siihen, että puheenvuorossanne ei sanallakaan sanottu tasa-arvosta mitään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

13.17 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talouden haasteet juontavat juurensa siihen, että me olemme jääneet jälkeen kilpailukyvyssä ja tuottavuudessa, ja tunnetusti meillä ei ole ollut kasvua yli 15 vuoteen. Kun saamme aikaiseksi kasvua, saamme aikaiseksi myös työpaikkoja ja mahdollisuuksia yrityksille työllistää. Siksi hallituksen toimet pohjaavat siihen, että edistetään sellaista toimintaympäristöä ja sellaista sääntelyä, jotka mahdollistavat kasvun, kilpailukyvyn ja sitä kautta ne kaivatut työpaikat. Lisäksi jo näiden nyt tiedossa olevien ja tulossa olevien toimien lisäksi valmistelussa ja pohdinnassa on lisää kasvutoimia puoliväliriiheen mennessä, nimittäin kasvua me niin kipeästi tarvitsemme.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Tästä vaikeasta talouden tilanteesta huolimatta hallitus tekee myös merkittäviä panostuksia. Tki-panostukset ovat historiallisen suuret: Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomittaminen, puhtaan siirtymän investointien [Puhemies koputtaa] kotiuttamisen verokannustin ja niin edelleen. Ehkä ministerit voisivat vielä kootusti kertoa näistä hallituksen merkittävistä panostuksista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

13.19 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tki-panostukset olivat parlamentaarisesti sovittuja. Kiitos, että hallitus piti niistä kiinni.

Kun tässä tulee työministerille aika lailla pyyhkeitä ja risuja, niin haluaisin antaa myös kiitosta. Mielestäni se, että järjestäytymättömät yritykset pääsevät neuvottelemaan yhtä lailla kuin isot järjestäytyneet yritykset yhdessä työntekijöitten kanssa palkkaratkaisuista ja muista ratkaisuista, on hyvä asia. Luulen, että moni pienyrittäjäyrityksissä oleva työntekijäkin pohtii asiaa tältä kannalta. Hän ottaa vaikka vähemmän palkkaa mutta säilyttää työpaikkansa vaikean ajan yli, niin kuin täältä vasemmalta sanottiin, ja sitten taas kun on paremmat ajat, ottaa vähän parempaa palkkaa. Näin se vaan toimii. Nykypäivänä saattaa toimia niin, että työpaikka ajetaan alas.

Mutta haluaisin kysyä [Puhemies koputtaa] niitten keskustan kasvutoimien perään. Olisiko mahdollista, että pohtisitte niitä jo tämän vuoden puolella ja ottaisitte käyttöön hyväksi havaitsemanne?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

13.20 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vasemmalla on oltu tänään kovin huolissaan siitä, mihin suuntaan meidän työllisyys on kehittynyt, ja se on täysin perusteltu huoli, sitä ei käy millään tavalla kiistäminen. [Välihuutoja vasemmalta] — Nyt on minun puheenvuoroni. — Todettakoon kuitenkin se, että teidän hallituskaudella teidän vastuullanne oli se, että yritysten, siis työnantajayritysten, määrä väheni. Tiedätkö te, mihin työpaikat syntyvät? Niihin yrityksiin. Tiedätkö, kuka niitä työpaikkoja luo? Ne yritykset. Haluan kiittää hallitusta siitä, että nyt tehdään aitoja kasvutoimia siellä ministeri Rydmanin tontilla, joilla varmistetaan se, että yrityksille löytyy rahoitusta, ja toisaalta kasvutoimia ja erilaisia toimia, joilla parannetaan yritysten mahdollisuutta palkata työntekijöitä, siellä ministeri Satosen tontilla. Nämä ovat todella tärkeitä toimia. Haluaisin, että vääntäisitte vielä rautalangasta, minkä takia Suomi tarvitsee näitä toimia, jotta me menestyttään tulevaisuudessa, kun vasemmalla on selkeästi ymmärryksessä jotain vikaa, kun eivät sitä halua myöntää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

13.21 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ensi vuoden talousarvion osalta 200 000 euroa on varattu paikallista sopimista koskevan lain voimaantumisen vaikutuksiin. Kyseinen lainmuutos on valtava ja koskee koko työmarkkinakenttää. SAK:n luottamushenkilökyselyn tulosten mukaan työnantaja on painostanut joka kymmenettä luottamushenkilöä sopimaan työehtojen heikentämisestä vuoden 2024 aikana. Hallituksen ajama paikallisen sopimisen lisääminen tulee huonontamaan tilannetta.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

SAK:n alojen luottamushenkilöistä lähes 30 prosenttia arvioi, että hänen työnantajansa on rikkonut viimeisen 12 kuukauden sisällä työehtosopimusta tai jopa lakia. Arvoisa työministeri, miten tuo 200 000 euroa, se varaus, käytännössä kohdentuu työsuojeluun, ja mitä tuolla summalla käytännössä saa työelämäkentässä, jossa työsuojeluviranomaisen tarve vain kasvaa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

13.22 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Pekonen ja monet muutkin edustajat eivät näytä uskovan hallituksen rakenteellisiin toimiin työllisyyden parantamiseksi. Hallitushan parantaa työnteon kannustimia ja kannustavuutta sosiaaliturvaan verrattuna muun muassa työttömyysturvan leikkauksilla. [Kimmo Kiljunen: Ja hyvin menee!] Ettekö vasemmalla todellakaan usko siihen, että kun työnteko on kannattavaa ja houkuttelevaa sosiaaliturvaan verrattuna, niin se parantaa ihmisten halukkuutta tarttua työhön kuin työhön, myös pienipalkkaiseen työhön? [Välihuutoja — Pia Lohikoski: Tehkää niitä työpaikkoja myös!] — No, nyt te kysytte ja välihuudatte, että milloin tämä näkyy. No, se näkyy siinä vaiheessa, kun työmarkkinat paremmin vetävät. Tällä hetkellä johtuen suhdanteesta — viime vuosi oli reilua miinusta, tämäkin vuosi tulee olemaan miinusta — tässä tilanteessa, kun työmarkkinat eivät vedä ja työttömyys kasvaa, tämä vaikutus ei näy, mutta tulette sen kyllä näkemään. [Pia Lohikoski: Hyvä, että myönnätte!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

13.23 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä pienistä yrityksistä tulee aika vakavaa viestiä. Arvonlisäveron suuri korotus tähän syyskuun alkuun, kotitalousvähennykseen tehdään leikkaukset, ammatillisesta koulutuksesta tullaan leikkaamaan ja yritysten investointitukia heikentämään — esimerkiksi omalla kotialueellani, kun ministeri Rydman laittoi aluetukikartan uusiksi.

Maaseutuyritykset ovat aivan... [Ben Zyskowiczin välihuuto] — Kuunnelkaa, Zyskowicz. — Maaseutuyritykset ovat aivan eri asemassa kuin suuret yritykset tässä maassa. Siellä tarvitaan tulevaisuudenuskoa, sitä kasvua, jotta voitaisiin työllistää edes se ensimmäinen ihminen saamaan kasvua ja investointeja aikaan. Haluaisin, että te kiinnittäisitte enemmän huomiota alueiden erilaisuuteen, minkälaisessa toimintaympäristössä yritykset toimivat. Meillä ei ole tuolla Etelä-Pohjanmaalla montaakaan suuryritystä. Se toimii pienten ja keskisuurten yritysten varassa, ja näille pitää antaa toimintamahdollisuuksia. Nyt nämä teidän tekemänne toimet heikentävät heidän toimintamahdollisuuksiaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

13.24 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Olen saanut muun muassa yrittäjiltä jonkin verran yhteydenottoja siitä, kun tarjottua työtä ei haluta ottaa vastaan. [Ben Zyskowicz: Ei voi olla totta!] Ihmisillä on toki erilaisia elämäntilanteita, joissa osalle sopii paremmin esimerkiksi osa-aikatyö opintojen ohien tai vaihtoehtoisesti suuremmat työtunnit kuukaudessa. Ongelmaksi ovat muodostuneet ne tilanteet, joissa työntekijällä olisi mahdollisuus ja kyky tehdä enemmän työtunteja, mutta niitä tarjotessa työstä kieltäydytään. Syynä on kuulemma se, ettei työntekijä halua tehdä enempää

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tunteja, koska silloin menettää sosiaalitukia. Eli tiivistettynä: työntekijän on kannattavampaa tehdä vähemmän tunteja, koska niin sanottuja lisätuloja saa sosiaalityöistä sen verran, ettei tarvitse ottaa lisää työtunteja. Haluankin kysyä, arvoisa ministeri Satonen: mitä toimia hallitus tekee, jotta näitä kannustinloukkuja puretaan ja työnteko olisi aina se kannattavampi vaihtoehto? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

13.25 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Kun te hallituksessa puhutte työllisyystoimienne vaikutuksista, te viittaatte valtiovarainministeriön lukuihin, niin kuin asiaan kuuluukin. Kun te puhutte vaikutuksista julkisen talouden tasapainoon, niin te siinäkin nojaatte valtiovarainministeriön lukuihin, ja se on aivan perusteltua. Mutta sitten kun valtiovarainministeriö arvioi, että nettomaahanmuutto Suomeen on romahtamassa, [Ben Zyskowicz: Ei ole arvioitu!] niin sitten te sivuutatte ne luvut, ja olisi ehkä hyvä avata, miksi valtiovarainministeriö on tärkeä tietolähde yksissä arvioissa ja sivuutettava toisissa.

Samoin kun te viittaatte vaikutuksiin työllisyyteen, niin te muistutatte siitä, että osa näistä uudistuksista on vasta tulossa voimaan, joten vaikutuksetkin voivat näkyä vasta myöhemmin. Mutta niin on myös osa hallituksen maahanmuuttopolitiikkaa heikentävistä uudistuksista vasta tulossa voimaan, ja niin niittenkin vaikutukset ehtivät näkyä maahanmuuton tasossa vasta myöhemmin. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

13.26 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus lupasi 100 000 uutta työllistä, mutta työttömyys on hallituskaudella noussut ja näyttää nousevan yhä. Suomessa talouskasvu perustuisi ostovoimalle, mutta kokonaiskysyntä on ollut heikkoa ja heikentyy edelleen. Hallitus puhuu kasvupolitiikasta, mutta missä se näkyy? Ei ainakaan ammatillisen koulutuksen leikkauksissa. Talouskasvu vaatisi kysyntää eli ostovoimaa, jota hallitus rokottaa leikkauspolitiikallaan.

Kysyin eilen, että kun teillä on tällainen kahden miljardin mielikuvitus työpaikan kategoria, niin olisi kiva kuulla, miten te nyt selitätte tämän, että tyhjistä ilmestyy työpaikkoja, kun leikataan sosiaalityöstä. Missä ne todelliset työpaikat ovat?

Ja arvonlisäveron korotus tässä myös leikkaa pieni- ja keskituloisten kysyntää, hinnat nousevat. Tämä käy sekä pienituloisten että myös pienyrittäjien kukkarolle, ja te väitätte olevanne yrittäjien puolella.

Lisäksi kun tässä kannustinloukkukeskustelussa äsken ihmeteltiin sitä, että vasemmisto muka kannattaa kannustinloukkuja, niin mikä kannustinloukku tämä oli, kun ihmiset, [Puhemies koputtaa] jotka nyt olisivat voineet saada vaikkapa jatkopestiä työhönsä, eivät enää voi sitä vastaanottaa, [Puhemies: Kiitoksia, nyt minuutti on käytetty!] kun leikkasitte ansioidon kestoja juuri syyskuusta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Norrback, varsågod.

13.28 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Tack till ministrarna. Regeringen balanserar förstås på en lina när det gäller den ekonomiska situationen som

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

vi har i landet. Samtidigt som vi har ett enormt sparbehov finns det ett klart behov av att se in i framtiden, och jag är glad att vi har den regering vi har, för de ser att de här båda sakerna måste göras, det vill säga vi måste göra reformer som gör att vi kommer in i framtiden samtidigt som vi också måste göra beklagliga inbesparingar i statsbudgeten.

Arvoisa puhemies! Tässä on ollut aika paljon keskustelua työllisyystilanteesta. Ja tietysti meillä on se suhdannetilanne, mikä meillä on, mutta hallitusohjelmassa on paljon muutoksia tulossa, on tullut ja tulossa, työmarkkinapolitiikan osalta ja työmarkkinoiden joustavuuksista.

Haluankin kysyä ministeri Satoselta: Mitkä ovat ne viimeiset arvot? Tässä on eri lukuja ja on kyseenalaistettukin. Mitkä ovat ne todelliset luvut tällä hetkellä, mihin ne viittaavat? Kuinka paljon työllisyyttä lisätään näillä toimilla? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

13.29 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lundén tuossa puhui juuri osa-aikatyöntekijöistä, ja Suomessa on Tilastokeskuksen mukaan yli satatuhatta henkilöä, jotka tekevät vastentahtoisesti osa-aikatyötä ja haluaisivat tehdä täysiä päiviä ja tunteja.

Mutta Suomen tarvitsema kasvu ja työllisyys syntyy koulutuksen ja tutkimuksen vahvistamisen kautta, ei työntekijöiden asemaa heikentämällä. Kasvuennusteet ovat aneemisia, ja luottoluokittajat synkentävät koko ajan arvioitaan. Hallituksen toimet eivät toimi, ja hallitusohjelman tavoitteet eivät VM:n mukaan ole myöskään toteutumassa. Tästä ei voi syyttää vain kansainvälisiä suhdanteita. Se ei selitä sitä, miksi Suomen työllisyysaste on kehittynyt kaikkein heikoimmin koko Euroopassa viime vuoden aikana. Suomen työllisyyden kehitys on tämän hallituksen kaudella ollut surkeinta koko Euroopassa. Arvoisa ministeri Satonen, olisiko jo vihdoinkin aika myöntää työllisyystoimien epäonnistumiset ja muuttaa suuntaa? Suunnanmuutoksen voisi aloittaa vaikka sillä, että vakautettaisiin työmarkkinat ja toimittaisiin sillä tavalla, että Suomen maakuva paranee osaavan työvoiman silmissä maailmalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

13.30 Timo Mehtälä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministereille alustuksesta.

Kysyisin ministeri Rydmanilta investointihyvityksestä. Puhutaan siis verohyvityksestä vähintään 50 miljoonan euron teollisiin hankkeisiin.

Ensinnäkin, miksi rajataan pienemmät yritykset ulos?

Sitten toinen asia: Tukipäätöksessä on 36 kuukauden raja projektin toteutukseen. Tässä on ongelma, muun muassa suuria sähkömuuntajia ei saa eurooppalaisilta markkinoilta tuossa ajassa. Kuitenkaan tilauksia ei saada tehdä ennen tukipäätöstä, samoin sopimuksia laitostoimittajista ei saa tehdä.

Kolmas asia: siinä, milloin hakemus on jätettävä, ei ole ilmoitettu päivämäärää, johon mennessä Business Finland ehtii käsittelemään tämän hakemuksen. Tukipäätös on tehtävä vuoden 2025 loppuun mennessä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Ja sitten neljäntenä vielä: kuka määrittää riskin sille, etteivät investoinnit toteudu? Tämä rajaa hakemiset pois osittain, ja tuottovaatimus on myös investorille tärkeä, valtiolla kun ei ole mitään riskiä tässä asiassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

13.31 Aleksi Jänntti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on toteuttanut ja toteuttaa toimenpiteitä, jotka nostavat päätöspäruusteisesti työllisyyttä peräti 100 000 työllisellä. Tavoitteena on 80 prosentin työllisyys, jonka saavuttamiseen tarvitaan luonnollisesti myös suhdanteen muuttumista. Merkkejä siitä on onneksi jo olemassa.

Oppositioista on irvailtu, että työllisyys on kyllä kehittynyt, mutta väärään suuntaan. Samanlaista nokkeluutta osoittivat ne, jotka antoivat minulle aikanaan palautetta toimiessani Tampereen apulaispormestarina. Vastuulleni kuului muun muassa raitiotien kehitysohjelma. Vuonna 2019 ratikkatyömaan ollessa pahimmillaan Tampereen pääkatu, Hämeenkatu, oli revitty kokonaan auki. Minulle viisasteltiin, ettei ratikka ole lisännyt yhtään kaupungin elinvoimaa, vetovoimaa tai pitovoimaa. Ei tietenkään, koska kaikki oli kesken ja vaikutusten oli alun perinkin ajateltu näkyvän aikaisintaan keskipitkällä aikavälillä työn aloittamisen suhteen. Sama pätee työllisyyden ja kilpailukyvyn paranemisen tuloksiin hallituksen suunnitelmissa ja toimenpiteissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

13.32 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö edistää työmarkkinoiden toimivuutta ja työelämän kehittymistä. Tavoitteena on edelleenkin, opposition epäilyistä huolimatta, nostaa työllisyyttä 100 000 työllisellä vuoteen 27 mennessä. Tavoitteeseen pyritään muun muassa purkamalla työllistämisen esteitä sekä kehittämällä kansainvälistä rekrytointia sallimalla paikallinen sopiminen myös järjestäytymättömälle kentälle ja jatkamalla työvoimapalvelujen uudistamista. Työelämän uudistuksiin onkin jo tartuttu rohkeasti. Hallituksen esitys paikallisesta sopimisesta on jo annettu, ja lisää esityksiä on tulossa.

Arvoisa puhemies! Nyt oppositiolla olisi oiva tilaisuus osoittaa viisautensa pidättäytymällä työelämän kehittämisen neliraajajarrutuksesta, kun suhdanteessakin on näkyvissä jo orastavaa nousua. Suomen kilpailukyvyn kannalta olisi tärkeää saada nämä uudistukset läpi sujuvasti.

Haluan kiittää ministereitä Satonen ja Rydman siitä, [Puhemies koputtaa] että huolehditte aidosti Suomen kilpailukykyvystä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

13.33 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus todella rakentaa melkein koko talouspolitiikkansa nyt näiden 100 000 työpaikan ympärille, ja kaikki me varmaan toivomme, että työpaikkojen määrä todella kehittyisi näin positiivisesti. Ja kun te olette moneen kertaan sanoneet, että valtiovarainministeriö on todennut, että 80 000 työpaikkaa syntyy teidän kautenne aikana niillä toimenpiteillä, joita te olette tänne eduskuntaan tuoneet, niin jos näin on, niin miksi se samainen ministeriö viimeksi maanantaina omassa ennusteessaan totesi, että tällaista työllisyyden lisäystä ei ole näköpiirissä kauten-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

ne aikana? Mistä siis johtuu, että valtiovarainministeriö ei usko, että hallitus saavuttaa oman työllisyystavoitteensa? Jos te olette niin varmoja, että tämä teidän tavoitteenne toteutuu, niin voisivatko hyvät ministerit nyt kertoa, missä asiassa te olette viisaampia kuin todella [Puhemies koputtaa] tämä valtiovarainministeriön ennuste? [Pia Lohikoski: Mielikuvitus työpaikkoja!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan tässä kohdassa ministereille mahdollisuuden vastata kysymyksiin, kolme minuuttia kumpikin. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä. — Sitten jatkamme debattia.

13.35 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa herra puhemies! Lähdetään nyt ihan tästä ydinkysymyksestä eli siitä, mikä tämä työllisyyden kehitys tulee olemaan. Eihän meistä kukaan voi tarkkaan tietää, ei tietenkään, mutta kuten täällä edustaja Zyskowicz hyvin kuvasi: jos me ollaan muutettu työttömyysturvaa sillä tavalla, että se kannustaa työn vastaanottamiseen, myöskin pienipalkkaisen työn vastaanottamiseen ja keskipalkkaisen työn vastaanottamiseen ja siirtymiseen osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön, jota täällä erinomaisesti kuvattiin ja johon muun muassa tämä suojaosan poisto liittyy, niin jos me ollaan näitä uudistuksia tehty, niin kaikki ovat varmaan samaa mieltä siitä, että ne ovat positiivisia työllisyyden kannalta. Valtiovarainministeriö on laskenut 40 000 pelkästään tälle työttömyysturvauudistukselle. Aivan kuten edustaja Zyskowicz sanoi, meidän ei voida tarkkaan tietää, millä aikataululla se tulee toteutumaan. Oma arvioni on se, jonka sanoin jo avauspuheenvuorossa, että vuoden 25 alusta me aletaan nähdä positiivista kehitystä. Se on toki haaste, että meillä avoimien työpaikkojen määrä on tällä hetkellä varsin pieni. Sen lisäksi kaikki tietävät, että meillä on myös piilotyöpaikkoja. Ei tarvitse monessa yrityksessä käydä, kun sitä keskustelua käy siellä, niin aika moni on kuitenkin siinä tilanteessa, että jos tietää, että joku hyvä tyyppi on saatavilla, niin se otetaan töihin. Eli kyllä näitä piilotyöpaikkoja myös on tässä, ja kyllä vaikutusta alkaa näkyä. Mutta 26—27 on se, milloin tämä nähdään. Kuinka paljon tästä toteutuu tämän vaalikauden aikana, se jää nähtäväksi, mutta olen kyllä vakuutunut, että pitkällä aikavälillä nämä toteutuvat kaikki.

No, sitten tästä työperäisestä maahanmuutosta: Jos katsotaan sitä, mitä tähän asti on tapahtunut, niin nämä määrät ovat olleet todella korkealla tasolla. Ehkä tässä avainasia on se, että siinä tilanteessa, jos yritys tarvitsee tänne työntekijän ja jos he eivät löydä sitä Suomen sisäältä — ei Suomessa olevasta kantasuomalaisesta väestöstä, ei täällä olevista maahanmuuttajista, joiden työttömyysaste on tällä hetkellä valitettavan korkea — niin sitten pitää mahdollisimman sujuvasti ja nopeasti saada se henkilö maan rajojen ulkopuolelta. Nämä käsittelyajat on saatu nyt todella pieniksi, ja minulla on aivan varma käsitys siitä, että kun meillä täällä vain on niitä avoimia työpaikkoja, joihin ulkomailta työvoimaa tarvitaan, niin Suomi niitä tulee kyllä saamaan. Erityisasiantuntijoiden kohdalla on pientä laskua nähtävissä, mutta se johtuu tästä yleisestä tilanteesta. Sen sijaan työlupalaisia ja jatkolupahakemuksia on edelleen tehty korkea määrä. Meillä on yhteistyö Filippiinien, Vietnamin ja Intian kanssa etenemässä. Tarkoitus on kaikkien näiden kolmen kanssa tehdä vielä valtiotason yhteistyösopimus tässä muutamana kuukauden sisällä. Eli tulijoita ja kiinnostusta Suomeen kyllä riittää.

Täällä olisi ollut iso määrä muitakin kysymyksiä, mutta ehkä seuraavassa puheenvuorossa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

13.38 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän piiristä edustaja Oinas-Panuma valitteli hallituksen vähäistä panosta pienten yritysten aseman suhteen ja vähän siihen suuntaan viittasi myöskin edustaja Savola, mutta onneksi keskustan piirissä kuitenkin edustaja Kalmarin tuntuu olevan paljon paremmin perillä siitä, mitä hallitus todella tekee ja millä tavoin hallituksen toimet myönteisellä tavalla myöskin pienten yrittäjien elämään vaikuttavat. Siitä kiitokset edustaja Kalmarille. Onhan nimittäin niin, että nimenomaisesti ne työmarkkinauudistukset, joita hallitus on vienyt läpi ja vie edelleenkin läpi, ovat nimenomaisesti pienten yrittäjien kannalta erittäin toivottavia, koska ne lisäävät paikallista sopimista, pienentävät sitä riskiä, mitä pienillä ja keskisuurilla yrittäjillä uuden työntekijän palkkaamiseen liittyy. Tätä kautta aivan korostetusti näistä työmarkkinatoimenpiteistä pienet ja keskisuuret yritykset hyötyvät.

No, tämä on kuitenkin tietysti vain yksi osa sitä kaikkea, mitä kasvun ja yrittäjyyden puolesta hallitus tekee. Muutamia mainitsemisen arvoisia asioita:

Yksi on se, millä tavoin hallitus esimerkiksi muokkaa Teollisuussijoitus Oy:stä uutta ja vahvempaa teollisuuspolitiikan välinettä. Muutamme sen sijoitusstrategiaa siten, että painopiste siirtyy rahastosijoituksista nimenomaisesti suoriin investointeihin suomalaisiin lupaviin kasvuyrityksiin. Tämä on osaltaan myöskin tukemassa teollisuutemme uudistamista ja kotimaista omistajuutta.

Olemme myöskin uudistamassa Finnvera-lainsäädäntöä, jossa fokuksena on osaltaan myöskin se, että ensinnäkin pidämme telakkavastuisiin liittyvät riskit riittävän hallittuina, mutta vastaavasti pyrimme sitten varmistamaan sen, että telakkasektorin ulkopuolinen rahoitus ei niihin telakkavastuisiin liittyvien riskien johdosta muodostu liian vaikeasti saatavaksi, vaan että nimenomaisesti myöskin Finnvera omalla vienninedistämisvälineistöllään pystyy sitten olemaan kaikenkokoisten suomalaisten yritysten rahoituksen turvaajana.

No, edustaja Mehtälä kysyi sitten näistä investointikannusteista, joita hallitus on nyt asettamassa ja joista jo poliittiset linjaukset on tehnyt, ja minkä takia niissä on sellaisia euromääräisiä rajoja kuin mitä niissä on. Tämä 50 miljoonan euron vähimmäisvaatimus koskee tosiaan sitä verovähennysmallia, eli sitä, että tekee vähintään 50 miljoonan euron investoinnista päätöksen ja laittaa sen liikkeelle niin, että pystyy sitten vähentämään voitostaan sen 20 prosenttia määrättyinä vuosina myöhemmin — ja tähän tulee siis voitollisesta tuloksesta. Tällä verokannusteella on tarkoituksena houkutella niitä kaikista isoimpia kaloja, mutta sittenhän meillä on myöskin tämä tukimuotoinen investointikannustin, jossa taas alaraja on 30 miljoonaa euroa. Ja sitten taas monessa muussa pienemmässä hankkeessa tulevat kysymykseen ne instrumentit, joita vaikkapa sitten Teollisuussijoituksella on tarjota.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

13.42 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Hyvä puhemies! Täällä hallitus vetoaa siihen, että suhdanteet eivät ole suosiollisia. Leikkaaminenhan syventää huonoa suhdannetta. [Ben Zyskowicz: Se on totta!] Sen sijaan vastuullanne on tehdä suhdannepolitiikkaa, järkevää taloudenhoitoa, ja se tarkoittaa sitä, että jos rakentaminen on lamassa, niin sitä pitää lisätä eikä vähentää. [Välihuutoja oikealta] Se ei ole valtiontaloudelle eikä kansantaloudelle varsinkaan mitenkään edullista pitää tuhansia rakennustyöntekijöitä työttömyyskor-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

vauksilla, kun samaan aikaan meillä olisi huutava pula kohtuuhintaista vuokra-asunnoista. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harakalla on tällä hetkellä puheenvuoro. Pyydän käymään muut keskustelut jossakin muualla kuin täällä salissa juuri tällä hetkellä.

Tämä koskee varmasti myös edustaja Zyskowiecia, jonka välihuudot ovat vuosien mitaan pidentyneet välikommenteiksi. [Naurua]

Haluan antaa myös kiitosta siitä, että myöskin panostuksia on tehty ennen kaikkea tähän kvantti-infrastrukturiin sen lisäksi, että Lumi-supertietokoneen jatko on myöskin varmistettu. Tämä on hyvin tärkeää. Haluaisin vain tietää, liittyykö se johonkin laajempaan strategiaan, kun nämä näyttävät vain tällaisilta pistemäisiltä panostuksilta. Nimittäin 6G, tekoäly ja kvanttiteollisuus ovat Suomen valtavia voimavaroja myöskin juuri niille tuleville vuosille, joilta täällä odotetaan kasvua. [Puhemies koputtaa] Sitä ei tarvitse jäädä odottamaan, sen voi myöskin tehdä. Saammeko nyt kunnollisen kvanttiteollisuusstrategian? Saammeko kunnollisen teollisuuspoliittisen ohjelman?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

13.43 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkein leikkaamisen kohde on nyt, että leikataan työn tekemisen esteistä. Mahdollisimman monen työikäisen ja työkykyisen ihmisen tulisi ottaa vastaan työtä, jolla hän tulee toimeen. Työnteko, yrittäjyys ja ahkeruus ovat avainasioita, joilla nouseaan taantumasta. Tilanne on nyt muuttunut. Enää ammattiyhdistysliike ei johda maata. Paikallisesta sopimisesta hyötyvät kaikki. Valoa on jo nähtävissä. Tehdyt kasvutoimet tuovat työtä, verotuloja ja hyvinvointia pian. Yrityksiä on nyt tuettava. He pitävät yhteiskuntamme pystyssä ja varmistavat palvelut. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

13.44 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että edustajakollegat nostavat näitä kvanttitekniikan ihmeitä ja valtavia vetytehtaita. Minä jaksan kyllä odottaa niitä vetytehtaitten siiloja, milloin tulevatkaan Suomessa pystyyn, mutta ennen sitä toivoisin, että... Arvoisa työministeri Satonen, kuten edustaja Kalmari omassa puheenvuorossaan viittasi, olen kunnioittanut teidän työtänne suuresti. Työministerin pitää tehdä kovasti töitä, ja siinä te olette ansioitunut. Olette saanut tuloksia ja sitten olette ollut meihin edustajakollegoihin päin erittäin hyvin tietoa jakava ministeri. Siitä kiitos — myös teille molemmille samalla. Mutta se asia, mitä haluan kysyä: Meillähän ei tarvita mitään tämmöistä ulkopuolista, tai tarvitaan ulkopuolistakin apua, se on selvä asia, mutta iso juttu on se, että meillä erilaisissa hallintoprosesseissa ja oikeusistuimissa valtava määrä yrityshankkeita seisoo, kun ei lupia tule. Ei eduskunnan pidä mennä yrityksiä neuvomaan, mitä heidän tulee tehdä. Nopeuttakaa näitä prosesseja. Ja kun hallituksella muistaakseni on menossa tämmöinen byrokratianpurkuprosessi, niin kysyn teiltä, arvoisat ministerit: miten te tätä aiotte edistää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

13.45 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lapin kansainvälisen matkailun kasvu on menestystarina, kun koko maassa talouden valonpilkahdukset ovat olleet todella harvassa. Matkailun osalta Lapissa rikottiin viime vuonna ennätystä, ja loppua ei näy. Yöpymisiä toteutui lähes viisi miljoonaa. Suomen kansainvälisistä yöpymisistä joka toinen kansainvälinen matkailija on saapunut Lappiin. Rovaniemen lentokenttä on nyt Suomen toiseksi vilkkain ja on ohittanut Oulun. Kaikilla Lapin viidellä lentokentällä matkailijamäärät kasvavat. Mielestäni tämä olisi tehtävissä myös muualla Suomessa.

Kansainvälisen matkailun vientiarvo nousikin yli miljardiin euroon. Matkailun kasvu näkyy kuitenkin heikosti perinteisessä tavassa tehdä vientitilastoja, sillä ne eivät huomioi matkailua. Kansainvälinen matkailu kuitenkin on vientiä, koska raha tulee Suomen ulkopuolelta.

Arvoisa ministeri Rydman, hallitus on käynnistänyt pohjoisen ohjelman valmistelun. Ohjelman tavoitteet liittyvät alueen elinvoimaan, huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen. Voisiko jatkossa [Puhemies koputtaa] tilastoinnissa olevan puutteen korjata ja matkailun tunnistaa osaksi [Puhemies koputtaa] ulkomaankauppaa? Näin on toimittu jo Norjassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

13.47 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tekniikan alalta erityisesti on tullut huolta siitä, minkälainen on Suomen vetovoima suhteessa kansainvälisiin osaajiin, ja tutkimusten mukaan jo täällä Suomessa olevat kansainväliset osaajat kokevat, että ilmapiiri on heikentynyt, ja he ovat erittäin huolissaan myöskin näistä maahanmuuttopoliittisista linjauksista.

Ja vaikka ministeri tuossa äsken sanoi, että näitä tänne tulon prosesseja on saatu nopeutettua, niin ainakin tarkastusvaliokunnan saaman selvityksen mukaan edelleenkin aika paljon haasteita on siinä prosessin hallinnassa, kun siinä on hyvin paljon tietysti eri toimijoita ja erityisesti ennakoitavuus on tosi heikko. Siinä Suomi ei oikein pysty olemaan kilpailukykyinen, kun toimijat maassa eivät voi tietää, kuinka kauan se prosessi kestää, ja siinä on hirveän suurta sesonkiluontoista ja maakohtaista vaihtelua. Se tuo ennakoimattomuutta, joka varmasti sitten heikentää meidän asemaamme tässä.

Kysyisin, mikä on se suuntaus, ja ymmärtääkö hallitus tämän asian kehittämisen tärkeyden, ja erityisesti, että onko tarkoitus myöskin työelämää parantaa [Puhemies koputtaa] niin, että esimerkiksi rekrytoinnissa kohdattuihin haasteisiin näitten kansainvälisten toimijoiden [Puhemies koputtaa] kohdalla puututaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

13.48 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei, en usko, että tosielämässä työllisyys määrittyy lähinnä sosiaaliturvaleikkausten kautta, kuten hallitus olettaa. Esimerkiksi työn kysyntä, osaaminen ja työkyky vaikuttavat tosielämässä merkittävästi työllisyyteen ja työllisyyskehitykseen. Työttömiä on tällä hetkellä moninkertaisesti työpaikkoihin nähden, ja kyllä hallitus on rampa ankka, jos sen ainoa työllisyyspolitiikka perustuu sosiaaliturvaleikkauksiin.

Mutta, arvoisa puhemies, budjettiin sisältyy esitys, jossa työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta työttömyysturvan korotusosasta luovuttaisiin. Hallitus puhuu passivoivasta sosiaaliturvasta, mutta eikö tämä esitys nimenomaan passivoi, kun palvelui-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

hin osallistumisesta ei voi enää saada korotettua etuutta? Onko ministeri Satosen mielestä parempi, että ihmiset jäävät kotiin kuin että he osallistuvat esimerkiksi työvoimakoulutukseen ja löytävät sitä kautta uuden polun työelämään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kumpula-Natri, olkaa hyvä.

13.49 Miapetra Kumpula-Natri sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyydessä olemme niiden faktojen edessä, että työpaikkoja katosi ja tehtiin Euroopan ennätys. Täällä on kova usko siihen, että kun suhdanne kääntyy, niin sitten työpaikkoja syntyy lisää ja kaikki pääsevät takaisin työhön, vaikka tällä hetkellä on raippaa heiluteltu. Toivon että näin kävisi, mutta sellaista evidenssiä meillä ei ole.

Hallitus kuitenkin ansaitsee kiitoksen t&k-rahoituksen koskemattomuudesta, että siinä on säilytetty parlamentaarinen sopu muuten saksien viuhussa. Siihen uskotaan, ja se on tärkeä asia.

Uuden kasvun ja myös uusien teknologioiden osalta Nokia onkin aikanaan emännöinyt Suomea ja sen perustamisen tänne. Kannattaa olla skarppina myös uusien teknologioiden parissa, ja sen takia Lumi-tietokoneen kylkeen toivoisin näkeväni jo tekoälytehtaasta puhumisen ja ministerin innon sitä hakea ja tehdä töitä sen eteen.

Myös VTT:n upea työ EU-rahoituksen kotiuttamisessa on aivan oleellisen tärkeää meidän tulevaisuuden kasville, ja Kvanttinova Espoossa antaa uutta mahdollisuutta. Mutta teollisuuspoliittinen ohjelma on valmistelussa — tässä ei siitä sanota sanaakaan, koska olen ymmärtänyt, [Puhemies koputtaa] että sille osoitetaan nolla euroa, ja kolmannes on kaudesta kulunut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

13.50 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Kyllähän se niin on, että tämä maa nousee kovalla työllä ja yrittäjyydellä. Ja niin se vain on, ministeri Rydman, että erityisesti mikroyrittäjät sekä pienten ja keskisuurten yritysten yrittäjät ovat pettyneitä tämän hetken hallituksen linjaan. Kyllä, tämä ei teidän ministerisalkkuunne, veropolitiikka, suoraan kuulukaan, mutta kysyisin, missä te olette olleet siinä vaiheessa, kun hallitus on tehnyt yritysten kannalta näin haitallisia veroratkaisuja yrityksille. Alvi nousi jo Euroopan toiseksi korkeimmaksi, seuraavaksi nousee alennettu alvikanta, joka koskee monia palvelualan työllistäviä yrityksiä.

Mutta kysymys kuuluu yhtenä pienenä asiana Itä- ja Pohjois-Suomessa: Kuljetustuen pienentäminen miljoonalla eurolla koskee 250:tä kuljetustukea saavaa yritystä. Onko tosiaan niin, että te olette leikkaamassa Itä- ja Pohjois-Suomen kuljetustuesta miljoona euroa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

13.52 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa hallitus, tässä on nyt käynyt ilmi se, että teidän työllisyyden hoitonne on Euroopan surkeinta. Te olette tässä Euroopan mestareita, ja täytyy kyllä sanoa, että minun mielestäni se, puhemies, on varsin, varsin kyseenalainen mestaruus. Teidän saldonne tällä hetkellä on miinus 50 000

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

työpaikkaa, ja siksi, arvoisat ministerit, moni ihan oikeutetusti ihmettelee, milloin nämä työpaikat nyt ilmestyvät sinne katukuvaan. Se on aivan relevantti kysymys.

Mutta tämä ei vielä riitä. Tämän lisäksi, että teidän saldonne on miinus 50 000, te olette ajaneet työmarkkinat äärimmäiseen kaaokseen ja epäluottamuksen ilmapiiriin tällä yksinomaisella sanelupolitiikallanne. Me olemme nähneet täällä työttömyysturvan leikkauksia, me olemme nähneet lakko-oikeuden rajoituksia. Nämä olivat muuten niitä, mitkä eivät perussuomalaisille koskaan ennen vaaleja käyneet. Tällä hetkellä me näemme, että naisvaltaisia aloja ollaan ajamassa pysyvään palkkakuoppaan, ja kuten sanottu, tulossa on sairauslompakkoa, potkulakia ja kaikkea muuta. Miten, ministeri, tällä ilmapiirillä luotte lisää työllisyyttä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

13.53 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ ja elinkeino — siinä kaksi sellaista termiä, jotka ovat aivan keskeisiä, kun puhutaan Suomen pärjäämisestä ja ennen kaikkea menestymisestä tässä geopolitiikan ja geotalouden ajassa. Jos mietitään, millä näihin uhkiin parhaiten pystytään tarttumaan, niin se on varmastikin kasvun politiikka, ja siinä mielessä voin aika ylpeänä seurata teidänkin työtänne. Hallituksen toiminta on nimenomaan kasvun politiikkaa.

Tässä yhteydessä aika ei riitä kaikkiin kasvun toimenpiteiden luetteluun, [Niina Malm: Työttömyyden kasvu!] mutta TEMin kohdalla voin nostaa luonnollisesti työelämän uudistukset, tki-panostusten kasvun, Tesin pääomittamisen, investointien verokannustimen ja yleisesti näidenkin kautta sen teollisuuspolitiikan kunnianpalautuksen, mitä on Suomessa odotettu pitkään.

Samalla oikeastaan haluaisin nostaa vielä muutaman toimialan, jotka ovat sitä kasvun ydintä mutta ehkä vähän piilossa Suomessa olleet, joihin täytyy katsetta kääntää, esimerkiksi jäänmurtajat, avaruus ja tekoäly. Siellä on paljon tilaa, missä Suomi voi maailmalla menestyä, ja rohkeutta työhön. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

13.54 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä kiittää hallitusta tutkimus- ja kehitysrahoituksen lisäämisestä, kvantti-infrasta ja Lumi-supertietokoneesta muun muassa — hienoa, että niihin on satsattu ja sitä perinnettä jatkettu.

Kiitos myös suurimmasta osasta työelämän muutoksista, niihin on tulossa myös hyviä ehdotuksia — työelämää tuleekin modernisoida.

Tekniikan akateemisten yhteiskuntasuhdejohtaja Juhani Nokela on sanonut, että Suomi ajaa ulos maasta juuri ne, jotka ovat tekemässä täällä talouskasvua. Tässä salissa on oltu todella huolissaan tästä meidän työperäisestä maahanmuutosta. Kysynkin, voisitteko vielä uudelleen miettiä näitä kolmen kuukauden ja kuuden kuukauden sääntöjä työnsaannin suhteen, koska se on yrityksissä todettu liian tiukaksi regulaatioksi.

Toinen asia on se, että te, ministeri Satonen, sanotte, että ei ole [Puhemies koputtaa] mitään hätää, tänne tulee paljon porukkaa eikä maakuva ole muuttunut, [Puhemies koputtaa] mutta yritykset ovat aivan eri mieltä. Se on aika paljon meidän [Puhemies koputtaa] brändistä, identiteetistämme kiinni, ketkä tänne tulevat.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, edustaja Kosonen, nyt minuutti on käytetty korkojen kera. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

13.56 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus kohdistaa tässä vaikeassa taloustilanteessa valtionhallinnon menoihin yhteensä lähes 300 miljoonan euron säästöt, ja se on oikea toimenpide. Toimintojen järjeistäminen näkyy myös muun muassa siinä, että useita pääomasijoitusyhtiöitä tullaan keskittämään osaksi Suomen Teollisuussijoitusta. Kuten ministeri Rydman totesi, Teollisuussijoitus tekee suoria sijoituksia suomalaisiin kasvuyrityksiin, ja sitä itseäänkin pääomitetaan tuntuvasti.

Arvoisa puhemies! Teollisia investointeja tuetaan lisäksi verotuksellisin keinoin, joihin ministeri Rydman edellä viittasi. Voidaankin puhua teollisuuden kunnianpalautuksesta, kuten edustaja Kaunisto sanoi.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan Suomessa jo olevien työttömien työnhakijoiden lisäksi työvoimaa täydennetään ensisijaisesti EU- ja Eta-alueilta, ja EU:n ulkopuolisen työperäisen maahanmuuton painopisteenä ovat korkeakoulutetut henkilöt ja työvoimapula-alojen työntekijät. Lisäksi yli 4 000 euroa kuukaudessa [Puhemies koputtaa] ansaitsevia erityisasiantuntijoita [Puhemies koputtaa] tavoitellaan Suomeen viikon enimmäiskäsittelyajan myötä. Nämä [Puhemies koputtaa] ovat hallitukselta erittäin järkeviä linjauksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

13.57 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon Orpon hallituksen aikana 50 000:lla romahtanut työllisyys on kovin vaikea ymmärtää, miksi hallitus heikentää uudelleen kouluttautumisen mahdollisuuksia ihan kaikilla tavoilla. Kovin useinhan työttömyyden syynä on juuri riittämätön koulutus tai osaaminen. Aikuiskoulutustuki on lakkautettu, vapaan sivistystyön rahoitusta leikattu, ja nyt tulevat nämä ammatillisen koulutuksen erityisesti aikuisiin iskevät 120 miljoonan leikkaukset.

Monien alojen osaajapulan helpottaminen tulee yhä vaikeammaksi, sillä yritysten työvoimatarpeesta yli puolet kohdistuu ammatillisen koulutuksen suorittaneisiin. Tämä leikkaus tarkoittaa yli 11 000:tä ammattikoulutettua osaajaa vähemmän tilanteessa, jossa Suomen talous tulisi keinolla millä hyvänsä saada elpymään. Osaajapula on monen yrityksen kasvun este, niin kuin ministerit hyvin ymmärtävät. Mutta, arvoisa hallitus, teidän politiikanne voi johtaa siihen, että työttömyys tulee edelleen kasvamaan. Onko meillä, onko Suomessa varaa siihen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

13.58 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin tuoda terveisiä harvaan asutusta Pohjois-Suomesta, jossa tuotetaan iso osa sähköstä, ruoasta ja puusta, joista Suomi elää, niin kuin me hyvin tiedetään. Uutiset ovat olleet viime aikoina lamaannuttavia. On ollut lomautuksia, konkursseja ja vähän lisää lomautuksia, etenkin rakennusosalalla. Tämä ei hyvältä näytä, eikä se ole meille naurun paikka vaan hyvin totinen. Silti te leikkaatte Itä- ja Pohjois-Suomen kuljetustukea samalla kun LVM:n puolella ryövätään rahat yksityisteistä, joista nimenomaan esimerkiksi tämä puu lähtee liikenteeseen. Se vaikuttaa paljon myös meidän matkailualaan. Joten, arvoisat ministerit, haluai-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

sin kysyä muutaman kysymyksen: Mitä te teette, jotta näiltä tulevilta lomautuksilta vältyttäisiin? Toinen kysymys: voisitteko peruuttaa tämän kuljetustuen leikkauksen. Ja tärkein: miten te autatte alueita menestymään ja yrityksiä ympäri Suomen investoimaan myös muualla kuin täällä etelässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

13.59 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itä-Suomen tilannehan muuttui dramaattisesti silloin, kun Venäjä hyökkäsi Ukraina. Ja silloin 2022 edellisen hallituksen aikana nopeasti alueen toimijoiden kanssa tehtiin tätä Itä-Suomi-pakettia, jo rahoitettiin siinä viimeisessä lisätalousarviossa, ja nyt toki tämän hallituksen iso tehtävä on jatkaa tätä työtä. Siellä on toinen Itä-Suomi-työryhmä perustettu, se on jo loppusuoralla ja istunut. Ja ne toimethan, mitä tarvitsemme, ovat kaikkien tiedossa, nimenomaan sen yritystoiminnan vahvistamiseksi.

Tässä on kolme haastetta. Yksi on se, että yritykset, vaikka ne olisivat hyvin elinkelpoisiakin, eivät saa pankilta lainoja. Niiden vakuusarvot pankit määrittävät liian pieniksi. Tähän tarvittaisiin Finnveran apua, jonkinlaisia lainoja, takauksia, nimenomaan Itä-Suomen pk-yrityksille. Toinen olisi se, että vihreiden investointien potista korvamerkittäisiin Itä-Suomeen osa. Ja kolmantena toivon, että itäinen Suomi kokonaisuudessaan määriteltäisiin [Puhemies koputtaa] EU:n ykköstukialueeksi, mikä auttaisi myös EU-rahoituksen kanavoimiseksi sinne. [Puhemies koputtaa] Miten näette nämä ehdotukset?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson. — Ja edustaja Anderssonin puheenvuoron jälkeen ministereillä on taas mahdollisuus vastata. — Olkaa hyvä, edustaja Andersson, varsågod.

14.01 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Puhuimme eilen paljon talouskasvusta, ja kasvun vauhdittamisen keskeinen edellytys on se, että saamme tuottavuuden nousuun. Valitettavasti tiedämme sekä kasvun että tuottavuuden osalta, että Suomessa ei ole 15 vuoteen juurikaan ollut kasvua, toisin kuin Ruotsissa, euroalueella ja Yhdysvalloissa. Hallituksen tki-panostukset ovat erittäin keskeisiä tuottavuuden nostamisen osalta, samoin myös ministeri Satosen tänne tuoma paikallisen sopimisen edistäminen. Olisin kuitenkin kysynyt vielä molemmilta ministereiltä: onko hallituksella vielä joitain muita keinoja työkalupakissa, millä tuottavuutta nostetaan, ja mitkä olisivat teidän mielestänne ne tärkeimmät keinot? Ja ehkä voitte vielä vähän analysoida tätä, miksi olemme jääneet jälkeen meidän verrokkimaista tämän osalta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, neljä minuuttia tällä kertaa, olkaa hyvä.

14.02 Työministeri Arto Satonen: Kiitos, puhemies! Yritän tällä kertaa vastata neljään aihealueeseen, jotka tässä ovat nousseet esille.

Ensin nämä aktiiviajan korotukset. Tässä ideana on se, että kun tämmöiseen työvoimapaalveluun mennään, se edesauttaa henkilön työllistymistä. Tämähän ei ole mikään kulkorvaus, vaan tämä on ollut aktiiviajan korotus. Sen takiahan sen palvelun piiriin hakeu-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

dutaan, että sillä voidaan edistää sitä omaa työllistymistä, eli uskon kyllä, että siihen osallistumiseen kannustus säilyy, vaikka näistä aktiiviajan korotuksista säästetäänkin.

Sitten tämä palkkatukiasia, josta edustaja Viitanen kysyi edellisellä kierroksella. Siinä hän tosiaan tehdään tämä 37 miljoonan euron säästö. Ja miksi se tehdään juuri tähän kohtaan? Se tehdään sen takia, että on aika heikosti toiminut tämä kuntien palkkatukijärjestelmä siinä, että se olisi johtanut ihmisten työllistymiseen avoimille työmarkkinoille sen palkkatukijakson jälkeen. Sen sijaan yksityisellä puolella on saatu parempia tuloksia. Ja sitten taas meidän kolmas sektori hoitaa, sanotaan, ehkä niitä ihmisiä, jotka eniten sitä palkkatukityötä tarvitsevat. Siellä on muun muassa tämä sadan prosentin palkkatukityö. Esimerkiksi edustaja Viitasen ja minun vaalipiirissäni muun muassa nämä kierrätyskeskukset ja muut tällaiset tekevät tässä tärkeää työtä, ja sen takia haluttiin kohdentaa nimenomaan kunta-puolelle tämä leikkaus, koska nähtiin, että nämä muut ovat tärkeämpiä.

Sitten viitattiin — edustaja Kosonen — tähän kolmen kuukauden ja kuuden kuukauden sääntöön, joka ei täällä vielä ole kyllä käsittelyssäkään, mutta siitä voin sanoa kyllä sen, että tämä asia on saanut suhteessa päätöksenteon merkitykseen ihan mahdollottomat mittasuhteet. Kun aikaisempaa historiatietoa katsotaan, niin tämä vaikuttaa 1—2 prosenttiin niistä ihmisistä, jotka ovat Suomeen työn perusteella tulleet. Ymmärtääkseni kaikissa maissa, joihin ylipäätään tullaan työluvalla, on jotkut pelisäännöt sille, millä tavalla siellä työluvalla ollaan. Muissa Pohjoismaissa, esimerkiksi Ruotsissa, tämä aika on kolme kuukautta, Tanskassa ja Norjassa kuusi kuukautta. Meillä niistä henkilöistä, jotka aiemmin ovat jääneet tähän kohderyhmään kuuluvista työttömiksi, tähän asti jo puolet on ensimmäisen kolmen kuukauden aikana työllistynyt, ja siinä ei ole ollut vielä mukana sitä, mikä nyt tulee tässä uudessa lainsäädännössä, että sitä työtä voi ottaa myös toiselta toimialalta silloin, kun se on valtakunnallisesti työvoimapula-alaksi määritelty ala, joka helpottaa sitä työn saamista. Eli tämä on minusta saanut kyllä kohtuuttomat mittasuhteet.

Sitten vielä tähän paikalliseen sopimiseen. Kiitokset edustajille Kalmari ja Hoskonen ja muutkin, jotka tämän näkivät tärkeänä, niin näen minäkin. Kun tässä edustaja Andersson viittasi tuottavuuteen, niin kyllä tämä on keskeisin keino tätä tuottavuutta nimenomaan edistää. Meillä on erittäin hyvät kokemukset jo pitkältä ajalta siitä, miten tämä on järjestäytyneessä kentässä toiminut, enkä epäile ollenkaan, että tämä ei toimisi myöskin järjestäytymättömässä kentässä. [Niina Malmin välihuuto] Saatetaan ehkä saavuttaa jopa vieläkin parempia tuloksia, koska usein nämä järjestäytymättömät yritykset ovat esimerkiksi isojen yritysten alihankkijoita, joiden pitää hyvin nopealla aikataululla reagoida niihin tilanteisiin, jotka tulevat, ja tämä tuo merkittävästi siihen joustavuutta.

Sitten tästä valvontapuolesta, johon taisi viitata ainakin Suhonen. Tämä järjestelmään toimii niin, että tämä sopimus kokonaisuudessaan pitää toimittaa työsuojeluviranomaisille, ja heillä on mahdollisuus tarvittaessa nämä sopimukset käydä katsomassa, puuttua tilanteeseen, jos ei ole toimittu TESin puitteissa, ja sitten reagoida. Uskon kyllä, että tämäkin järjestelmä tulee toimimaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Rydman, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

14.06 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa herra puhemies! Teollisuuspoliittisen strategian perään kyselivät muun muassa edustajat Harakka ja Kumpula-Natri. Tosiaankin on niin, että tämmöisen valtiovetoisen teollisuuspolitiikan rooli on nykyisessä geopoliti-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

kan ja suurten kansainvälisten jännitteiden maailmassa nostanut paljon päätään. Se edellyttää myöskin meiltä strategisempaa näkemystä siihen, mitä olemme tekemässä, ja huomioiden sen, minkäkokoinen maa me olemme, meidän on myöskin julkisilta panoksiltamme tehtävä tiettyjä valintoja sen suhteen, missä me olemme erityisen hyviä, missä meillä on strategista etumatkaa, millä tavoin hyödynnämme sen ja millä tavoin myöskin ylläpidämme sitä. [Miapetra Kumpula-Nattrin välihuuto] Nimenomaisesti kvantti-, tekoäly-, siru- ja toisaalta 6G-puolella meillä on luontaista etua, ja osaltaan tämä näkyy meillä myöskin niissä valinnoissa, mitä tki-puolella ollaan tehty. Teollisuuspoliittista strategiaa kun nyt tässä työestetään, niin nämä näkyvät myöskin siellä.

Samalla täytyy todeta, että se, että se teollisuuspoliittinen strategia nyt tämän syksyn aikana valmistuu, ei tarkoita suinkaan sitä, että vasta sitten sen jälkeen lähdetäisiin tekemään toimenpiteitä. Itse asiassa se strategiatyö on jo tähän mennessäkin tuottanut lukuisia sellaisia syötteitä, joista hallitus on tehnyt poliittisia linjavetoja, joihin voidaan lukea myöskin tämä suurten teollisten investointien verokannustinjärjestelmä, sitten tämä teollisuuspoliittinen varaus, tukimuotoinen, joka hallitusohjelmassa jo määritettiin, 400 miljoonaa euroa, sekä sitten vaikkapa ne meidän hyvin aktiiviset panokset sen puolesta, millä tavoin suomalaista meriteollisuutta, esimerkiksi jäänmurtajaosaajamista, saadaan yhteistyössä meidän läntisten kumppaneittemme kanssa viritettyä uuteen asentoon. Nämäkin ovat myös teollisuuspoliittisia valintoja, jotka sitten tulevat näkymään siinä teollisuuspoliittisessa strategiassa.

Edustaja Kumpula-Natri oli sitä mieltä, että teollisuuspoliittinen strategia on vain nollan euron harjoitus. No, äsken juuri luettelin konkreettisia sadoissa miljoonissa ja jopa miljardeissa liikkuvia toimenpiteitä. En tiedä, millaisella demarimatematiikalla se nollassa euroksi muuttuu, jollei sitten sillä, että lasketaan sellaiseksi ainoastaan ohjelman ympärillä pyörivä työryhmä tai muu hanketoiminta, mutta konkreettiset toimenpiteet kuitenkin ovat hyvin mittavia sen puolella, millaista teollisuuspolitiikkaa teemme.

Edustaja Hoskonen otti esille aivan oikean kysymyksen liittyen luvitukseen. Se totisesti on eräs pullonkaula suomalaisessa teollisuuspolitiikassa. Ei niin, että se olisi ongelma läheskään kaikissa hankkeissa, vaan itse asiassa monet yritykset sanovat, että Suomessa pääsääntöisesti luvitus menee suhteellisen sujuvasti verrattuna kansainvälisiin kilpailijoihin, mutta sitten meillä on muutamia sellaisia erityisen hankalia tapauksia, joissa yritys on tehnyt kaiken tarvittavan, mitä siltä on toivottu, mutta sitten kuitenkin lopulta vaaditaan jotakin muuta tai sitten tuomioistuinkäsittelyssä tulee takkiin. Tämä on tosiaan ministeri Mykäsén alla valmistelussa ja kaikei jo aika pitkälläkin ympäristöministeriön puolella, ja toivottavasti pääsemme tässä luvituksen yksinkertaistamisessa ja yhden luukun periaatteessa mahdollisimman pian eteenpäin.

Edustaja Seppänen kertoi aivan oikein Lapin matkailun erinomaisen hyvästä tilanteesta — se on tullut pitkän työn tuloksena — ja kysyi sitten, voisiko sitä myöskin tilastoissa huomioida. Ulkomaankaupassa tilastoissahan näkyy tietysti se, mitä tilastoissa kulloinkin mitataan, mutta olen sinänsä avoin sille, että voidaan mitata asioita toisellakin tavalla kuin tähän asti on menty.

Edustaja Kettunen kysyi, missä minä olen ollut silloin, kun hallitus on tehnyt yritysten asemaa heikentäviä päätöksiä. No, ehkä pitäisi kysyä vastakysymyksenä, missä edustaja Kettunen oli silloin, kun minä edellisen puheenvuoroni aikana luettelin kaikkia niitä toimenpiteitä, joita hallitus on yritysten hyväksi tehnyt, mukaan lukien nämä työmarkkinare-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

formit. Nähdäkseni edustaja Kettunen oli salissa, mutta ehkä hän keskittyi johonkin muuhun.

Sitten aluepolitiikasta yleisesti ottaen: Siellä tosiaan meillä on pohjoisen ja idän ohjelmat käynnissä. Finnveran puolesta, mihin esimerkiksi viittasi edustaja Mikkonen omassa puheenvuorossaan, pyrimme tosiaankin helpottamaan myöskin sitä, että Finnvera pystyisi ottamaan pikkasen enemmän riskiä ennen kaikkea siinä, mitä tulee pienempien ja telakka-sektorin ulkopuolisten yritysten rahoittamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä. Edustaja Hamari.

14.10 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministereille esittelyistä ja vastauksista.

Haluan esittää kiitokset tästä t&k-rahoituksesta. Toki mitä tulee tähän viimekautiseen parlamentaarinen sopuun, niin tässä valmistelussa nyt ei olla siinä, miten näitä rahoja jaetaan, ja ei olla nyt tätä parlamentaarista työryhmää otettu ehkä mukaan sillä tavalla. Miten tätä edistätte, että siinä valmistelussa myös parlamentaarisesti otetaan asiat huomioon?

Sitten toinen asia: tästä työperäisestä maahanmuutosta hallituksen linja on hieman epäselvä ollut, eli miten edistätte työperäistä maahanmuuttoa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

14.11 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyys on Suomessa tosiaan suurta siksi, että työpaikkoja ei ole tarpeeksi. Se ei johdu työttömien laiskuudesta vaan siitä, että yrityksillä ei mene tarpeeksi hyvin, jotta ne pystyisivät palkkaamaan lisää työntekijöitä. Sen takia on tärkeitä, että hallitus saa nämä työelämäuudistukset vietyä läpi ja Suomen kilpailukykyä voidaan parantaa. [Niina Malmin välihuuto]

Toinen näkökulma on se, että investoinneilla voidaan luoda uutta taloutta ja pohjaa uusille työpaikoille. Näinhän on Ruotsissa tapahtunutkin. Siellä on paljon enemmän investointeja ja pitkäaikaisesti sijoitettua pääomaa toisin kuin Suomessa. Se on Ruotsissa myös yksityistä: siellä on aitoa kansankapitalismia. Suomessa oli joskus 80-luvulla vielä korkea investointiaste kansainvälisesti verrattuna, mutta se on laskenut siitä sen jälkeen valitettavasti. Siksi on erityisen tärkeitä, että meillä on nyt hallitus, joka siis paitsi panostaa tutkimukseen ja kehittämiseen myös on luonut kasvupaketin, joka panostaa Suomen kilpailukykyyn ja investointien lisäämiseen. Se on tärkeitä työtä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

14.12 Mika Riipi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että edustaja Seppänen toi Lapin matkailunäkökulmia esille, ja ehkä jatkaisin siitä nyt.

Se, mistä erityisen huolissani olen tässä ensi vuoden budjettiesityksessä, on Visit Finlandin rahoitus ja siihen liittyvät leikkaukset. Ehkä sarkastisesti sanottuna en niinkään ole huolissani Lapin matkailun puolesta, joka todennäköisesti pärjää ilman kansallista vetoapua, mutta täällä Helsingissä ehkä pitäisi olla huolissaan. Kysyisinkin, että millä tavalla nyt näette matkailun kansallisen edistämisen tulevaisuuden. Ehkä tähän liittyen myös kysymys siitä, että kun Lapissa matkailu on noin puolentoista miljardin euron bisnes, joka työllistää 5 000—6 000 ihmistä, ja voidaan puhua matkailuteollisuudesta, niin kuitenkin se ei

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tilastoissa näy vientiteollisuutena. Onko teillä aikeita tehdä tämän tilastoinnin kannalta jotain, koska olisi hyvä, että se näkyisi myöskin kansantalouden tilinpidossa myöskin vientiteollisuutena?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kangas, olkaa hyvä.

14.13 Antti Kangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Huonoina aikoina kansa tarvitsee toivoa paremmasta huomisesta. Tässä salissa on edellisten hallitusten toimesta 16 vuotta uskottu, toivottu ja odotettu koko ajan sitä parempaa huomista ilman, että on tehty mitään varsinaisia rakenteellisia uudistuksia. [Aino-Kaisa Pekonen: Nyt se tulee!] Nyt kuitenkin ajat ovat muuttuneet. Tämä hallitus tekee nämä kauan kaivatut rakenneuudistukset. Me emme usko, me emme toivo, vaan me kannamme vastuun. Nyt tehtävien leikkausten voisi sanoa paremminkin olevan talouden tervehdyttämistä eikä suoria leikkauksia. Rakenneuudistukset johtavat siihen, että... [Pia Viitanen: Näinkö puhuitte ennen vaaleja?] — Kyllä, kiitos. Ennen vaaleja kerroin näin, olen yrittäjä. — [Pia Viitanen: Perussuomalaisten ohjelma viittaa siihen! — Perussuomalaisten ryhmästä: Täällä on puheenvuoro!] — Joo. — Leikkaukset johtavat terveempään tulevaisuuteen, parempaan tulevaisuuteen, jatkuvaan kasvuun, uusiin työpaikkoihin ja siten parempaan tulevaisuuden yhteiskuntaan, ja tämän hallituksen toimet eivät suinkaan lopu tähän. Seuraavat hallitukset joutuvat tulevaisuudessa [Puhemies koputtaa] myös tekemään rakenneuudistuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

14.15 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luovien alojen ja kulttuuritoimialan kasvupotentiaali on tunnistettu monissa tutkimuksissa ja selvityksissä. Suomessa esimerkiksi av-ala on jo näyttänyt sen, mitä voi tapahtua, kun toimiala lähtee liitoon. Ruotsista voitaisiin katsoa mallia esimerkiksi, miten musiikkiala on kehittynyt.

Hallitus kuitenkin nyt leikkaa kulttuuritukia osana tätä sopeuttamista, ja valitettavasti suuri huoli on kuitenkin, että se vaikuttaa taide- ja kulttuurialan ammattilaisten kykyyn tehdä tätä työtä. Jos meillä ei ole ammattilaisia, niin ei meillä tietenkään ole myöskään luovan ja kulttuurialan kasvua eikä vientiä.

Haluaisin kysyä elinkeinoministeriltä: mitä te aiotte tehdä luovan alan ja kulttuurialan hyväksi? Kun tässä Yle-työryhmässä, jonka mietintö tuli muutama viikko sitten, parlamentarisesti sovittiin kirjauksesta av-alan tuotantokannustimen vakiinnuttamisesta, niin kysyisin myös, milloin tämä tulee toteutumaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

14.16 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tässä useaan kertaan perustellut, että työnteosta halutaan tehdä kannattavaa, ja tämän nimissä on muun muassa työttömyysturvasta suojaosa poistettu. Henkilökohtaisesti minun on hyvin vaikea ymmärtää tässä kannustinvaikutusta, kun nyt osa-aikaista työtä tai pätkätyötä ei ole sitäkään vähää kannustavaa ottaa vastaan kuin aikaisemmin. [Pia Lohikoski: Juuri näin!] Hallitus siis mieluummin makuuttaa työttömiä paikallaan kuin ottaa verotulot ja työvoiman osa-aikaisesta ja pätkätyöstä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Kysynkin nyt siis ministeri Satoselta: mihin tämä toive siis perustuu kaikkien kokoaikaisten työllistämisestä, kun meillä on 280 000 työtöntä ja 40 000 avointa kokoaikaista työpaikkaa? Ennusteiden mukaan parannusta ei ole merkittävästi tulossa. Tässä tilanteessa, kun haetaan säästöjä ja tulovirtaa kaikkialta, mistä irti lähtee, niin miten katsotte meillä olevan varaa sivuuttaa osa-aikaisen työn merkitys sekä yhteiskunnallisesti että verotulokertymällisesti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

14.17 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Oikeastaan pari kysymystä ministeri Satoselle koskien TE-uudistusta ja siihen siirtyvää rahoitusta. Ainakin kotikaupunkini Salon alueella vuodenvaihteessa aloittava työllisyyspalvelualue on antanut minulle tietoa, että valtionosuuksia on tulossa vähintään miljoona vähemmän kuin on nykyisellään tarve. Olisin tästä tiedustelut, koska tässä samaisessa salissa valtiovarainministeri Purra totesi, että nämä tullaan korvaamaan kuitenkin sataprosenttisesti. Tavaltaan ainakin itseäni vähän nyt hämmentää, kuka parhaiten osaisi sanoa ja tietää tästä.

Sitten toinen kysymys liittyy tähän aikuiskoulutustukeen. Muistan, että jo kauan aikaa sitten tällainen niin sanottu Rissasen työryhmä oli tätä uudistusta tekemästä uudelle mallille. Onko sellaisesta uudesta mallista nyt jossain vaiheessa odotettavissa jotain tietoa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

14.18 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syksyllä 2019 pääministeri Rinne lupasi, että hänen hallituksensa lyhentää työperäisten oleskelulupien käsittelyajat kuukauteen. No, tavoitteeseen ei päästy ennen kuin Orpon hallitus otti asiasta vastuun, [Vasemmalta: Päästiinhän!] ja nyt työlupien käsittelyaika onkin vuonna 2024 ennätyselliset 27 päivää, kun vielä viime vuonna luvan saaminen kesti yli 70 päivää. Luvan saamisen sujuvoittaminen ja nopeuttaminen on minusta selvä osoitus siitä, että me toivottamme Suomeen kaikki työtä tekevät tervetulleiksi. Ensi vuonna rima on nostettu vielä korkeammalle, ja tavoitteenamme on, että yli 4 000 euroa kuukaudessa ansaitsevien erityisasiantuntijoiden kohdalla työluvan saaminen kestää enintään yhden viikon. Myös työperäiset oleskeluluvat ovat kasvaneet tänä vuonna, ja on ennakoitu, että ne kasvavat vielä ensi vuonna lisää. Hallitus panostaa ensi vuonna paljon myös kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden kehittämiseen, kohdemaatoimintaan sekä maakuvaviestintään. Tämä kaikki kertoo minulle sen, että Orpon hallituksen linja on hyvin selvä suhteessa kansainvälisiin osajiin. Pyytäisin vielä ministeriä [Puhemies koputtaa] kertomaan näistä toimista tarkemmin salissa oleville. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

14.19 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Ensinnäkin kiitän ministereitä hyvistä vastauksista. Suomi tarvitsee talouskasvua, ja yksi Suomen kasvun aloja on matkailu — täällä on käytetty matkailusta hyviä puheenvuoroja. Valtiovarainvaliokunta kuitenkin kiinnitti budjettimietinnössään jo viime vuonna huomiota siihen, että Business Finlandin Visit Finland -toiminto vastaa ulkomailta Suomeen suun-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tautuvan matkailun kasvusta ja kehittämisestä. Mutta matkailun edistämiseen kohdennettavat määrärahat supistuivat neljä miljoonaa euroa. No, resurssien vahvistamisen sijaan nyt hallitus on jatkamassa matkailun edistämisen alasajoa. Tällä kertaa matkailun edistämistä lähtee kaksi miljoonaa euroa lisää. Kysyisin arvon ministereiltä: miksi hallitus leikkaa tällä tavoin Suomeen suuntautuvan matkailun kasvupotentiaalia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

14.21 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Omasta mielestäni hallitus tekee varsin hyvää työtä kasvutoimissa varsinkin ottaen huomioon sen, että on aika suuri finanssipoliittinen rajoite kuitenkin. Eihän me voida jatkuvasti pelkästään velkaelvyttää joka ikisessä tilanteessa tai roiskia rahaa ihan joka paikkaan, vaan nimenomaan täytyy tarkkaan katsoa, mihin ne panostukset tehdään nyt, kun me tehdään panostuksia sellaisiin asioihin, mitkä tuottavat vuosikymmeniä ja myös lisäävät tuottavuutta. Silti meillä on kuitenkin elvyttävä finanssipolitiikka, ja myös erilaiset liikennehankkeethan ovat just sitä rakentamista. Se usein unohdetaan.

Työperäisestä maahanmuutosta lyhyesti: Tosiaan hallituksella on tämä kohdemaan malli, ja itsekin olen tänä vuonna käynyt Vietnamin ja Intiassa viimeksi kaksi viikkoa sitten talousvaliokunnan kanssa. Kannatan siis tätä mallia. Se on juurikin hyvää työperäistä maahanmuuttoa silloin, kun se kohdennetaan varsinkin tietyille alueille. Mutta täytyy kysyä vielä ihan siitä käytännön tasosta. Siellä tietysti niiden hakijoiden laatu varmaan vaihtelee aika paljon, ja volyymi on suuri. [Puhemies koputtaa] Mitä toimenpiteitä on, että se saadaan pidettyä hanskassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

14.22 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on keskusteltu sadastatuhannesta työllisestä ja sadastatuhannesta päätösperäisestä työpaikasta, ja tuntuu, että nämä termit menevät välillä sekaisin. Kaivelin tätä keltaista kirjaa, jota täällä nyt käsitellään, ja tässä kirjassahan kerrotaan nimenomaan siitä, että teidän tavoitteenanne on nostaa työllisyys vähintään sadastatuhannella työllisellä, ei siis puhuta päätösperäisistä vaan niistä aidoista työpaikoista. Tässä samassa kirjassa kerrotte siitä, että tämän saavuttamiseksi lisäätte muun muassa järjestäytymättömissä yrityksissä paikallista sopimista. Tilannehan on nyt kuitenkin se, että tämän teidän hallituskautenne aikana olette hoitaneet työllisyyttä koko EU-alueella surkeimmin, siis kaikkein surkeimmin. Vetoatte siinä suhdanteeseen. Mutta millä mittarilla olette mitanneet tämän paikallisen sopimisen kasvattamista, sitä, kuinka se vaikuttaa tähän työllisyyteen? Mitä mittareita olette siinä käyttäneet, kun niin kovasti aina kyselette meiltä demareilta, millä mittareilla me olemme laskeneet?

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.23 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin myös kysynyt tästä TE-palvelu-uudistuksesta, joka astuu voimaan vuodenvaihteessa. Vastuuta siirtyy kunnille näiden palveluiden hoidosta. Olen kuullut alueelta viestiä, että tieto TE-toimistojen ja kuntien välillä ei oikein joka paikassa kulje ja valmistelussa on paikoin kitkaa. Olisin kysynyt: mikä on ministerin käsitys siitä, mikä tilanne on, ja meneekö siirtymä su-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

juvasti ja turvallisesti, ja mitä ministeriöstä käsin voidaan tehdä, jotta siirtymä menisi mahdollisimman sujuvasti ja turvallisesti? Olisin myös niin ikään kysynyt: onhan siirtymä kustannusneutraali todellisuudessa, kuten hallituksen suunnalta on luvattu? Kun hallitus on supistanut työllisyydenhoidon työkaluvalikoimaa ja rahoitusta ja samalla vastuuta nyt siirtyy enemmän kunnille, niin kyllä tässä hieman pelkona on, että vastuusta tulee kunnille erityisesti tässä suhdannetilanteessa raskas mutta työkaluja työllisyystilanteen vahvistamiseksi ei sitten vastinparina tarpeeksi kunnilla ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

14.24 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Det är jätteviktigt att vi håller hjulen i rullning i Finland och har framtidstro. Oftast är det så då man hör på den offentliga debatten att allting inte funkar överhuvudtaget, men om vi ser på sysselsättnings-siffrorna så är de väldigt goda på många håll, och det är en väldigt bra sak att vi till exempel satsar på den gröna omställningen. Vi väntar på att den ska komma i gång riktigt ordentligt så småningom, men som regeringen lyfter fram har vi sporrande element kring den gröna och rena omställningen, så det är en bra sak.

Kysyisin ministeri Rydmanilta just koskien näitä teollisuushankkeita. Poliitikassa ylipääntänsä, teollisuuspolitiikassa, mihin erityisesti nyt tässä meidän tulisi tulevana vuonna panostaa? Onko se puhdas siirtymä, vihreä siirtymä, vai onko myös muita aloja, joihin meidän tulisi erityisesti nyt panostaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

14.25 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus panostaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitukseen. Hallitusohjelmassakin mainitussa digitalisaation edistämiseksi olisi mahdollisuuksia moneen, erityisesti, kun sen yhdistäisi tki-rahoituksen kanssa.

Työssäni hoitoalalla törmäsin päivittäin siihen tosiasiaan, että varsinaisesta työpäivästä kului valtava määrä aikaa raportointiin hoitotyön sijaan. Vaikka se on tärkeä osa hoitohenkilökunnan työtä, ainakin itse toivoisin, että olisin saanut keskittyä enemmän varsinaiseen potilastyöhön tietokoneella istumisen sijaan. Kuvitelkaa esimerkiksi sovellus tai älylaite, jota voisi hyödyntää hoitotyössä perinteisen raportoinnin sijaan, tai vaikkapa älypatja, jonka avulla pystyttäisiin seuraamaan vielä tarkemmin potilaan hoitoon liittyviä asioita. Kysynkin työ- ja elinkeinoministeri Rydmanilta: näettekö mahdollisuutena, että voisimme saada säästöjä ja parantaa potilasturvallisuutta pelkästään sillä, että tki-rahoitusta panostettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon digi-innovaatioihin? Kun näitä innovaatioita laitettaisiin tuotteiksi, niitähän saataisiin myös vietyä ulkomaille sitten myyntiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.27 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Satonen sanoi joulukuussa täällä tämän vuoden budjettia käsitellessään, että jo nyt tässä tulevassa budjetissa päästään ehkä 65 000—70 000 työpaikkaan, ja tämä oli niin kuin viesti, että meille luvattiin tämäntyyppisiä lukuja. Mutta ennen kaikkea tämä kysymys on siitä, että meillä on

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

nyt 54 000 avointa työpaikkaa, 279 000 hakijaa, niin kumpaan koriin pitäisi nyt satsata? Tähän avoimien työpaikkojen synnyttämiseen vai näitten 279 000 kurittamiseen, kun ne ovat tuolla hakemassa töitä, ja hallitus on valinnut tämän tien, että kuritetaan.

Paikallisesta sopimisesta täällä puhutaan koko ajan, että se on tämmöinen hopealuoti. Täytyy muistaa tosiasialliset luvut, että paikallista sopimista noin puolestatoista miljoonasta yksityisen sektorin työntekijästä saa jo käyttää miljoona — noin karkeasti, vähän vajaa miljoona — ja tämä lisäys on noin 20 prosenttia siihen, mitä tässä nyt sanotaan. Tuleeko siitä semmoinen tuottavuushyppy, [Puhemies koputtaa] kun nämä jo miljoona ovat jo sitä käyttäneet, niin mistä tämä [Puhemies koputtaa] 20 prosenttia nostaa sen tuottavuushypyn? Minä haluaisin sen laskelman, mitä edustaja Rantanen tässä kysyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

14.28 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy todeta, että kyllähän nämä työllisyysluvut ovat aivan kamalaa luettavaa. Kun te, ministeri Satonen, tuossa joku aika sitten käytitte vastauspuheenvuoron meille edustajille, niin te puhuitte tässä nyt keskipitkästä ja pitkästä aikavälistä. Mutta näiden 100 000 työpaikan, joiden perään tässä edustaja Rantanenkin kuulutti, piti tulla vuoteen 2027 mennessä, ja ennusteiden mukaan näin ei ole toteutumassa. Mihin ne työpaikat syntyvät, ja millä tavalla ne syntyvät? Ja jos saan antaa teille yhden pienen vinkin, mitä viime kaudella hallituksessa käytettiin, niin kyllä me käytimme ennemminkin porkkanaa kuin keppeä, ja sillä saatiin hyviä tuloksia aikaan: työllisyys nousi aivan ennätyslukemiin. Nyt tällä hetkellä te olette tekemässä täysin toisenlaisia toimia. Te olette leikkaamassa sosiaaliturvasta, ja se ei kyllä tuo yhtään uutta työpaikkaa. Kaikista hirveintä on se, että tämä hallitus aikoo vielä kannustaa sairaitakin hakemaan työpaikkaa leikkaamalla sairauspäivärahaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

14.29 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka oppositio muuta väittää, niin tämä hallitus ei ole maahanmuuttovihamielinen. Päinvastoin, me haluamme, että tässä maassa on jatkossakin työperäistä maahanmuuttoa.

Itse arvostan suuresti omalla työllään toimeentulevia maahanmuuttajia, jotka todella monesti ovat ahkeria ja tunnollisia työntekijöitä. Mutta tosiasia on se, että työperäinen maahanmuutto ei ole onnistunut. Nimittäin tilastojen valossa ympäri maata on tällä hetkellä maahanmuuttajien työttömyysprosentti noin 40, ja siksi on todella hyvä, että maahanmuuttoa järkeistetään ja jatkossa ei voi saada enää sosiaalietuuksia, niin kuin aikaisemmin on ollut. Meidän isoin ongelmamme on siinä, että me olemme ottaneet tänne vastaan kaikki, ketkä ovat halunneet tulla, [Anna-Kaisa Pekonen: No eihän olla, sehän on aivan uskomaton väite!] riippumatta siitä, onko heillä alun perin ollut aikomustakaan tehdä täällä töitä. [Anna-Kaisa Pekonen: Ei pidä paikkaansa!] Tähän pitää jatkossa saada järkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

14.30 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos ministeri Rydmanille. Totesit tästä Finnveran pienyrityksille suunnatusta uudesta instrumentista, tuesta tai vakuutuksista. Toivoisin, että sitä voisi nimenomaan suunnata Itä-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Suomeen tai tehdä siihen jonkun pilotin Itä-Suomeen liittyen, koska ongelma todella on se, että monia elinkelpoisia, hyviä yrityksiä pankit eivät nyt lainoita, koska vakuusarvot, mitä pankit laskevat, ovat ihan erilaisia Itä-Suomessa kuin muualla maassa, ja tähän tarvittaisiin nyt apua.

Edustaja Partanen nosti esille, että työlupien ajat ovat lyhentyneet: Totta kai, koska viime kaudella teimme paljon työtä sen eteen, että saimme nämä lupaprosessit osa-automatisoitua ja käsittelyaikoja lyhennettiin merkittävästi. Se oli tällainen Lupa 22 -hanke, jota vedimme läpi, ja nyt se näkyy siinä, että todellakin työluvut ovat lyhentyneet. Mutta yksi haaste on, että nyt kun ulkoministeriö on karsinut lähetystöverkostoaan, tämä tuo uusia pullonkauloja. [Puhemies koputtaa] Toivon, että yhdessä nyt poikkihallinnollisesti mietitään, miten tähän ongelmaan paneudutaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

14.31 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tätä keskustelua kun kuuntelee, yksi asia on selvää kasvun osalta, ja se on se, että työttömyys kasvaa silmissä. Hallituksen kykenemättömyys hoitaa työllisyyttä ja se, että se seisoo tumput suorana ja odottaa aikaa parempaa, kyllä kaikuvat korvissa kovasti.

Sen lisäksi, että tästä paikallisesta sopimisesta tehdään hopealuotia ja kuvitellaan sillä saavutettavan jotain ennennäkemättömiä etuja sen takia, että sitä on järjestäytyneessä kentässä tehty jo kymmeniä vuosia, ei ehkä nyt hahmoteta sitä suuruutta, kuinka paljon niitä sopimuksia tulee, kun se vapautuu järjestäytymättömään. Te olette budjetoineet puolitoista henkilötyövuotta lisää näiden sopimusten tarkastamiseen.

Sitten kirsikkana kakun päällä tähän paikallisen sopimisen hallituksen esitykseen te haluatte myös korjata tätä hyvityssakkoasiaa, ja nyt on kuultu sitä selitystä, että tämä oli vahinko. [Puhemies koputtaa] Oliko tämä ainut tasa-arvoteko loppujen lopuksi vahinko, kun työnantajilla ja työntekijöillä oli hetken aikaa samat velvoitteet?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

14.33 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erityisesti sosiaalidemokraatit ja vasemmistoliitto ovat julistaneet nyt jo viikkokausia, kuinka hallitus on epäonnistunut työllisyystavoitteissaan ja työllisyyspolitiikassaan, [Miapetra Kumpula-Natri: Eikö ole? — Vasemmalta: Näin on!] ohittamalla kokonaan suhdannevaikutuksen. [Välihuutoja vasemmalta] Iloinen uutinen on toki se, että kun työllisyys tulee joka tapauksessa ennemmin tai myöhemmin nousemaan, odotan hurraahuutoja ja kiitoksia tälle hallitukselle. Eli, ministerit: Ei enää kauan. Kyllä se toipuminen sieltä tulee, ja vasemmisto tulee myöskin siitä kiittämään.

Kiinnitin huomiota, että sosiaalidemokraatit totesivat, että nyt kannattaisi tehdä vastasyklisiä politiikkaa, että nyt pitäisi elvyttää. Mitenkä minulla on semmoinen muistikuva, että ekonomistit nimenomaan teille viime kaudella kertoivat, että nyt kun on noususuhdanne, kannattaisi sopeuttaa, jotta seuraavassa laskusuhdanteessa on varaa elvyttää. Tämähän se ongelma on: meillä ei ole varaa elvyttää, kun valtiontalous on siinä kunnossa, missä se on. Olisiko kannattanut miettiä silloin, niin olisi helpompaa? Mitä olette tästä mieltä, ministerit?

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kumpula-Natri, olkaa hyvä.

14.34 Miapetra Kumpula-Natri sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Lyly kysyi hyvän kysymyksen, ja siihen emme saaneet vastausta, vaikka työministeri ihan rehellisesti kävi läpi sitä, että näistä leikkauksista ja raipoista työttömille on tällä hetkellä jo astunut osa voimaan ja osa astuu voimaan ennen kuin meillä talous kasvaa ja työllisyys alkaa kasvamaan. Mitä te sanotte niille työntekijöille, jotka hakevat työtä tällä hetkellä: vedetään vielä vähän pois; jos sattuu olemaan lapsia kotona, vedetään se lapsikototuskin pois? Ja siellä on viisi ihmistä per avoin työpaikka. Ministeri sanoi, että jostain löytyy vielä piilotyöpaikkaakin. Aika moni hakee. Myöskään koulutetut ihmiset, myöskään uraa tekevät ihmiset eivät nyt löydä niitä paikkoja, koska Suomi on taantumassa. Meillä ei ole tällä hetkellä kasvua ja työpaikkoja. Tähän, ministeri, kun äsken yrititte rehellisesti käydä läpi, emme ole saaneet vastausta.

Ja kyllä, me olemme toistaneet myös tätä Euroopan ennätystä. Koko Eurooppa on tässä huonossa syklisessä tilanteessa, mutta miksi me teemme tämän kaikkein huonoiten? Miksi meille tuli tämä Euroopan mestaruus nopeimmasta työllisyyden romahtamisesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

14.35 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä se Euroopan ennätys johtuu nimenomaan siitä, että viime kaudella ei tehty niitä työllisyystoimia. [Miapetra Kumpula-Natri: Jaa, viime kaudella!] — Mutta näin se menee. — Sipilän hallitus teki 80 erilaista työllisyystoimea. Se näkyi Marinin—Rinteen hallituskauden aikana. Silloin ei tehty tai tehtiin itse asiassa, tehtiin eläkeputken poisto — se oli hyvä — ja aktiivimallin poisto ja siihen kakkonen tilalle — sekin oli itse asiassa hyvä. Aktiivimalli kakkonen oli hyvä, vaikka te sitä häpeättekin. [Piritta Rantanen: Tehtiinkö vai eikö tehty?] Nyt me teemme näitä työllisyystoimia. Itse asiassa ministeri varmasti sanoo sieltä, kuinka paljon esimerkiksi viime kaudella VM:n arvion mukaan tehtiin työllisyystoimia verrattuna tähän kauteen. Kyllä niitä tehdään. Siis niitä on tehty ensimmäisen vuoden aikana enemmän, tuplat, kuin mitä te teitte viime kaudella, [Piritta Rantasen välihuuto] ja todennäköisesti tämä tulee näkymään sitten seuraavan hallituksen aikana. Näin se vain menee. [Miapetra Kumpula-Natri: Sano työttömälle, että kolme vuotta kun odotat, niin saatat saada työpaikan!] — Näin se vain menee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

14.36 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvon ministeri! Itä-Suomi-työ, TEMin työryhmätyö etenee, ja ministeriö tuo omia näkemyksiään ja sitten toimenpiteitä esittää. Lähinnä kysymys on nyt se, onko näitä toimenpiteitä aidosti — erityisesti tässä tulevat saavutettavuus ja investointituet — tarkoitus sitten kevään puoliväliriihessä saada jalkeille? Se olisi tässä tilanteessa, kun Suomen aluetalous on niin vahvasti jakautunut, tärkeätä. Budjetissa on joitain pieniä rahoituksia Itä-Suomen suuntaan, ja hyvä näin.

Sitten toinen kysymys. Tässä tilanteessa, kun meidän viennin kilpailukyky on teollisuudessa aika heikko, niin samaan aikaan budjetissa esitetään 16 prosentin leikkausta alueellisesta kuljetustuesta. Se on kyllä erikoinen Itä- ja Pohjois-Suomen osalta. Kun meillä tällä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

hetkellä kustannukset nousevat ja VR on rajusti nostamassa rahoja ja nämä ovat erityisesti niitä pk-yrityksiä, mitkä maailmalla yrittävät pärjätä ja kasvaa, niin nyt sitten hallitus leikkaa kuljetustukea.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, var så god.

14.37 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Tack, herr talman! Vi talar väldigt mycket om hur vi ska få fart på ekonomin, och från vänster sida hör vi väldigt ofta nu att vi borde sätta in mera medel i systemet från statens håll.

Eli suhdannepolitiikan osalta vasemmisto selkeästi nyt haluaa, että laitetaan enemmän rahaa sinne järjestelmään. Se tietysti olisi mahdollista, jos rahaa olisi.

Kuitenkin haluan kehua hallitusta siitä, että meillä on kyllä elvyttäviä elementtejä tässä keltaisessa kirjassa. Kysyisinkin ministeri Rydmanilta: mitkä nämä elementit ovat ja millaiset niiden vaikutusten odotukset ovat? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.38 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Satonen puhui täällä keskipitkästä ja pitkästä aikavälistä, jolla työpaikkoja syntyy, mutta ohjelmaanne mukaan 100 000 työpaikkaa piti tulla vuoteen 2027 mennessä, ja se ei ole ennusteiden mukaan toteutumassa.

Arvonlisäveron korotus leikkaa kysyntää. Tämähän on suhdannetoimi. Te toimitte huonosti tässä suhdanteessa. Kysyntä olisi se, josta syntyisi kasvua. Alvin korotuksen myötä hinnat nousevat. Tämä käy sekä työttömän että palkansaajan että pienyrittäjän kukkarolle, kun ei kampaajalle, hierojalle tai kahvilayrittäjälle enää ole palveluiden käyttäjiä, kuten olisi ollut aiemmin. Moniko pienyrittäjä arvionne mukaan lopettaa tämän seurauksena?

Entä millaiset vaikutukset ja kustannukset hallitus laskee sille, että politiikkanne seurauksena edessä on kulttuurialan töiden väheneminen, myös sosiaali- ja terveystalouden järjestöistä töiden väheneminen ja [Puhemies koputtaa] ammatillisissa oppilaitoksissa opettajien töiden väheneminen? Vaikutusarvioita, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.39 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kunnioitetut ministerit! Nykyhallitus ja erinomainen perussuomalainen ministeri Rydman on edistänyt monilla tavoin maahamme kasvutoimia. Koko hallitusohjelma on täynnä kasvua. Näistä toimista saamme tässä salissa kaikki olla tyytyväisiä.

Ministeri on tuonut esille eri alueilla vieraillessaan alueen omista vahvuuksista ponnistavaa osaamista, tietoa ja taitoa. Tulen Itä-Suomesta, Etelä-Savon maakuntakeskuksesta Mikkelistä, puhtaan veden pääkaupungista. Etelä-Savon vahvuudet ovat metsä, vesi ja ruoka, ja näistä Järvi-Suomessa eletään ja yritetään. Haluan nostaa esille erityisesti vahvan pk-yrityksien määrän ja runsaan vapaa-ajan asutuksen sekä metsäteollisuuden. Haluan ministeriltä kysyä: kuinka yhä paremmin voimme hyödyntää näitä eri alueiden vahvuuksia kasvun ja viennin saamiseksi erityisesti Itä-Suomessa?

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.40 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, mistä niitä työpaikkoja tulisi? No, yksi, mistä niitä tulisi, on varmasti tämä luovat alat. Ja, ministeri, tiedän, että te tulette kertomaan varmasti vastauspuheenvuorossanne, että teidän sektorillanne tulee jonkin verran panostusta luoviin aloihin, mutta se ongelma tällä hetkellä hallituksen politiikassa onkin nyt siellä opetus- ja kulttuuriministeriön puolella, jossa tulee isot, isot leikkaukset, hyvin rajut leikkaukset kulttuuriin. Ja me tiedämme, että silloin, kuulkaa, menee työpaikkoja. [Vasemmalta: Juuri näin!] Se iskee orkestereihin, teattereihin, museoihin, Elokuvasäätiöön, Taiken apuihin, kaikkiin näihin, ja työpaikkoja menee.

Ja tämän vuoksi minä toivoisin, arvoisa hallitus, että te kiinnittäisitte myös tämänkaltaisiin työllisyysasioihin huomiota, kun meille näistä raportoitte. Voisinko nyt, ministeri Rydman kysyä teiltä, että samalla, kun esittelette näitä oman hallinnon alanne tärkeitä toimia luovuuden, luovien alojen edistämiseksi, voisitteko myös esimerkiksi siellä kulttuuriministeriön puolella pitää puolia sen suhteen, että siellä ei tämmöisiä todella tuhoisia jättileikkauksia tehtäisi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

14.41 **Timo Mehtälä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos ministerille ensimmäisen kysymyksen vastauksesta, mutta minulla oli kolme muuta kysymystä, niihin en saanut vastausta.

Tätä 36 kuukauden sääntöä ajan vielä takaa, elikkä koska näitä laitetoimituksia ei saada välttämättä tuossa ajassa sinne investointiin tehtyä.

Sitten toinen asia on, että voisiko asettaa takarajan päivämäärälle, milloin Business Finlandilla tämä investointiverohyvitystä koskeva hakemus on sisässä.

Ja sitten tähän viimeiseen kysymykseen riski-investoinnin toteuttamisesta kysymys, että voitaisiinko tämä verokannustin, elikkä investointihyvitys, tehdä ehdollisena, päätös ehdollisena.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

14.42 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olemme tässä salissa keskustelleet paljon työttömyydestä, ja on totta, että Suomessa rakenteellinen työttömyys on yksi Euroopan korkeimmista. Ja onkin äärettömän tärkeää, että hallitus tekee toimenpiteitä, joilla me saamme tätä rakenteellista työllisyyttä alennettua, eli niitä toimenpiteitä sinne meidän työmarkkinoiden toimivuuteen. Ja kun kysytään, että mistä ne työpaikat tulevat, niin kyllä ne tulevat sieltä yksityisen sektorin menestyksistä, joita tämä hallitus vahvasti ajaa.

Ja miksi me olemme Euroopan huonoimpia työllisyydessä tällä hetkellä? Hallituksen saadessa vastuun Suomesta, meidän korkotaso oli korkealla, inflaatio oli korkealla, meidän ylikuumentunut rakennussektori ajoi seinään, ja sen takia me olemme huonoimpia siinä, koska suomalaisten korot ovat Euroopan lyhimpiin viitekorkoihin sidottuja, ja me kärsimme siitä enemmän. [Puhemies koputtaa] Mutta uskon, että lähdemme myös nopeiten nousuun, kun tästä nousukausi alkaa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

14.44 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Budjettiriihesä on kirjattu: ”Hallitus edistää harmaan talouden torjuntaa päivittämällä harmaan talouden torjunnan strategian ja toimenpideohjelman. Valmistelu tehdään poikkihallinnollisesti yhdessä eri ministeriöiden ja muiden viranomaisten edustajien kanssa työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimana. Toimenpideohjelmaan otetaan mukaan keskeisimmät harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan hankkeet. Ohjelman päivityksen on tarkoitus valmistua vuoden 2024 aikana.”

Arvoisa puhemies! Nyt kuitenkin tähän ohjelmaan ei tietääkseni ole senttiäkään budjetoitu tulevalle vuodelle. Kysynkin seuraavaa: kun verottajalla on menossa yt-neuvottelut ja siellä pitäisi olla harmaan talouden yksikkö, niin miten työ- ja elinkeinoministeriö tätä harmaan talouden torjuntaa hoitaa? Siellä on piilossa miljardi euroa rahaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen, olkaa hyvä.

14.44 Mikko Polvinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulin siitä keskelä kritiikkiä matkailun rahoittamiseen. Viime hallituskaudella maakuntalennot keskeytyivät ja matkailuyrittäjät joutuivat keskeyttämään suunnitelmansa kehittämiseen matkailua näitten matkaketjujen katkeamisen vuoksi. Tämä hallitus takaa lennot maakuntakentille, ja matkailijat ja matkanjärjestäjät ovat aktivoituneet uudelleen. Muun muassa ensi vuonna lento- ja matkailuyhtiö TUI tulee lentämään charterlentoja ensimmäisen kerran koskaan Kainuun maakuntaan suoraan Euroopasta. Tämä johdonmukainen nykyisen hallituksen politiikka edistää matkailua, tuottaa hedelmää jo tänä päivänä, ja myös nämä maakuntakentät varmistavat myös elinkeinoelämän palvelut tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

14.45 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouskasvuhan syntyy tuottavuuden parantamisesta ja investoinneista ja yleensä sellaisista investoinneista, jotka kasvattavat sitten tuottavuutta. Ja jos todella vertaamme Suomea muihin Pohjoismaihin, niin huomaamme, että meillä todella investoinnit keskittyvät seiniin, kun muualla Pohjoismaissa investoinnit keskittyvät esimerkiksi uusiin teknologioihin ja aineettomaan pääomaan.

Väitän, että yksi syy on myös se verotusjärjestelmä, jonka me olemme Suomeen luoneet, ja sen takia esimerkiksi listaamattomien yhtiöiden verotuskäytäntöjä pitäisi muuttaa, koska se itse asiassa parantaisi meillä tuottavuutta. Tiedän, että valitettavasti hallitus ei tähän tartu, mutta se olisi järkevää.

Toinen, mitä ajattelisin, että elinkeinoministeri voisi kommentoida: nyt kun te teette tämän investointikannusteen, joka on erittäin tervetullut, ja kun se on vain vuoden auki joutu-
tuen EU-sääntelystä, niin olisiko syytä aloittaa jo nyt vaikuttaminen Brysselin suuntaan, että tämä saataisiin kahdeksi vuodeksi käyttöön, koska pelkänpä, että se vuoden aikaikuna jää liian pieneksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

14.47 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä salissa ministerien puheissa on esiintynyt työllisyysennusteita, viimeksi eilen, ja ne ovat varmasti sellaisia, että niiden toteutuessa me kaikki toivotettaisiin ne erityisenkin tervetulleiksi. Mutta ne ovat kuitenkin ennusteita, ja niin ovat ennusteita myöskin ne valtiovarainministeriön SISU-mallin laskennalliset työpaikatkin. Niistä on pidetty kovaa ääntä tässä salissa, ja sitten kun samaan aikaan, niin kuin me ollaan monta kertaa tässä todettu, 50 000 työpaikkaa on kuitenkin hävinnyt, niin kyllä tässä väistämättä tulee vähän sellainen olo, etteivät nämä SISU-mallit — tai voisiko sanoa ”SUSI-mallit” — oikein auta.

Mutta surullista näissä SISU-laskelmissa on se, etteivät ne laske koulutukselle eivätkä terveydelle lainkaan työllisyysvaikutuksia. Ja kun kuitenkin niihin liittyy tutkitusti suurin este työllistymiselle, niin pitääkin ihan kysyä työministeriltä: uskotteko te ihan aidosti, että koulutuksella ja terveydellä ei ole mitään vaikutusta työllistymiseen, sillä nämä SISU-mallit eivät niille mitään vaikutusta laske?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

14.48 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin tulen Itä-Suomesta ja samasta vaalipiiristä kuin edustaja Eskelinen. Kehotankin Eskelistä menemään vaikka lounaalle tai kahville oman alueensa maakuntajohtajan kanssa ja käymään hänen kanssaan keskustelua siitä, miten positiivisen ja hyvän viestin budjettiriihi antoi nimenomaisesti Karjalalle. Investoinnit, mitä Karjalalle tehdään, vievät siellä yrittäjiä ja heidän investointejaan eteenpäin. Ainakin minulle on tullut varsin positiivista viestiä siitä, että tämä budjettiriihi antaa uskoa tulevaisuuteen ja luo mahdollisuuksia.

Sen lisäksi haluan vielä sanoa, kun täällä edustaja Mikkonen halusi ottaa kunnian työluopien nopeuttamisesta, että ainakaan sitä entinen hallitus ei voi ottaa pois, että tämä meidän hallitus panostaa tulevassa budjetissa siihen, että ulkomailta tänne tulevat työntekijät saisivat nopeammin pankkipalvelut toimimaan, ja satsaammekin tähän 1,8 miljoonaa euroa. Sen lisäksi työperäisen maahanmuuton edellytyksiä parannetaan tuloverolakiin tehtävillä muutoksilla, joilla laajennetaan työnantajan maksamien muuttamiseen liittyvien [Puhemies koputtaa] kustannusten helpottamista, ja tästä suuri kiitos ministerille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

14.49 **Olga Oinas-Panuma kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mukavat keskustelut, mutta haluaisin palata tähän osatyökykyisten asiaan.

Orpon hallituksen tavoitteenahan on saada työttömiä mahdollisimman paljon töihin, tämä on hyvä ja kannatettava ajatus. Toistaiseksi olette miinuksella, mutta kyllä me halutaan uskoa parempaan. Samalla kuitenkin te leikkaatte eri tavoilla koulutuksesta. Tiedetään, että sieltä OKM:n puolelta on tulossa nämä valtavat ammattikoululeikkaukset, te olette jo aiemmin leikanneet aikuiskoulutustukia. Olisi varmasti viisaampaa, että ihmiset pystyisivät kouluttautumaan uuteen ammattiin kuin että he jäävät esimerkiksi sitten työttömänä kotiin, kun enää ei ole töitä tarjolla.

Työttömissä on paljon myös ihmisiä, jotka eivät aivan heti kykene täyteen työviikkoon, esimerkiksi oman tai läheisen ihmisen sairauden takia. Osapäivätyön tekeminen on kuitenkin usein kannattamatonta, ja ihminen eksyy matkalla semmoiseen byrokratiaviidakkoon, niin kuin me hyvin tiedetään. Joten, arvoisat ministerit, millä aiotte saada pätevoitettyä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

työttömiä työnhakijoita hakemaan töitä, kun viette nämä koulutusmahdollisuudet, ja mitä on tulossa tilalle? Ja toinen kysymys: miten te huomioitte tulevissa päätöksissä nämä osa-työkykyiset, jotta myös he pääsisivät työllistymään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja nyt siirrymme ministereiden vastauspuheen-vuoroihin, noin viisi minuuttia kumpikin. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

14.50 Työministeri Arto Satonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Yritän täältä ainakin osan kysymyksistä käydä läpi.

Ensimmäisenä tästä 100 000 työllisen tavoitteesta: Tässä on ehkä nyt hyvä ymmärtää se, että tässä ollaan tosi vakavan asian kanssa tekemisissä. Ei tämä ole sellainen, että hallitus on pistänyt jonkun tavoitteen itselleen ja sitten me voidaan käydä keskustelua, kun ollaan lähellä vaaleja, onko se toteutunut vai ei. Toki sitäkin käydään ja sopiikin käydä. Mutta sen takana on se, että se 100 000 tulee siitä, että me saataisiin nostettua meidän työllisyysaste samaan tasoon kuin se on Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Jos me ei tässä tavoitteesta onnistuta, niin se tarkoittaa sitä, että meillä ei ole hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja kunnossa. [Piritta Rantasen välihuuto] Eli tähän jää kyllä vähintään sitten jo seuraavallekin hallitukselle vielä tehtävää. Mitä vähemmän nyt saadaan aikaan, sen enemmän on seuraavalla tehtävää, eli tämä ei ole mistään tuulesta temmattu luku.

No, sitten täällä oli edustaja Nikkasella hyviä kysymyksiä, ja täällä joku muukin, Sarkinen, taisi myös kysyä tästä TE-uudistuksesta ja sen toteutumisesta ja sen kustannusvaikutuksista. Annan siitä tunnustusta, että edellinen hallitus sai tämän aikaiseksi, että tämä siirretään kunnille ylipäätään, ja pidän sitä järkevänä ja uskon tähän malliin. Mitä sitten tähän kustannusvaikutukseen tulee, niin se, mitä nyt on tehty tässä budjettikirjassa, on, että siellä on se 37 miljoonan asia, joka liittyy tähän kuntien palkkatukiasiaan, kun tässä käytiin siitä läpi edustaja Viitasen kysymyksestä, mutta ei muuta. Mutta se riippuu tietysti siitä, mitä asioita tähän yhdistää. Sitten tietysti siellä on jo olemassa se aiempi linjaus siitä, että tämä sakkomaksujärjestelmä muuttuu. Eli sakkomaksujärjestelmään muuttuu sillä tavalla, että jatkossa siitä sakkomaksusta vapautuu ainoastaan, jos ihminen työllistyy tai menee tutkintoon johtavaan koulutukseen. Eli tämä toki merkitsee, että kuntien maksuosuus tulee kasvamaan. Eli siis tämä on kyllä totta.

Miten sitten tämä uudistus tulee onnistumaan? Se on aikamoinen haaste. Meillä ministeriössä virkamiehet käyttävät nyt todella paljon tähän aikaa. Meillä on erillinen työryhmä vielä, jossa ovat TEMin keskeiset virkamiehet, KEHA-keskuksen keskeiset virkamiehet ja sitten kuuden suurimman kaupungin edustajat ja Kuntaliiton edustaja, jotka käyvät hyvin tarkkaan tätä muutosta läpi. Tämä on niin iso muutos, että aivan varmasti tässä on omat haasteensa, eikä voi luvata, että kaikki toimii 1.1.2025 alkaen, vaikka tätä on siis valmisteltu jo pitkään, jo edelliseltä kaudelta lähtien. Mutta sen uskallan kyllä luvata tässä eduskunnan edessä, että kyllä tämä paremmin onnistuu kuin sote-uudistus. [Naurua]

Mitä sitten tulee näihin muihin kysymyksiin, niin tästä aikuiskoulutustuen korvaavasta mallista, johon myöskin Nikkanen viittasi, voisi todeta sen, että siitä on eilen tiedotettu, että ensi vuoden osalta siinä kehitetään Jotpan pohjalta tällaista mallia, että tuetaan työn ohessa opiskelemista niin, että silloin kun työnantaja antaa aikuisopiskelijalle mahdollisuuden opiskella työn ohessa, niin työnantaja saa tukea siitä, kun hän menettää sitä työpanosta. Tätä kautta yritetään ratkaista ennen kaikkea sitä, että saadaan näitä alan sisäisiä koulutuksia eteenpäin, erityisesti sosiaali-, terveys- ja opetusallalla. Eli tällainen malli siinä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

on. Tehdäänkö jotain muuta sitten vielä pidemmällä aikavälillä, se on nyt epäselvää, mutta se 10 miljoonaa tullaan tähän käyttämään.

Sitten vielä tästä työperäisestä maahanmuutosta, jota on täällä jo useaan kertaan käyty läpi: Kun näistä erityisosaajista puhuttiin ja näistä lupa-ajoista, erityisesti edustaja Partanen tästä mainitsi, niin tosiaan ne lupa-ajat on saatu nyt selvästi lyhyemmiksi, erityisesti näitten erityisasiantuntijoiden osalta, mikä on todella tärkeä asia. Sitten meillä on jatkuva keskusteluyhteys Suomen suurimpien startupien kanssa — sellaisten yritysten, jotka oikeasti isossa mittakaavassa hakevat huippuosaajia maailmalta Suomeen — että missä asioissa meidän pitää vielä petrata. Tämä pankkiyhteyksien toimivuus on yksi asia. Sitten meillä on lisäksi siellä sellaisia kysymyksiä, yhdessä kuntien kanssa, miten järjestyvät lasten koulupaikat, englanninkielinen koulutus ja englanninkieliset päiväkodit, puolison työpaikat, kaikki tämäntyyppiset asiat.

Ja sitten edustaja Puiston kysymykseen viitaten: Kun me on nyt valittu nämä kohdemaat, nämä kolme keskeistä — Brasilian kanssa ei juuri ole yhteistyötä — niin me nimenomaan pyritään varmistamaan, että sieltä tulevat ihmiset tietävät, minkälaiset työolot Suomessa on, miten täällä toimitaan työmarkkinoilla, ja että ne yksityiset agentit, jotka siellä työvoimaa välittävät, olisivat luotettavia. Tämä on se lähtökohta, ja uskon myös vahvasti tähän malliin, kuten edustaja Puistokin sanoi luottavansa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Rydman, olkaa hyvä.

14.56 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa herra puhemies! Edustajat Pitko ja Viitanen viittasivat luovien alojen kasvupotentiaaliin ja ovat siinä aivan oikeassa. Nimenomaisesti luovilla aloilla on mahdollisuuksia. Omalta osaltamme TEMin puolella, niin kuin esimerkiksi edustaja Viitanen hyvin sen totesi, esimerkiksi av-kannustimen rahoitus on varmistettu ensi vuodelle, ja toivottavasti jollakin aikavälillä se vakinaistetaan, niin kuin nyt on toivottu ja linjattu parlamentaarisella puolella Yleen liittyen. Se on tuottanut merkittävästi enemmän kuin mitä se on investointina maksanut, ja siinä mielessä se on erittäin kannatettava sellainen.

Mihin edustaja Viitanen viittasi, niin OKM:n puolen toiminnastahan me nyt yhdessä TEMin ja OKM:n kanssa käynnistämme tätä luovien alojen kasvustrategiaa, jossa pyritään myöskin saamaan konkretiaa tälle puolelle. On kuitenkin syytä muistaa, että jos luovista aloista halutaan nimenomaisesti tulevaisuuden kasvuveturia omalta osaltaan, niin sen pitää myöskin perustua vahvaan markkinaehtoisuuteen ja että kyse ei ole pelkästään siitä, paljonko tuetaan, vaan kuinka paljon kyetään luomaan sille saralle myöskin liiketoimintaa.

Liiketoimintana merkittävä ala on myöskin matkailu, josta esimerkiksi edustajat Riipi ja Kettunen puhuivat. Siinäkin täytyy muistaa, että siinäkin lopulta kyse on markkinaehtoisesta toiminnasta. Lapissa on tehty hyvin pitkäjänteistä työtä, ja ne panokset ovat — paitsi että niitä on julkisesti avitetu — luonnollisestikin myöskin yksityisellä yritteliäisyydellä syntyneet. Eikä ole niin, että jos lisätään kaksinkertainen määrä julkista panostusta matkailuun, se tuottaa kaksinkertaisen määrän matkailua, tai että jos siitä leikataan joku summa, niin se vastaavasti vähentää matkailua. Loppujen lopuksi matkailulogiikka on pitkäjänteistä ja myöskin ennen kaikkea yrityselmävetoista, ja sitä se tulee vastaisuudessakin olemaan.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Sedan var ledamot Ollikainen inne på de utvecklings- och forskningssatsningar som regeringen gör, och den rena omställningen kommer också i framtiden spela en avgörande roll på den fronten. I dagens geopolitiska läge är det en sådan sak som tvingar var och en stat att utvärdera ganska noggrant vad vi är särskilt bra på och var vi ska investera. Jag antar att eftersom framtidens industri kommer att vara väldigt elintensiv så innebär det att den rena omställningen och de teknologiska lösningar som fattas kommer att spela en jättestor roll även i framtiden. Men jag skulle också vilja nämna artificiell intelligens och kvantum och chips som en av de fronterna där Finland är särskilt bra och som vi också måste ta hänsyn till vad gäller de prioriteringar som vi har på forsknings- och utvecklingsfronten.

T&K:n puolesta kysyi myöskin edustaja Hamari, ja edustaja Sillanpää nosti esille myöskin nämä terveysteknologian kehittämismahdollisuudet. Nämä ovat myöskin sellaisia asioita, joita t&k-puolella tehdään. Kuten edustaja Hamarikin sanoi, niin on syytä hyvin tarkkaan seurata sitä, mitkä ovat niitä kansallisia vahvuuksia, joihin meidän kannattaa panostaa.

Sitten oli puhetta vähän myöskin suhdannekysymyksistä, ja kävi hyvin ilmi, että edustaja Bergbom on lukenut Keynesin General Theoryn paljon paremmin kuin monet vasemmalla, vaikka vasemmalla yleensäkin Keynesiin enemmän vedotaan. Se on juuri näin, että jos halutaan keynesiläistä talouspolitiikkaa harjoittaa, niin kyllä silloin pitää ymmärtää myöskin siellä noususuhdanteen puolella varoa, ettei sitten ylikuumene, tai niin kuin viime kaudella tehtiin esimerkiksi rakennusteollisuudessa, että sen seurauksia nyt osaltaan maksetaan.

Edustaja Norrback kysyi siitä, millä tavoin elvyttäminen näkyy tässä valtion budjetissa. No, ennen kaikkea, jos ajatellaan tämmöistä klassista teollista elvyttämistä, niin kyllä tietysti tämä mittava infrapaketti, jota hallitus tekee, on ehkä sitä klassisinta elvyttävää puolta. Toki meillä on myöskin vahvoja tulevaisuusinvestointeja.

Edustaja Mehtälä kysyi vielä täsmäntäviä kysymyksiä tähän verokannustimeen liittyen. Tässähän täytyy muistaa se, että se on edelleenkin vielä notifiointiprosessissa EU-komission suuntaan, ja tässä meidän tietysti täytyy myöskin näissä meidän aika-aameissamme ja niihin liittyvissä kysymyksissä ottaa nimenomaisesti huomioon se, mitkä ne EU:n valtiontukipuitteet ovat ja mitä siitä sääntelystä käytännössä seuraa.

Itä-Suomesta puhuivat useammatkin edustajat. Edustaja Mikkonen on nähdäkseni aivan oikeassa siinä analyysissä, että Finnveran täytyisi jossain määrin ottaa laajempaa roolia myöskin sen varmistamisessa, että Itä-Suomen yritykset saavat tarvitsemansa rahoituksen. Tähän pyrimme.

Edustaja Eskelinen nosti esille myöskin sen, että nyt, kun Itä-Suomen ohjelmaa laaditaan, niin siihen tarvitaan myöskin konkretiaa, ja olen täsmälleen samaa mieltä. Pyrkimyksemme on myöskin se, että kun se ohjelma saadaan valmiiksi, niin siinä on riittävästi konkreettisia avauksia Itä-Suomen hankalan tilanteen helpottamiseksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Sitten me siirryimmekin seuraavaan pääluokkaan eli opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan. Meillä on siellä kolme ministeriä, jokaiselle on viisi minuuttia. Nämä ministerit ovat Adlercreutz, viisi minuuttia, ministeri Multala, viisi minuuttia, ja ministeri Bergqvist, viisi minuuttia. Sen jälkeen sitten käynnistämme debatin, ja jos debattipuheenvuoroja on paljon, niin käytämme tämän koko ajan siihen, mutta jos debatti tyrehtyvät, niin sitten mennään puhujalistaan. Mutta näillä näkymin on koko ajan debatti. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

15.01 Opetusministeri Anders Adlercreutz (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Koulutus ja osaaminen ovat avainasemassa, kun rakennamme menestyvää ja kilpailukykyistä Suomea. Vuoden 2025 talousarviossa esitämme merkittäviä panostuksia varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä vapaaseen sivistystyöhön.

Utbildning och kunnande är centrala frågor för vårt lands framgång. De satsningar regeringen gör på bland annat den grundläggande utbildningen och de grundläggande färdigheterna är alldeles nödvändiga framtidssatsningar.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen ehdotamme 50 miljoonan euron lisäystä vuodelle 2025. Määrärahalisäys kohdistetaan perusopetuksen vahvistamiseen eli muun muassa oppimisen tuen uudistamisen toimenpiteisiin, yksityisen opetuksen järjestäjän kotikuntakorvauksen tason nostamiseen sataan prosenttiin ja järjestäjän velvollisuuksien yhtenäistämiseen sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattamiseen kolmella vuosiviikkotunnilla. Oppimisen tuen uudistus on hallituksen suurin yksittäinen panostus kouluun. Tavoitteena on, että jokainen oppilas saa tarvitsemansa tuen matalalla kynnyksellä ja aikaisessa vaiheessa. Uudistuksen myötä kaikilla oppilailla on oikeus ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin. Jos oppilaalla on lisätuen tarve, hänellä on oikeus oppilaskohtaisiin tukitoimiin. Lukutaidon edistäminen on avainasemassa oppimistulosten nostamisessa, ja siksi olen iloinen, että ehdotamme rahoitusta lukutaitohankkeelle, jotta sitä voidaan jatkaa tämän hallituskauden ajan.

I budgetrian kom vi också överens om en satsning på produktion av läromedel på finlands-svenskt teckenspråk inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Språket har konstaterats hotat och behovet är skriande, då det för tillfället inte finns några läromedel alls.

Vapaassa sivistystyössä maahanmuuttajanaisten kotoutumisen vahvistamiseen osoitamme 5 miljoonaa euroa ja ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen tarjontaa vahvistamme miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarviossa ammatillisen koulutuksen määräraha on liki 2,1 miljardia euroa ja lukiokoulutuksen määräraha noin 900 miljoonaa euroa. Opiskelijan oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan myös toisen asteen koulutuksessa. Tarkoitukseen ehdotamme molemmille sektoreille pysyvää 10 miljoonan euron lisärahoitusta. Tavoitteena on sujuvoittaa nivelvaiheen koulutusvalintoja, vähentää koulutuksen keskeyttämistä ja vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia.

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuu vuonna 2025 yhteensä 120 miljoonan euron sopeutustoimet. Pohjalla on kehysriihessä sovittu 100 miljoonan euron sopeutus, johon lisätään 20 miljoonaa euroa osana budjettiriihessä päätettyä valtionavustusten sopeutuskokonaisuutta. Säästö toteutetaan siten, että rahoituksen ja opiskelijapaikkojen vähennyksiä ei kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten eikä vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen. Hallituksen kehysriihessä päättämää toisen asteen koulutuksen oppimateriaalien maksuttomuuden rajausta ei toteuteta. [Pia Lohikoski: Kiitos siitä!] Esitys olisi lisännyt hallinnollista taakkaa ja asettanut opiskelijat eriarvoiseen asemaan.

Arvoisa puhemies! Vastuualueeseeni kuuluu myös uskonnollisia yhdyskuntia koskevat asiat. Evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin osoitettu määräraha ja or-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

ortodoksiselle kirkolle maksettava avustus vähenevät yhteensä 20 miljoonalla eurolla. Vähennys aiheutuu siitä, että hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä muun muassa verovähennysmuutoksista, jotka kasvattavat evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon kirkollisveron tuottoa yhteensä noin 50 miljoonalla eurolla. Verotuoton lisäystä kompensoidaan kohdistamalla yhteensä 20 miljoonan euron leikkaus evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkolle, mutta nettolopputuloshan on vahvasti positiivinen.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus tekee talouden hankalasta tilanteesta huolimatta mittavia panostuksia koulutukseen ja osaamiseen. Suomalainen koulu on edelleen menestys kansainvälisesti tarkastellen, mutta on selvää, että meidän on tehtävä työtä, jotta Suomi pysyy koulutuksen kärkimaana. Tämän budjetin myötä vahvistamme perustaitoja ja uudistamme oppimisen tukea. Vakinaistamme tasa-arvorahoituksen, jotta pystyisimme vahvistamaan niitä kouluja, joissa tänään on haasteita. Lisäämme erityisopettajien koulutuspaikkoja ja panostamme nuorten mielenterveyspalveluihin. Koulutus- ja osaamistason nostaminen sekä koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvoinnin parantaminen ovat keskeisiä tavoitteita hallitukselle. Haastavassa taloudellisessa tilanteessa, jossa joudumme hakemaan tiuhalla kammalla säästöjä, tämä on selkeä arvovalinta.

Ärade talman! Målsättningen är att Finland fortsättningsvis ska vara ett toppland inom utbildningen. Det arbetar vi målmedvetet för.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ministeri Multala.

15.07 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Petteri Orpon hallitus kantaa vastuuta taloudesta ja samalla investoi kasvuun. Hallituksemme politiikka on talousvastuun, kasvun ja kilpailukyvyn politiikkaa. Tehtävämme on luoda maaperää kasville, kekseliäisyydelle ja hyvinvoinnille. Tätä työtä tehdään erityisen paljon opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden kituliaasta tilanteesta huolimatta olemme pitäneet kiinni lupauksestamme. Panostamme osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Pelkästään ensi vuonna rahoitus t&k-toimintaan kasvaa 280 miljoonalla eurolla. Korkeakoulutuksen ja tieteen rahoitus on ensi vuonna yhteensä 3,9 miljardia euroa. Tämä on 220,7 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna. Teemme historiallisia investointeja tutkijakoulutukseen, huipputason perustutkimukseen, suurteholaskentaan, uusiin tutkimusinfrastruktuureihin, lääketieteen kliiniseen tutkimukseen, metsätalouteen ja moniin muihin Suomen kasvun, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn kannalta tärkeisiin kohteisiin. Parannamme myös suomalaisten mahdollisuuksia hakea ja saada EU-tutkimusrahoitusta erillisellä vastinrahoituksella.

Kestävä talouskasvu ei synny ilman riittävää ja korkeatasoista osaamista, uutta luovaa tutkimusta ja yksityisen sektorin merkittävää tutkimus- ja tuotekehityspanostusten kasvua. Massiiviset t&k-rahoituksen kohdennukset tehdään niin, että niillä saavutetaan osaamiseen, tuottavuuteen ja kilpailukykyyn liittyvät tavoitteet. Uuden rahoituksen on kannustettava koko järjestelmää kehittymään ja uudistumaan. Emme voi tyytyä tekemään kuten aina ennenkin. Yksityisiä ja julkisia toimijoita on myös saatava ennakkoluulottomaan yhteistyöhön luomaan ja kehittämään uutta.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Arvoisa puhemies! Teemme toimia suomalaisten koulutustason nostamiseksi, ja lisäämme aloituspaikkoja korkeakouluihin. Tämä näkyy myös ensi vuoden budjetissa. Koulutusmäärien lisäyksillä vastataan myös sote- ja kasvatusalojen vaikeaan osajapulaan. Ensi vuonna kuusi suurinta kaupunkia saa myös uuden 6 miljoonan euron rahoituksen, jolla ne voivat hankkia varhaiskasvatuksen opettajankoulutusta omalle henkilöstölleen. Tätä mallia on valmisteltu yhdessä kaupunkien kanssa.

Luvut puhuvat puolestaan. Korkeakoulujen rahoitus kasvaa myös ensi vuonna. Perusrahoitusta tulee yli 76 miljoonaa euroa lisää, ja indeksit ovat täysimääräisesti voimassa. Perustutkimuksen ja korkeakoulujen perustehtävien rahoitusta vahvistavat merkittäväällä tavalla myös tutkimus- ja tuotekehityspanostukset. Suomen Akatemian myöntövaltuus kasvaa ensi vuonna 55 miljoonalla eurolla, ja tohtoripilotti tuo yliopistojen rahoitukseen suoraan 86 miljoonan euron lisäyksen. Tämä on merkittävää. Hallituksen politiikka siis vahvistaa korkeakoulujen toimintaa ja laatua.

Arvoisa puhemies! Hallitus suojaa korkeakoulutusta, tiedettä ja tutkimusta leikkauksilta. Tähän olemme sitoutuneet, ja tätä periaatetta noudatamme. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kohdistuu kuitenkin myös sopeutuksia, myös vaikeita sellaisia. Tiedejä ja kulttuuriministerinä pidän budjettiriihessä saavutettua lopputulosta kuitenkin huojentavana. Ensi vuonna taiteen ja kulttuurin rahoitukseen kohdistuvat yhteensä 17,4 miljoonan euron sopeutukset. Tästä 10,9 miljoonaa euroa kohdistetaan esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoitukseen ja 6,5 miljoonaa euroa valtionavustuksiin.

Tein jo talvella päätöksen, että sopeutuksia ei kohdisteta pelkästään taiteen ja kulttuurin vapaaseen kenttään, koska summat olisivat yksinkertaisesti liian suuria. Riihessä päätetyt sopeutukset kohdennetaan pienimmän mahdollisen haitan periaatteella. Suojaamme sopeutuksilta muun muassa lastenkulttuuria, taiteen perusopetusta sekä kansallisia taidelaitoksiamme. Niin ikään suojassa ovat taiteilija-apurahat ja ylimääräiset taiteilijaeläkkeet.

Valtionavustuksiin kohdistuvista sopeutuksista neljä miljoonaa euroa kohdistetaan tieteen edistämisen valtionavustuksiin. Tällä momentilla leikkauksilta suojassa ovat sellaiset kohteet, jotka ovat suoraa tutkimus- ja kehittämistoimintaa tai lakisääteistä tieteenedistämistoimintaa. Osa avustuksista lakkaa ensi vuonna kokonaan. Yksi tällaisista menoista on puolueiden ajatuspajoille kohdistettu avustus. Tämä yhteensä 600 000 euron summa on jaettu puolueille suoraan vaalimenestyksen perusteella, eikä sitä voida luokitella t&k-menoksi. Ajattelen olevan kohtuullista, että puolueet kantavat osansa näissä säästötalkoissa.

Arvoisa puhemies! Ei huonoa ilman hyvääkin. Tunnen ja ymmärrän kulttuurialan huolen nyt tehtävistä leikkauksista. Nämä ovat leikkauksia, ja niillä on totta kai myös vaikutusta toimintaan. Olen halunnut pitää huolta siitä, että alalle avautuu myös uusia mahdollisuuksia. Ensi vuonna valmistellaan myös taidetta ja kulttuuria koskeva lahjoitusvähenys. Kokonaan uutena avauksena päätettiin budjettiriihessä 9 miljoonan euron pysyvästä rahoituksesta luovien alojen t&k-toimintaan. Tämä on suoraa tukea taiteen ja kulttuurin alalla tehtävään tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Lisäksi käynnistämme luovien alojen kasvustrategian valmistelun. Yritysvetoisella alalla on merkittävää, vielä valjastamatonta kasvu- ja vientipotentiaalia, jota Suomi kipeästi tarvitsee. Myös parlamentaarisesti saavutettu sopu Ylen rahoituksesta toi hyviä uutisia kulttuurialalle. Ylen on jatkossa kasvatettava kotimaisten tuotantojen hankintoja. Myös audiovisuaalisen alan tuotantokannustin saa jatkoa. Tämä on Suomelle erittäin tärkeä vetovoimaa ja kasvua vahvistava asia.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Panostamme myös lukutaitoon. Päätimme budjettiriihessä vakiinnuttaa rahoituksen lasten lukulahjalle, joten jatkossa jokainen vauvaperhe saa neuvolasta kirjakassin ja tietoa lukutaidon merkityksestä.

Lisäksi kulttuurisesti ja historiallisesti merkittävän Paimion parantolan kehittämiseen esitetään erillistä 800 000 euron rahoitusta.

Taiteen ja kulttuurin alalla on siis paljon mahdollisuuksia myös uudistumiseen ja kehittymiseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten seuraavaksi ministeri Bergqvist, viisi minuuttia.

15.13 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (esittelypuheen-vuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallitus joutuu tekemään vaikeita päätöksiä talouden tasapainottamiseksi. Jokainen sektori osallistuu tähän työhön. Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministerinä näen kuitenkin myös valopilkkuja talousarvioesityksessä oman toimialani osalta.

Framtidens Finland behöver mera framtidstro och välmående unga som orkar med vardagen. Vi behöver satsa på förebyggande åtgärder inom ungdomsarbetet och få finländarna att röra på sig mer. Sådana satsningar ser vi i nästa års budget.

Arvoisa puhemies! Riittävä liikunta on osa terveellistä elämäntapaa, joka vahvistaa hyvinvointia ja parantaa toimintakykyä sekä auttaa oppimaan uutta. Suomalaisten liikunnallisuus on kuitenkin myös laajempi aihe, joka liittyy niin hyvinvointiin ja jaksamiseen kuin työelämään ja turvallisuuteen. Hallituksen tavoitteena on siksi kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä.

Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan vajaat 155 miljoonaa euroa, joka on noin 11 miljoonaa euroa vähemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Liikunnallisen aktiivisuuden lisäämiseen on varattu hallituskaudeksi vuosittain 20 miljoonaa euroa. Määrärahalla toteutetaan liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollista Suomi liikkeelle -ohjelmaa. Liikuntaa ja huippu-urheilua edistetään hallitusohjelman mukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja vastuullisuuden vahvistamiseen.

Ärade talman! Ungas välbefinnande stöds i enlighet med regeringsprogrammet. Unga är ingen homogen grupp, utan alla står inför olika utmaningar. Vi vill nå ut till de mest utsatta samtidigt som vi inte heller kan vända ryggen åt dem som det redan går bra för.

Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan vajaat 71 miljoonaa euroa, joka on noin 3 miljoonaa euroa vähemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Hallituksen kehysriihessä päättämästä poikkihallinnollisesta 5 miljoonan euron nuorisopaketesta kohdennetaan hallinnonalalle miljoonan euron lisäys kuntien nuorisotoimille koulu- ja oppilaitosnuorisotyöhön hankkeisiin, joiden rahoituksen hallitus on vakinaistanut valtion talousarvioon. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa on ennalta ehkäisevää työtä, joka tavoittaa kaikki lapset. Tutkimusten mukaan pitkäkestoisen koulunuorisotyön avulla on saatu positiivisia vaikutuksia koulujen hyvinvointiin erityisesti kiusaamisen vähentymisen osalta.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Nuorisotyön osuus valtiontalouden sopeutuksista ensi vuonna on noin 4 miljoonaa euroa kohdentuen valtionavustuksiin. Sopeutuksissa huomioidaan kansalaisjärjestöjen, nuorisotoiminnan sekä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edellytysten turvaaminen. Taloudellisesta tilanteesta huolimatta haluamme turvata suoraan nuorille suunnatun nuorisotyön toiminnot ja palvelut. Siksi säästöjen pääkohteeksi on valikoitunut sellainen toiminta, jota ei vielä ole olemassa. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan määrärahaan koulupäivän yhteydessä ehdotetaan 14,4 miljoonaa euroa, joka vastaa viime vuosien tasoa.

Arvoisa puhemies! Ensi vuonna opintotukeen ehdotetaan käytettäväksi noin 1,1 miljardia euroa. Määrärahasta arvioidaan noin 700 miljoonaa euroa aiheutuvan opintoraha- ja asumislisämenoista. Summassa on huomioitu muiden kuin lastaan huoltavien opiskelijoiden siirto yleisestä asumistuesta asumislisän piiriin hallituksen keväällä tekemän kehyspäätöksen mukaisesti.

Lainamäärien kasvun vuoksi opintolainojen valtiontakauksesta aiheutuviin menoihin ehdotetaan yhteensä noin 226 miljoonaa euroa. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatukeen varataan noin 40 miljoonaa euroa. Koulumatkatukimenoihin ehdotetaan 100 miljoonan euron määrärahaa.

Päätoimisen opiskelijan toimeentuloturva muodostuu pääasiassa opintorahasta, opintolainasta ja uudistuneesta asumislisästä. Yksilöllinen asumislisä soveltuu opintotuen piirissä oleville opiskelijoille ruokakuntakohtaista yleistä asumistukea paremmin. Tavoitteena on ollut uudistaa aiemmin käytössä ollut asumislisä yhteisasumista suosivaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Heikentyneessä taloustilanteessa tuntuu tärkeältä turvata nuorisojärjestöjen ja liikunnan kansalaisjärjestöjen osalta työrauha vuodelle 25 ja välttää nopeat ja välittömät muutosneuvottelut ja henkilöstön irtisanomiset. Siksi hallitus ei tule ensi vuodelle kohdentamaan leikkauksia urheilujärjestöjen tai nuorisojärjestöjen yleisavustuksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, arvoisat edustajat, nyt pyydän kaikkia niitä henkilöitä, jotka haluavat nyt käyttää debattipuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. Ministerit saavat sitten tuossa välillä vastauspuheenvuoroja ja vielä lopuksi. — Nämä puheenvuorot nyt käynnistää sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen.

15.19 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä perusopeutuksen lisätunnit ovat hyvä lisäys tässä budjetissa, samoin oppimisen tuen lakimuutos. Mutta ikäviä asioita täällä tietenkin ovat nämä leikkaukset, eli koulutuksesta myös leikataan. Kuten kuulumme, ammatilliseen koulutukseen suunnataan 120 miljoonan euron leikkaus, joka laskennallisesti on yhtä kuin 1 600 opettajaa vähemmän. Me tiedämme, että jo nyt lähiopetus on ammatillisessa koulutuksessa puutteellista ja koulutustarpeet tulevat vain kasvamaan tämän digitalisaation ja vihreän siirtymän muutosten vuoksi. Näin ollen tämä hallituksen esitys on ristiriidassa työmarkkinoiden tarpeiden kanssa, ja sitä onkin kritisoitu lyhytnäköisyydestä.

Iso leikkuri osuu myös kulttuuriin ja liikuntaan. Nämä summat eivät kuulosta niin suurilta, mutta kulttuurista leikataan seitsemän prosenttia, ja se tulee näivettämään maakuntien teattereita, orkestereita lähes henkiihieveriin, kun samaan aikaan arvonnäisävero tulee nousemaan 10:stä 14 prosenttiin sekä myös henkilöstö- ja tilakustannukset kasvavat. Ensi

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

vuonna kehyksen mukaan leikkaukset odottavat vielä suurempina. Maamme pärjää vain [Puhemies koputtaa] osaamisella, ja siksi luovuudesta, osaamisesta, [Puhemies koputtaa] ja koulutuksesta on syytä pitää kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

15.21 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on varmaan vahva yksimielisyys siitä, että perusopetukseen ja oppimisen tukeen tarvitaan lisää vahvistusta — sille siis lämmin tuki.

Nämä toimet tulevat toivottavasti nostamaan oppilaiden osaamistasoa. Mutta, hyvät ministerit, se vie aikaa, ja tällä hetkellä meidän toinen aste ottaa vastaan opiskelijoita, joiden opiskelutaidot ja osaaminen eivät ole riittäviä. Esimerkiksi pojista viidesosalla on niin heikko lukutaito, että opiskelussa pärjääminen ei onnistu. Ja tähän kuvaan ei sovi ollenkaan se, että hallitus leikkaa 120 miljoonaa plus lähes 20 miljoonaa tämmöisistä lisäkoulutuksista ammatilliselta koulutukselta, siis lähes 140 miljoonaa sieltä. Näiden koulutusten pitäisi samaan aikaan pystyä nostamaan tätä osaamistasoa, tarjota lähiopetusta. Oppilaitokset sanovat, että kohdennus vain aikuisiin ei onnistu mitenkään, ja toivoisin, että tähän leikkaukseen saataisiin vielä helpotus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

15.22 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän opetusministeriä siitä, että ette leikanneet toisen asteen oppivelvollisuuden maksuttomuudesta, mutta toisen asteen ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat kuitenkin 120 miljoonaa. Leikkausta ei kuulemma kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten koulutukseen, mutta on vaikea nähdä, miten tämä konkreettisesti toteutetaan. Perusopetuksen päättäneet ja uutta tutkintoa tekevät opiskelevat samoissa ryhmissä, käyttävät samoja laitteita ja ovat samojen opettajien opetettavana. Miten tämä siis käytännössä toteutuu?

Taiteen ja kulttuurin rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset ovat vakava isku alalle, joka yhä yrittää toipua koronasta. Onko koko hallitus tässäkin kysymyksessä perussuomalaisen linjoilla eli ajattelee kulttuuria luksuspalveluna? Todellisia säästöjä leikkauksesta tuskin tulee. Monen kulttuurintekijän toimeentulo on valmiiksi tiukoilla, ja nyt edessä on leikkauksia. Se johtaa sosiaaliturvamenojen kasvuun ja työttömyyteen kulttuurialoilla. Miten tämä sopii yhteen, arvoisa kulttuuriministeri, [Puhemies koputtaa] sen kanssa, että annatte pian kulttuuripoliittisen selonteon, jossa katsotaan kauas tulevaisuuteen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

15.23 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen jättileikkausten myötä ainakin 11 000 aikuisopiskelijan koulutuspaikka on uhattuna. Nämä leikkaukset eivät ole tasaisia kaikille. Osa oppilaitoksista menettää jopa yli kymmenen prosenttia budjetistaan, ja tämä on kova isku erityisesti pienille ja erikoistuneille oppilaitoksille.

Tällä on vaikutuksia myös työllisyyteen. Jos oppilaitokset joutuvat lomauttamaan tai jopa irtisanomaan opettajia ja muuta henkilöstöä, niin tilanne on todella vaikea. Oppilai-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tosten puolelta on ehdotettu leikkausten lykkäämistä ja muutostarjon käyttöönottoa, jotta oppilaitokset eivät joudu liian äkillisen muutoksen eteen.

Ammatillinen koulutus on avain osaamisen kehittämiseen ja työelämän tarpeisiin vastaamiseen ja laajemmassa kuvassa myös Orpon hallituksen aikana romahtaneen työllisyysasteen nostoon. Leikkaukset vaarantavat nämä tavoitteet. Onko meillä, onko Suomella, tähän varaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Ollikainen.

15.24 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman! Generellt sett tycker jag att vi behöver ha mera framtidstro i den här budgetdiskussionen, och satsningar på barn och unga är av yttersta vikt. Därför är jag väldigt glad över att vi nu, egentligen från och med i höst, satsar tre undervisningstimmar mera på modersmål och matematik i de lägsta klasserna.

Odotettu oppimisen tuki -uudistus tuli eduskuntaan maanantaina, ja se on todella hienoa, ja se on jo tähän mennessä saanut paljon kiitosta kentältä. Tämä on hallituksen suurin panostus koulutukseen tällä kaudella, yli 100 miljoonaa euroa vuodessa oppimisen tukeen. Jokaisen oppilaan tulee tulevaisuudessa saada matalalla kynnyksellä ja oikeaan aikaan tukea, ja opettajan aika menee itse opettamiseen, ei byrokratiaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mattila.

I den här tilläggsbudgeten finns det bland annat många satsningar kring just läskunskaper, och det är jättebra att främja bokprojektet En läsgåva till barnet. Och just det som lyftes upp här, som jag tycker är bra att ta fram, är att läropliktstiden förblir avgiftsfri, och det är en väldigt fin sak. Visst, vi har utmaningar då det gäller yrkesutbildningen, men som sådan tycker jag att den här utbildningssidan är väldigt bra. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

15.25 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Opettajataustaisena kansanedustajana olen tyytyväinen, että hallitus panostaa peruskouluisten perustaitoihin ihan mittavasti. Sen sijaan olen saanut paljon huolipostia siitä, että nämä leikkaukset kulttuurin ja taiteen määrärahoihin saattavat vaikuttaa kuolettavasti toimintaan ennen kaikkea tuolla maakunnissa. Leikkauksilla on vaikutus näin ollen paitsi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen myös sitten ihan aluetalouteen.

Olen tänään jättänyt ministerille kirjallisen kysymyksen, jossa tuon esille vastattavaksi nämä kysymykset: Kuuluuko teidän mielestänne kulttuuri ihan kaikille vai ainoastaan kasvukeskusten vakavaraisille ihmisille? Voidaanko kulttuurileikkaukset vielä perua, ja miten taataan yhdenvertaiset kulttuuripalvelut kaikkialla Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

15.26 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että vaikeasta taloustilanteesta ja pienenevistä ikäluokista riippumatta ensi vuodelle opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan rahoitus on yli 400 miljoonaa suurempi kuin tänä vuonna. Me panostamme perusopetukseen, luku-, kirjoitus- ja laskutaitoon — tästä kiitokset. Uudistetaan oppimisen tuki, ja opettajien aika ohjataan paperien täyttämisestä oppimiseen, tuen antamiseen, ja se myös resursoidaan kunnille.

On hienoa, että hallitus panostaa parlamentaarisesti sovittuun tki-satsaukseen. Tohtori-pilotit, kasvavat myöntövaltuudet, edesauttavat pääsyä kestäväen kasvun uralle. Siellä myös tunnustetaan luovien alojen potentiaali. Siksi on hienoa, että hallitus panostaa luovien alojen tutkimus- ja kehitystoimintaan pysyvällä yhdeksän miljoonan euron lisäyksellä.

Kaikille teille kolmelle ministerille kuuluu myös kiitos siitä, että kulttuurialan säästöt pystyttiin pienentämään. Kulttuurialan kannalta on elintärkeää, että kulttuurin säästöt ovat 30 miljoonasta eurosta vähentyneet sinne reiluun 17 miljoonaan euroon. Se on paljon, mutta alkuperäinen esitys olisi ollut kohtalokas. On myös hienoa, että Lukulahja lapselle -toiminta eli kirjakassit neuvoloista vakiinnutetaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan täältä erityisesti nyt sivistysvaliokunnan väkeä ensin. Kaikki täältä varmasti kyllä ehtivät puheenvuoron saada. — Seuraavaksi edustaja Seppänen.

15.28 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ärade utbildningsminister, te kannatte ehkä hallituksen arvokkainta salkkua. Suomen upea peruskoulu ja osaavat opettajat ovat olleet pienen kansakuntamme menestyksen taustalla ratkaiseva tekijä. Koulu on kuitenkin haasteiden edessä. Kuten arvoisa presidentti Paasikivi aikanaan sanoi: ”Tosiasioden tunnustaminen on kaiken viisauden alku.” Opettajien ja koulujen henkilöstöä on kuunneltava. Erityisesti näin on tehtävä Opetushallituksessa, opetusministeriössä ja täällä eduskunnassa, sekä näiden tahojen on keskusteltava keskenään.

Me Suomessa osaamme, kun vain tartumme toimeen. Tyrnävällä Kuulammen koulussa tehdään Suomen parhaita Pisa-tuloksia, jotka hipovat Singaporen lukuja. Siellä opiskellaan tasoryhmissä matematiikkaa ja äidinkieltä. Koulun opettaja on tehnyt oman ohjelman matematiikan opiskeluun.

Koulut tarvitsevat auktoriteetin palautuksen opettajille sekä työrauhaa. Meillä on käynnissä ihmiskoe lasten aivoilla, sillä mobiililaitteet vievät niin paljon aikaa arjesta. Miten hallitusohjelman kirjaus mobiililaitteiden rajoittamisesta koulutyössä etenee, [Puhemies koputtaa] ja minkälaista ehdotusta on tulossa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan minuutin mittaisia johtuen siitä, että saadaan näitä mahdollisimman paljon. — Otetaan sieltä valiokunnan varapuheenjohtaja Koponen seuraavaksi.

15.30 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyinen hallitus ymmärtää, että Suomi pärjää vain koulutuksella ja osaamisella. Me panostamme tulevaisuuteen, me panostamme osaamiseen ja me panostamme kasvuun satoja ja satoja miljoonia erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Se, jos mikä, on viisautta.

Puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle panostetaan kahdeksan ja puoli miljardia euroa rahaa, mikä on yli 400 miljoonaa euroa enemmän kuin viime vuonna.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Puhemies! Peruskoulun osalta teemme valtavasti töitä, että saamme oppimistulokset kasvuun ja panostamme rahoitusta perusopetukseen. Jokaisen nuoren tulee osata lukea, kirjoittaa ja laskea, kun peruskoulusta valmistuu. Tämä tulee auttamaan myös toista astetta, erityisesti ammatillista opetusta. Teemme oppimisen tuen uudistuksen, jossa pääpaino siirtyy paperien pyörittelystä aitoon ja ennakoivaan tukeen. Inklusiovillityksestä siirrytään tarpeellisiin pien- ja erityisryhmiin.

Oppimisen tukeen panostetaan myös toisella asteella, missä sille on kasvava tarve, kun peruskouluamme on vuosia rapautettu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

15.31 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministereille esittelyistä. — Oikeastaan olisin halunnut kysyä tähän oppimisen tukeen liittyen, kun teette uudistusta, mikä on tietenkin hyvä asia, että lapset saavat oikea-aikaisen ja oikeanlaisen tuen. Kun tähän aiheuttaa kustannuksia ja kunnat ovat haastavassa tilanteessa taloudellisesti, oletteko käyneet keskustelua kuntien kanssa siitä, millä tavalla tämä tulee siellä näkymään ja minkälaiset kompensatiot on mahdollista sinne kunnille toteuttaa?

Toinen kysymykseni ministeri Bergqvistille. Olin kysynyt teiltä tästä Suomi liikkeelle -ohjelmasta, kun liikkumattomuus maksaa vuosittain yli kolme miljardia yhteiskunnalle. Voisitko luetella konkreettisia toimia, mitä tämä ohjelma sisältää? Nimittäin leikkaatte kuitenkin liikuntapaikkarakentamisesta ja nostatte alvia liikuntaharrastuksissa, ja niin edelleen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Poutala.

15.32 Mika Poutala kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus panostaa liikuntaan ja hyvinvointiin todella hienosti jälleen tulevana vuonna. Suomi liikkeelle -ohjelma satsaa koko kansan liikuttamiseen 20 miljoonaa euroa vuodessa. Et ole yksin -palvelu vakiinnutetaan liikuntasektorille ja nuorisosektorille. Palvelulla autetaan häirinnän, väkivallan ja kiusaamisen kohteeksi joutuneita ja heidän läheisiään.

Sitten ihan ajankohtaiseen asiaan, nimittäin urheilijoiden apurahat ovat tulossa hakuun kesälajien osalta ihan kohta. Kysyisinkin ministeri Bergqvistiltä: voisiko ottaa mallia taiteilija-apurahoista ja saattaa myös urheilija-apurahat lakiin? Tämä mahdollistaisi pitkäjänteisempää toimintaa suomalaisille huippu-urheilijoille, kun apuraha voisi olla pidempi kuin nykyisin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

15.33 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin näistä liikuntapaikkarakentamisen leikkauksista, jotka ovat lähes 10 miljoonaa. Nehän ovat tässä hallinnonalalla tietysti pieniä murusia, mutta kun ottaa huomioon, että valtionavustukset liikuntapaikkarakentamiseen vuonna 23 olivat 28,2 miljoonaa, niin voidaan laskea, että tämä leikkaus on kolmasosa näistä liikuntapaikkarakentamisen tuista. Se tuki on tietysti tärkeä vipuvarsi kunnille liikuntapaikkojen rakentamiseen ja niitten peruskorjaukseen, ja tämä tuen leikkaus vaikuttaa myös ahdingossa olevaan rakennusteollisuuteen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Kysyisin: Miten tämä nyt tukee sitten tätä koko Suomi liikkeelle -ohjelmaa tai teidän hankkeitanne, kun ottaa huomioon vielä tämän arvonlisäveron noston liikuntapalveluihin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

15.34 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen taloudellinen tilanne on todella hankala, ja hallitus on tehnyt päätökset 9 000 miljoonan euron sopeuttamisesta. Tämä on niin iso kokonaisuus, että hallituksen pitää tehdä tarkkoja valintoja siitä, mihin rahat käytetään, ja koulutus, tutkimus ja tiede ovatkin olleet tämän hallituksen erityissuojelussa — kiitos siitä. Sitä kautta me rakennamme meidän tulevaisuuttamme.

Kulttuurikentän osalta haluaisin ministereille lausua kiitokset tosiaan siitä, että kehysriihen lähtökohdat leikkauksille loivenivat tähän lopulliseen talousarvioesitykseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

15.34 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministerit! Nykyhallitus satsaa erityisesti peruskoulutukseen ja perustaitoihin, jotta osaamistaso maassamme saadaan kohenemaan ja työvoimaa mahdollisimman moniin niihin ammatteihin, joissa meillä on työvoimapula. Tämän vuoksi hallitus satsaa 200 miljoonaa euroa perusopetukseen, lisää vuosiviikkotunteja äidinkieleen ja matematiikkaan. Lisäksi myös tasa-arvorahoitusta on 50 miljoonalla eurolla.

Oppimisen tuen uudistus on merkittävä. Oppimisen tukea tulee selkiyttää, keventää hallintoa ja purkaa jäykkä kolmiportaisuuden malli. Uudistuksessa tulee keskittyä lapsen ja nuoren yksilölliseen, riittävään tukeen sekä tukimuotoihin yhdessä kotien kanssa.

Haluan ministeriltä kysyä: Tullaanko oppimisen tuen uudistuksessa huomioimaan koulujen ja oppilaitoksien resurssit? Toinen kysymykseni koskee tekoälyä, joka haastaa nyt merkittävästi kouluja. Kuinka tekoälyn lainsäädäntö etenee, sillä Opetushallitus on laatimassa tekoälystä suosituksia vuonna 2024 ja 2025 aina varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle? Lainsäädännön tulisi kulkea yhdessä suosituksien kanssa, jotta arjen koulutyö on selkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

15.36 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ohjelmassaan on sitoutunut tähän lukiokoulutuksen rahoituksen uudistukseen, ja olisin siitä halunnut opetusministeriltä kysyä. Hallituksella on siinä erittäin hyvä ja tärkeä tavoite, nimittäin se tasa-arvoisen lukiokoulutusmahdollisuuden tarjoaminen kaikille opiskelijoille. Olisin kysynyt siitä, missä vaiheessa tämä uudistus nyt tällä hetkellä on.

Kannan toki myös huolta siitä, että tuolla pienenevien ikäluokkien kunnissakin, joissa nykyään lukiokoulutusta järjestetään, sitä pystyttäisiin jatkossa rahoitusjärjestelmän tukieissa järjestämään — ei niin, että nuoret joutuisivat entistä pidemmälle muuttamaan sitten yhä nuorempina, mikä varmasti myös sitä syrjäytymistä aiheuttaa.

Mielelläni myös kuulisin tämän perusopetuksen osalta siitä, onko hallitus kenties valmistelemassa jonkinnäköistä väestömäärä- tai oppilasmäärärajaa kunnille siihen, millä edellytyksillä sitten peruskoulutoimintaa voisivat kunnat jatkossa järjestää. Tästäkin mie-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

lelläni, kun tästä hallitusohjelmassa kirjaus oli, kuulisin tarkennusta. [Puhemies koputtaa] Kovin hiljaista on ollut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

15.37 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus suuntaa erityissuojeluksessaan olevaan koulutukseen, pelkästään ammatilliseen koulutukseen, yli 120 miljoonan euron leikkaukset, vaikka nykyisellään amiksissa on pula lähiopeutuksesta.

Opetusministeri kehui esittelypuheenvuorossaan vapaan sivistystyön panostuksia, mutta nämäkään eivät kohdistu vapaan sivistystyön perusrahoitukseen, josta hallitus leikkasi kuluvana vuonna jo 14 prosenttia kauttaaltaan.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kulttuuripalveluille tarjotaan henkisen kriisinkestävyyden, hyvinvoinnin ja yhteenkuuluvuuden tunteen ylläpitäjän roolia osana kokonaisturvallisuutta. Näiden ylläpitäminen ei synny ilman resursseja ja kulttuurialan arvostusta. Leikkausten myötä kulttuurialan työpaikat vähenevät, kulttuuritarjonta vähenee ja joitain toimintoja joudutaan lopettamaan kokonaan, kuten maakunnista teattereita, orkestereita ja museoita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

15.38 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää saada jokaiselle lapselle riittävän hyvä luku-, lasku- ja kirjoitustaito. Kiitokset ministerille paitsi esittelystä myös lisätunneista tähän.

Sen lisäksi on tärkeää saada jokainen lapsi ja nuori liikkumaan riittävästi päivittäin koulupäivän yhteydessä, välitunneilla, ja saada koulut myös lähiliikuntapaikoiksi. Ne edesauttavat liikkumista myös koulupäivän jälkeen.

Sekä oppimisen että liikkumisen kannalta on erittäin tärkeää, että kännykät eivät toimintoja rajoita ja että ne pysyvät tunneilta poissa.

Oppimisen tuen uudistaminen joustavasti jokaiselle oppilaalle tarpeen mukaan on erittäin tärkeä muutos myös.

Kysyisin: Jotta luku-, lasku- ja kirjoitustaidon paraneminen nähtäisiin konkreettisesti, niin ollaanko ensimmäisen tai toisen luokan tavoitetasoja tarkastamassa? Ja toisaalta: Miten opettajia ollaan konkreettisesti ohjaamassa ja tukemassa, jotta jokainen opettaja voisi osaltaan olla vauhdittamassa lasten ja nuorten liikkumisen lisääntymistä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

15.39 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kirjailijoiden työ pitää yllä ajattelu-, kirjoitus- ja lukutaitoamme. Nyt leikkaukset osuvat myös heidän jo ennestään pieniin tuloihinsa. Kirjojen arvonlisäveron korotus tarkoittaa, että kirjailijalle jää myyntituloista käteen yhä vähemmän. Myös lainauskorvaus tulee tätä kautta pieneneväksi. Suunta on väärä, kun tarve on ollut päinvastoin nostaa lainauskorvaus pohjoismaiselle tasolle.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Lainauskorvauksissa on toinenkin ongelma. Tekijänoikeuslakiin jäi epäreilu virhe. Samasta e-kirjasta saa lainauskorvauksen, kun kirja lainataan perinteisenä e-lainana, mutta ei silloin, kun kirja lainataan verkkokirjahyllystä. Lainauskorvaukset ovat sananmukaisesti korvausta kirjailijalle siitä, että hänen luomiaan tuotoksia jaetaan ilmaiseksi. Kysyisinkin: aiotteko korjata tämän tekijänoikeuslain ongelman niin, että kirjailija saisi korvauksen myös verkkokirjahyllystä tehdyistä lainoista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Jokelainen.

15.40 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lasten lukeamiseen panostaminen on erityisen hyvä asia, ja esitän siitä kiitosta — erityisesti tilastojen valossa, jotka kertovat meille, että alle neljäsosassa kodeista luetaan alle kuusivuotiaille lapsille, ja entisen äidinkielenopettajan asemassa olen tästä kehityssuunnasta varsin huolissani.

Sitten on kuitenkin kysyttävä tästä lastenkulttuurin erityissuojelusta. Millä te oikein perustette tätä, kun samanaikaisesti kuitenkin leikkaatte kulttuurista ja kulttuurituotannosta? Mistä sitä kulttuuria tulee erityissuojeltavaksi, jos kulttuurin tuottamisen edellytyksiä tietoisesti heikennetään?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kalli.

15.41 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin kannan erityisen suurta huolta näistä massiivisista ammatillisen koulutuksen leikkauksista. 120 miljoonaa euroa on hurja summa. Huoleni perustuu niihin viesteihin, joita on minulle toimitettu niin oppilaitosten, yritysten, elinkeinoelämän suunnalta, työvoimapalveluista vastaavien toimijoiden suunnalta kuin opiskelijoilta itseltään tai vasta opinnoista haaveilevilta itseltään.

Kysyisinkin ensinnä liittyen niihin perusteisiin, joilla tätä leikkausta esitetään, onko hallitus tietoinen siitä, että nykyään aikuiset ja nuoret opiskelevat monissa ammatillisissa oppilaitoksissa samoissa ryhmissä, joten on mahdotonta ajatella, että ne eivät välillisesti osuisi myös oppivelvollisiin. Kysyisin myös, onko hallitus tietoinen siitä, miten paljon tämä leikkaus vähentää koulutustarjontaa eri puolilla Suomea ja siten pahentaa osaavan työvoiman saatavuutta entisestään. Ja lopulta: Mitä vastaatte aikuiselle, joka esimerkiksi työpäikan menetyksen myötä joutuu hankkiutumaan uudelle alalle? Nyt kun aikuiskoulutustuki on poistunut ja ammatillisen koulutuksen leikkauksia tehdään, niin mikä on viestinne hänelle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa.

15.42 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin erityisellä ilolla historiallisen suuria panostuksia perusopetukseen: 200 miljoonaa euroa lisää. Kysynkin ministereiltä, olisiko nyt syytä aloittaa parlamentaarinen valmistelu, jossa katsottaisiin, miten koulutustaso nousee ja miten jatkossakin jopa vaikeina aikoina suunnataan koulutukseen riittävät määrärahat, jotta voitaisiin parlamentaarisesti yhdessä tätä katsoa. Itse kannattaisin tällaista työskentelyä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Haluan nostaa esille THL:n tuoreen tutkimuksen, jossa todetaan, että liiallinen sosiaalisen median käyttö aiheuttaa mielenterveysongelmia, mutta myös oppimisvaikeuksia. Unesco on suosittanut, että valtiot säätelisivät digiteknologian käyttöä koulussa, ja siksi tuo hallitusohjelman kirjaus, että mahdollisimman pian opettajille annettaisiin suuremmat valtuudet päättää esimerkiksi älypuhelimien käytöstä koulussa, on erittäin kiireellinen. Mutta se ei vielä riitä, vaan me tarvitsemme laajemman keskustelun siitä, miten me rajoitamme niitä haittoja, joita liiallinen sosiaalisen median käyttö aiheuttaa [Puhemies koputtaa] esimerkiksi lasten kasvuun ja kehitykseen. Kysynkin nyt: Minkälaisia toimia tässä on hallituksen taholta tulossa? Niitä tarvitaan, ja ne ovat kiireellisiä. Kysymys ei ole vain oppimistuloksista [Puhemies koputtaa] vaan lasten normaalista kasvusta ja kehityksestä ja niiden turvaamisesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

15.44 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minua hieman häiritsee se, että täällä ollaan kovin huojentuneita siitä, että kulttuuriin tehdään vain 17,4 miljoonan leikkaukset. Nimittäin minä tiedän, että kulttuurin pienessä budjetissa tämä summa on varsin iso ja se tulee tekemään paljon tuhoa. Sillä on vaikutusta teattereihin, museoihin, orkestereihin, vapaaseen kenttään, Taiken avustuksiin, Elokuvasäätiöön.

Yksityisen kopioinnin hyvitysmaksu puolittuu, mikä on todella dramaattista, ja sitten toisaalla on tämä arvonlisäveron korotus, joka vaikuttaa muun muassa kulttuuripalveluihin. Mitä ministeri ajattelee, että kirjojen arvonlisäveron korotuksella mahtaisi olla tekemistä lukutaidon edistämisen kanssa? Myös lainauskorvauksiin sillä on erittäin negatiivinen merkitys.

Puhemies! Tässä tulee paljon työttömyyttä. Tässä tulla paljon työttömyyttä maakuntiin, kun kulttuurilta leikataan. Kulttuuri on nimenomaan se, jonka kautta syntyy elinvoimaa ja työllisyyttä, ja toivoisin, että te voisitte myös tätä näkökulmaa korostaa omassa päätöksenteossanne. Nämä leikkaukset, puhemies, ovat tuhoisia. Pienessä budjetissa tämä on iso raha, ja sen vuoksi minä vielä kerran vetoan hallitukseen, että näin ei toimittaisi. Tämä on päinvastainen suunta kuin mitä [Puhemies koputtaa] sanoilla tulevassa kulttuuriselonteossa tavoitellaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

15.45 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aamun ikävien tapahtumien jälkeen oli tarve hakea luksusta elämään. Kävin Ateneumissa katsomassa lehmätaulua, ja olo on nyt paljon parempi.

Toisen asteen koulutuksen leikkauksilla on suora vaikutus opetuksen järjestämiseen. Laskennallisesti tämä tarkoittaisi kokonaisuudessaan noin 1 600 opettajan vähennystä. Ajatus hallituksella on, että se kohdistettaisiin toista tutkintoa tekeviin, jolloinka se kohdistuisi erityisesti niihin oppilaitoksiin, joissa on paljon aikuisopiskelijoita. Itäisessä Suomessa meillä kun on syntyviä lapsia vähemmän — vaikka täällä oppositiossa on kyllä aika hyvin, katsoin, verrattuna hallituksen puoleen pidetty huolta uusien lasten tekemisestä — niin joka tapauksessa se iskee erityisesti sinne. Tässä ehkä leikkauskiireessä on unohtunut se, että opiskelijavuosien perusteella saatua rahoitusta ei ole korvamerkitty aikuisten ja opipalveluisten opiskelijoiden välillä. Lisäksi nämä opiskelijat istuvat niillä samoilla tun-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

neilla, olivatpa ne sitten millä merkinnällä tahansa. Eli hallituksen leikkaus vähentää opettajia kaikilta, vanhan laulun sanoin: siinä menee nuoret sekä vanhat samanlailla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

15.46 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuonna hallitus osoittaa määrärahaa opetuksen ja kulttuurin hallinnonalalle kahdeksan ja puoli miljardia. Hallituskaudella keskeisiä tavoitteita ovat koulutustason ja koko väestön osaamistason nostaminen ja oppijoiden hyvinvoinnin parantaminen. Korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrää pyritään nostamaan mahdollisimman lähelle 50:tä prosenttia vuoteen 2030 mennessä, ja Suomesta luodaan kansainvälisesti houkutteleva paikka opiskella, tutkia ja investoida.

Nykyään aikuisille suunnattu ammatillinen koulutus painottuu liian pitkäkestoiseen perustutkintokoulutukseen ja heikon työmarkkinahyödyn tuottavaan moninkertaiseen koulutukseen. Aikuisten tutkintokoulutusta suunnataan erityisesti koulutustasoa nostavaan tai työmarkkina-asemaa parantavaan koulutukseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus suuntaa resursseja paremmin yksilöä ja työelämää hyödyttävään täsmäkoulutukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

15.48 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Jos katsoo tätä isoa kuvaa, mitä tulee tähän opetus- ja kulttuuriministeriön kokonaisuuteen, niin pakko se on myöntää, että täällä tehdään hyviä ja mittavia panostuksia juuri oikeisiin kohtiin varsinkin huomioiden tämä nykyinen tilanne. Tässä on panostuksia perusopetukseen, mikä on ennen kaikkea tärkeää, huomioiden ne asiat, mitkä tässä ovat jo monta kertaa keskustelussa tulleet esiin linkittyen heikentyneisiin oppimistuloksiin.

Itse haluaisin kuitenkin vielä kertaalleen nostaa esiin nyt nämä leikkaukset, mitkä tehdään kulttuurisektorille. Haluaisin kysyä kulttuuriministeri Multalalta: Nyt kun näitä sopeutuksia tullaan kohdentamaan, niin millä tavalla huomioidaan alueellisuus tässä? Nimitäin me tiedetään, että kulttuuri on hyvin tärkeä osa monen paikkakunnan ja seudun elinvoimaa, ja tässä on tullut pientä huolta siitä, että näillä sopeutuksilla liikaa sitten myöskin keskitetään eri toimintoja. Voisiko tätä hieman tässä kohtaa eduskunnalle jo avata?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

15.49 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysymys on siitä, miksi te leikkaatte näin paljon ammatillisesta koulutuksesta. Siihen emme ole saaneet vastausta. Minä ymmärrän, että tässä taloudellisessa tilanteessa pitää tehdä vaikeita päätöksiä, niin kuin te olette moneen kertaan täällä todenneet, mutta miksi te laitatte edelleen tämän koulutusalan polvilleen?

Viime vaalikaudella ja ennen eduskuntavaaleja moni kantoi huolta siitä, että ammatillisessa koulutuksessa ei ole lähiopetustunteja tarpeeksi. Eli nuoret tulevat ja menevät, opiskelevat kotona, pelaavat, harrastavat, mutta se varsinainen opiskelu jää. Ja nyt, kun nämä leikkaukset tulevat voimaan, se tarkoittaa sitä, että yhä harvempi nuori saa sitä lähiopetusta. Eli se ei auta, että laskemista, lukemista ja kirjoittamista harjoiteltaisiin perusopetukses-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

sa enemmän — tai auttaa se ehkä siinä vaiheessa, että voi sitten itsekseen tehdä juttuja, mutta pitäisi sinne toiselle asteelle saada sitä opetusta, jotta voi löytää ne tiedot ja taidot, jotta pärjää siellä työelämässä. Eli, ministerit, vastatkaa: miksi nämä leikkaukset ovat näin kovia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

15.50 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä kannan huolta tästä ammatillisen koulutuksen leikkaamisesta, ja se on täysin vastoin sitä tavoitetta, että yritämme varmistaa, että kaikilla suomalaisilla nuorilla aikuisilla olisi myös perusasteen koulutuksen jälkeinen tutkinto. Edelleenkin meillä — vaikka parannusta on tämän oppivelvollisuuden pidentämisen vuoksi tapahtunut — osa nuorista on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, ja ammatillisessa koulutuksessa pitkälti pystytään ennalta ehkäisemään sitä koulupudokkuutta, jos resursseja on riittävästi.

Olisin kysynyt myös sitä, kun Kuntaliitto on ehdottanut tämmöistä kuntouttavan opetuksen mallia, jossa yhdistettäisiin ammatillista koulutusta, sote-palveluita ja sitten työpaja-toimintaa, jotta voitaisiin tukea niitä nuoria, joilla esimerkiksi psyykkinen toimintakyky tai nepsy-haasteet eivät täysipainoisesti mahdollista sitä opiskelua. Toisaalta heitä ei haluta syrjäyttää esimerkiksi pelkästään sinne työpajatoimintaan, mutta tällaisella vahvalla moniammatillisella tuella heitä voitaisiin edistää. Kuinka suhtaudutte tähän ehdotukseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän tässä vaiheessa viisi puheenvuoroa, sen jälkeen ministereitten lyhyet vastaukset, ja sitten jatkamme. Nämä henkilöt ovat edustajat Furuholm, Lohi, Merinen, Rasinkangas ja Koulumies. — Edustaja Furuholm.

15.51 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit! Koulutuslupaus on lupaus, jonka jokainen meistä täällä mielellään antaa. Koulutuksen ja monipuolisen osaamisen arvo on kiistaton pienelle maalle täällä Pohjolan perukoilla.

Ikäväksemme olemme kuitenkin huomanneet, että tämä pääministerin lanseeraama ”erityissuojelu” olikin hieman suppeampi käsite kuin luulimme. Aikuiskoulutustuki on jo leikattu, ja nyt ammatillisesta koulutuksesta leikataan peräti 120 miljoonaa euroa. Tämä tulee näkymään ammattikoulujen arjessa. Opiskelijoiden toimeentuloa on heikennetty merkittävästi, ja lisää tulee tässä budjetissa, vaikka samalla vaaditaan enemmän, kun halutaan koulutustasoa nostaa. Äsken eduskunnan portailla he vaativatkin opiskelurauhaa ja parannuksia toimeentuloonsa.

Kysynkin ministereiltä: Eikö teitä huoleta hätämajoitukseen jonottavien ja lainataakan alle jäävien opiskelijoiden hyvinvointi ja jaksaminen samalla, kun heiltä vaaditaan yhä enemmän ja annetaan vähemmän? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

15.52 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että perusopetukseen satsataan. Mutta en ole ihan varma, onko järkevää lisätä kolme vuosiviikkotuntia, vai kannattaisiko mieluummin määrän sijasta satsata laatuun — vaikkapa

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

siihen, että kaikilla oppilailla olisi omat koulukirjat. Nimittäin se oma kirja, josta pidetään kiinni, saattaisi lisätä sitä lukemisen kulttuuriakin.

Mutta sitten haluan toisen asian ottaa esille. Ministeri Adlercreutz, te kerroitte kirkon leikkauksista. Joudun valitettavasti toteamaan, että teidän logiikkanne ei oikein pidä paikkaansa, nimittäin kirkollisveroa maksavat vain kirkon jäsenet. Ja nyt, kun valtio leikkaa 20 miljoonaa niistä yhteiskunnallisista palveluista, joita kirkko tuottaa kaikille, tässä käy niin, että kirkon jäsenet rahoittavat kirkkoon kuulumattomienkin hautaustoimintaa. Toivoisin, että lähtisitte nyt keskustelemaan ihan periaatetasolla kirkon kanssa, että eihän näin voi olla. Tämä ei ole oikein, ja tähän pitäisi saada muutos. Nyt kannattaisi käydä ministeriössä ihan tällainen pitkän tähtäimen periaatteellinen keskustelu kirkon kanssa, miten tämä tilanne voitaisiin oikaista, ettei se mene vaan pahempaan ja pahempaan suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

15.53 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset puhemiehelle tästä ystävällisestä tavasta jakaa puheenvuoroja. Tämä on hyvin selkeä.

Sitten olisin kysynyt opetusministeriltä: Nyt on aika lailla käynyt selväksi, että ruudulta oppiminen ei ole samanlaista kuin kirjoista oppiminen. Siitä on jo paljon tutkimusta. Minä huomaan, että meidän keskustelumme keskittyy hyvin paljon vain kännyköihin, mutta itse asiassa se ongelma on koko se ruutuaika. Ruotsissa on jo edetty siihen suuntaan, että palautettaisiin enemmän kirjoja opiskeluun. Minä haluaisin kysyä, onko Suomessa tällaisesta keskusteltu. Minä voisin tämän jopa sinne lukioon asti. Ihan lukiolaisilta tulee viestiä, että lähes kaikki heidän oppimisensa on ruudulta ja jotenkin se oppi ei tartu samalla lailla. Plus kirjasta kun ihminen lukee ja kirjoittaa kynällä, niin keskittymiskyky pysyy huomattavasti parempana.

Tällainen kysymys. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

15.54 Merja Rasinkangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministereille esityksistä. Hallitus on panostanut lapsiin ja nuoriin monin eri keinoin, kiitos siitä. Koulupudokkaat ovat tämän vuosikymmenen aikana nousseet ilmiönä niin, että yhä nuoremmat jäävät kotiin ja näin ollen tipahtavat, ainakin osittain, koulupolulta.

Keskusteltuani nuorten kanssa, syitä, miksi nuori ei halua mennä kouluun, on monia. Joku kokee kiusaamista, syrjimistä, uhkaa ja väkivallan pelkoa. Joku on niin koukussa sosiaaliseen mediaan ja peliriippuvainen, ettei jaksakaan mennä kouluun. Jollakin on masennusta ja päihderiippuvuutta. Heitäkin on, joita pelkkä koulurakennus ahdistaa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että hallitus satsaa juuri ruohonjuuritasolle varhaiskasvatukseen ja peruskoulutukseen. Lapsille ja nuorille pitää luoda koulusta turvallinen paikka resursseja vahvistamalla. Kouluihin tarvitaan elämäntaito oppiaineeksi vastaamaan entisaikojen kansalaistaito-oppiainetta. Tällaista mallia on työstetty Oulussa monialaisen työryhmän toimesta. Tämä edistäisi lasten ja nuorten sosiaalisia kohtaamisia, lisäisi [Puhemies koputtaa] tunne- ja turvataitoja ja lisäisi tulevaisuuden luovuustaitoja [Puhemies koputtaa] sekä kasvattaisi empatiataitoja. Ne pärjäävät tulevaisuudessa, joilla on luovuustai-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

toja sekä ongelmaratkaisutaitoja. [Puhemies koputtaa] Vaikka tekoäly tuleeikin, luovaa ongelmanratkaisukykyä ja empatiataitoja tekoäly ei pysty korvaamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Koulumies vielä, ja sitten mennään ministeriin.

15.56 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näihin opiskelijoiden opintososiaalisiin etuihin sisältyy hallitusohjelman mukaisesti se, että opintoraha on indeksijäädytetty, eli se on jäädytetty viime vuoden tasolle, ja opiskelijoiden siirto asumislisään tulee sitten myöhemmin. Jos täytyy miettiä kaikkia näitä säästöpäätöksiä, mitä täällä eduskunnassa on tehty, nämä opiskelijoita koskevat päätökset ovat olleet itselleni kaikista vaikeimpia, koska oma taustani on SYLin sosiaalipoliittisena sihteerinä aikoinaan eli on se ymmärrys, että opiskelijat ovat kaikista köyhin väestönosa Suomessa ja mikään muu väestöryhmä ei joudu elämään esimerkiksi pankkilainalla. Tästä syystä olen aiemmin ollut tosi kriittinen sitä kohtaan, että opintotukea muutettaisiin opintolainapainotteiseksi.

Mutta haluaisin nyt sanoa tänään, että olemme saaneet loistavia uutisia. Verottaja on tehnyt nyt semmoisen tuoreen päätöksen, että jos opiskelija ottaa opintolainaa elatukseensa, niin hänen ei itse tarvitse sitä maksaa takaisin valmistuttuaan, [Puhemies koputtaa] vaan sen voi maksaa hänen puolestaan pois hänen vanhempansa ilman veroseurauksia. [Puhemies koputtaa] Sitä ei katsota enää lahjoitukseksi, vaan se on osa vanhempien elatusvelvollisuutta [Välihuutoja vasemmalta] opiskelevaa lasta kohtaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — No niin, ja sitten ministereitten vastaukset. Mennään samassa järjestyksessä, ja kolme minuuttia. Te saatte sitten vielä viiden minuutin loppupuheenvuorot, mutta nyt olisi kolme.

15.57 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos hyvistä kysymyksistä ja keskustelusta tähän asti. Tuli kysymyksiä ammattikoulusta, peruskoulusta, oppimisen tuesta, lukemisesta, mobiililaitteista.

Ammattikoulujen leikkaukset luonnollisesti puhuttavat. 120 miljoonaa ei ole mitätön asia. Se on leikkaus, siitä ei pääse mihinkään. Nyt oleellista on sitten tietenkin se, että se toteutetaan nimenomaan niin, että se ei kohdistu ensimmäistä tutkintoa opiskeleviin. Tähän löytyy hyvin keinoja. Meillä on toisaalta yhteishaku, joka kohdistuu pääasiassa ensimmäistä tutkintoa tekeviin, toisaalta jatkuva haku, jossa suurin osa on jo tutkinnon omaavia tai aikuisia. Meillä on hyvin tilastotietoa siitä, mikä on tämä osuus eri kouluissa, sen kautta pystymme varsin tehokkaasti kohdistamaan rahoitusta. Se on tietenkin selvää, että samat opettajat, samat välineet, ovat onneksi käytössä molemmilla ryhmillä, kaikki muuhan olisi suunnatonta tehottomuutta. On selvä, että varmaan täydellistä kohdentamista ei pystytäkään tekemään, mutta se on pitkälti toisaalta sitten koulujen operatiivista toimintaa.

No, mikä on tämä suuruusluokka? Ensi vuonna ammatillisen koulutuksen rahoitus tulee olemaan suunnilleen samalla tasolla kuin viime vuonna. Se on kasvanut huomattavasti viime vuosien aikana. Kun tuli kysymys siitä, mitä se tarkoittaa lähiopetukselle, niin voi tietenkin senkin todeta, että lähiopetuksen väheneminen tapahtui jo ennen kuin näitä rahoitustasoja lähdettiin nostamaan. Eli rahoitus ei ole tähän asti korreloinut lähiopetuksen määrän kanssa. Mutta on tietenkin selvä, että paikallistasolla tiettyjä haasteita tulee.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

No, mikä on ollut se suuri haaste ammatillisen koulutuksen osalta? Se on ollut tietenkin työllistyminen. Työllistyminen on tietyillä aloilla ollut heikkoa. Tarjonta on usein heikosti vastannut sitä paikallista tarvetta, ja siksi käynnistämme nyt tämän toiminnanohjauksen kokeilun, joka antaa koulutuksen järjestäjälle vapautta järjestää koulutuksia niin, että se paremmin vastaisi paikallista tarvetta. Ja kun tähän vielä kytketään se rahoitusmallin muutos, jossa nimenomaan työllistymisestä tulee vahvempi komponentti, kun rahoitusta määritellään, niin tähän on äärimmäisen hyvä ratkaisu monellekin toimijalle.

Peruskoulua toki rahoitetaan lisää sen 200 miljoonan edestä, jossa se keskeinen kysymys on nimenomaan oppimisen tuki, joka uudistetaan perin pohjin, mutta tämä rahoitus korvataan luonnollisesti kunnille. Isoin osa tästä 100 miljoonan panostuksesta tulee siitä mitoituksesta 0,122 viikkotuntia per oppilas, mikä yhteensä tarkoittaa noin 80:tä miljoonaa euroa. Samaan aikaan, kun on ollut haaste siinä, että tukea tarvitsevia oppilaita on ollut tietyissä luokissa liikaa, nyt tulee raja sille, että yhtä opettajaa kohti kohden niitä voi olla enintään viisi. Tällä tavalla tiettyjä normeja käytännössä lisäämällä tilanteessa, jossa niitä periaatteessa halutaan purkaa, ollaan kuitenkin pyritty varmistamaan sitä laatua samaan aikaan keventäen opettajan taakkaa. Siis sitä paperityötä, mikä liittyy nimenomaan tähän oppimisen tuen tarjontaan, ollaan kevennetty, jotta huomio voisi keskittyä nimenomaan sen avun antamiseen.

Muihin kysymyksiin ehditään tässä vielä palata, sikäli kuin aika loppui.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Olkaa hyvä. — Seuraavana ministeri Multala.

16.01 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä ja keskustelusta.

Ensimmäisenä täällä tuli monia kysymyksiä nimenomaan liittyen näihin kulttuurileikkauksiin ja kulttuurin saavutettavuuteen ympäri Suomen. On totta, että meillä on erittäin laaja maa, jossa on erilaisia alueita: on suuria kaupunkeja, joissa asuu paljon ihmisiä, mutta sitten on myös sellaisia alueita, joissa väki vähenee. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kulttuurin saavutettavuuden pitäisi olla näillä alueilla yhtään sen heikompa, päinvastoin. Kuten täällä tuotiin hyvin esille, on tärkeää, että kulttuurin saavutettavuudesta pidetään huolta ja erilaisilla yleisöillä on mahdollisuus päästä kulttuurin pariin myös jatkossa. Tämän pyrin mahdollisimman pitkälle ottamaan huomioon siinä, että yksikään toimija ei nyt näiden rahoituspäätösten myötä suoraan joutuisi sellaisiin vaikeuksiin, että toiminta loppuisi, kuten täällä ne pahimmat uhkakuvat ovat olleet. Henkilötyövuosimäärä on nyt siis päätetty tässä, ikään kuin se, mikä on rahoituksen perusteena, ja tarkempia päätöksiä kohdennuksesta tehdään lokakuun aikana, ja se tulee sillä ehdolla, mitä eduskunta päättääkin. Näin toimitaan normaalissakin tapauksessa, ja näin toimitaan tälläkin kertaa.

Samoin täälläkin VOS-toimijoiden puolella, kuten myös muussa kulttuurisäästöjen kohdentamisessa, pyrin siihen, että lastenkulttuurin toimijoita pystyttäisiin kokonaan suojaamaan säästöiltä, ja tämä myös vastauksena siihen, kun täällä kysyttiin myös tästä lasten kulttuurin suojelemisesta. Se on käytännössä siis tarkoittanut sitä, että niille toimijoille, jotka pääosin tai kokonaan toimivat lastenkulttuurin parissa, ei ole kohdennettu tähän mennessä lainkaan säästöjä. Ei myöskään toivottavasti tarvitse toimia näin jatkossakaan.

Tuli myös kysymyksiä kulttuuripoliittisen selonteon yhteydestä tähän budjettiin. On totta, että tällä hetkellä kaikkia niitä visioita tai oikeastaan toimenpiteitä, jotka siihen visioon

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

voisivat johtaa, ei tässä budjetissa tietenkään pystytä toteuttamaan. Se kulttuuripoliittinen selonteko on tarkoitettukin antamaan yhteisen pohjan keskustelulle pitkäaikaisesta visios- ta aina sinne 2040-luvulle asti. Toivonkin, että jos meillä on yhteinen visio siitä, minkälais- ta taide- ja kulttuurielämää me Suomessa 2040-luvulla haluamme nähdä, se johtaisi myös keskusteluun siitä, miten me voimme tukea parhaiten taide- ja kulttuurialan kasvua niin Suomessa kuin kansainvälisesti, ja toisaalta siihen, millä tavalla me parhaalla mahdollisel- la tavalla tuemme sitä, että meidän laajassa maassamme on taidetta ja kulttuuria saavutet- tavissa jatkossakin.

Sitten kysyttiin vielä täsmällisemmin näistä lainauskorvauksista. Se on todella valitetta- va vaikutus, mikä tulee nyt siitä alvin korotuksesta, ja se johtuu siis siitä, että kun tämä lai- nauskorvauksen määrä on budjettiperusteinen ja kun alvi nousee, niin sitä ei sitten voida siinä samalla tavalla huomioida. Tämä on meillä tiedossa, ja toivon, että pystyn siihen jos- sain vaiheessa tuomaan parannusta. Tässä budjetissa se ei ollut nyt vielä mahdollista.

Verkkokirjastoista kysyttiin myös tämän e-lainauskorvauksen osalta, ja tämä on selvi- tyksessä. Samoin yksityisen kopioinnin hyvitykseen on nyt asetettu selvitysmies — an- teeksi selvityshenkilö eli nainen tällä kertaa — Harenko, joka selvittää nyt sitä, miten voi- simme siirtyä sentyyppiseen järjestelmään, jossa tämä korvaus ei mahdollisesti tulisi enää suoraan valtion budjetissa. Eurooppalaisessa vertailussa tämä on aika oikeastaan aika poik- keuksellinen tapa, rahoittaa sitä budjettiperusteisesti. Tämä on kuitenkin direktiiviin perus- tuva korvaus, joten sitä on jatkossakin oltava. Selvitysmies tekee nyt työtään, ja sen jäl- keen sitten tehdään johtopäätöksiä. — Kiitos puhemies, jatkan seuraavassa puheenvuoros- sa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Selvä, kiitoksia. — Ministeri Bergqvist.

16.06 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies, ärade talman! Edustaja Hiltunen kysyi niistä konkreettisista toimenpiteistä, mitä siellä Suomi liikkeelle -ohjelmassa tehdään. Siellä on aika paljon erilaisia, mutta minä voin mai- nita esimerkiksi nämä liikkuvat kokonaisuudet, mitä on jo olemassa, eli niihin panoste- taan. Löytyy Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu, ja näihin pa- nostetaan myös. Nämä ovat olemassa olevia ohjelmia, ja niihin laitetaan rahaa. Sitten löy- tyy myös tällainen liikuntaneuvonta yhdessä Move-mittauksien kanssa. Move-mittauk- set tehdään viidennellä ja kahdeksannella luokalla, ja jos oppilaat eivät saa niin korkeaa määrää pisteitä näissä mittauksissa, niin pystyy sitten saamaan koulupäivän aikana liikun- taneuvontaa, että lapsi pystyy paremmin liikkumaan sitten tulevaisuudessa.

Mutta iso osa on myös näitä pilotteja, mitä meillä on, ja on myös tämä poikkihallinnol- linen työ, mitä on YM:n kanssa, TEMin kanssa, STM:n kanssa ja Puolustusvoimien kans- sa. Siellä on myös semmoisia hankkeita, että kun tiedetään esimerkiksi, että varusmiesten fyysiset ominaisuudet ovat laskeneet, niin siihen panostetaan myös. Mutta siihen liittyy myös ohjelmia työelämään, että saadaan työikäiset voimaan paremmin. Siellä on ikäänty- neiden ulkoilumahdollisuudet, siihen panostetaan. On tämä koulumatkojen turvallisuus, ja siihen löytyy myös erilaisia hankkeita.

Sitten edustaja Poutala kysyi näistä apurahoista, voidaanko tehdä samalla tavalla kuin taidepuolella, eli ikä eläkettä kertyy myös, jos saa näitä apurahoja. Tästä puhuttiin just vii- meksi tänään ministeriössä, että tämä on semmoinen ikävä tilanne, että jos urheilija saa apurahaa, niin hänelle ei kerry eläkettä, mutta jos kulttuuripuolella saa, niin kertyy. Tämä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

on semmoinen epätasainen asia, ja toivottavasti voimme puuttua tähän. Tämä on osa sitä huippu-urheilujattelua, mitä meidän pitäisi varmasti käydä huolellisemmin läpi nyt vielä syksyn aikana — miten me voidaan varmistaa, että huippu-urheilijoilla Suomessa on mahdollisuuksia myös panostaa omaan lajiinsa.

Edustaja Asell kysyi tästä liikuntapaikkarakentamisesta ja siitä, että joudumme leikkaamaan tästä. Päätös on ollut just se, että leikataan semmoisesta, mitä ei ole vielä olemassa, ja tämä liikuntapaikkarakentaminen on semmoinen, mitä tapahtuu kyllä tulevaisuudessa. Mutta minä sanoisin tähän myös, että tämä on tosi tärkeä ja me tullaan käymään läpi tämän vaikuttavuus. Jos löytyy esimerkiksi iso hanke, joka maksaa 20 miljoonaa tai 30 miljoonaa, ja jos valtio myöntää siihen miljoonan, niin millainen vaikuttavuus sillä on verrattuna siihen, että jos on pienempi hanke, joka maksaa 2,5 miljoonaa ja saa 750 000 euroa — se voi olla, että tämä hanke ei toteudu, ellei se saa valtion rahoitusta. Tämä on myös tosi tärkeä asia, mitä meidän pitäisi käydä nyt huolellisesti läpi, että mihin laitetaan valtion rahat.

On hyvä muistaa myös, että kun liikutaan, niin harrastetaan yhä enemmän, mutta siis se arki liikunta on se, missä ollaan erittäin huonoja. Siis käydään kyllä hikijumpalla, mutta siihen, että istutaan koko päivä, mennään autolla paikasta A paikkaan B, mennään skuutilla ja niin pois päin, meidän pitäisi saada muutoksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia ministereille. — Ja tosiaan loppuvaiheessa kaikki saavat vielä viisi minuuttia. Nyt taas jatketaan, ja jälleen tässä alussa painotan sivistysvaliokunnan jäseniä. — Ja sieltä puheenjohtaja Haatainen, olkaa hyvä.

16.10 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kyllä kovin ruusuista kuvaa annettiin tästä budjetista. Minä palauttaisin tämän tähän isompaan kuvaan, josta täällä moneen otteeseen kysyttiin, nimittäin koulutuksen ja näiden kulttuurisatsausten yhteyteen työllisyyteen. Eli tosiasia on nyt se, että ammatillisesta koulutuksesta leikataan 120 miljoonaa, joka on 11 000 opiskelijaa vähemmän ja samalla 1 600 opettajaa vähemmän. Toisaalla sitten kulttuuripuolella tehdään leikkauksia, joissa nämä maakuntien teatterit ja orkesterit ovat henkitoreissaan. Toivottavasti ministeri estää nyt, että yksikään niistä ei kaadu, koska se on tuhoisaa aluekehitykselle.

Kysyisin: Onko työ- ja elinkeinoministeriön puolelta tai valtiovarainministeriön puolelta oltu yhteydessä ja kysytty näitä työllisyysvaikutuksia? Onko yhdessä arvioitu, mitä vaikutuksia näillä leikkauksilla on työllisyyteen ja siihen, että meillä riittää myös ammattilaisia ja osaajia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten varapuheenjohtaja Koponen.

16.11 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljon hyvää tapahtuu tosiaan koulutuksen saralla, niin kuin tämäkin keskustelu osoittaa, muutamia soraääniä luokun ottamatta.

Ehkä muutamia nostoja vielä: Korkeakoulujen perusrahoitus kasvaa 77 miljoonaa euroa, ja tohtoripilottiin laitetaan 86 miljoonaa euroa. Näillä toimilla luomme kasvun edellytyksiä ja mahdollisuuden uusien innovaatioiden syntymiselle, mikä on Suomen tulevaisuuden kannalta erittäin merkittävä asia. EU- ja Eta-alueiden ulkopuoliset opiskelijat maksavat jatkossa itse omat opintonsa — suorastaan käsittämätöntä, että näin ei aiemmin ole ol-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

lut. Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto helpottuu, kun YTHS saa yli 4 miljoonaa euroa enemmän rahoitusta. Ammatillisen koulutuksen oppimisen tukeen panostetaan 10 miljoonaa euroa sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselle Jotpalle annetaan myös 10 miljoonaa euroa työn ohessa tapahtuvan opiskelun kehittämiseen.

Hallitus tekee toivon politiikkaa. Me tuomme auringonvaloa tulevaisuuteen. [Naurua] Puhuisin koulutuksen kunnianpalautuksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

16.12 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille edellisistä vastauksista. Olisin vielä palannut tähän perusopetuksen vuosiviikkotuntien lisäykseen. Olen vähän samaa mieltä siitä, että en ole ihan varma, onko se ratkaisu näiden oppimistulosten parantamiseksi, mutta siihen liittyen: Jos meillä ei siellä kouluissa tällä hetkellä ole niitä oppimateriaaleja eikä niitä harjoitustehtäviä, niin millä tavalla ajatellaan, että nämä vuosiviikkotunnit lisäävät oppimistuloksia, jos ei panosteta myös näihin oppimateriaaleihin?

Lisäksi tähän oppimisen tukeen liittyen olisin vielä kysynyt, tuleeko jonkinlaisia velvoitteita lisätä pienryhmiä ja pienryhmäpaikkoja kuntiin. Nimittäin tällä hetkellä siellä säästetään näistä ja tämä inklusio on varmasti osasy siihen, mutta onko tästä ollut puhetta tässä oppimisen tuen uudistuksen yhteydessä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

16.13 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hieman huolestuneena kuuntelen tätä salikeskustelua. Kun meillä keskusteltiin sosiaali- ja terveysministeriön budjettiluokasta, niin siellä keskustelussa liikkuvat miljardit, ja täällä me puhutaan sekä kulttuurin että koulutuksen osalta pääasiassa miljoonista — ainoastaan tässä ammatillisessa koulutuksessa sadoista miljoonista. Mutta siis koulutuksen rahoitus on pysynyt koko 2000-luvun tasaisena, siis samalla tasolla, kun sinä aikana meidän sote-rahoituksen taso on tuplaantunut.

Meidän pitäisi kuitenkin saada tämä maa jollain tavalla nousuun ja kehittymään ja vahvistumaan. Itse näen, että se lähtee koulutuksesta, se lähtee nuorista, ja se voi lähteä myös kulttuurista ja siitä, että me saadaan sieltä uutta vientipotentiaalia alalta, jota me emme ole aikaisemmin onnistuneet hyödyntämään. Tämä meidän keskustelumme tässä koulutuspolitiikassa ja kulttuuripolitiikassa on jotenkin matalalentoa, ja toivon, että me oikeasti oteetaan ohjaksista kiinni ja viedään tämä maa kasvuun tätä kautta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

16.14 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos! Itse asiassa täytyy kehua edustaja Hopsun erittäin hyvää puheenvuoroa ja vastata edustaja Koposelle, että ikävää, että edellisen hallituksen aloittama koulutuksen kunnianpalautus on tällä kaudella nyt päättynyt. [Timo Heinonen: Nonni, vastauspuheenvuoro! Törkeä väite!] Ammatillisen koulutuksen massiivisten leikkausten lisäksi huolestuttaa myös Opetushallituksen tilanne. Sen lakisääteisellä työllä on valtava merkitys koko suomalaiselle koulutusjärjestelmälle ja sen kehittämiselle. Tätä uhkaavat nyt leikkaukset, joita Opetushallituksen ei ole ollut mahdollista

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

edes ennakoida toiminnan suunnittelussa, koska hallitusohjelmassa aiemmin päätettyjä leikkauksia nyt aikaistetaan.

Kulttuuriin ja taiteeseen ja sen tekijöihin kohdistuu nyt leikkauksia monelta suunnalta. Hallitus leikkaa valtionosuusjärjestelmästä, vapaasta kentästä ja yksityisen kopioinnin hyvityksestä sekä aikoo myöhemmin nostaa myös kirjojen ja kulttuuritapahtumien pääsylippujen arvonalisäveroa. Kunnat eivät voi yksin vastata kulttuurin alueellisesta saavutettavuudesta, koska ne ovat keskenään niin erilaisessa asemassa. [Puhemies koputtaa] Kysynkin ministeriltä aitiassa: [Puhemies koputtaa] miten kulttuuri alueellisesti Suomessa säilyy?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie.

16.16 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oppimisen tuen osalta nostan vielä sen, että opiskelijan oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan myös lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Tämä on hienoa, että tänne tulee pysyvä 10 miljoonan euron rahalisäys.

Koulutuksen kasautumisesta on puhuttu aika vähän. Meidän osaamistaso ei ole noussut 20 vuoteen, ja on tosi tärkeätä, että nyt, kun me panostetaan tuotekehitykseen ja tutkimukseen, osaajien määrä ei aiheuta meille sitä pullonkaulaa. On tietenkin hyvä jatkuvan oppimisen hengessä, että henkilö voi suorittaa toisen tai kolmannenkin tutkinnon, mutta on tosi tärkeätä, että me pystytään meidän tuleville nuorille osoittamaan ja antamaan se korkeakoulutuspaikka. Tästä olisin kysynyt: Minkälaisia toimia tähän on valmisteilla, ja mitä on tehty?

On tärkeää, että hallitus lopettaa sen monen hallituksen polun, että lisätään korkeakoulu- paikkoja mutta ei lisätä rahoitusta. Nyt oikeasti tämä hallitus toteuttaa sen, [Puhemies koputtaa] että kun tulee korkeakoulutuspaikkoja, niin silloin myöskin tulee rahoitusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

16.17 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on varmaan sitä ainoaa teatteria, mihin suomalaisilla on jatkossa enää varaa, kun katsoo näitä hallituksen aikeita nostaa arvonalisäveroa 10:stä 14 prosenttiin. Samaan aikaan teatterit, orkesterit ja monet järjestöt joutuvat karsimaan tuolla kulttuurikentällä. Eli kuten perussuomalaiset ovat sanoneet, että kulttuuri on luksustuote, niin valitettavasti yhä useampi suomalainen joutuu jatkossa toteamaan, että niin se valitettavasti on.

Erityisesti tuolla maakunnissa, pienemmissä kaupungeissa, ne leikkaukset tulevat olemaan karmeita. Tämähkö on se perussuomalaisten viesti, minkä te haluatte tuonne maakuntiin välittää? Nimittäin itse näen, että kulttuurin kautta ja sivistyksen kautta päästään kiinni niihin upeisiin kokemuksiin, osaamiseen, mutta toisaalta myös valtion pitäisi miettiä taloutta. Täällä ovat edustajat puhuneet niistä mahdollisuuksista, mitä kulttuuri meille tuo. Nostaisin esimerkiksi viennin edistämisen. Juuri tuli viestiä siitä, miten käy jatkossa Music Finlandille. Tämä on ehkä semmoinen pieni asia, joitakin satojatuhansia, mutta laittaa, ministerit, ylös tämänkin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

16.18 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 16-kohtainen Suomi liikkeelle -ohjelma sisältää toimia vauvasta vaariin. Liikunnallisen elämäntavan edistäminen nousee perusopetuslakiin, ja liikunta tulee mukaan ammatillisten tutkintojen perusteisiin. Päiväkotij- ja koulupäivien sekä koulumatkojen liikunnallistamista vahvistetaan. Liikunnan ja toimintakyvyn edistäminen lisätään osaksi kutsuntojen sisältöä. Ikäihmisten toimintakykyä edistetään selvittämällä mahdollisuutta subjektiiviseen ulkoiluoikeuteen.

Hallitus aikoo selvittää mahdollisuuksia tukea liikuntaa verotuksen keinoin. Lisäksi hyvinvointialueita palkitaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä ennaltaehkäisystä kasvattamalla HYTE-kertoimen painoarvoa. Lasten ja nuorten harrastesetelin käyttöä lisätään. Myös liikunnan vapaaehtoistyö halutaan turvata.

Kysyn ministeriltä liikunnallisen elämäntavan edistämisestä perusopetuksessa: miten lakivalmistelu tämän osalta etenee? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

16.19 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikkumattomuus on tikittävä pommi, ja on sanottu, että istumme itsemme kuoliaaksi. Tämä varmaan kuuluu tähän joukkoon kanssa. [Naurua — Lauri Lyly ja Sara Seppänen nousevat seisomaan] Mutta tässä nyt välillä, kun meillä on debattia, ihmiset nousevat seisomaan. — Heti tässä ruvettiin nyt seisomaan ja halutaan keskustella tästä, hieno asia, mutta ehkä sitten tämän keskustelun jälkeen voidaan mennä lenkille. Itse taidan mennä syömään, mutta sen jälkeen lenkille. [Naurua]

Det är väldigt viktigt och bra — finansministern föreslog att vi skulle ha större nedskärningar för barn och unga och idrotten, men det här lyckades vi avvärja, och det är en väldigt fin och bra sak. Här finns fina satsningar kring just att främja fritidsaktiviteter, och du är inte ensam om att anonymt tala om upplevda trakasserier och så vidare. Det är en bra sak.

Nyt kysyn kuitenkin tässä kulttuuripuolelta ja av-tuen osalta — Yle-työryhmässä puhuttiin siitä — mutta myös koskien näitä suoratoistojakelijointia, niin monessa [Puhemies koputtaa] maassa on niin, [Puhemies koputtaa] että he panostavat kotimaiseen tuotantoon. Millaisia ajatuksia Suomessa on tästä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt ei enää voi varata noita puheenvuoropyyntöjä, joita täällä on 15 kappaletta ja kaikille myönnetään nyt puheenvuoro ja sen jälkeen ministerille. Mutta se edellyttää, että yksi minuutti on vain jäljellä jokaiselle, koska muuten me ei ehditä näitä käydä. — Sitten sieltä otetaan edustaja Seppänen.

16.21 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin niin, että ekaluokkalaisten repusta pitäisi löytyä se oma aapinen eikä iPad, jossa digiversio on tämä aapinen. Eli meillä on aika iso ongelma Suomessa tällä hetkellä se, että meillä ei ole varsinaista digistrategiaa, vaan ympäri Suomeksi kunnissa ja kouluissa tehdään omia ratkaisuja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteella. Aika usein on niin, että nämä kirjakustantamojen materiaalit siirretään vain siitä paperiversiosta sinne digiversioon, ja tämä ei ole millään tavalla järkevää eikä oppimisystävällistä saati sitten sil-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

mien terveyden kannalta järkevää. Kysyn tästä opetusministeriltä: onko tämän suhteen joi-takin hankkeita tai muuta meneillään opetusministeriössä?

Ja toinen kysymys liittyen oppimisen tuen uudistamiseen. Se on erittäin hyvä ja tarpeel-linen asia, mutta kunnissa ollaan tällä hetkellä vähän huolissaan siitä, että mikäli [Puhe-mies koputtaa] lakiesitys tulee keväällä ja sen pitäisi olla voimassa jo elokuussa, niin onko mahdollista saada siirtymäaikaa tähän, [Puhemies koputtaa] sillä opettajien kouluttaminen tähän vaatii myös oman aikansa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, minuutti.

16.22 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituk-sen kulttuurileikkausten seurauksena kulttuurilaitoksia suljetaan, näyttelijöitä irtisano-taan, esittävän taiteen ryhmiä joudutaan lakkauttamaan, museoita joudutaan sulkemaan, lippujen hinnat nousevat, ihmisiä jää työttömäksi ja yhä harvempi suomalainen pääsee ko-kemaan kulttuuria. Leikkaukset tulevat tarkoittamaan noin 136 000 ihmistä työllistävällä alalla tuhansia menetettyä työpaikkoja, ja samalla hallitus heittää hukkaan yhden keinon talouskasvun luomiseksi. On arvioitu, että yksi valtion kulttuuriin sijoittama euro luo jopa 10 euron hyödyn taloudelle, sillä kulttuuri vahvistaa työllisyyttä, luo uusia innovaatioita ja tuo aluetaloudellista vaikuttavuutta.

Jos onnistuisimme nostamaan kulttuurialan osuuden bruttokansantuotteesta EU:n keski-tasolle, olisi luotu arvonnäistä Suomen taloudelle jopa 2,5 miljardia euroa. Tämä tarkoittaisi tuhansia uusia työpaikkoja ja miljoonia lisää verotuottoja. Hallituksen tulisi leikkausten si-jaan pyrkiä realisoimaan alalla oleva valtava kasvupotentiaali.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

16.23 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät mi-nisterit! Kiitos ministeri Adlercreutzille. Peruskouluun panostetaan, ja tämä oppimisen tuen uudistaminen on erittäin tervetullut ja myös kännykkärauha kouluihimme. On kyllä hyvä todeta, että kyllä tässä koulutuksen kunnianpalautus edelleen jatkuu. [Bella Fors-grén: Te leikkaatte koulutuksesta!] Tässä maassa tehdään 9 miljardin säästöjä, ja jos kat-sotaan, minkälainen pala niistä kohdistuu nyt koulutukseen, niin kyllä tässä on erityissuo-jeluksessa pidetty koulutusta.

Kiitos myös ministeri Multalalle Suomi liikkeelle -ohjelmasta. On tärkeätä, että me saa-daan kaikki suomalaiset liikkuvan elämäntavan pariin.

Ja ministeri Bergqvistille: Olen ehdottomasti samaa mieltä, että me tarvitsemme liikun-tarakentamisessa vähän uudenlaista ajattelua ja myös liikunnan, nuorisotyön — kaikkien näiden, jotka saavat julkista rahaa — rahoittamisessa uutta ajattelua: enempi toimintaan, [Puhemies koputtaa] vähempi hallintoon. Ja jos se Liikkuva-ohjelma kuului Bergqvistille, niin kiitokset ja kehut myös teille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

16.24 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se Ateneumis-sa käynti kannatti: tänään on tullut jo 6 000 askelta. Ja hissiä olen käyttänyt tämän pitkän

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

urani aikana ehkä kaksi kertaa tässä päätalossa, eli kyllä täällä on mahdollista työpaikka-liikuntaa harjoittaa.

Kuulin tarinan, että kansanedustajia on kuulemma kolmenlaisia: on ensinnäkin niitä, jotka osaavat laskea, ja sitten niitä, jotka eivät osaa. [Naurua] Aika usein täällä semmoinen olo on.

Suomen tavoitteena olisi kouluttaa puolet ikäluokasta korkeakoulututkinnon saaneiksi, mutta siinä tarvitaan myös sitä ammatillisen koulutuksen reittiä. Kun näitä resursseja nyt leikataan, niin se aiheuttaa hieman ongelmia. Sitaatti Opettajien ammattijärjestö OAJ:n koulutuspolitiikan johtaja Nina Lahtisen kirjoituksesta: ”On paljon työtä tehtävänä, että päättäjät ymmärtäisivät ammatillisen koulutuksen arvon ja merkityksen koko Suomen kannalta. Leikkausten sijaan tulisi panostaa opinto-ohjaukseen ja laadukkaaseen opetukseen. Niillä varmistetaan, että opiskelijoilla on tarvittava tieto työvoimaa tarvitsevista aloista ja ajantasainen osaaminen, joka varmistaa työllistymisen.” Nyt tässä AMKEN, Ammattiosaimisen kehittämisyhdistyksen, laskelmien mukaan on riskinä, että 11 000 opiskelijaa on vähemmän. Tämä on asia, johon varmasti hallitus kiinnittää huomiota tehtävissään, en epäile sitä yhtään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

16.26 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit! Suomi jäi ilman mitaleja Pariisin olympiakisoissa, ja tästä kansallisesta strategias-
ta alkoi tietenkin kova keskustelu ja syytely, vaikka lopulta yksi tai kaksi mitalia enem-
män ei ratkaise sitä isoa miljardihaastetta: liikkumattomuutta.

Liikkumattomuuteen liittyy monia yhteiskunnallisia haasteita, kuten sosioekonominen asema, digitalisaatio, maantieteellinen sijainti. Fakta on, että hallituksen politiikka osuu pienituloisiin samalla, kun liikuntapalveluiden hintaa nostetaan. Tämä lisää liikunnan sa-
ralla eriarvoisuutta, mutta se lisää sitä myös kulttuurin saralla.

Arvoisa rouva puhemies! Me emme tässä salissa voi heittää keihästä tai moukaria. Me emme voi liikkua muiden puolesta. Mutta voimme kuitenkin osaltamme tehdä päätöksiä ja linjauksia, jotka tukevat kansalaisten liikkumista.

Hallitus leikkaa liikunnan rahoituksesta, ja tulevaisuus on synkkä. Kysynkin ministeri Bergqvistilta: olisiko aika avata keskustelu yhdessä kuntien kanssa? Etsittäisiin tämmöisiä pidemmän aikavälin ratkaisuja, raameja. Muuten tämä keskustelu ei ikinä lopu ja tätä kysytään myös 20 vuoden päästä täällä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

16.27 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua on ollut vähintään mielenkiintoista seurata. Ensin kokoomus ennen vaaleja kertoi, että kou-
lutus on erityissuojelussa, ja sen jälkeen kuitenkin leikkaa koulutuksesta ja nyt vielä salis-
sa väittää, että on tehty koulutuksen kunnianpalautus. Se on hienoa, että perusopetukseen on panostettu, mutta kokonaisuudessaan koulutuksesta on leikattu. Se ei ole kunnianpalau-
tus. Se on leikkaamista. [Mari-Leena Talvitien ja Timo Heinosen välihuudot]

Minä haluaisin nostaa erityisesti opiskelijat esille. Opiskelijat siirretään omalle erillisel-
le asumislisäkokonaisuudelle, ja se tuottaa opiskelijalle noin 100 euron menot, tai taval-
laan tukien leikkaukset. Se on todella iso raha, varsinkin kun miettii asunnon hintaa Hel-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

singissä. Samaan aikaan hallitus leikkaa investointiavustusta ja parin vuoden sisällä lakauttaa sen melkein kokonaan. Kun minä olen kiertänyt ammattikorkeakouluja ja yliopistoja tässä maassa, niin tällä hetkellä todella monessa paikassa, kuten Lappeenrannassa ja Vaasassa, meillä on asuntopula opiskelijoilla. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat järjestäneet tällaisia tilapäisiä asuntoja, missä opiskelijat asuvat todella pienissä tiloissa joutuessaan siitä, että asuntomarkkinatilanne on niin haastava. [Timo Heinonen: Aika!]

Vielä viimeinen asia, [Puhemies koputtaa] opiskelijoitten indeksijäädetykset. Opiskelijat ovat kyllä jääneet aika yksin tässä hallituksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

16.28 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on vähän pitempiaikainenkin ongelma tämän kulttuurirahoituksen suhteen: paitsi että ensi vuoden talousarviossa on tiedossa suuria leikkauksia, myös seuraavalle vuodelle niitä on tiedossa. Ministeri Multala, minä kysyn teiltä nyt sitä, että kun toivottavasti eduskunta sitten sitoutuu tämän kulttuuripoliittisen selonteon linjauksiin — siihen, kulttuuriin satsataan — niin eikö viimeistään ensi kevään puoliväliriihessä olisi se aika, jolloin hallituksen kulttuuripoliitiikan suunta muuttuu ja rahoitusta ei enää leikata, vaan ruvetaan tosissaan satsamaan kulttuuriin ja luoviin aloihin.

Sen verran haluan sanoa tästä yksityisen kopioinnin hyvitysmaksusta, että sattuneista syistä hyvin muistan sen historian, miksi se siellä budjetissa on. Se oli siellä siksi, että tehtiin monia selvityksiä ja yritettiin löytää korvaavia malleja silloiselle kasettimaksulle. Kun niitä ei löydetty, se siirrettiin budjettirahoitukseksi, ja silloin sovittiin nimenomaan tämä 11 miljoonan taso. Eihän sitä nyt, hyvänen aika, ministeri, voi puolittaa ennen kuin olisi joku mahdollinen korvaava malli. [Puhemies koputtaa] Nyt sitä ei vielä ole, ja se on hyvin vaikea löytää. Jos nyt etsitään, niin alkää nyt, hyvänen aika, sitä tässä vaiheessa puolittako. [Puhemies: Aika!] Tässä on kyse taiteilijoiden toimeentulosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Yritetään pitää nyt minuutti, niin kaikki ehtivät. — Edustaja Kaunistola.

16.30 Mari Kaunistola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Julkisen talouden sopeutustarpeen keskellä koulutukseen, osaamiseen ja tieteeseen panostetaan — kiitos siitä hallitukselle.

Kun nyt uudistetaan oppimisen tukea ja lisätään kolme vuosiviikkotuntia perustaitojen oppimiseen, olisinkin kysynyt ministeriltä: Miten käytännössä voidaan huolehtia tai kuntien suuntaan viestiä tästä, että nämä tarvittavat ja kohdennettavat tunnit tulevat juuri sinne oppimisen tukeen ja perustaitojen oppimiseen? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

16.30 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös vielä nostaa esiin kulttuurileikkaukset, jotka ovat todella kohtalokkaita alalle. Täällä on hyvin kuvattu niitä vaikutuksia eri paikkakunnilla kulttuurilaitoksille ja sille, miten kulttuuri osaltaan luo elinvoimaa ja myös hyvinvointia ja miten tärkeää se on meidän koko sivistykselle ja yhteiskunnalle.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

On todella tärkeää, että lapset ja nuoret voivat pienestä pitäen oppia kulttuurin ja taiteen kokijoiksi. Lastenkulttuurin momentti ei ole kuitenkaan kasvanut 20 vuodessa. Konkreettinen keino tähän on kehitetty — Taidetestaajat-malli — ja kysyisinkin nyt taas tällöisen konkreettisen kysymyksen: onko tämän vakinaistaminen suunnitelmissa?

Mutta sitten haluan nostaa myös opiskelijoiden tilanteen. Opiskelijat ovat tänään osoittaneet mieltään Eduskuntatalon portailla. Opiskelijoiden mielenterveyshaasteiden suurin taustatekijä on taloushuolet, ja nyt hallitus kuitenkin osaltaan lisää opiskelijoiden pakkoa elää lainalla, kun heidät siirretään tälle erilliselle asumislisälle. Pystyykö hallitus nyt lupamaan opiskelijoille [Puhemies koputtaa] opiskelurauhaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Listalla on vielä kuusi, eli he ovat Väyrynen, Lehtinen, Viitala, Sarkomaa, Räsänen ja Tanus, ja vielä sitten valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen. — Väyrynen.

16.32 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministereille esittelystä. Erityiskiitos vahvoista panostuksista perusopetuksen oppimisen tukeen ja tki-puolelle. Ne ovat osoituksia pitkäjänteisestä, rohkeasta, yli vaalikausien menevästä politiikasta ja, ottaen huomioon talouden reunaehdot, erittäin arvostettava linjaus.

Mutta nyt, kun kaikki kolme ovat samaan aikaan pihdissä, minä haluan esittää yhden semmoisen huolen, joka minulla on ollut jo pitkän aikaa mielessä liittyen korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen sisäänottoprosessiin. Minä olen itse käytännössä räpiköinyt autettuna kontaten aikanaan lukion läpi, ja sitä peruja on vahva kannatus tällöiseen pääsykoepohjaiseen järjestelmään. Minä tiedän, että se edelleen siellä on, mutta siltikin lukiolaitoja hyvin vahvasti painotetaan. Olen huomannut jo sen, että jonkun verran kasaa huolta lukion ensimmäisille vuosille tämä tilanne, ja olen joutunut tietynlaisia tsemppipuheluitakin soittelemaan. Onko teillä tiedossa minkäänlaista seurantajärjestelmää, mitä tämä on tehnyt lukiolaisten hyvinvoinnille ja miten tätä seurataan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

16.33 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Opetuslain 36 §:n mukaan opettajalla on oikeus ottaa haltuun sellainen esine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. Keino on perusteltu, mikäli sillä suojellaan oppilaan omaa tai muiden oikeutta oppimiseen. Opetuslain kirjauksista huolimatta apulaisoikeusasiamies on katsonut ratkaisussaan 2020, ettei matkapuhelinta voi ottaa lain perusteella pois.

Opetuslain esitöissä mainitaan, että oikeus ottaa haltuun koskee esineitä, jotka ovat vaarallisia tai joilla vakavasti häiritään opetusta ja samalla muiden oppimista. Apulaisoikeusasiamies tulkitsi tätä lainsäätäjän tahtoa kuitenkin seuraavasti: ”Kännykkää ei voida nähdäkseni rinnastaa mainittuihin esineisiin siitäkään huolimatta, että sen välityksellä oppilaat voivat kouluympäristössä aiheuttaa toiselle ihmiselle vakaviakin seuraamuksia muun muassa kiusaamalla.” Kysynkin, mitä mieltä opetusministeri on tästä tulkinnasta, koska on niin, että mikään raha ei riitä, jos perustuslain ylikireää tulkintaa jatketaan ja järkeä ei saa kouluissa käyttää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

16.34 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat 120 miljoonan euron sopeutustoimet pahentavat entisestään vuonna 2018 tehdyn ammatillisen koulutuksen reformin myötä tulleita ongelmia. Opetusta ja ohjausta on siirretty enenevässä määrin työpaikoille, ja oppilaitoksissa annettavaa lähiopetuksen määrää on vähennetty. Opiskelijat tulevat harjoittelujaksoille työpaikoille yhä hatarammilla tiedoilla, ja työyhteisöissä ei ole välttämättä riittävästi pedagogista osaamista opetus- ja ohjaustehtäviin.

Arvoisa ministeri, miten varmistatte sen, että toisen asteen ammatilliseen koulutukseen kohdistuvien leikkausten jälkeen opetuksen laatu pysyy vaadittavalla tasolla ja että taso ei vaihtelee eri työssäoppimispaikkojen välillä?

Erityinen huoli minulla on myös laivasähköalan suomenkielisen koulutuksen lopettamisesta. Kysynkin: miten me varmistetaan se, että meillä on tulevaisuudessakin suomenkielistä laivasähköalan osaamista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa.

16.35 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me olemme Helsingin kaupungissa aloittaneet yhteistyön vanhempien kanssa ja oppilaiden kanssa, jotta me saamme kännykkäparkit käyttöön. Ryhdymme tekemään toimia myöskin yhdessä kotien kanssa, että lasten ja nuorten ruutuaikaa vähennetään. Mutta me emme voi tehdä tätä ilman niitä lainsäädäntömuutoksia, jotka hallitusohjelmassa on sovittu, että opettajat saavat vahvemman vallan puuttua digilaitteiden käyttöön. Hyvää työtä ministerit ovat tehneet, mutta tästä kyllä antaisin vähän kotiläksyä. Toivon, että se lakiesitys tulisi nopeammin eduskuntaan.

Ruotsissa ja Norjassa kännykkäparkit ovat jo arkipäivää. Norjassa on tehty tutkimusta, että kännykkäparkkien käyttöönoton jälkeen oppimistulokset ovat parantuneet ja myöskin lasten ja nuorten hyvinvointi. On erittäin tärkeää, että tähän nyt puututaan. Unesco on tätä suosittanut, OECD on tätä suosittanut. [Mari-Leena Talvitie: Monet asiantuntijat!] Neljännes maailman maista on kieltänyt kokonaan kännykät kouluissa.

Uskon, että löydätte tähän ratkaisun. Mutta toivon, että lakiesitys tulee ja vastaatte siihen, mitä muuta voisimme tehdä, jotta sitä sosiaalisen median käytön haittaa me voitaisiin vähentää meidän lasten ja nuorten arjessa. — Mutta kiitos hyvästä työstä jokaiselle ministerille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

16.36 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tarkalla korvalla kuuntelin opetusministerin vastausta liittyen näihin ammatillisen koulutuksen säästöihin, ja te annoitte kyllä hieman ruusuisemman kuvan kuin minkä kuulee sitten tuolta koulutuksen järjestäjiltä.

Tosiasiahan on niin, että kun tämä 120 miljoonaa kokonaisuudessaan nyt rahoitusta vähennetään, niin mitä tapahtuu: Kun ei ole erikseen opettajia, jotka opettavat heitä, jotka opiskelevat ensimmäistä tutkintoa, ja heitä, jotka opiskelevat toista tutkintoa, ei ole erikseen luokkahuoneita tai muita opetustiloja, joissa opiskelevat he, jotka opiskelevat ensimmäistä tutkintoa tai he, jotka opiskelevat toista tutkintoa, niin on selvää, että ainakin osittain kyllä nämä säästöt, jotka te nyt viette läpi, tulevat kaatumaan kaikkien niskaan, vaikka

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

te kuinka yritätte niitä kohdentaa. Ja senpä syystä minusta tämä on järjetön säästö. Varsinkin, kun itsekin totesitte, että se haaste nimenomaan liittyy tähän laskeneeseen lähiopetuksen määrään, ja meidän tulisi tehdä kaikkemme, että me pystyisimme tämän kehityksen kääntämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, ja sen jälkeen valiokunnan puheenjohtaja.

16.37 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministereille vastauksista. Kulttuuri kuuluu ilman muuta kaikille. Tästä voisi nostaa monta tärkeää asiaa esille, mutta haluaisin kuitenkin palata tuohon perusopetukseen ja noihin edellisiin kysymyksiini.

Elikkä perustaitojen oppimiseen satsataan, mutta huolehditanko, annetaanko opettajille linjauksia tai asetetaanko uusia tavoitetasoja esimerkiksi alaluokkien tavoitteeksi, jotta todellakin jokainen oppilas oppisi riittävän hyvän luku-, lasku- ja kirjoitustaidon ennen kuin etenisi luokka-asteella eteenpäin. Myös täällä on paljon puhuttu hyvästä Suomi liikkeelle -ohjelmasta, niin tähän liittyen myös, että onko tarkoitus ohjeistaa myös opettajia eri oppiasteilla, jotta jokainen opettaja voisi osaltaan olla aktivoimassa lapsia ja oppilaita siihen aktiivisempaan elämäntapaan.

Vielä haluaisin kompata edustaja Markus Lohea, joka nosti tuon kirkolta [Puhemies koputtaa] 20 miljoonan leikkaamisen ja siihen tarvittavat parannukset. Toivoisin, että näin ei tapahtuisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

16.39 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministereille läsnäolosta ja täällä keskustelussa mukana olemisesta. Me valiokunnassa tulemme syventymään nyt tähän budjettiin kyllä perusteellisesti ja myös tietysti tähän oppimisen tuen lainsäädäntöön, ja tulemme kuulemaan asiantuntijoita.

Kouluissa tämä koulurauha, kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen, kännyköiden häiritsevä käyttö — kaikki tämä on noussut muun muassa nuorisoparlamentissa esille oppilaiden taholta. Ja siitä syystä tämä kännykkälaki olisi nyt kyllä todella tärkeä saada nopeasti, jotta kouluissa on selvyys, miten asioiden kanssa toimitaan.

Toinen asia, mikä tässä salissa on noussut esiin, ja tätä pidän tärkeänä: Kun perusopetusta kehitetään, että se on kunnossa, niin sen toisen asteenkin pitää olla kunnossa. Ja siellä erityinen huoli nyt on tästä ammatillisesta koulutuksesta ja siitä, että sieltä saadaan myös sitten tutkinto ulos ja sellainen ammatillinen tutkinto, että sillä siellä työelämässä pärjää.

Me odotamme myös kulttuuripoliittista selontekoa nyt eduskuntaan ja käsittelyyn. Ja kyllä annamme kaiken tukemme ministerille siinä, että siihen kylkeen saataisiin myös resursseja, jotta se voidaan sitten myös toteuttaa ja [Puhemies koputtaa] saataisiin muutos tähän suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia, ja nyt vielä ministereille loppupuheenvuorot. — Ja ministeri Adlercreutz. — Kaikille viisi minuuttia. Ei tarvitse käyttää kaikkea, mutta saa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

16.40 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies, ärade talman! Olen kirjoittanut tänne, että ”lukeminen”, ”luovuus”, ”kännykät” ja ”kirjat”, mutta on ehkä syytä ennen sitä kuitenkin palata tähän ammattikoulukysymykseen, ammatillisen opetuksen kysymykseen.

Kun pohditaan rahoitusta, niin iso kuvahan on se, että tämän kauden alussa oltiin tilanteen edessä, jossa 6 miljardia piti sopeuttaa. Se sopeutustyö tehtiin. Vuoden jälkeen havahduimme siihen, että on tarvetta 3:lle miljardille lisää — 9 miljardia. Se, että me siinä tilanteessa näin hyvin olemme pystyneet suojelemaan koulutuksen rahoitusta, on mielestäni varsin kova teko, ja siitä on syytä olla tyytyväinen. [Timo Heinonen: Ehdottomasti!]

Ammatillisesta koulutuksesta: On selvää, että koulun käytävillä kulkee nuoria aikuisia, jotka ovat tulleet kouluun eri polkujen kautta. Heillä on taustallaan joko tutkinto tai ei, mutta me pystymme kuitenkin tämän jakauman pohjalta hyvinkin tarkasti varmistamaan sen, että ensimmäistä tutkintoa tekeviin ei kohdistu resurssien niukkuutta. On tietenkin selvää, että se operatiivinen työ on operatiivista työtä siinä koulussa, ja joissain tilanteissa voi olla haastetta, mutta on selvää tietenkin, että tilat ovat samat, opettajat ovat samat. Kaikki muuhun olisi suunnatonta resurssien väärinkäyttöä. Toivottavasti ei koeta, että tämä on asia, johon pitäisi puuttua. Ja yhtä kaikki luodaan nytten kannustimia siihen, että panostetaan niihin aloihin, joilta työllistyy paremmin, luodaan niitä joustavia toimintatapoja, panostetaan oppimisen tukeen ammatillisessa koulutuksessa, ja niin edelleen.

Jos haluaa vielä vähän perspektiiviä, voin todeta sen, että 90-luvulta lähtien, kun verrataan rahoituksen tasoon silloin, ammatillisen koulutuksen rahoitus on kolminkertaistunut suhteessa bkt:hen. Se on se muutos, joka on tapahtunut 90-luvulta tähän päivään. Eli kun verrataan verrokkimaihin, OECD-maihin, EU-maihin, niin se on hyvällä tasolla Suomessa. Me olemme tässä varsin hyvin pystyneet varmistamaan sen rahoituksen tason.

Moni nosti esille lukemisen. Koululla on tässä oma roolinsa. Puhuin siitä, että tunteja lisätään ala-asteella, mutta oma roolinsa on kyllä myöskin meillä vanhemmilla — minkälaista esimerkkiä näytämme, kuinka usein meillä on kirja kädessä kotona, kuinka usein meillä on puhelin kädessä. Jos sallitte tässä tilanteessa omakohtaisen kokemuksen: Kun omassa lapsuudessa koin, että vanhemmilla oli erityisen hyvä olo, silloin heillä oli kirja kädessään, he istuivat tuolissa ja joivat kupin teetä. Se oli se esimerkki ikään kuin siitä tavoiteltavasta olotilasta, joka minulle annettiin. Tänään olen valitettavasti huonompi vanhempi. Minulla on aivan liian usein se pädi kädessäni, eivätkä minun lapseni tiedä, pelaanko siellä jotain vai luenko kenties kirjaa. Tässä ehkä jokainen meistä voisi näyttää parempaa esimerkkiä.

Puhuttiin kirjoista koulussa. Se, että meillä on ikään kuin kertakäyttöinen lisenssi, joka joudutaan ostamaan uudelleen vuodesta toiseen, nämä digitaaliset oppimisympäristöt — ne ovat kalliita ratkaisuja. Monessa koulussa on pyritty siihen, että on tuotu näitä oppikirjoja kirjastoon, jotta niitä voitaisiin käyttää uudelleen. Sillä koulu säästää rahaa ja lapset saavat myöskin fyysisen kirjan käyttöönsä. Yhtä kaikki on myöskin niin, että digitaalisilla välineillä on oma paikkansa. Digitaaliset ratkaisut silloin, kun ne ovat hyviä, laadukkaita, tarkoituksenmukaisia, ovat oivia välineitä harjoitusten tekemiseen, oppimisen vauhdittamiseen, mutta tasapaino pitää löytää, ja minusta tuntuu, että me ehkä emme aina, joka tilanteessa, ole sitä löytäneet.

Kännykät olivat tässä esillä, ja olen iloinen siitä, että demaritkin täällä nyt ovat päätyneet siihen, että tätä tulisi rajoittaa, ja sitä tullaan rajoittamaan. Siitä, mikä on se ratkaisu, vielä käydään keskustelua hallituksen sisällä. Toivon, että saadaan mahdollisimman yksi-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

selitteinen ratkaisu. Tälläkin hetkellä kännykkäparkit ovat käytössä monessa koulussa, mutta lakihan ei siihen ole velvoittanut. Käytännöt ovat vaihdelleet, ja joissain tilanteissa niin oppilaat kuin vanhemmat ovat haastaneet tätä käytäntöä. Eli tässä suhteessa olisi hyvä, että pääsisimme yksiselitteiseen tilanteeseen, jossa samaan aikaan tunnistetaan se, että joissain tilanteissa niistä voi olla etua. Opettaja voi joissain tilanteissa todeta, että nyt ne voidaan ottaa esille, ja digitaalisilla välineillä siinäkin tilanteessa on oma paikkansa ope-
tuksessa.

Edustaja Rasinkangas mainitsi luovuuden. Yksi suomalaisen koulun hienouksia on se, että luovuudellakin on paikkansa. Meillä on taideaineita, meillä on musiikkia, meillä on käsitöitä, meillä on teknisiä töitä. Toivon, että maailmassa, jossa puhutaan paljon keinoä-
lystä, digitaalisista ratkaisuista, matematiikasta, tiedon kartuttamisesta, myöskin muistam-
me sen, että luovuudellakin on paikkansa. Meidän pitää opettaa lapsillemme luovuutta, nähdä luovien aineiden itseisarvo meidän koulujärjestelmässä, ja itse pidän sitä myöskin suomalaisen koulujärjestelmän yhtenä keskeisenä vahvuutena.

Kiitos tästä keskustelusta. Olen iloinen siitä, että tässä eduskunnassa vallitsee positiivi-
nen yhteisymmärrys siitä, että koulu on asia, jota meidän tulee vaalia, asia, jota yhdessä ke-
hitämme. Jokainen puolue, on sitten hallituksessa tai oppositiossa, näkee tämän tärkeänä
poliittisena kysymyksenä. Ja mitä tämän hallituksen työhön tulee, niin voitte olla varmoja
siitä, että se on erityissuojeluksessa. Tulemme sitä kehittämään. Suomalainen koulu on tä-
män kauden jälkeen paremmassa kunnossa kuin se oli ennen, ja sen jälkeen epäilemättä ke-
hitys jatkuu seuraavan hallituksen toimesta yhteistuumin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri Multala.

16.47 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos
edustajille hyvistä kysymyksistä, erinomaisesta keskustelusta ja huomioista. Pyrin poimi-
maan nyt täältä niitä kysymyksiä, joihin en vielä äsken ehtinyt vastata.

Muun muassa edustaja Sarkomaa kysyi parlamentaarisesta työstä koulutustason noston
eteen. Tämä onkin erittäin tärkeä kysymys, joka on meillä vahvasti hallitusohjelmassa.
Suomalaisten koulutustasohan ei noin 20 vuoteen valitettavasti ole noussut, ja tähänhän ta-
voitteeksi asetettiin jo silloin pääministeri Sipilän kaudella koulutustason nosto niin, että
vuonna 2030 puolet ikäluokasta suorittaisi korkeakoulututkinnon. No, nyt me olemme
edelleen siinä noin 40 prosentissa, ja vaikka niin edelliset hallitukset ovat lisänneet kuin tä-
mäkin hallitus lisää aloituspaikkoja korkeakouluihin ja niitä ikään kuin tähän määrään on
jo riittävästi, emme siltikään vielä näillä toimin pääse siihen tavoitteeseen. Tästä samasta
kysyi myös edustaja Talvitie. Nyt tehdään paljon toimia sen eteen, että tulisimme pääse-
mään vauhdikkaammin tähän tavoitteeseen, että puolet ikäluokasta suorittaa korkeakoulu-
tutkinnon vähintäänkin nyt vuoteen 2035 mennessä. Yksi näistä keinoista on muun muas-
sa korkeakoulujen rahoitusmalli. Siellä tullaan jatkossa kannustamaan korkeakouluja sii-
hen, että heidän kannattaa ottaa ensimmäistä tutkintoa suorittavia nuoria enemmän opiske-
lemaan, ja he saavat myös heidän valmistumisestaan hieman paremman rahoituksen kuin
sellaisista opiskelijoista, jotka suorittavat toista tai kolmatta korkeakoulututkintoaan.

Tämä luo myös kannusteita siihen, kun täällä kysyttiin — muun muassa edustaja Fu-
ruholm — opiskelijoiden hyvinvoinnista, että kannattaa huolehtia, että nämä nuoret suori-
tavat niitä opintojaan, ja jos eivät suorita, niin selvittää, mikä siinä on taustalla, ja tarjota
sitä apua ja tukea niiden korkeakouluopintojen edistämiseen. Osa korkeakouluista on tä-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

hän myös halunnut kiinnittää erityistä huomiota, ja pyrimme siihen, että ne tähän myös saavat rahoitusta esimerkiksi strategiarahoituksen puolella, sillä pidän itse tätä erittäin tärkeänä kysymyksenä. Myös mitä tulee siihen, kun kysyttiin näistä opiskelijavalinnoista, niin tämä liittyy osaltaan myös siihen.

Tästä sisäänottouudistuksesta, jota nyt on korkeakoulujen toimesta tehty: Siis sisäänottohan kuuluu korkeakoulujen vastuulle, kun ne ovat autonomisia, ja sinällään en pysty siihen suoraan vaikuttamaan, mutta on ilo kertoa, että tämä kulkee kyllä nyt käsi kädessä näiden muiden hallituksen tekemien asioiden kanssa. Siellä esimerkiksi ollaan nyt yksinkertaistamassa pääsykokeita. Niitä jatkossakin siis on, mutta se, mikä paranee merkittävästi tulevina vuosina, on se, että kun aiemmin ei ole välttämättä ollut tiedossa niitä tuloksia tästä todistusvalinnasta silloin, kun pääsykokeet on pidetty, niin jatkossa tulee olemaan niin, että ensin saadaan tulokset opiskelijavalinnasta, siis todistusten perusteella — ylioppilastutkintotodistuksen tai ammatillisen koulutuksen todistuksen perusteella — ja sitten vasta sen jälkeen on pääsykokeet. Eli ei ikään kuin tarvitse molempia reittejä pyrkiä sisälle, vaan pystyy sitten jatkossa menemään näin. Ja toisekseen, se on ehkä huojentava tieto — ja varmaan olisi hyvä, jos tätä siellä lukiopuolella myös enemmän toistettaisiin — että todella se pääsykoeväylä on monella alalla ihan valtaväylä edelleen: jopa 40 prosenttia opiskelijoista otetaan pääsykokeiden perusteella. Ja toisekseen sitten vielä ollaan uudistamassa niitä pisteytyksiä, jolloin siihen tulee enemmän vaihtelua niin, että esimerkiksi matematiikan painoarvo sellaisilla aloilla, joilla se ei ole niin välttämätöntä, ei ole ihan niin korkea jatkossa. Tämä on siis menossa erittäin hyvään suuntaan.

Ja sitten kysyttiin myös esimerkiksi tästä liikuntaosaamisesta opettajankoulutuksessa. Se on erittäin tärkeä kysymys. Itse asiassa havainto, jonka tuossa tein, kun olen kiertänyt korkeakouluja, on se, että meillä valitettavan harvassa opettajankoulutuslaitoksessa annetaan opettajille aineenopettajan pätevyyttä liikunnassa. Ja tähän pyrin nyt hakemaan ratkaisua yhteistyössä Jyväskylän liikuntatieteellisen ja opettajankoulutuslaitoksen kanssa. Pyrkisimme kehittämään mallin — tai he käytännössä sen siis tekevät — jolla näitä aineenopettajan opintoja voisi jatkossa opiskella laajemmin eri opettajankoulutuslaitoksissa. Tässä ei vielä ole valmista päätöstä, mutta tämä on tahtotila, ja tähän suuntaan toivottavasti voidaan edetä. Sillä voitaisiin varmistaa sitä opettajien osaamista myös liikuntakasvatuksessa ihan siellä luokanopettajatasolla eli peruskoulun alaluokilla.

Sitten kysyttiin edelleen näistä kulttuurin kohdennuksista ja myöskin siitä kasvusta. Se on juurikin näin, että kasvupotentiaalia kulttuurissa on todella paljon. Sen vuoksi haluamme tehdä myös tämän kasvustrategian, jonka työ aloitetaan, niin kuin kerroin tuossa aloituspuheenvuorossa. Joitakin toimiahan sinne toki on jo tehty, esimerkiksi nämä t&k-rahoitukset, jotka suunnataan luoville aloille, ja sitten on päätetty myös tästä lahjoitusvähennyksen valmistelusta. Ja uskon kyllä, että — eduskunnan positiivisella myötävaikutuksella — voimme tuoda sinne myös lisää toimia. Hienoa, että olette innoissanne, odotatte täällä jo kulttuuripoliittista selontekoa.

Vastaan vielä tähän Ollikaisen kysymykseen direktiivin, AVMS-direktiivin, valmistelusta eli käytännössä tästä investointivelvoitteesta. Selvityshenkilö on tehnyt työnsä, ja nyt sitä lainvalmistelutyötä yhdessä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa pyritään viemään eteenpäin. Hienoa, että eduskunta myös antoi Yle-työryhmässä tähän positiivisen kannan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä ministeri Bergqvist.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

16.52 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies, ärade talman! Edustajat Furuholm, Forsgrén ja Elo kysyivät tästä muutoksesta, kun siirretään opiskelijat tästä yleisestä asumistuesta asumislisäjärjestelmään. Ymmärrän, että tämä herättää tosi paljon huolia. On kuitenkin tärkeää, että katsotaan näihin faktoihin, mitä meillä on.

Tämä yleinen asumistukijärjestelmä ei ole suunniteltu opiskelijoille. Se tarkoittaa myös sitä, että tässä on tämä ruokakuntamalli, mikä tarkoittaa, että jos asuu yhdessä jonkun kanssa, joka käy esimerkiksi töissä, niin ei välttämättä sitten saa ollenkaan sitä asumistukea, koska työssäkäyvän pitää sitten elättää sitä toista. Jos saa asumistukea esimerkiksi kesällä, niin se tuloaraja on muistaakseni 780 euroa. Se tarkoittaa monille nuorille myös sitä, että he eivät pysty tekemään täysimääräisesti töitä esimerkiksi just kesällä, vaan he tekevät osa-aikaisesti töitä, koska sitten tulee se tuloaraja vastaan ja sitä asumistukea ei saa enää.

Nyt siirrytään takaisin siihen vanhaan järjestelmään, ei ihan siihen samaan, mutta silloin 2017, kun me siirryttiin pois siitä asumislisäjärjestelmästä tähän yleiseen asumistukijärjestelmään, ne kustannukset valtiolle olivat noin 360 miljoonaa, muistaakseni. Nyt tämä summa, minkä valtio maksaa, on 700 miljoonaa euroa. Siis se tarkoittaa sitä, että tämä tukimäärä on noussut tosi paljon. Tutkimukset osoittavat myös sen, että aika merkittävästi on noussut niiden nuorten määrä, jotka asuvat yksin yksiössä, omassa asunnossa, koska tämä nykyjärjestelmä ei kannusta siihen, että asutaan yhdessä. Se olisi ihan taloudellisesti myös järkevä asumismuoto ja monille ehkä myös kivempi, jos muuttaa uuteen kaupunkiin, missä ei ole esimerkiksi muita tuttuja. Se olisi tässä tulevassa järjestelmässä myös kannustin. Mutta ymmärrän hyvin, että tämä herättää huolia, koska käteen jää vähemmän rahaa, mutta ne mahdollisuudet sitten tehdä töitä ovat ihan erilaiset, koska sitten se tuloaraja ei ole enää 780 euroa per kuukausi, vaan jos nostaa opintotukea yhdeksän kuukautta, se on yli 18 000 euroa vuodessa, joten sitten pystyy tekemään töitä ihan eri tavalla.

Sitten Furuholm kysyi myös tästä liikkumattomuudesta ja siitä, että meidän pitäisi nyt keskustella yhdessä kuntien kanssa. Kyllä, meidän pitäisi — siis kaikkien, koko yhteiskunnan — puhua paljon enemmän tästä liikkumattomuudesta, joka maksaa meille joka vuosi yli 3 miljardia euroa — siis yli 3 miljardia euroa. Tutkimukset osoittavat myös sen, että niistä, jotka tänä päivänä ovat 35-vuotiaita, vain kaksi prosenttia tulee olemaan hyvässä fyysisessä kunnossa 15 vuoden päästä — vain kaksi prosenttia. Tämä on se todellisuus, missä ollaan. Eli kyllä, meidän pitäisi keskustella tästä paljon enemmän. Sitten ei puhuta vain tästä harrastamisesta, koska nyt harrastetaan enemmän kuin koskaan, vaan tästä arki-liikkumisesta. Se, että istutaan päivät pitkät, se, että otetaan auto, otetaan hissi — me ei liikuta ollenkaan enää.

Kun puhutaan tosi paljon siitä, että lasten pitäisi oppia paremmin lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan, niin tänä päivänä lasten pitäisi myös oppia juoksemaan, hyppimään ja heittämään palloa. Ne ovat ihan semmoisia perusedellytyksiä, ja monet valmentajat ovat kertoneet minulle, että näin ei ole tänä päivänä. Lapset tänä päivänä eivät pysty tekemään tasajalkahyppyä tai heittämään palloa pään yli. Näin se on. Sen takia tarvitaan enemmän tätä arkiliikuntaa.

Sitten Strandman ja Tanus muistaakseni kysyivät tästä, että lisätään tämä liikunnallinen elämäntapa siihen perusopetukseen. Puhuttiin ministeri Henrikssonin kanssa tästä keväällä, ja ymmärsin silloin, että tämä on työn alla.

Minä luulen, että tämä oli nyt tässä. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia ministereille. — Ja sitten me siirrymme seuraavaan pääluokkaan, eli mennään tuonne liikenne- ja viestintäministeriön puolelle. — Ministeri Ranne, viisi minuuttia, esittelee oman pääluokkansa, ja sitten jatketaan debatilla, kiitos.

16.58 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus käynnistää tällä kaudella ohjelmansa mukaisesti uusia liikennehankkeita 3 miljardilla eurolla. Tästä emme tingi, vaan maan rakentaminen jatkuu euromääräisesti sovitulla summalla. Linjaus on merkittävä tässä taloustilanteessa. Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokkaan ehdotetaan vuoden 25 talousarviossa noin 3,6 miljardia euroa, 19 miljoonaa euroa vähemmän kuin viime vuoden varsinaisessa, ja säästöjä haetaan erityisesti tuottavuutta kohentamalla, priorisoimalla sekä entistä paremmalla riskien ja kustannusten hallinnalla.

Liikenne- ja viestintäverkkoihin esitetään noin 2 miljardia euroa, liikenteen ja viestinnän palveluihin noin 858 miljoonaa sekä hallintoon ja toimialan yhteisiin menoihin 709 miljoonaa. Valtaosa määrärahoista eli noin puolitoista miljardia kohdennetaan teiden, ratojen ja vesiväylien perusväylänpitoon. Määrärahoja kohdistetaan siis nykyisen väyläverkon kohteisiin taloutta, elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, työllisyyttä ja turvallisuutta vahvistaen sekä ihmisten sujuvaa liikkumista parantaen.

Hallitus ymmärtää liikennevirtojen faktat ja suomalaisten tarpeet. Tonnit ja henkilöt liikkuvat tilastojen ja arvioiden mukaan pääosin teillä nyt ja tulevaisuudessa. Autojen lukumäärä kasvaa edelleen. Kumipyörät kannattelevat yhteiskuntaamme, ja sen arvostus näkyy päätöksissämme. Budjetista tai budjettiriihestä tuli raksariihi. Pääsemme paitsi käynnistämään hallitusohjelmassa sovittuja infrahankkeita myös aloittamaan täysin uusia tiehankkeita ja jatkamaan erinomaisesti alkanutta korjausvelkaurakkaa. Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrän kasvu on tehtyjen toimenpiteiden avulla tänä vuonna pysähtynyt ja jopa hieman laskenut.

Jatkammekin ensi vuonna korjausvelan taklaamista vähintäänkin 200 miljoonalla. Asfalttikesä 24 saa jatkoa, ja sehän oli vilkkain vuosikausiin. Suomeen saatiin yli 4 000 kilometriä uutta asfalttia. Kuluva päällystyskausi on esimerkki siitä, kuinka jatkossakin pitäisi toimia. Kun vuosittainen päällystyskilometrimäärä on noin 3 500—4 000 kilometriä, ei todellakaan huonokuntoisten tiekilometrien määrä kasva.

Uudistunut infrapaketti painottuu nyt koko Suomeen. Kuten totesin, investointilistalle on noussut uusia hankkeita. Niitä on seitsemän, joista vt 12, 15 ja 21 ovat sellaisia, että niitä on odotettu jopa 40 vuotta. Uudet hankkeet ovat poikittaisyhteyksien, huoltovarmuuden, turvallisuuden, elinkeinoelämän ja kansalaisten hyvän arjen kannalta erittäin tärkeitä. Investoinneilla parannetaan koko Suomen infraa. Urakkavalmistelut ovat jo käynnissä.

Liikenteen ja viestinnän palveluilla turvataan liikennejärjestelmän toimivuutta ja turvallisuutta ja luodaan edellytyksiä järjestelmän ja siihen liittyvien palvelujen kehittämiseksi. Viestintäpalveluja ja viestintäverkkoja hyödynnetään merkittävässä osassa yhteiskunnan palveluiden tuottamisessa ja kulutuksessa. Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen ehdotetaan 107 miljoonaa euroa, mikä on 5 miljoonaa enemmän kuin viime vuoden talousarviossa. Lisäys osoitetaan lentoliikennepalvelujen ostoihin.

Myös kyberturvallisuutta parannetaan Liikenne- ja viestintäviraston tuottamilla palveluilla. Hyökkäyspinnan kartoituspalvelun eli Hyökyn ja kyberuhkien havainnointi- ja varoituspalvelu Havaron tuottamiseen hallitus esittää 2:ta miljoonaa euroa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Arvoisa puhemies! Suomen verkkoja ja väyliä vahvistetaan tämän hallituskauden aikana muuttuneessa ja epävakaaassa toimintaympäristössä turvallisuus ja talous edellä. Rakenamme maataamme suomalaisten tarpeisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Ja nyt sitten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan tuttuun tapaan V-painiketta. — Edustaja Heinonen.

17.03 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos liikenneministeri Ranteelle hyvästä työstä myös tässä teidän pääsalkussanne, siinä salakussa, jota olette tällä hallituskaudella alusta asti kantanut. On hienoa, että tähän korjausvelkaongelmaan nyt on jälleen puututtu. Meillä viime vaalikaudella itse asiassa tiestön korjausvelka kasvoi erittäin rajusti. Nyt tänä vuonna uutta asfalttia on tehty yli 4 000 kilometriä. Sillä pystymme vasta pysäyttämään korjausvelan kasvun, ja nyt tulevana vuosina me tarvitsemme lisää rahoitusta sinne.

Kiitos teille myös siitä, että tämä metsäratahanke haudattiin ja nyt jälleen suurimmat ratapanostukset laitetaan pääradan kehittämiseen, Helsinki—Riihimäki—Hämeenlinna—Tampere. Kiitos myös siitä MAL-sopimuskokonaisuudesta, joka nyt saatiin julkisuuteen. Se tuo elinvoimaa useille eri alueille. Pidetään huolta koko maan kehittymisestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

17.04 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin panostuksia liikenteeseen näyttää olevan, mutta täytyy sanoa, että täällä on ehkä tällainen pieni yllätys tuleville hallituksille. En tiedä, onko tämä ihan tällainen tarkoituksenmukainen kikkakakkonen tai piilovelanotto, kun tässä toisaalta te myytte nyt valtion tuottavaa omaisuutta huomattavan paljon ja samaan aikaan te olette nyt korottaneet perusväylänpidon rahoitusta, mutta sitten vuodet 26—27 ammottavat tyhjyyttään, eli silloin ne hienot lupaukset ja luvut romahtavat. Miten te nyt aiotte jatkossa huolehtia, että tämä väyläpolitiikka olisi pitkäjänteistä?

Teidän hallituksenne jäljiltä jää kovin, kovin suuri sotku. Liikennejärjestelmäsuunnitelmaa tehdään tällä hetkellä — Liikenne 12 — ja olen kuullut sieltä käytäväpuheissa, että siellä tullaan leikkaamaan kehittämishankkeita ja sitä työtä, mitä tässä maassa on yritetty nyt pidemmän aikaa tehdä, että Väylävirasto pystyisi reagoimaan poliittisiin päätöksiin. Vastaavasti nyt [Puhemies koputtaa] politiikan kautta tulee koko ajan hankkeita ohi [Puhemies: Aika!] Väyläviraston investointiohjelman.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

17.05 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, että liikennejaoston puheenjohtaja Heinosenakin on näin ruusuinen ja bitumintuoksuinen kuva liikennepolitiikasta, mitä se todellisuudessa on. Hyvä, että näitä panostuksia nyt 24—25 lisärahoituksella tehdään, mutta, ikävä kyllä, ne rahat menevät pääväylille ja seutuväylille. Meidän alempi tieverkko romahtaa. Tällä hetkellä lähes tuhannella kilometrillä alemmassa tieverkossa ovat rungot pettäneet. Millä jatkossa maito ja puu kulkevat maaseudulta teollisuuteen, kysyn vaan. Olisiko järkevää nyten ensi vuoden budjetissa oleva 200 mil-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

joonaa, se lisäraha, siirtääkin alemman tieverkon siltaohjelmaan ja kunnossapitoon? Totuus kumminkin tästä kokonaisuudesta on, että meidän korjausvelka kasvaa 200—250 miljoonaa euroa lisää joka vuosi.

Kun edelliseen hallitukseen viitattiin, niin tämän hallituskauden jälkeen on 5,1 miljardia tämä velka — sen lisäksi, että vielä 100 miljoonaa euroa vuosittain leikataan kehittämisavustuksista. [Puhemies koputtaa] Pitää se oikeaa kuva kertoa kumminkin väyläverkkomme tilasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkelä.

17.06 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä ja hyvästä budjettiesityksestä tässä taloustilanteessa. Niinhän se on, niin kuin edelliset puhujat kuvasivat, että liikenteen investointihankkeiden rahoitus on jo pitkän aikaa ollut kriisissä, mitä tulee budjettirahoitukseen. Eli tätä on menty eteenpäin tällaisilla hankerahoituksilla ja omaisuudenmyyntikuvioilla. EU-rahoitustakin pitäisi saada enemmän. Ehkä meidän pitäisi kehittää keinoja EU:lta rahan saamiseen näihin liikennehankkeisiin, koska emme me näitä budjetista pysty rahoittamaan, kaikki tässä salissa sen tietävät. Eivät ne rahat siellä riitä näihin hankkeisiin.

Kumipyörät ovat tärkeitä mutta niin ovat myös radat ja ennen kaikkea se, että panostetaan ratojen korjaamiseen, niin kuin nyt ollaan tekemässä esimerkiksi Karjalan radan suhteen. Kiitokset siitä hankkeesta, että se konkretisoituu ja etenee. Ja kiitokset noista isoista tiehankkeista erityisesti itäiseen Suomeen. Ne parantavat sen seudun logistiikan toimintamahdollisuuksia paljonkin.

Nythän tosiasia on se, että raja on kiinni. Kukaan ei tiedä, milloin se aukeaa. Myöskin Saimaan kanava on kiinni, eikä kukaan tiedä, milloin sekään aukeaa, jos aukeaa koskaan tämän sulkukysymyksen takia. Nyt täytyy saada pyörät pyörimään sekä teitä että rautateitä pitkin, että tavara liikkuu Suomesta ulkomaille, [Puhemies koputtaa] nimenomaan vientiteollisuuden tuotteet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

17.08 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut vähintään puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Nyt Orpon hallitus tekee politiikkaa, joka tietoisesti lisää liikenteen päästöjä. Hallitus leikkaa joukkoliikenteen tukia ja nostaa joukkoliikenteen arvonlisäveroa. Tämä näkyy väistämättä lipunhintojen korotuksina, mikä ei lisää joukkoliikenteen houkuttelevuutta. Hallitus leikkaa myös niistä kaikkein kestävimmistä ja ihmisen terveyden kannalta hyödyllisimmistä liikkumismuodoista: kävelystä ja pyöräilystä. Ensi vuonna näistä leikataan 1,2 miljoonaa euroa. Tämä raha on ollut valtiolle varsin kustannustehokasta, sillä kunnat laittavat hankkeisiin vähintään saman summan. Monissa kunnissa valtiontuki on juuri se porkkana, jolla ne hankkeet lähtevät käyntiin. Kysynkin: miten nämä leikkaukset joukkoliikenteestä ja kävelystä ja pyöräilystä ovat linjassa ilmastotavoitteiden ja kansanterveyden edistämisen kanssa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

17.09 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jatkan edustaja Elon linjoilla. Tämä itseään kumipyörähallitukseksi tituleeraava hallitus ei ole ollenkaan tasa-arvoinen kumipyörien suhteen. Tartun yhteen budjetin lukuun, joka on leikattu 1,8 miljoonaan euroon. Tämä raha on suunnattu kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen mutta myös kuntien joukkoliikennehankkeisiin. Hallinnonalan 3,6 miljardin budjetista siis laitetaan kokonaiset 1,8 miljoonaa euroa kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen — ei taida liikkumattomuusongelma paljon painaa. Esimerkiksi pyöräilyyn kohdistuvat investoinnit ovat kannattavia niin kansanterveyden, esteettömyyden, liikenneturvallisuuden, ilmaston kuin yksityisautoilunkin edellytyksien näkökulmasta. Pyöräily on myös edullinen ja kaikkialla käytetty liikkumismuoto. Kysynkin ministeriltä: miksi hallitus laiminlyö tällä tavalla yhden kulkemismuodon? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

17.10 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman! Jag vill tacka ministern för satsningarna kring investeringsprogrammet och de fina satsningarna till exempel på riksväg 8 som hjälper just näringslivet. Det är någonting som vi ska få ut för att få in pengar till det här landet. Det behöver vi en hel del. Också att vi överhuvudtaget satsar en hel del nu på beläggningsarbeten är jätteviktigt, för förutom huvudlederna har vi också en hel del av det lägre vägnätet som kommer att få pengar, och det här är en väldigt, väldigt bra sak.

Tässä talousarviossa on isoja, hienoja panostuksia korjausvelkaan. Tämä on hyvä asia, mutta haluan nostaa esille myös kunnossapidon, koska siitä tulee aika paljon palautetta. Huomasin tuossa, että jonkun verran nousee määrärahat myös tässä, ja se on hieno ja hyvä asia.

Liikkumiseen pyörällä: siitä puheen ollen kävimme sivistysvaliokunnan kanssa Oulussa, ja siellä myös pyöräteiden kunnossapito toimii, eli se on hyvä asia, joskin varmaan nyt sitten se on kunnallisella puolella. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

17.11 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministerille esittelystä. Meillä on todellakin paljon korjausvelkaa. Kiitos siitä, että olette ripeästi tarttunut toimiin monella kantilla Suomea.

Olisi halunnut kuitenkin nostaa esille — tätä kumipyörän keskustelua jatkaakseni — vt 9:n Tampereen ja Oriveden välillä. Se on kaksikaistainen Suomen vilkkaimmin liikennöity väylä. Siellä on 10 000—20 000, ylikin 20 000, ajoneuvoa vuorokaudessa. Muutaman vuoden aikana on ollut kymmenittäin onnettomuuksia: paitsi henkilövahinkoja, on useita kuolemankolareita sattunut. Siellä ruuhkautuu liikenne jatkuvasti aamu- ja iltapäivä-, iltapäivä- ja aina viikonloppuisin. Tiedän, että monia tarpeita on, mutta niin kuin sanottu, kun tämä on kaksikaistainen väylä eikä täytä enää mitään kriteereitä, niin kysyisin: ollaanhan myös tämän tiepätkän osalta kuitenkin etenemässä piakkoin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

17.12 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totean itsekään tähän alkuun, kun, ministeri, toitte esiin tämän 4 000 kilometrin historiallisen päällysteiden määrän, että ei siitä niin kauhean montaa vuotta ole, koska viimeksi tuo 4 000 kilometriä on päällystetty — koronavuonna 2020 — mutta pidän erittäin hyvänä sitä, että näitä päällysteitä tehdään. Kuitenkin tosiasia on karu, sillä korjausvelka jatkaa kasvuaan yli viiteen miljardiin.

Sitten nämä teidän kasvutoimenne, suuret hankkeet, kuulostavat hyviltä, kun ne kerrotaan koko valtuuksina, kuten tässä puheessanne alussa teitte, mutta tosiasiasa ette vielä tiedä, miten miljardipaketti rahoitetaan valtionyhtiöistä, ja tämä näkyy budjettiesityksessäkin: kovin monille hankkeille esitetään vain miljoonan euron rahoitusta ensi vuodelle. Todellisuudessa siis nämä kasvutoimet käynnistyvät vasta vuonna 2026.

Ja sitten vielä siitä liikenneturvallisuudesta: kun olen ymmärtänyt, että se on teille tärkeä ala, [Puhemies koputtaa] niin sen takia myös itse ihmettelen, mitä ihmettä näille turvallillisille kävely- ja pyöriteille tapahtui [Puhemies: Aika!] teidän toimestanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

17.13 **Aleksi Jäntti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomainen asia, että hallitus panostaa raidehankkeisiin ympäri Suomen. Niillä voidaan nopeuttaa yhteyksiä ja sillä tavalla kasvattaa elinvoimaa ja myöskin suomalaista kilpailukykyä. Nostan yhtenä Tampereen henkilöratapihan kehittämisen. Tuon ratapihan kautta kulkee vuodessa yli kuusi miljoonaa matkustajaa, ja määrän ennustetaan kasvavan yli kahdeksaan miljoonaan tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Näillä kehitystoimenpiteillä voidaan parantaa matkaketjuja koko maahan sen aseman kautta kulkevien osalta ja myöskin parantaa lähijunaliikennettä ja lisätä mahdollisuuksia siihen liittyen Pirkanmaalla.

Arvostan paitsi tietoon myös järkeen pohjautuvia päätöksiä. Ihan niin kuin edustaja Tanus tuossa totesi, valtatie 9 Tampereen Alasjärveltä Oriveden suuntaan on Suomen vilkkaimmin liikennöity kaksikaistainen tie, ja sillat siinä pätkällä alkavat olla jo elinkaarensa päässä. Hyötykustannus perusparantamiseen on yli kahden, 2,13 muistaakseni. Arvoisa ministeri, kysynkin: mikä on teidän valistunut arvauksenne siitä, [Puhemies koputtaa] päästäänkö vt 9:n perusparannus Tampereelta Jyväskylän suuntaan aloittamaan tämän [Puhemies: Aika!] hallituskauden päätöksillä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

17.15 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmisten kanssa kun keskustele pohjoisessakin, niin kyllä ne maantiet ja maanteiden kunto ovat semmoiset asiat, jotka aina puhututtavat vuodesta toiseen, ja on erinomaista, että tänä vuonna maanteitä on laitettu kuntoon ja päällystetty. Kiitos hallitukselle siitä.

Mutta kyllähän se näinkin on, niin kuin tässä on tullut esille, että tulevat vuodet huoletuttavat. Ensi vuonna korjausvelka näyttää kasvavan noin sadalla miljoonalla eurolla ja sitten vielä rajummin tulevina vuosina, jos ei nyt hallitus sitten jostakin keksi rahaa, mutta investointiohjelman rahoitushan näyttää olevan jo aika pitkälti käytetty. Ja toki sekin huolettaa, että yksityisteiltä tällä kaudella, voisi sanoa, rajustikin leikataan. Paitsi että yksityistiet ovat hyvin merkittäviä asukkaille ja metsässä liikkujille, luonnossa liikkujille ja niin edel-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

leen, ne ovat myös meidän metsäteollisuutemme edellytyksiä, että puu pääsee sieltä metsistä liikkumaan.

Arvoisa rouva puhemies! Olisin kysynyt ministeriltä tästä liikenteen rahoituksen ja verotuksen kokonaisuudistuksesta: millaisella aikataululla se on tulossa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huru.

17.16 Petri Huru ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos myös ministerille hyvästä alustuksesta ja kiitos tästä panostuksesta, jota teette tieverkon päällystykseen — kuten sanoitte, 4 000 kilometriä uutta päällystettä tänä vuonna.

Haluan osaltani kiittää myös näistä Satakuntaan tulleista hankkeista, joita on ilo katsoa täältä budjettikirjasta. Valtatie 11:n siltojen uusimiset. Se on erikoiskuljetusten kannalta erittäin tärkeä reitti, koska nyt ne joutuvat menemään kiertotietä esimerkiksi Porista Tampereelle paljon pidempää reittiä. Tämä on merkittävää. Myös vt 8:n parantaminen Eurajoen kohdalla sekä muun muassa Luvian ohituskasta vt 8:lla — kiitokset näistä. Kiitokset myös lentoliikenteen huomioimisesta, että Satakunnan lentoliikenne pääsi myös valtioneutkien piiriin. Ja nostaisin vielä lentoliikenteeseen liittyen Finavian ulkopuolisten lentoasemaverkostojen huomioimisen, [Puhemies koputtaa] koska sähköinen lentoliikenne on tulevaisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

17.17 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen päätös rahoittaa liikenneväylien investoinnit kertaluontoisesti valtionyhtiöiden myynnillä siirtää ongelmat tulevaisuuteen. Tällä keinolla hallitus valitsee kestävämmän rahoitusmallin, joka heikentää tulevien hallitusten mahdollisuuksia investoida infran kehittämiseen. Budjettiesityksessä useille hankkeille on varattu vain nimellisiä summia, mikä käytännössä viivästyttää kasvuhankkeita vuoteen 2026 saakka. Tämä osoittaa hallituksen kykenemättömyyttä vastata ajankohtaisiin liikennehaasteisiin tehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Korjausvelka kasvaa, ja Suomessa on jo lähes 900 huonokuntoista siltaa. Miksi hallitus keskittyy yksittäisiin hankkeisiin, kuten asfaltin levittämiseen, samalla kun rakenteelliset ongelmat tiekannassa ja rataverkossa vain pahenevat?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

17.18 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on pitkien välimatkojen maa, jonka elinkeinotoiminta pyörii kumipyörien varassa. Paljon on tullut tänä kesänä kiitosta uusista päällysteistä Suomen teillä. Investointiohjelman puitteissa vuodelle 2025 esitetään 200 miljoonan lisäystä korjausvelan purkamiseksi. Jatkoa menestyksekkäälle vuodelle on siis tiedossa edelleenkin. Samoin pohjalaismaakuntien hankkeille on tiedossa mukavasti uusia rahoja. Kiitos myös Vaasan, kotikaupunkini, pääsemisestä tähän samalle listalle. Kiitokset ministeri Ranteelle tästä. On ihan selvää, että niin kauan kuin yhteiskuntamme pyörii kumipyörillä, on myös teiden oltava asianmukaisessa kunnossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunistola.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

17.19 **Mari Kaunistola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitos ministerille esittelystä. Liikenne- ja viestintäverkkoihin todellakin esitetään määrärahoista 1,5:tä miljardia ja kohdennuksia perusväylänpitoon. Korjausvelka Suomen teillä onkin armoton.

Satakunnan maakunnan näkökulmasta tiet ja saavutettavuus ovat olleet meille ikuinen murheenkryyni. Kiitokset pitääkin antaa hallitukselle Pori—Helsinki-lentoliikenteen saamisesta valtion pysyvän rahoituksen piiriin. Tähän eivät nimittäin edelliset hallitukset ole pystyneet.

Ja yksi haaste, mikä meillä on nostettuna esiin, on valtatie 11 Porista Tampereelle. Tällä tiellä liikennemäärät ovat lisääntyneet paljon varsinkin raskaan liikenteen osalta, koska se Tampereen satama on siellä Porissa. Ja tielle ollaan saamassa myöskin Koiviston ja Pikkuhaaran siltojen kunnostukseen nyt 16 miljoonaa — siitäkin kiitokset haluan ministerille lausua.

Satakunnan merkitys on erittäin vahva elintarvike- ja ruokamaakuntana, [Puhemies ko-puttaa] ja sen takia tietysti myös huoltovarmuus on [Puhemies: Aika!] hyvin keskeinen asiakokonaisuus Satakunnan teitä huomioidessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

17.20 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sen lisäksi, että tiestön korjausvelka kasvaa 100 miljoonalla eurolla, te olette unohtaneet sorateitten varsien asukkaat ja teistä on tullut tällainen liipattujen asfalttiteiden varsien ihmisten puolustaja. Nimittäin lopetitte laajakaistahankkeenkin, ja samalla annatte ajaa 3G-verkon alas 4G-verkon ollessa vielä täysin toimimaton. Ei ole kohtuullista, että ihmiset joutuvat kipeämään palotikkaille puhuakseen jonkun toisen ihmisen kanssa tai eivät saa yhteyttä hätäkeskukseen. Aika vaikea on ottaa läppäri sinne mukaan ja tehdä töitä. Te tuhoatte etätyön tekemisen mahdollisuudet tällä päätöksentekomenetelmälläne. Miksi ette jatka laajakaistahanketta, vaikka Suomi on menestynyt siinä todella heikosti ilman taloudellista tukea verrattuna muihin Euroopan maihin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

17.21 **Anna-Kristiina Mikkonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kehittämishankkeiden eli uusien hankkeiden osalta hallitus jatkaa sitomattoman rahoituksen leikkaamista 100 miljoonan euron edestä kehyksestä pysyvästi ja toteuttaa omat hankkeensa investointipakettiinsa kertaluontoisella rahoituksella eli valtion omaisuuden myynnillä. Tämä on kestävä rahoitusmalli. Positiivista on kuitenkin se, että hallitusohjelman yhteydessä julkistettua hankelistausta on arvioitu uudelleen ja palattu Väyläviraston Liikenne 12 -suunnitelman pohjalta priorisoimiin hankkeisiin, kuten olemme oppositiosta vaatineet.

Kysyisinkin nyt ministeriltä, miten hallituksen investointipaketti etenee. Kun omaisuutta ei ole vielä saatu myydyksi, niin mitkä hankkeet nyt sitten toteutuvatkaan?

Lisäksi hallitusohjelmassa lukee, että ”parannetaan pyöräilyn ja kävelyn edellytyksiä”, ja tämän hallitus tekee leikkaamalla kävelyn ja pyöräilyn hankerahoitusta. Eikö tähän olisi järkevää panostaa?

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ronkainen.

17.22 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille tästä esittelystä, ja niin kuin olette aikaisemminkin luvannut, niin toden totta tänä kesänä asvaltti on tuoksunut tuolla tietä ajellessa ja haistellessa. Ihmettelen tätä opposition kritiikkiä siitä, että kun meillä tämä korjausvelka on niin valtava, ei sitä kerralla taklata millään, niin edes yritetään taklata sitä, eli eikö se ole hyvä asia? Edellisellä kaudella ei tainnut paljon edes asvaltti tuoksahdella tuolla tienvarressa. [Suna Kymäläisen välihuuto] Silloin kyllä keskityttiin kaikkeen muuhun, muun muassa raidehankkeitten suunnitteluun ja muihin.

Nämä valtatie 12 ja 15 -väylähankkeet ovat äärimmäisen tärkeä asia. Näitä on siis vuosikymmeniä yritetty rakentaa. Edellisen kerran, kun perussuomalaiset olivat hallituksessa, tuli valtatie 12:lle Lahden eteläinen kehätie, ja näköjään tarvitaan aina perussuomalaiset hallitukseen, että saadaan näitä pääväyliä kuntoon. Kun ajatellaan valtatie 12:ta, miettikää, kuinka monta varuskuntaa osuu sen varrelle ja mikä on se oletettava suunta, mihin joukkoja viedään. On äärimmäisen tärkeää laittaa vt 12 kuntoon. — Kiitos. [Suna Kymäläisen välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

17.24 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Te, ministeri Ranne, sanoitte tässä salissa eilen, että tämä hallitus on investoinut tiehankkeisiin jo 1,6 miljardia. Se ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä aiemmissa talousarviokäsittelyissä ja nyt käsittelyssä olevassa budjetissa on tuotu nimettyjä tiehankkeita noin 650 miljoonan euron arvosta. En tiedä, josko teillä meni sekaisin se, että piditte koko hallitusohjelman investointipaketin hankkeita jo toteutuneina, mutta suurta osaa ei ole vielä tuotu budjettiesityksinä eikä niille ole vielä valtionyhtiöistäkään löydetty rahoitusta.

Asia, josta haluaisin kysyä, ei kuitenkaan liity tähän, vaan se liittyy junakuuluvuuteen. Moni haluaisi pendelöidä paremmin, mutta meillä on laajoja katvealueita Suomessa. Kysyn teiltä, ministeri Ranne: leikkasitte aiemmin pois pilotointi-, kehittämishankkeesta varat junakuuluvuuden parantamiseen, mutta voisitteko tätä vielä harkita uudelleen, vai onko tämä toive täysin turha?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.25 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistelen niitä aikoja, kun tavan kansalaisena kauhistelin Marinin hallituksen vihamielisiä toimia autoilijoita kohtaan viherideologian sokaisemana. [Anne Kalmari: Voi hyvää päivää sentään!] Tiet rapistuivat silmissä, ja useilla teillä sai olla tarkkana, ettei aja autoa sellaiseen kuoppaan, josta tulisi iso korjauslasku. [Välihuutoja] Etelä-Suomen isoissa kaupungeissa asuvat vihervasemmistoagentit eivät tunnu millään tiedostavan sitä, että suuressa osassa Suomea ei ole sellaista joukkoliikennettä, joka mahdollistaisi työssäkäynnin, opiskelun tai liikumisen harrastuksiin. Jos näitä asioita haluaa tehdä, tarvitsee oman auton ja tiet, jotka ovat kunnossa.

Nyt on niin hienoa, että meillä on perussuomalainen liikenneministeri, joka huolehtii teiden kunnosta. Teitä asfaltoidaan enemmän kuin useaan vuoteen, korjausvelkaa pienen-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

netään ja bensiinin hinta pidetään kohtuullisena. [Anne Kalmari: Kaksi euroa!] Kauhulla ajattelen sitä, jos vihervasemmistohallitus olisi edelleen vallassa, jolloin tiet olisivat rapavelliä ja bensiinin litrahinta huomattavasti kalliimpaa, todennäköisesti pitkästi yli kaksi euroa. Välitän tässä nyt omat kiitokseni ja tärkeimpänä kansalaisten kiitoksen teiden [Puhemies koputtaa] kunnossapidosta: kiitos, liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne!

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

17.26 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on laaja maa, ja sen takia on tärkeää, että meillä pääsee autolla, meillä pääsee junalla ja meillä pääsee joukkoliikenteellä. Mutta se, että autoilu voisi olla myös vähäpäästöisempää, oli se yhteinen tavoite, mitä tässä eduskunnassa asetettiin, ja liikenteen päästöjen vähentäminen vuoteen 2030 mennessä. Kuitenkin tämä hallitus on nyt ensimmäinen hallitus, joka sen jälkeen omilla toimillaan lisää liikenteen päästöjä. [Jari Ronkainen: Alentaa kustannuksia!]

Tässä on nyt pari päivää kuunneltu sitä, kuinka raha on tiukalla, ja en voi kuin ihmetellä, että kuitenkin yli 200 miljoonaa löytyy rahaa fossiilitalouden tukemiseen. Voisi kuvitella, että kun niitä säästöjä on kaivettu kissojen ja koirien kanssa, niin tällaisista 200:aa miljoonaa euroa fossiilipolttoaineiden tukemiseen ja suuripäästöisten autojen verotukseen ei sieltä olisi löytynyt.

Haluan nostaa myös laajakaista-asian ja junien digiyhteydet, mitä tässä nostettiin esille. Ihmettelen kyllä, kuinka näistä on nyt leikattu. On ihan selvää, että meillä täytyy olla kunnon digiyhteydet niin siellä maaseudulla kuin myös junassa kulkiessa ja työtä tehdessä. [Anne Kalmari: Oli varattu jo rahaa! — Timo Heinonen: Ne olivat niitä velkarahoja!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Riipi.

17.28 Mika Riipi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomihan on saari, tai oikeastaan ilman Lappia Suomi on saari. Näin ollen, kun tuota budjettikirjaa lukee ja kuunteli sitä eilistä keskustelua muun muassa tästä kasvupolitiikasta, ihmettelen kyllä sitä, että ehkä vähän vastoin hallitusohjelmaakin ne väylämaksut on nyt kuitenkin nostettu täysimääräisiksi. Eikö se kuitenkin ole niin, että viennin osalta meidän pitäisi tehdä kaikkemme, että sitä kasvua syntyy? Tuossa vähän aiemmin tänään keskusteltiin myös siitä, että kuljetustukea ollaan laskemassa. Eli nämä toimet eivät ainakaan niitä kasvutoimia ole. Ja kun Suomi on saari, niin tietenkin pohjoisen merkitys on valtavan suuri.

Kun kaikki tiedetään, että nyt on käynnissä selvitys siitä, miten eurooppalaista raidelevyettä tuodaan Suomen puolelle, hankkeita suunnitellaan nyt huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden eteenpäinviemiseksi, niin milloin ja minä vuonna me näemme niitä tässä kirjassa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

17.29 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus käynnistää valtateiden 12 ja 15 kaltaiset merkittävät ja pitkään odotetut väylähankkeet — hyvä näin — mutta katsottaessa tarkemmin ensi vuoden rahoitusta, mitä sieltä löytyy? Yhden miljoonan euron panostukset per edellä mainitsemiin hankkeisiin vuodelle 2025. Tämä on juuri sellainen minimisumma, minkä investoimalla hallitus voi todeta käynnistävänsä merkittä-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

viä väylähankkeita — paino sanalla ”käynnistävänä”. Todellisuudessa nämä kriittiset väylät seisovat paikoillaan ilman riittävää, ripeää rahoitusta. Sen, milloin hankkeet saadaan saatettua valmiiksi, näyttää tulevaisuus.

Kysymys kuuluu, ministeri Ranne: milloin nämä tieosuudet käynnistyvät ja milloin nämä ovat valmiita? Varmaa on nimittäin se, että tämä ministerin usein toistama lause ”asfaltti tuoksuu” ei konkretisoidu näiden tiehankkeiden kohdalla vielä pitkiin aikoihin, eikä siellä kyllä tietyökylltejäkään nähdä vielä toviin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

17.30 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy hieman kyllä oikaista sitä, että meillä on tällä hetkellä liikenne- ja viestintäministeri, joka toteuttaa asioita. Kyllä, puheidensa mukaan. Suomen vuoden talousarvioon on nyt tehty liikenneinfrastruktuurin korjaamiseen ja kehittämiseen merkittäviä muutoksia ja kohdennetaan paljon varoja. Hallitus on sitoutunut tähän kolmen miljardin euron investointiohjelmaan, jonka tavoitteena on tukea talouskasvua ja vähentää liikenneverkon korjausvelkaa, ja lisäksi on vielä sitten tämä 200 miljoonaa siihen päälle.

Itse olen äärettömän tyytyväinen siitä, että tällainen pitkäaikainen hanke, vt 12, vihdoinkin MAL-rahoituksen seurauksena saadaan potkaistua käyntiin. Tämä on äärettömän iso elinvoimaruus koko alueelle. Siellä on myös huoltovarmuutta, sotilaallista liikkuvuutta, kuten olemme saaneet tässä jo kuulla. Mutta mikä parasta, kun ollaan huolissaan pienituloisista, niin polttoaineen hinnan kustannukset ovat nyt sitten kuitenkin kohtuulliset ja maltilliset. En tiedä, mitä ne olisivat, jos toinen hallitus olisi tässä vaiheessa täällä päättämässä.

Mutta kysynkin, arvon ministeri: [Puhemies: Aika!] mitä tapahtuisi näiden kunnossapidon suhteen, jos tosiaan olisimme [Puhemies koputtaa] jatkaneet edellisellä linjalla, ja mitä tähän polttoaine maksaisi tänä päivänä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

17.31 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä pääluokassa oltiin vähän huolissaan siitä, että nämä hallituksen säästöt vaikeuttavat esimerkiksi kulttuurielämää, että teatterit kärsivät. Mutta kun nyt kuuntelen näitä hallituspuolueiden edustajien performansseja, niin kyllä siellä näyttelijänlahjoja sopivasti on, [Naurua] niin että varmaan nämäkin saadaan sitä kautta hoidettua, [Timo Heinonen: Arvokasta käytöstä!] koska tämä viesti oli, että edellinen hallitus oli jotenkin autoilijavihamielinen. Muistellaanpa nyt hetki. Mikäs oli se hallitus, joka työmatkavähennystä heikensi oikein ronskisti? Oliko se tämä Purran—Orpon oikeistohallitus? No kyllähän se oli. Elikkä mitä se on tarkoittanut? Tämän hallituksen kaudella työn perässä liikkuminen on ollut kalliimpaa ihmisille kuin edellisen hallituksen kaudella. Siis te todella olette tehneet työn perässä liikkumisesta kalliimpaa ja sitten hupiajelusta hieman halvempaa. Eihän tässä ole työllisyyspoliittisestikaan kyllä mitään järkeä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

17.32 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nostan täällä esille saman asian, mitä kysyin ministeriltä 10.9., eli puhelimen kuuluvuuden, ja

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tuon edelleen terveisiä Itä-Suomesta ja Pohjois-Karjalasta. Tilanne on siellä aidosti se, että kun 3G-verkot ajettiin alas, niin ihmisillä ei ole yhteyksiä. Minulle on tullut useita yhteydenottopyyntöjä ministerin suuntaan, että mitä kautta voisi viestiä teille välittää, mutta sain, että voin täällä salissa suoraan kysyä. Ihmiset pelkäävät, että jos tulee iso hätä, niin mitä tehdään — jos ei ole semmoista kuuluvuutta, että voi kutsua apua, että voi soittaa ambulanssin. Yrittäjät ovat ottaneet minuun yhteyttä, että se on oikeasti jo liiketoiminnan este, että he eivät saa asiakkaisiin yhteyksiä, he eivät voi tilauksia vastaanottaa, koska asiakkaat eivät saa heitä puhelimella kiinni. Viime kerralla kun kysyin teiltä tästä asiasta, niin vastasitte — minä kirjoitin silloin ylös — että ”ei pidä tehdä hätiköityjä päätöksiä, ylilyönnejä tulee välttää”. En ihan ymmärtänyt, mitä tällä tarkoititte. Onko tämä teidän viestinne Itä-Suomen ihmisille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

17.33 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Elämme varsin vakavaa aikaa. Euroopassa jatkuu sota, ja Suomenkin täytyy varautua kaikessa omassa toiminnassaan kaikkein pahimpaan. On ollut erittäin hienoa huomata, että ainakin liikenne- ja viestintäministeri, ja nyt myös sisäministeri, Ranne ottaa tilanteen vakavasti ja asettaa todella kaikessa toiminnassa maanpuolustuksen tarpeet muiden edelle. Myös huoltovarmuuden tarpeiden tulee olla samalla tavalla keskiössä. Toisaalta kun ajatellaan sitä, että jossain vaiheessa sitten rauha koittaa ja jälleen vientimarkkinat alkavat vetämään, toivottavasti tietysti myös Suomen vientialat alkavat silloin vetämään. Nämä vientiteollisuuden tärkeät yhteydet ovat meille silloin korvaamattoman arvokkaita, niin että Suomi hyvinvoinavana yhteiskuntana näiden vaikeiden aikojen yli selviytyy, ja tästä kyllä suuri kiitos ministerille. Ja mielellään ehkä kuulisimme lisääkin näitten prioriteettien hahmottelua tässä ministeriltä vielä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

17.35 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellisen puhujan aikana tuli vähän semmoinen olo, että hallintoa voisi varmaan tehostaa, niin että ministeri Ranne voisi toimia varmaan puolustusministerinäkin. Nämä MAL-sopimukset ja samassa yhteydessä koko maan kehittämisestä puhuminen nyt oli varmaan tahatonta komiikkaa.

Mutta varsinainen aihe liittyy perusväylänpitoon ja tiestön kunnossapitoon. Tämä tulevan talven kunnossapito huolettaa. Siellä moni pääurakoitsija on vähentämässä aliurakoitsijoiden käyttöä. Se toimii kahdella tapaa. Se tarkoittaa sitä, että paikallisia aliurakoitsijoita jää työttömiksi, kalustolle ei ole käyttöä. Toisaalta koko ajan aliurakoitsijoita luopuu, on jo luopunut ja luopumassa, koska se ei kannata. Nämä pääurakoitsijat kilpailevat toistensa kanssa verissä päin, ja laastarit maksavat nämä aliurakoitsijat. Ensi talvi näyttää todella, todella pahalta ja on menossa umpikujaan tällä nykyisellä mallilla. Tähän tämmöiseen välikäsimalliin, jossa käytännössä nämä vain rahastavat siinä, olisi hyvä löytää joku ratkaisu. Tämä ei ole nyt talousarviokysymys, mutta toisaalta se on, koska mihin ne rahat menevät? [Puhemies koputtaa] Menevätkö ne siihen, mihin ne on tarkoitettu? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

17.36 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnittäisin pariin isoon asiaan ensin huomiota. Ensinnäkin tämä väyläverkon korjaamisvelka ja kriittisten investointien tekeminen tällaisilla omaisuuden kertamyynneillä ei ole pitkään kestävä ratkaisu. Ei meillä sitä omaisuutta sillä tavalla ole, että me voimme väyläverkkoa pitkän aikaa tällä tavalla tehdä.

Toinen tärkeä asia on, että kaikkien näiden väyläinvestointien pitäisi perustua Liikenne 12 -suunnitelmaan, jossa yli vaalikausien tehdään järjestystä niille hankkeille ja saadaan sitä vietyä eteenpäin. Eli nämä olisivat niitä peruspilareita tässä.

Sitten jos ajattelee elinkeinoelämän kannalta, niin meillä yksi tärkeimpiä elinkeinoratoja olisi pääradan laittaminen Helsingistä Tampereen, Seinäjoen ja Oulun kautta Narvikin satamaan saakka. Se olisi elinkeinopolitiikkaa, se olisi turvallisuusrata ja se olisi huoltovarmuusrata, ja tämäntyyppisiin investointeihin meidän pitäisi laittaa.

Viimeiseksi vielä toteaisin, että valtatie 9 Tampereen suunnassa on myös Liikenne 12 -kärkihankkeita, niin että se olisi myöskin perusteltua laittaa kuntoon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

17.37 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varmasti meistä jokainen tielläliikkuja on huomannut uudet asfaltoidut ajoväylät. Myös opposition edustajat ovat varmasti tuoksuttaneet asfalttia. Nykyhallitus panostaa Suomen tiestöön laajasti ympäri Suomen. Kesän 2024 aikana asfaltoitiin 4 000 kilometriä tietä koko Suomessa, ja jatkoa on luvassa. Me olemme pitkien etäisyyksien maa, ja suomalaiset tuotteet kulkevat kumipyörillä. Erityisesti Itä-Suomi tarvitsee edelleen tiestön peruskunnon parannusta, jota nyt tässä budjettikirjassa onkin luvassa.

Esimerkiksi Etelä-Savo Suomen metsäisimpänä maakuntana on yksi parhaimmista metsäteollisuuden alueista. Alue tarvitsee logistiikan kannalta välttämättömät tiestön ja alemman tieverkon kunnostukset, jotta alueen elinvoimalle tärkeä puu kulkee ja jalostuu. Yrityksiemme kilpailukyky on merkityksellistä, jotta pärjäämme kilpailussa tässä hetkessä ja huomissa.

Maataloutemme ja huoltovarmuutemme turvataksemme myös mobiiliverkkojen tulee olla kuuluvuudeltaan kunnossa. Tiehankkeet ja kännyköiden toimivuus lisäävät turvallisuutta, [Puhemies koputtaa] etätyömahdollisuuksia ja hälytysajoneuvojen parempaa tavoitettavuutta. [Puhemies: Aika!] Kansa kiittää ministeri Rannetta napakasta työstä maamme saavutettavuuden parantamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

17.38 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon nyt ollut puhetta tästä joukkoliikenteestä, mutta itsekin haluan siitä puhua kyllä. Ei ole tullut vielä esiin se, että joukkoliikenteellä on erittäin tärkeä merkitys saavutettavuudessa, ja kun nyt esimerkiksi sekä kunnissa että hyvinvointialueilla palveluverkkoa karsitaan, niin sitä suurempi merkitys on sillä, että joukkoliikenne toimisi mahdollisimman monessa paikassa, jolloin niiden henkilöiden, joilla ei ole henkilöautoa, olisi mahdollista joukkoliikennettä käyttää. Tämäkin näkökulma on tärkeää pitää mielessä. Nyt kun hallitus on nostamassa joukkoliikenteen hintoja, esimerkiksi Paikallisliikenneliitto on suoraan sanonut, että se tulee suoraan todennäköisesti laskemaan palvelutasoa ja näkymään hintojen nousuna ja

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

heikentämään joukkoliikenteen kilpailukykyä ja heikentämään sitten sitä kautta myös saavutettavuutta eri puolilla Suomea.

Haluaisin myöskin kuulla, millä keinoin hallitus aikoo rautatieliikenteen houkuttelevuutta lisätä — se on kuitenkin kirjattu tähän keltaiseen kirjaan — ja mitä on tapahtumassa lähijunaliikenteen kehittämishankkeille. Aika monella kaupunkiseudulla toivotaan lähijunaliikennettä aloitettavaksi mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

17.40 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu liikenteen kehittämishankkeista, ja esittäisin ministerille kysymyksen liittyen meidän kaikkien lempilapseemme elikkä Turun tunnin junaan — tai nykyisin oikeammin länsirataan.

Tästä ratahankkeesta on nyt jo useamman vaalikauden keskusteltu, ja hanke on edennyt. Tämä hallitus on kirjannut ohjelmaansa, että se satsaa länsirataan 460 miljoonaa. Nyttämmin puhe on kääntynyt siihen, että siihen valtio investoi 400 miljoonaa. Olisin kysynyt: kumpi summa on oikein, ja jos 400 on oikein, niin mihin on 60 miljoonaa kadonnut?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.40 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos, ministeri Ranne, teette erittäin hyvää yhteistyötä pohjoismaisittain ja tuonne EU:n suuntaan myöskin sekä kuuntelette Puolustusvoimien näkökulmia ja otatte ne huomioon.

Suomi on erittäin pitkä maa ja näyttää aika erilaiselta tuolta pohjoisesta kuin täältä etelästä katsottuna. Kiitos siitä, että Lappi sai ennätysmäärän asfaltointirahaa teiden päällystämiseen tälle vuodelle. Se on erittäin tärkeää, sillä lappilaisten lisäksi tuolla teillä liikkuvat miljoonat turistit turistibusseissa, malmirekat ja puurekat. Nämä kaikki hyödyttävät koko Suomea.

Suomen on oltava saavutettava joka kolkkaan saakka, ja vain asuttu itäraja ja pohjoinen ovat turvallisia. Maakuntien lentokentät ovatkin erittäin tärkeitä alueiden taloudelle. Esimerkiksi Joensuussa, jossa sijaitsee Abloyn lukkotehdas, ei voisi toimia ilman kenttää ja sen toimintaa. Kauppakamari selvittikin maakuntakenttien aluetaloudellisia vaikutuksia, ja tulosten perusteella vaikutukset ovat merkittävät. Kiitos, ministeri Ranne, että maakuntien kenttien tukea on jatkettu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

17.42 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Länsi-Suomen tieverkon kunto ja liikenneturvallisuus ovat herättäneet huolta ja syystäkin. Varsinais-Suomen liikenneturvallisuukselvityksen ja Traficomin tilastojen mukaan Satakunnassa on rekisteröity suurin määrä vakaviin loukkaantumisiin johtavia tieliikenneonnettomuuksia vuosina 2019—2023. Erityisen huolestuttavia ovat valtatie 8:n Turku—Rauma—Pori-osuus sekä valtatie 11:n Pori—Tampere-väli. En näe asiaa ihan niin positiivisesti kuin edustaja Huru tuossa hieman aiemmin. Kyseisillä tieosuuksilla on satamien vuoksi erityisen paljon raskasta liikennettä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Suomi on käytännössä saarivaltio, kuten täällä on myös tullut mainittua, joten tämä satamien syöttöliikenteen rooli on Suomen logistiikassa erittäin merkittävää, koska 95—96 prosenttia viennistä ja tuonnista kulkee satamien kautta. On aivan kriittistä varmistaa se, että meillä liikkuvat myös ne tavarat sitten käyttökohteisiin kumipyörillä sieltä satamasta. Arvoisa ministeri, miten varmistatte, että nimenomaan tulevaisuudessakin meillä liikkuvat satamista ne kontit kumipyörillä käyttökohteisiin mantereelle? Jokainen laiva, mikä lähtee Länsi-Suomesta, [Puhemies koputtaa] hyödyttää myös Itä-Suomea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

17.43 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan selvää, että jos meillä olisi rahaa loputtomasti käytettävissä, niin teitä korjattaisiin vaikka kuinka paljon. En epäile hetkeäkään sitä, etteikö ministeri Ranne kommentaisi katapultareita ja kaivinkoneita ympäri maakuntia korjaamaan sitä alemmalla tieverkostoa, valtateitä ynnä muuta. Mutta kun sitä rahaa ei ole, niin täytyy toimia niissä puitteissa, mitä rahaa on käytettävissä.

Joka tapauksessa tänä vuonna korjataan ennätysmäärä maanteitä, pinnoitetaan, asvaltoidaan, [Suna Kymäläisen välihuuto] ja siitä huolimatta tämä ei kelpaa oppositiolle. Sieltä naristaan koko ajan, että asiat menevät huonompaan ja huonompaan suuntaan. Itse olisin ainakin hyvin tyytyväinen, jos asiat paranisivat vallitsevasta olosuhteesta, menisivät eteenpäin. Mutta ymmärrän, että tämä on politiikkaa ja varmasti kääntyy valtasuhteiden muuttuessa toisinpäin, eli seuraavalla hallituskaudella oppositiossa taas ollaan tyytymättömiä hallituksen toimenpiteisiin. [Jari Ronkainen: Bensan hinta nousee taas!]

Joka tapauksessa [Puhemies koputtaa] ensi vuonnakin ministeri Ranne on kohdentanut 200 miljoonaa rahaa korjausvelan purkamiseen, [Puhemies: Aika!] kiitos siitä. Itse otan ainakin hatun pois päästä ja kumarran syvästi ministeri Ranteelle... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

17.44 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyse ei ole todellakaan siitä, mitä nyt tai mitä ensi vuonna tehdään, vaan kyse on siitä, että nyt kun tämä hallitus leikkaa sitä budjettirahoitusta ja niitä kehyksiä pienentää ja myy valtion omaisuutta ja sillä rahalla tekee näitä tietöitä, niin kuka tämän laskun lopulta maksaa. Vuosina 26—27 tiemäärärahat romahtavat. Ja täällä oppositiosta väitetään, että nämä ovat ennätyslukuja. Vuonna 2020 tehtiin yhtä lailla päällystystöitä.

Ja tämä, mikä nyt on tämän hallituksen pahin virhe, on tämä Turun tunnin juna- ja länsiratahanke. Te annatte sitoumuksia miljardien edestä. Te jätätte seuraavien hallitusten maksettavaksi Turun tunnin junan, joka maksaa 3—4 miljardia euroa. [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] Miten te, perussuomalaiset, kehtaatte? Teille on avoin valtakirja annettu. [Välihuutoja] Voisitteko nyt keskittyä perusväylänpitoon ja unohtaa tällaiset Turun tunnin junan järjettömyydet?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

17.45 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikennejaoston puheenjohtajana olen tyytyväisenä kuunnellut tätä liikennekeskustelua ja jaan kylä nämä puheenvuorot sekä salin vasemmalta laidalta että oikealta laidalta. Nyt meillä on uusi asfaltti tuoksunut, tuoksuu ensi vuonnakin, mutta sen pitäisi tuoksua vielä 10 seuraavaakin vuotta. [Välihuutoja] Meidän yhteinen kansallisomaisuus on kyseessä. 90 prosenttia meidän kuljetuksista kulkee renkailla, ja se on huoltovarmuuskysymyksen. Yksikään ei Ullanlinnanmäessä saa ruokaa, jos meillä ei ole maaseudun teitä, mistä sitä ruokaa tuodaan. [Välihuutoja] Rungot ovat tällä hetkellä niin huonossa kunnossa, että vajaa kymmenen vuotta sitten kilometri uutta asfalttia maksoi 50 000 euroa, nyt se maksaa noin 120—130 000.

Sain kansalaispalautetta keskustelun aikana Hämeenlinnasta, liikenneministeri Lulu Ranteenkin kotikaupungista, takseista: turvallisuus, saatavuus. Kysyisin ministeri Ranteelta, miten taksien kunnianpalautushanke on etenemässä ja mitä se tulee pitämään sisällään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

17.47 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiasia on, että korjausvelkaa on kertynyt vuosien varrella pitkän aikavälin aikana hallituksista huolimatta, ja tosiasia on, että vaikka nyt tehdään näitä hyviä päällystystöitä, tehdään 4 000 kilometriä päällystystä... Tosin kun vuonna 2020 päällystettiin 4 000 kilometriä, silloin sen hintalappu oli 170 miljoonaa pienempi kuin mitä nyt tänä vuonna on tapahtunut. Tämä on se haaste, mikä on meidän kaikkien yhteinen, tämä kustannustason nousu.

Sieltä hallituksen puolelta, erityisesti sieltä laidalta rouvilta on tullut hyvinkin tyylipuhdistusta suoritusta nostaa ja ylistää itseään toisia alistamalla. Itse olen nähnyt tässä liikennepolitiikassa opposition ja hallituksen vuosikautia tekemän yhteisen työn, koska meillä on varmasti yhteinen tavoite siitä, että tiet ovat turvallisia ja päällystettyjä, mutta myös raiteet ja myös se alempi tieverkko, sillat ja muut. Tosiasia [Puhemies koputtaa] todella on, että näidenkin teidän toimienne jäljiltä yli viiteen miljardiin [Puhemies: Aika!] nousee korjausvelka.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

17.48 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu pyörii pitkälti liikenteen ympärillä. Liikenne on omalta osaltaan turvallisuutta ja huoltovarmuutta. Yhteyksien on pelattava monenlaisissa olosuhteissa. Siksi on huolestuttavaa, että sekä raiteiden että teiden korjausvelka kasvaa, vaikka valtion omaisuutta lyödään lihoiksi.

Toinen turvallisuuteen vaikuttava tämän hallinnonalan tehtävä on kyberturvallisuus. Etenkin tässä ympäristössä, kun olemme monenlaisen vaikuttamisen kohteena, kyberturvallisuuden resilienssi korostuu.

Arvoisa puhemies! Valtionhallintoon kohdistuu isoja leikkauksia samaan aikaan, kun tulossa on lisää vastuita liittyen kyberturvallisuuteen ja sen valvontaan. Kannoimme tästä huolta liikenne- ja viestintävaliokunnan kanssa jo aiemmin tänä vuonna. Kysynkin ministeriltä näin kansallisen turvallisuuden nimissä: onko tässä riskinä se, että teiden ja raiteiden korjausvelan lisäksi syntyy kyberturvallisuuden korjausvelkaa, vai onko asia huomioitu riittävällä tasolla tässä budjetissa? — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

17.49 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun edustaja Holopaiselle kiitos loistavasta puheenvuorosta koskien joukkoliikennettä.

Itse haluan vielä sanoa muutaman sanan pyöräilystä, joka ei näytä nyt järin hallitusta täällä liikuttavan, vaikka se on tasa-arvoinen ja kansanterveyttä edistävä liikkumismuoto. Lähes kaikkialla Suomessa liikutaan paikallisesti kävellen ja pyörällä sitä helpommin, mitä turvallisempia reitit palveluiden äärelle ovat. Kun leikataan pyöräteistä tai niiden rakentamisesta, niin samalla leikataan lasten turvallisista kouluteistä. Pyörätiet liittyvät myös matkailuun. Pyörämatkailuun liittyvä taloudellinen potentiaali kiinnostaa ihan kaikkialla Suomessa. Sitä edistäneen Pyörämatkailukeskuksen toiminta kuitenkin uhkaa nyt lakata rahoituksen loppuessa. Jos tämän keskuksen toiminta loppuu, niin pyörämatkailun kehittämiseen ja asiantuntemukseen tehty investoinnit uhkaavat valua hukkaan, ja tämä olisi kyllä matkailun edistämisen kannalta yksinkertaisesti hölmöä. Toivottavasti tämän keskuksen toiminta vielä pystytään turvaamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan vielä kolme vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen ministerin vastaus. — Edustaja Jäntti.

17.50 **Aleksi Jäntti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Holopainen tuossa kyseli tuosta lähijunaliikenteen kehittamisestä, ja olettaisin, että se on hyvin pitkälle kirjoitettuna MAL-sopimusten alle. Itse en ole lukenut kuin yhden MAL-sopimuksen ja nimenomaan Tampereen kaupunkiseudun osalta lähijunaliikenteen asemien kehittämiseen on siellä varattu rahaa. Ja kun puhutaan nyt MAL-sopimuksista, niin arvostan suuresti sitä, että valtiolta on löytynyt myöskin oma osuus noihin suurten kaupunkien liikenehankkeisiin. Esimerkiksi Tampereen kaupunkiseudulla ratikka saa kymmeniä miljoonia. Ja tämä on erittäin järkevää politiikkaa, se, että 30 prosentilla saadaan 100 prosentin investoinnit. Tietysti valitettavaa on se, että kaupunkiseudulla olisi ollut valmiuksia paljon suurempaan investointiin tässä kohtaa ja hyvää olisi ollut se, että kun nyt nimenomaan kaivataan niitä investointeja, niin oltaisiin laitettu ikään kuin all in silloin, kun pystytään vivuttamaan muuta kuin valtion rahaa siihen. Mutta erinomaista, että myöskin nämä, ei pelkästään liikenne, vaan ennen kaikkea kaupunkikehityshankkeet etenevät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

17.51 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on oltu hyvin huolissaan siitä, että valtion omaisuutta myydään näinkin tärkeän asian eteen. En tiedä, mistä teidän raha tulee, mutta meidän raha tulee yrittäjiltä, se tulee elinvoimasta, se tulee kilpailusta, ja mitä se tarvitsee? Se tarvitsee tieinfraa, sitä, että meillä oikeasti on liikenne pyörimässä siellä tien päällä, ja se raha ei kyllä mene hukkaan. Itse olen ollut pitkään tie liikenteessä niin poliisin puolesta kuin myös siviilijossa, hyvin paljon. Kolme autoa pyöräi 24/7, ja sinä aikana, jona olen itse tietä käyttänyt, näin hyvässä kunnossa eivät tiet varmaan ole olleet aikaisemmin. [Suna Kymäläinen: Samat tiet on päällystetty!] — Joo, kyllä, juurikin.

Sitten kun täällä vähäteltiin MAL-sopimuksia, niin katsokaa, mihinkä MAL-sopimukset on tarkoitettu. Ne ovat kasvukeskuksia, seutujen kasvukeskuksia, jotka edelleen ovat

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

niitä paikkoja, missä työvoimaa on saatavilla ja mihin yritetään saada sitä yritystä ja kilpailua ja edelleen niitä tuloja alueelle. Millä tätä kaikkea rakennetaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

17.53 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tainnut se bitumi valua vähän muuallekin kuin tiehen, kun kuuntelee noita puheita oikeassa reunassa.

Totuus on kumminkin, että kun parlamentaarisesti ministeri Ranteen hyvin vetämänä tällä hetkellä uutta suunnitelmaa tehdään, niin tätä pitkää kuvaahan tässä pitäisi katsoa. Totuus on, että 600 miljoonaa tarvittaisiin vuosittain väyläverkkoon lisää rahaa — ei tässä miinkään ole se korjausvelka hävinnyt.

Tämän hallituksen perusväylänpidon rahoitus putoaa vuonna 26 edellisen hallituksen tasolle 1,3 jotain, siis samalle tasolle kuin edellisellä hallituksella. Ei tällä hallituskaudella eikä seuraavallakaan tehdä, mutta nyt meidän pitää rakentaa pitkä polku. Seitsemän prosenttia on pääväyliä tieverkosta, ja 80 prosenttia on sitä muuta väyläverkkoa, missä tällä hetkellä ovat ne ongelmat [Mira Nieminen: Miksi sille ei ole tehty mitään?] — Miksi sille ei ole tehty? No, antakaa lisää rahaa.

Aika näkyy loppuvan, mutta kolmen tunnin saavutettavuus on täällä budjettikirjassa, ja toivottavasti se löytyy sitten myös parlamentaarisen työryhmän työstä. [Puhemies koputtaa] Se on aivan olennainen maakuntalentojen [Puhemies: Aika!] ja maakuntakenttien osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ranne.

17.54 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Täällä tuli aivan valtavasti kysymyksiä. Aloitan ehkä tästä kaikkein tärkeimmästä, meidän inframme rahoituksesta. Ensin voin rauhoittaa teitä siitä, että omaisuuden myynnissä ollaan erittäin hallitussa ja hyvässä tilanteessa. Teidän ei tarvitse olla huolissaan siitä, että olisimme jotain lypsäviä lehmiä myymässä. Tämä on tietenkin meidän talouspoliittisen ministerivaliokunnan asiaa, enkä voi tätä enempää tässä avata, mutta sen osalta tilanne on varsin hyvin hallinnassa ja itse asiassa paljon positiivisempi kuin alun perin mietittiin.

Liikenteen verotuksen ja rahoituksen kokonaisuudistus on itse asiassa menossa jo talouspoliittiseen ministerivaliokuntaan. Sehän on yksi keino, jolla haetaan myöskin infran rahoitukselle pitkäjänteisyyttä, eli sen kautta olisi tarkoitus myös löytää rahoitusratkaisuja. MAL-sopimusten kautta saamme myöskin yhteisesti jaettua rahoitusta ja tärkeitä hankkeita eteenpäin. Julkisen talouden tasapainottamisen ja ostovoiman parantamisen kautta saamme lisärahaa jatkossa enemmän myöskin infran korjaamiseen ja kehittämiseen, mutta tällä hetkellä, kun rahaa ei ole, on aika suuri suoritus — valtaisa suoritus — että me todella pistämme kolme miljardia infraan.

Edustaja Perholehto ihmetteli vähän, hän ei ilmeisesti ymmärtänyt, mitä eilen puhuin. Tämä hallitus on tehnyt tieinfranhankkeista päätöksiä 1,6 miljardin edestä. Viime kaudella näitä tiehankepäätöksiä tehtiin 700 miljoonalla eurolla. Nämä päätökset sisältävät paitsi korjausvelan rahoituksen myöskin MAL-rahoituksen, ja tämä on se kokonaisuus.

Kaikki tietävät, että erilaiset rakennushankkeet, maanrakennushankkeet, etenevät varsin pitkäpiimäisesti. Suunnittelu, kilpailutus, kaikki nämä kestävät hyvin pitkään, ja ensi

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

vuonna meillä tulee olemaan rahat juuri niille hankkeille, joilla on valmius pistää kuokka maahan.

Meidän päällystyshankkeiden osalta markkinavuoropuhelut on jo käynnistetty, ja yritämme tietenkin saada lisää kilpailua sinne, jotta saamme hintojakin alas. Me emme kokonaisuudessaan hintojen nousulle voi mitään, mutta me voimme omalla kilpailutuksella saada hintoja alemmas ja enemmän sillä samalla rahalla.

Jos mietitään sitten näitä isompia... Esimerkiksi nyt pohjoisesta tuli kysymyksiä, että millä lailla siellä edistetään: Väylävirastolla on raideleveys selvitys valmistumassa ensi vuoden puolella, ja teemme varsin tiivistä yhteistyötä Puolustusvoimien ja puolustusministeriön kanssa.

Olemme hyvin tietoisia näistä kriittisistä kohteista, Pokan tiestä, ja vt 9:n otin itse reilu vuosi sitten esiin Aamulehden haastattelussa. Se on meidän prioriteettilistallamme tietenkin, ja kyllä me saamme sen jollain lailla eteenpäin tämän hallituskauden aikana. Tämä on selvää. Katsotaan, kuinka pitkälle se venyy, mutta onhan se aivan selvää, että me tarvitsemme näitä tärkeitä teitä.

Meillä on tällä hetkelläkin, ja pitkään ollut, siltojen korjausohjelma, ja sitä edistetään vuosittain. Kaikki korjausvelka, joka tässä maassa on, on todellakin syntynyt ehkä 15 vuoden ajan, ja tietenkin me haemme pitkäjänteistä ratkaisua.

Liikenne 12 on myöskin osa tätä pitkäjänteistä ratkaisua. On selvää, että me emme kykene yhdessä kaudessa ratkaisemaan näitä ongelmia. Minä uskon, että varmasti meillä on hyvin paljon yhteistä, yhteisiä tavoitteita, yhteisiä suunnitelmia, joihin voidaan kaikki sitoutua, mutta kaikki ei tietenkään onnistu noin vain.

Kyberturvallisuudesta: Meidän kyberturvallisuusstrategiamme on juuri päivityksessä ja siinä me varmistamme Traficom ja Kyberturvallisuuskeskuksen resurssit niin, että meidän kansallinen turvallisuutemme saa sitä, mitä tarvitsee. Kyberturvallisuuden osalta on tärkeää huomata, että jokaisella sektorilla on siinä omat vastuunsa.

Ostoliikenteen tulevia ratkaisuja varten Traficom kerää tietoja. MAL liittyy siihen, ja aika monet yhteistyöhankkeet liittyvät tähän.

Jos vielä muutaman tässä nostaisin esiin, niin ely-keskusten kilpailutukset: Kun puhutaan tästä kunnossapidosta, niin Väyläviraston kautta on ely-keskuksille tietenkin edellytyksiä, eli siellä on tulossopimuksia ja tulossopimusta, jotta näitä kilpailutuksia saataisiin järkevöitettyä. On selvää, että sielläkin on paljon parantamista.

Junien nettiyhteydet: Voin todeta, että VR ja operaattorit käyvät nyt keskusteluja ja neuvotteluja ministeri Strandin kannustuksesta, [Sinuhe Wallinheimo: Hyvä!] ja tämä asia etenee ilman ylimääräistä valtion tukea. Eli kun meillä ei ole rahaa, niin kyllä siellä sitten yhtiön ja operaattoreiden täytyy näitä ratkaisuja löytää. [Sinuhe Wallinheimo: Tämä oli uutinen!] Tämä on selkeä asia.

Meillä on paljon haasteita, mutta uskon, että tämä suunta, joka nyt meillä on otettu tämän hallituskauden aikana, varmasti jatkuu tulevaisuudessa. Turun tunnin junasta voi vielä sanoa, että juu, se summa on 400 miljoonaa, ja voisi ehkä arvella, että se 60 miljoonaa, mikä sieltä on siirtynyt, on pääosin siirtynyt korjausvelan taklaamiseen — siltä se ainakin näyttää. Odotamme tietenkin kunnista ratkaisuja, mitä länsiradan jatkosta seuraa, mutta tässä keltaisessa kirjassa ei ole siitä sanaakaan. — Kiitoksia.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Nyt vaihdamme pääluokkaa ja siirrymme valtioneuvoston kansliaan. — Ministeri Strand, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

18.00 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand (esittelypuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Europa- och ägarstyrningsministerns portfölj är tudelad, och den ena delen väger lite mer än den andra här i budgetsammanhang. Europadelen har förstås en genomskärande roll dels genom våra avgifter som går ur statsbudgeten, dels genom inkomster som också syns i vår budget.

Jag vill här passa på att påminna om våra största inkomster från EU: direkta jordbruksstöd och utveckling 725 miljoner, finansiering från EU:s ramprogram för forskning och innovation 251 miljoner, stöd ur Europeiska regionala utvecklingsfonden 88 miljoner, stöd ur Fonden för ett sammanlänkat Europa, så kallat TEN-T, 63 miljoner.

Eurooppa-osio salkustani ei siis näy suoraan budjettikäsittelyssä, mutta poikkileikkaavasti EU näkyy koko budjetissa, ja tuossa nostin muutamia esimerkkejä. On saantoa ja on maksuja. Saantoa pyrimme, totta kai, suurentamaan, ja se tehdään pitkäjänteisen ja tavoitteellisen vaikuttamisen kautta. Siinä meillä on hyvä ennakkovaikuttamisen periaatepäätös, johon hallituksena tukeudumme. Eurooppa ja EU siis näkyvät koko budjettiesityksessä.

Ärade talman, arvoisa puhemies! Nu till själva biffen, nyt asian ytimeen elikkä omistajaohjauspuoleen, joka osaltaan on suoraan yhteydessä budjettiesitykseen. Lähtökohtana on valtion yhtiöomistusten hallinnointi vastuullisesti, ammattimaisesti, omistusintressin kannalta tarkoituksenmukaisesti ja omistaja-arvoa pitkäjänteisesti kasvattavasti. Mitä se tarkoittaa? Omistaja-arvon kasvua, ennakoitavia omaisuustuloja sekä strategisten intressien ja erityistehtävien tehokasta toimeenpanoa.

Valtio kunnioittaa reilun kilpailun vaatimuksia ja varmistaa sen, ettei se omilla toimillaan syrjäytä yksityistä omistajuutta. Samalla omistajana huomioidaan myös yhtiöiden taloudelliset ja yhteiskunnalliset tavoitteet. Omistajaohjaus perustuu lakiin valtion omistajaohjauksesta ja yhtiöomistuksista, osakeyhtiölakiin sekä hyvään hallintotapaan. Vastuullisena omistajana valtio huomioi myös yhtiöiden mahdolliset muut omistajat kohdentaessaan toimenpiteitä omistuksiinsa. Valtio arvioi omistusjärjestelyjä ja yhtiöiden optimaalisesta omistusrakennetta huolellisesti ja suunnitelmallisesti hallituskaudella. Omistusjärjestelyjen suunnittelussa huomioidaan yhtiöiden ja pääomamarkkinoiden tilanne. Tätä tehdään vastuullisesti, ammattimaisesti ja valtion kokonaisuuden huomioon.

Ärade talman! Statens bolagsinnehav är en ansvarsfull och ändamålsenlig förvaltning med tanke på ägarintresset och en långsiktig ökning av ägarvärdet. Det handlar om rättvis konkurrens och att inte åsidosätta det privata ägandet. Staten beaktar bolagens ekonomiska och samhällseliga mål. Vid planering av ägararrangemangen tar staten hänsyn till bolagens och marknadens situation ansvarsfullt och med beaktande av vårt lands helhetsintresse.

Ärade talman, arvoisa puhemies! Valtion omaisuustuloilla on merkittävä rooli hallitusohjelman mukaisen investointiohjelman rahoituksessa. Valtion yhtiöomistussalkusta tuloutetaan investointiohjelmää varten noin kolme miljardia euroa tämän hallituskauden aikana. Omaisuustuloja ovat osingot, pääoman palautukset, osakemyynnit ja muut yritysjärjestelyt.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Statens bolagsportfölj kommer att finansiera tre fjärdedelar av regeringens investeringsprogram, alltså finansiera trafikleder, bannätet, industri och näringsliv.

Tästä olette varmaan tänäänkin täällä keskustelleet.

Ärade talman! Statens ägande i bolag är antingen finansiella eller strategiska eller så har bolagen en specialuppgift för staten. Ägarens intresse och bolagens situation påverkar när man bedömer utdelningsmöjligheterna till staten.

Valtion omistus perustuu siis kullekin yhtiöomistukselle määritettyyn intressiin. Omistuksen intressi ja yhtiön tilanne vaikuttavat, kun omistaja tarkastelee tuloutusmahdollisuuksia valtiolle. On olemassa strategisia syitä, miksi valtion on hyvä pysyä vahvana omistajana tietyissä yhtiöissä. Nämä yhtiöt ovat Suomelle tärkeitä esimerkiksi turvallisuuden, huoltovarmuuden tai infrastruktuurin kannalta. Kun puhumme finanssi-intressistä, tarkoitamme, että valtiolla on omistajana vahva sijoittajanäkökulma. Tämä näkyy siinä, miten osingot ja myyntitulot voivat tuoda merkittävää tuloa valtion budjettiin. On myös yhtiöitä, joilla on erityistehtävä, jonka valtio on niille määritellyt. Näitä voivat olla esimerkiksi elinkeino, teollisuus tai yhteiskunnalliset tehtävät.

Ärade talman, arvoisa puhemies! Edellä mainitut asiat huomioiden tämän hallituskauden ehkä merkittävin asia eli investointiohjelman rahoituksen toteuttaminen omaisuustulojen osalta tullaan toteuttamaan tehokkaasti ja suunnitelmallisesti yhtiöiden ja markkinoiden tilanne huomioiden sekä luonnollisesti maan hallituksen edellytysten mukaisesti. — Kiitos, tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua lyhytaikaiseen keskusteluun, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.06 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Strandilla on erittäin merkittävä salkku, mutta aloitan nyt näistä Eurooppa-asioista, ja toivottavasti jää aikaa keskustella myös omistajaohjauksesta.

Ehkä olisi tosiaan vielä vähän varhaista kiittää ministeri Strandia kaikesta siitä, kuinka paljon Suomen EU-vaikuttaminen on mennyt eteenpäin, mutta on todella merkille pantavaa se, kuinka tosiaan Orpon hallituksen aikana on saatu laadittua valtioneuvostolle systemaattinen tapa toimia EU-vaikuttamiskysymyksissä ja kuinka paljon Suomen aktiivisuus on lisääntynyt kansallisesta edustamme käsin lähtevässä vaikuttamisessa, joka, uskon näin, koituu myös koko Euroopan parhaaksi. Tästä hyvin konkreettinen osoitus oli vaikkapa hyvin painava ja juuri Suomen tavoitteiden mukainen komissaarin salkku, kun Suomen ehdokkaana Henna Virkkunen tullaan komission johtavaksi varapuheenjohtajaksi nimittämään. On todella tärkeää, että tähän EU-ennakkovaikuttamiseen on myös varattu asianmukaiset resurssit, ja on tärkeää, että juuri ministerin kuvaamalla tavalla poikkihallinnollisesti sitä jatkossakin tehdään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

18.07 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä äsken puhuimme liikennepuolella tästä rahoittamispuolesta eli tästä kolmesta miljardista eurosta, joka nyt tässä on tarkoitus saada valtion omaisuutta myymällä tai osinkotuloja kasvattamalla, tai miten tämä nyt sitten tehdään. Kysyisin nyt, että kun velalla on tietty korko ja näillä omistuksilla on tietty tuottoaste, niin kuinka paljon tämä painaa siinä arviossa. Voiko se olla niin, että näitä myyntejä ei tehtäisi, jos me saadaan edullisia lainoja otettua markkinoilta, jotta omaisuus kuitenkin on pysyvää ja sillä päästään tuottoa vähän pitemmällä aikavälillä tekemään? Kuinka paljon näitä kulmia tässä on? Ymmärrän tämän valtion omistuksen kolmijaon, ja se on perusteltua. Onko siihen tulossa nyt muutoksia yhtiöiden osalta, ja siirtyvätkö ne koreista toisiin? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

18.08 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me todellakin nyt odotamme ilolla, että tuo junakuuluvuus saadaan kuntoon, koska liikenne- ja viestintäministeriössä se kaatui saamattomuuteen. Vaikka vuosia oli rahaa, mitään ei tapahtunut. Nyt se siirrettiin sitten omistajaohjauksen alle, ja kun on uusi, reipas, energinen ministeri, niin uskon todella, että nyt vihdoinkin sieltä keskialalta päästään tähän päivään ja junien nettikuuluvuudet saadaan kuntoon, jos omistajaohjaus siihen todella tarttuu.

Mutta kysyisin ihan ministerin henkilökohtaista mielipidettä siihen, mitä te ajattelette siitä, että valtion perusmenoja, siis puhutaan perusväylänpidosta tai Kela-korvauksista, tällaisista ihan perusmenoista, rahoitetaan määräaikaisella investointiohjelmalla. Eli että valtion tuottavasta omaisuudesta — meillä on hyviä yhtiöitä, joista valtio aina omansa saa ja tuottoja tulee — pistetään kaikki lihoiksi muutaman vuoden aikana, jotta esimerkiksi Kela-korvauksia sitten rahoitetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

18.09 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin suhteellisen tuoreelta omistajaohjausministeriltä vielä kysynyt näistä omistajaohjausperiaatelinjauksista, jotka ovat tietysti äärimmäisen tärkeitä ja se ohjenuora siihen, miten valtionyhtiöitä hoidetaan. Siinä korostuu tämä yritysten vastuullisuus. Se on tietysti selvä, ja kun tiedämme, että yritys vastuudirektiivikin kohta tulee voimaan ja se vaatii kaikilta yrityksiltä panostuksia, nimenomaan valtion omistajaohjauksessa vaaditaan sitä, että yritykset ovat vastuullisen liiketoiminnan edelläkävijöitä. Siellä on nostettu ilmastokriisiin vastaaminen, siellä on nostettu luontokatoon vastaaminen. Itse asiassa luontokatoon liittyen haluaisin kuulla niitä toimenpiteitä, mitä käytännössä on valtionyhtiöiden kanssa tehty, jotta varmistetaan, että omistajaohjauksen linjauksen mukaisesti yhtiöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta vahvistavia toimia ja torjuvat toisaalta luonnon monimuotoisuutta heikentäviä toimia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

18.10 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te tosiaan olette myös eurooppaministeri ja varmasti jaatte sen näkemyksen, että EU:lla tulee riittämään näitä rahoitustarpeita tulevinakin vuosina. On erittäin tärkeää, että tuki Ukrainalle säilyy, mutta sa-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

maan aikaan nämä eri ympäristökriisin aiheuttamat lisärahoitustarpeet tulevat vain kasvaamaan. No, samaan aikaan valtiojohtoinen teollisuuspolitiikka on tehnyt paluun, ja on selvää, että Suomi ei voi kilpailla EU:n suurten jäsenmaiden kanssa, saati sitten Kiinan tai Yhdysvaltojen. Jotta Suomi tässä pärjäisi, niin...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Mikrofoni.

Jatkan. — ...me tarvitsemme valtavia investointeja ja tämän siirtymän julkista ohjausta. Eli kun nämä rahoitustarpeet eivät ole vähenemässä, niin olisin kysynyt teiltä ministerinä, kuinka te suhtaudutte tähän EU:n kykyyn kehittää oman rahoituksen keräämistä suhteessa siihen, jos vaihtoehto on se, että jäsenmailta kerätään enemmän jäsenmaksuja tai kysytään tarvetta ottaa lisää velkaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Norrback.

18.12 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Tack, fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för presentationen.

Jag ska hålla mig till EU-frågorna. EU bestämmer ju ganska mycket. Fastän det inte syns direkt i den gula boken, så kom det fram att EU bestämmer ganska mycket om hur vår budget ser ut.

Arvoisa puhemies! Haluaisin siksi ehkä kysyä ministeriltä, miten hän näkee tämän keskustelun nyt EU:ssa. Meidän kilpailukykykymmeidän on aika huono, ja meillä on säännelty aika paljon. Me tarkastellaan aika paljon prosesseja, ja reaalityö ehkä on jäänyt vähemmälle. On vain ollut tukia ja rajoituksia. Millainen keskustelu käydään nyt EU-tasolla näistä asioista? Oma näkemys on, että jos ei tartuta tähän, niin jäämme ikuisesti jälkijunaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

18.13 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä päivän miellyttävin uutinen oli se, minkä ministeri Ranne täällä sanoi, että todellakin omistajaohjausministeri Strand ottaa nyt VR:n nettiyhteydet käsiohjaukseen, koska siis se, että 12 kilometrin korkeudella lentokoneessa netti kuuluu paremmin kuin Seinäjoki—Vaasa-välillä, onhan se kansallinen häpeä, ja toivon, että otatte sen työn vakavasti.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys koskee tätä, kun sanoitte jotenkin, että omistajapolitiikan johtotähtenä on reilun kilpailun vaatimukset. Teillä on tällä hetkellä pöydällä isoja asioita, muun muassa Veikkauksen monopolin purkaminen ja siitä tuleva lisenssi-järjestelmä, ja sielläkin on osia, jotka todennäköisesti toimisivat paremmin tässä reilumman kilpailun ympäristössä kuin sitten monopolissa. Haluaisin kuulla ministerin strategiaa hieman tähän, miten tätä lisenssimallia viedään eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.14 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa kun äsken käsitelimme enemmänkin tuota hallituksen investointiohjelmää, niin olisi ollut hyvä, että

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

myös lompakonhaltija olisi ollut paikalla, koska tosiasiallisesti koko tämä investointihankkeiden rahoitus pitkälti lepää juuri omaisuustulojen päällä, tai niistä saatavilla tuloilla on tarkoitus nämä kaikki hankkeet rahoittaa ja toisekseen sitten sillä tavalla, että hallitus nyt tyhjentää tämän asuntorahaston, jolla on aikaisemmin rahoitettu kohtuuhintaisia koteja, eliikkä nyt ne käytetään sitten niihin asfaltinpätkiin. Mutta näin on hallitus todella linjannut.

Mutta olisin kysynyt oikeastaan omistajaohjausministeriltä sitä, että kun todella — niin kuin mihin edustaja Mikkonenkin tässä viittasi — jokaiselta valtionyhtiöltä edellytetään vastuullisuutta kaikessa toiminnassa, ja jos nyt sitten käy ilmi, että eräs yhtiö, jossa valtio on merkittävä omistaja, on ohjeistanut rikkomaan lakia aika raskaasti, niin millä tavalla valtio omistajana tulee siinä tilanteessa toimimaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

18.15 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa omistajaohjausministeri kuvasi puheenvuorossaan hyvin sitä, miten valtio käyttää omistajaohjausvaltaansa, miten valtio ohjaa yrityksiään. Valtio omistaa Neovasta 50,1 prosenttia. Tämän päivän tapahtumien valossa julkisuudessa on ilmeisesti mitä ilmeisimmin esitetty aika paljon paikkansapitämättömiäkin väitteitä liittyen Neovan toimintaan ja varsinkin siihen, että Neova olisi laajentanut tai siirtänyt toimintonsa Ruotsiin. Kysyisin arvoisalta ministeriltä: eiväthän tämän päivän tapahtumat vain muuta Neovan omistajaohjausta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

18.16 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin nostaa omistajaohjauspolitiikan ja yritysvastuun ja erityisesti ympäristövastuun sen sisällä. Kysyisin ministeriltä: kuinka tiiviisti huolehditaan siitä, että näissä valtio-omisteisissa yhtiöissä nimenomaan ollaan edelläkävijöitä sekä ilmastoasioissa että myöskin luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa? Ainakin oma kantani on se, että ehdottomasti valtion pitää omistajapolitiikallaan ohjata näitä yrityksiä siihen suuntaan, että ne toimivat vastuullisesti ja näyttävät esimerkkiä siitä, koska tällainen vastuullinen yritystoiminta on niin, että mitä paremmin Suomessa yritykset siihen sitoutuvat, myöskin sitä parempaa taloudellista kannattavuutta, tuottavuutta ja tulevaisuuden menestystä se Suomelle tarkoittaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

18.17 Aleksi Jäntti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ainoana EU-maana Unkari jarrutti Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyttä ilman todellisia perusteita, samoin lukuisia Ukrainan tukipaketteja sekä maan EU-jäsenyyksprosessin käynnistämistä eikä ole edes yrittänyt päästä eroon venäläisestä energiasta. EU-komissio on jäädyttänyt Unkarin tukirahoja muun muassa korruptioepäilyjen vuoksi. Orbán on toiminut Venäjän äänitorvena. Ei tarvitse olla Einstein oivaltaakseen, että Orbán on toiminut toistuvasti sekä EU:n arvoja että päämääriä vastaan. Ollessaan osa yhteisöä jäsenen tulee sitoutua yhteisiin arvoihin ja päämääriin. Kun yhteisön ja sen jäsenen arvojen tai päämäärien välillä vallitsee sovittamaton ristiriita, jäsen lähtee. Tämä ei kuulu puhtaasti eurooppaministerin pelikentälle, mutta totean, että Eurooppa-neuvoston tulisi enää turhia tunteilematta päättää jäädyt-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tää Unkarin äänioikeus neuvostossa sekä sen EU-tuet ja sijoittaa ne Ukrainan voittoon. Tämän jälkeen Unkarin kansalla ja ehkä jopa johdolla olisi eväät tehdä omat johtopäätöksensä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

18.18 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin päivän paras uutinen on tuo VR:n osallistuminen nyt sitten näihin kuuluvuusongelmiin. Sen verran tuli aikoinaan VR:n hallintoneuvostossa päättää lyötyä seinään, niin on hienoa, että omistajaohjaus toimii.

Seuraavaksi työsaraksi voisi sitten omistajaohjausministerille asettaa nämä maakuntalennot. Tuonne Finavian ja Finnairin suuntaan tarvitaan ihan aidosti topakkaa omistajaohjausta. Vasta valmistui laajamittainen selvitys, kauppakamarit selvittivät sitä, mikä vaikutus Suomen talouteen ja aluetalouteen on lentoliikenteellä, ja ne luvut ovat valtavan isoja. Nyt tarvittaisiin sitä pitkää näkymää suomalaisen elinkeinoelämään ja myös sitten sitä kautta Suomen talouden puoltoa, jotta nämä maakuntakentät ja erityisesti ne paikkakunnat, missä on vahvaa kansainvälistä teollisuutta, pystyttäisiin rakentamaan. Aika vaikea on yrityksen sijoittua, jos ei ole sitä pitkää näkymää, ja lennot ovat siihen aivan avainkysymys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

18.19 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Noin kaksi vuotta sitten nähtiin todennäköisesti yksi Suomen taloushistorian suurimmista ja veronmaksajille kalliimmista sotkuista, eli Uniperin valtavat tappiot energiakriisin aikaan, jossa Fortum, valtio-omisteinen yhtiö, menetti miljardeja veronmaksajien omaisuutta. Erään selvityksen mukaan Uniper-sotku maksoi lähes 6 miljardia euroa. Tätä taloushistoriassamme poikkeuksellista tapahtumaketjua ei ole perin pohjin selvitetty eikä selvityksen tuloksia julkaistu. Jotta tämänkaltaisen ei enää ikinä toistuisi, vetoan omistajaohjausministeriin, että tapahtumaketju selvitetään perin pohjin, jotta voimme oppia siitä ja suojella tulevaisuudessa veronmaksajien omaisuutta paremmin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

18.20 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy itsekkin näin keskisuomalaisena tervehtiä ilolla tätä ratkaisua, että VR osallistuu myös näitten yhteysongelmien parantamiseen. Kiitos siitä jo nyt etukäteen ministerille. Ja kiitoksia tulee varmaan lisää, kun hanke on toteutettu.

Mitä tulee näihin edustaja Eskelisenkin muun muassa mainitsemini maakuntalentoihin, niin minun henkilökohtainen mielipiteeni Jyväskylään lentämisen suhteen on varmasti jo kaikille selvää, että siinä suhteessa voi vaikka tuonne Joensuun tai Kuopion suuntaan näitä resursseja tai jopa sinne Savonlinnaankin suunnata.

Arvoisa puhemies! Olen itsekkin hieman huolissani, niin kuin monessa muussakin puheenvuorossa on nostettu, nimenomaan tämän valtion tuottavan omaisuuden myynnistä ja siitä, mihin ennen kaikkea niitä myyntivoittoja tullaan käyttämään. On päivänselvää, että tuottavaa omaisuutta voidaan myydä vain ja ainoastaan kerran. Kuinka vahvasti tämä ni-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

menomaan suuntautuu niihin tulevaisuusinvestointeihin, uutta kestäväää kasvua, sen perustaa luovaksi, eikä, niin kuin täällä osassa puheenvuoroissa on jo nostettu esille, [Puhemies koputtaa] tämmöisiin arjen menoihin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Strand, olkaa hyvä.

18.22 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä.

Ensin ehkä tähän rahapelijärjestelmän uudistamiseen. Siinä johtavana ajatuksena on nostaa rahapelihaittojen ehkäisyn näkökulmasta pelaamisen kanavointiastetta eli saattaa lisenssijärjestelmän piiriin ne pelityypit, joita eniten pelataan ulkomaille. Korkean kanavointiasteen pelit on tarkoitus säilyttää yksinoikeudessa, se on se päälinja.

Sitten näihin kysymyksiin:

Edustaja Autto puhui hyvin EU-vaikuttamisesta. Kerrataan lyhyesti nämä meidän pää tavoitteet: kokonaisturvallisuuden vahvistaminen, kilpailukyvyyn vahvistaminen, puhtaan siirtymän edistäminen ja kaikki niihin liittyvät. Kyllähän tämä Henna Virkkusen salkku on merkki siitä, että osataan vaikuttaa, ja kiitos myös siitä teidän johtamallenne valiokunnalle.

Edustaja Lyly — investointien rahoitus, totta kai siinä täytyy katsoa tarkasti myös ajoitusta, elikkä kyse on osingoista, kyse on pääoman palautuksista, kyse on yritysjärjestelyistä ja myös varmasti osakkeiden myynnistä, mutta sitä TALPOLissa sitten pohditaan ja hyvin tarkasti. Omistajaohjaus on tätä valmistellut jo siitä, kun hallitusohjelma kirjoitettiin.

Ovaska ja muut — olen pyytänyt VR:ää ja operaattoreita samaan pöytään ja tulen sitä työtä seuraamaan ja vahtimaan ja odotan siltä myös tuloksia, mutta ehkä me sitten juhli taan, kun on sen aika. Ovaska kysyi myös valtion omaisuuden myynnistä. Totta kai täytyy pyrkiä siihen, että se, mihin ne rahat laitetaan, myös tuottaa asioita. Ja kyllä tässä hallituksen investointiohjelmassa on myös sellaisia paljon kasvua luovia paukkuja.

Edustaja Mikkonen, hyvin vastuullisuudesta — se on tärkeä osa. Valtio omistajana edellyttää, totta kai, vastuullista toimintaa yrityksiltään, myös mitä tulee luontoon ja luontoarvoihin. Ja vaikka valtio, omistajaohjaus ei tietenkään operatiiviseen toimintaan puutu, niin kyllä minä henkilökohtaisesti soitin myös Stora Enson toimitusjohtajalle ja puhuttiin puo lisen tuntia, ja hän kyllä hyvin nöyränä pahoitteli ja oli järkyttynyt siitä, mitä oli tapahtu nut. Olen täysin varma siitä, että se homma korjataan, koska tämän päivän maailmassa se, että pidetään luontoarvot korkealla ja ylipäättään ympäristöarvot, on osa sitä kilpailuetua. On hölmöä tehdä mitään muuta. — Myös edustaja Holopainen nosti tämän.

Edustaja Kivelä kysyi hyvin EU:sta ja myös teollisuuspolitiikasta, kilpailupolitiikasta. Suomi toivoo, että päästäisiin pois näistä valtion tuista. Ei ole reilua, että Ranska ja Saksa ottavat sinne näitä suuria teollisuuslaitoksia. Meidän mielestämme näistä poikkeuksista tulee päästä eroon, mutta ei ole varmaankaan realistista kuvitella, että se ihan heti on tapah tumassa. Meidän on pakko pystyä kilpailemaan korkealla osaamisella, tki:llä ja muulla, ja sen takia, totta kai, mitä tulee vaikka akkuarvoketjuun, vetytalouteen, meillä on muitakin hyviä puolia, meillä on edullista toimitusvarmaa sähköä ja niin edelleen, mutta kyllä mei dän täytyy pitää huolta siitä, että Horisontti EU:hun, InvestEU:hun ja tämän tyyppisiin vä lineisiin panostetaan. Mutta emme halua lisää velalla rahoitettavia instrumentteja, se on meillä selvä, ja sen myös itse toin esiin. Olin viimeksi eilen Brysselissä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Ledamot Norrback pratade också bra om konkurrenskraften. Det är klart att om man tar till exempel Draghis rapport, som nu är aktuell, så finns där många saker som vi kan skriva under, men själv tror vi inte på att man med gemensamma skulder ytterligare skulle boosta investeringar och ekonomi. Vi måste vara smartare och se till att vi klarar oss med våra egna styrkor och högt kunnande och så vidare.

Räsänen kysyi myös vastuullisuudesta. — Jos oli jotain muuta, niin huutele, en pysty omaa käsialaani näköjään tarpeeksi tässä tulkitsemaan, kun kello käy. [Joona Räsänen: Se voi olla puhujankin vika, tai kysyjän vika siis!] — Kysyjän puhehan oli hyvä.

Edustaja Viljanen — Neovan omistajaohjaus ei missään tapauksessa muutu tämän päivän tapahtumien perusteella. Siinä oli paljon väärinkäsityksiä, monen sivun verran, voimme käydä niitä läpi.

Jäntti puhui vahvasti Unkarista — täysin samaa mieltä. Muun muassa Suomi ja Ruotsi ovat tehneet yhteisen aloitteen, että... Ylipäätään tämä rule of law, oikeusvaltioperiaate, ehdollisuus, se että rahat jatkossa ovat yhä vahvemmin kytkettynä siihen, että myös oikeusvaltio toimii, että taistellaan korruptiota vastaan ja niin edelleen. Se on täysin selvä asia. Yleensä raha on se paras konsultti, se on se kieli, mitä siellä ymmärretään. Jos miettii myös EU:n laajentumista, niin totta kai täytyy olla vieläkin tarkempi näissä. Olen itse myös tuonut selvästi Unkarille ja myös Unkarin Suomen lähettiläälle nämä terveiset.

Eskelinen puhui hyvin maakuntalennoista. Suomi elää viennistä. Silloin täytyy päästä maailmalle ja maailmalta pois ja täytyy priorisoida mielellään sellaisia yhteyksiä, joiden kautta tuodaan Suomeen rahaa, ei viedä rahaa Suomesta pois. Maakuntalennoilla on täällä erittäin tärkeä rooli, ja toivon, että nämä yhteydet myös tässä uudessa teollisuuspoliittisessa strategiassa muun muassa näkyisivät.

Valkonen puhui Fortumista, Uniperista. En siihen nyt itse lähde hirveästi palaamaan, mutta todettakoon, että minä tässä kerään kysymyksiä myös sitä silmällä pitäen, että kahden viikon päästä taitaa olla ensimmäinen parlamentaarinen omistajaohjauksen ryhmä. Varmaan useat teistä ovat siinä mukana, niin voidaan keskustella lisää.

Kokko puhui myös omaisuuden myynnistä, ja siihen, sen detaljeihin palataan sitten, kun TALPOL on sen käsitellyt. Mutta täytyy olla ajatuksen suhteen hyvinkin tarkka, koska sitä lypsävää lehmää ei monta kertaa myydä. Mutta kyllä meille jää myös merkittävästi valtion omaisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten edustaja Autto.

18.28 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Strandhan on taitavaksi tunnettu ja todella vahvasti kyllä vastasi kaikkien edustajien kysymyksiin. Erityisen tärkeä vastaus oli tietysti liittyen tähän eurooppalaiseen kilpailukyky-politiikkaan, että sitä todella lähdettäisiin toteuttamaan uuden komission aikana kilpailukyky edellä eikä tosiaan näillä suurilla velkavetoisilla valtiontuilla. Tässä mielessä tietysti Suomi pienenä maana joutuu kohtaamaan hyvin haastavan tilanteen ainakin aluksi, juuri kuten ministeri oikein kuvasi. Tässä mielessä, kun ministeri Strandin salkusta löytyvät aivan keskeiset yritykset sen kannalta, että Suomi ja Eurooppa voivat onnistua tässä teollisuuden puhtaassa siirtymässään, toivottavasti ministeri voi ehkä vielä vahvemmin tässä vaakuuttaa sen, että tätä valtion omaisuutta ja sen strategista toimintaa kun mietitään, niin kokonaisuutena varmistetaan, että Suomen aivan keskeinen kilpailuetu tulee olemaan se, että

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

meillä todella on puhdasta, toimitusvarmaa sähköä, että me saamme perusvoimaa, me saamme säätövoimaa, jolla voidaan varmistaa, [Puhemies koputtaa] että tämä uusi, puhdas sähköntuotanto sitten palvelee sitä, [Puhemies koputtaa] että tänne tulee myös teollisia investointeja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

18.30 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hienoa, että puhutaan myös kasvusta ja yrityselämästä. Ei pelkästään omistajaohjausministerille vaan myöskin omistajaohjausministerin puolueelle voisin muistuttaa näistä väylämaksuista, joista on puhuttu paljon. Sekin on meidän elinkeinoelämää ja elinkeinopolitiikkaa.

EU-puolella, uusi komissio kun aloittaa, on ollut nyt paljon keskustelua näistä erilaisista raporteista. Sinänsä tylsän kuuloista varmasti kuunnella kotikatsomoissa, mitä nämä kaikki Lettan ja Draghin ja Niinistön raportit tarkoittavat, mutta ne ovat sellaisia papereita, millä Euroopan tulevaisuutta nyt määritellään ja sitten jäsenmaissa käsitellään. Oikeastaan nyt eurooppaministerille takataskuun sellainen ajatus, että kun te siellä valmistelette ja käytte näitä raportteja läpi, niin kun sitä ennakko vaikuttamista on kehuttu, niin kannattaisi harjoittaa sitä ennakko vaikuttamista myös tähän taloon, eli raportteja, E-selvityksiä ja -kirjeitä näiden raporttien pohjalta, koska ne tulevat määrittelemään lähivuosien lainsäädäntösuunnitelmat Euroopassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

18.31 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä nyt nimenomaan siihen salkkunne Eurooppa-politiikan osuuteen.

Täällä on hyviä puheenvuoroja pidetty siinä suhteessa, mitenkä Euroopan unionin laajentuminen tulee varmasti olemaan tulevan komissionkin agendalla erittäin vahvasti ja varmasti sen vaikutukset erityisesti EU:n harjoittamaan tukipolitiikkaan, oli sitten kysymys maataloustuista, koheesiorahoista ja muista näistä, millä sitten pyritään tasaamaan eroja jäsenmaiden kesken.

Tässä tietysti täytyy toivoa — viesti, minkä ministerikin jo äsken toi muun muassa Unkarin kohdalla — että oikeusvaltioperiaatteista ja muista meille tärkeistä arvokysymyksistä tullaan pitämään kiinni. Yhtä tarkkaa on sitten myös erityisesti koheesiorahojen tulevan jakautumisen kohdalla, että EU:n budjettia ei tulla niiden johdosta paisuttamaan. Ehkä nämä nykyiset merkittävät tuensaajat tulisivat saamaan edelleen saman määrän samalla, kun uusille jäsenmaille tullaan tukea antamaan, mutta tässäkin sitten huomioitaisiin tasapaino jäsenmaiden välillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

18.32 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille vastauksesta ja kiitos siitä, että olette aktiivisesti käynyt vuoropuhelua myös esimerkiksi Stora Enson suuntaan siinä kohtaa, kun tämä luonnonsuojelukäytäntö tuli ilmi. Toivon, että olette aktiivisia myös muiden yhtiöiden suuntaan tämän tyyppisissä tapauksissa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Esimerkkinä täällä nyt mainittiin Neova. En tiedä, mitä siitä on tänään uutisoitu, mutta sen tiedän, että se on hakenut ympäristölupia uusien turvetuotannon alueiden aloittamisesta luonnontilaisilla soilla. Tämähän on todella typerää, koska aiemmin meillä on ollut semmoinen yhteisymmärrys, että silloin, jos turvetuotantoa aloitetaan — joka tietysti on nyt vähentynyt hyvin paljon, mutta jos uusia alueita on tarvittu — niin ne on tehty semmoisille soille, jotka ovat jo luontoarvoiltaan heikkoja. Nyt se, että hakemuksia tehdään luonnontilaisille soille, on aivan väärä suuntaus.

Toisaalta meillä on myös valtion paljon omistama vesivoimayhtiö, joka on vuosikausia käynyt oikeutta viranomaisen ympäristölupaan liittyvien ehtojen kanssa. Minusta tämän tyyppinen toiminta valtionyhtiöllä on [Puhemies koputtaa] erikoista, eli kyllä meidän täytyy [Puhemies: Aika!] ympäristöasioista huolehtia valtionyhtiöissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

18.33 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan oli kyse sitten Neovasta tai Stora Ensosta, niin kyllä meidän täytyy, hallituksen täytyy, varmistaa, että valtion omistajaohjauspolitiikka tukee meidän ympäristö- ja ilmastositoumuksiamme. Ja kun kyse on valtionyhtiöstä, niin on aivan selvää, että pitää olla aito yhteiskuntavastuu. Voi myös ajatella niin, että omistajaohjauksen kautta meillä voi aidosti olla todella iso ja positiivinen vaikutus näihin ympäristötavoitteisiin, niin ilmastopäästöihin kuin luontokadon hillitsemiseen.

Jotta Suomi tekisi oman osansa, niin meidän pitää silloin varmistaa, että me myös omistajaohjauksen kautta tuetaan näitä tavoitteita. Ensinnäkin omistajaohjauksen ympäristö- ja ilmastotavoitteiden pitää silloin olla tarkasti määriteltyjä ja niiden pitää olla konkreettisia. Toiseksi niiden pitää kattaa myös näiden valtionyhtiöiden toiminta-alue myös Suomen ulkopuolella. Eli kysynkin ministeriltä, millä tavalla varmistatte, että nämä ympäristö- ja ilmastotavoitteet tulevat huomioiduiksi omistajaohjauksessa ja niin, että tämä koskee myös Suomen rajojen ulkopuolista toimintaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

18.35 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tahdon esittää kiitoksen edustaja Eskeliselle, että hän nosti nämä Joensuun lennot esille. Itä-Suomen geopolitiittinen tilanne on todella muuttunut tässä muutaman viimeisen vuoden aikana, ja kun Saimaan kanava pysähtyi, niin lentoliikenteen merkitys Joensuulle ja Itä-Suomelle korostui entisestään. Joensuu on vahva vientiteollisuuskaupunki, ja siellä toimii myös kansainvälinen yliopistokaupunki. Siellä on myös Euroopan metsäinstituutti ja suuria vientiyrityksiä. Joensuu on viestinyt sitä, että näitten vientiyritysten yhtenä esteenä ja pullonkaulana lisäinvestoinneille ja muille hankkeille on se, että heille luvataan kahdeksi vuodeksi kerrallaan nämä lentoyhteydet. Joensuu on myös kärsinyt siitä, että lentoyhteyksiä on harvennettu melko lailla. Kysyisinkin nyt ministeriltä, että kun Joensuussa ovat myös lähdössä isosti liikkeelle matkailuinvestoinnit, niin voitaisiinko me harkita Joensuun kohdalla tämmöistä pidempää näkymää näille lentoliikenneyhteyksille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

18.36 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! I maj presenterades regeringens nya ägarpolitiska principbeslut av dåvarande ägarstyrningsministern. Principbeslutet är det centrala dokumentet som styr statens ägarstyvningsverksamhet i alla statliga bolag.

Valtiolla on viime vuosina, kauemminkin, ollut jonkin verran haasteita omistajaohjauksen suhteen. Siksi on tärkeää, että sitä seurataan ja tarkistetaan varsinkin nyt, kun on meneillään suuria muutoksia todella monella sektorilla, jolla valtio operoi.

Utgångspunkten inom ägarstyrningen bör alltid vara att staten ska förvalta sitt bolagsinnehav på ett ansvarsfullt och ändamålsenligt sätt. Staten äger helt eller delvis 73 bolag vars värde vid årsskiftet uppgick till 37 miljarder euro. Långsiktighet i ägarpolitiken är därför helt centralt.

Ärade minister, hur ser ni själv att det här ägarpolitiska beslutet möjliggör att förvalta bolagsinnehavet på lång sikt och så att det möjliggör ansvarsfull och ändamålsenlig politik?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

18.37 **Aleksi Jäntti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama kappaleen verran paatosta EU:n suuntaan.

Yhdysvallat on näyttäytynyt Ukrainan tukemisessa vahvana ja ryhdikkäänä, mutta on vaarana, että sisäpoliittisista syistä se käpertyy lähitulevaisuudessa sisäänpäin ja vetää Ukrainalta tukensa. Nykyisen maailmanlaajuisen kehityksen jatkuessa on todennäköistä, että Yhdysvaltojen taloudellinen ja sotilaallinen painopiste siirtyy ennen pitkää Tyynellemerelle ja Aasiaan. EU:sta ja Naton eurooppalaisista jäsenmaista on löydettävä niin paljon johtajuutta, että ne onnistuvat kokoamaan Ukrainalle riittävän tuen sodan voittamiseksi. Muussa tapauksessa Eurooppa jää ajopuuksi ja uuden maailmanjärjestyksen kuriositeetiksi ja myöntää näin Venäjän valta-aseman. EU:lla on viimeinen hetki ponnistaa Yhdysvaltain varjosta ja osoittaa globaalia johtajuutta. Ministeri Strand jos joku tietää, että johtajuutta ei anneta, se otetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.38 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä keskustelussa on menty enemmän tähän omistajapolitiikkaan, niin on nostettu jo ihan yksittäisiä yhtiöitäkin nimeltä esille, ja tuossa juuri huomasin uutisen, että nykyään Postikin on jälleen Posti. Että mikäli ministeri on ollut millään tavalla tämän asian kanssa tekemisissä, niin tästäkin voi kiitosta kyllä antaa.

Mutta, arvoisa puhemies, syy, minkä takia pyysin puheenvuoron, liittyy siihen, että kiitän ministeriä niistä vastauksista, jotka liittyivät tähän valtion omaisuuden hoitoon ja nimenomaan sen vastuulliseen hoitoon ja vastuullisuuden edellyttämiseen kaikilta meidän yhtiöiltä. Kun tätä laajemmin mietitään, niin tähän on nimenomaan myös siinä finanssi-intressissä se keskeinen tekijä, jolla myös huolehdimme finanssi-intressistä, eliikka tuottava omaisuus tuottaa jatkossakin, jotta yhtiöt pystyvät pitämään arvostaan huolta, ja myös niin, että se vastuullisuus nähdään laajasti koko ESG-kirjolla eikä pelkästään ympäristö-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

asioissa vaan myös sosiaalisen ulottuvuuden ja hallintotapaan liittyvän ulottuvuuden kautta, ja tästä annan kyllä ministerille kiitosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

18.39 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeriä siitä, että olette selvästi napakasti tarttunut erilaisiin asioihin. Ja kun täällä tuli jo puheeksi se VR:n ohjaus tämän junakuuluvuuden parantamiseksi ja sitten sanoitte, että myös näihin ympäristövastuukysymyksiin olette napakasti tarttunut, niin toivottavasti tämä sama jatkuu.

Ehdottaisin vielä, voisitteko myöskin pikkasen katsoa tätä ilmailun kehittämistä ja tulevaisuutta, sillä olemme jäämässä paljon jälkeen siinä, että meillä ei ole ollut semmoista strategista otetta siihen, että esimerkiksi sähköinen ilmailu olisi meillä painopistealueena, kun taas esimerkiksi Norjassa ja Ruotsissa hyvin kunnianhimoisesti valtion ohjauksessa toimijat tätä asiaa edistävät. Meillä taas Finnair ja Finavia, molemmat, ovat suhtautuneet todella passiivisesti tähän. Finnair on sanonut, että heillä on valmius hankkia kalustoa sitten joskus tulevaisuudessa sen sijaan, että oltaisiin jo etukenossa kehittämässä itse näitä ja viemässä ratkaisuja muille eikä ostamassa valmiita ratkaisuja meille. Ja toisaalta taas Finavialta puuttuu semmoinen näkemys siitä, kuinka sähköinen ilmailu tulee vaikuttamaan esimerkiksi meidän lentokenttäverkostoon, ja he ovat ajamassa pikemminkin [Puhemies koputtaa] alas lentokenttäverkostoa ympäri Suomea, mikä sitten poistaa mahdollisuuksia tälle kehitykselle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Viimeinen debattipuheenvuoro, edustaja Lyly, ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro, ja sitten siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Lyly.

18.41 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ministerille kiitos selkeistä vastauksista. Niitä oli hyvä kuulla, niissä oli selvät linjat monessa. Toivon, että ministeri pitää yhteyttä myöskin tähän omistajaohjauksen neuvottelukuntaan, jossa edustajia on, että saadaan sitä vuorovaikutusta aikaan.

Mutta se, minkä takia pyysin puheenvuoron, liittyy tähän, että meidän pitäisi olla aktiivinen tässä omassa valtion omistuksessa. Kun meillä on tässä sellaisia tarpeita, täällä puhuttiin energiasta, täällä puhuttiin kyberturvallisuudesta ja yleensä turvallisuusasioista, niin kuinka paljon on tällaisia erityistehtäviin liittyviä tarpeita, joissa valtion pitäisi olla enemmän itse mukana ja aktiivinen toimija ja luopua jostain sellaisesta, jossa on vain muita tarpeita? Miten näette tämän tulevaisuudennäkymän valtionyhtiöitten osalta, mitä liikumatilaa on ja mihinkä suuntaan olisi ainakin toiveita, että valtio olisi mukana? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Strand, olkaa hyvä.

18.42 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand: Kiitos, arvoisa puhemies, ja kiitos erinomaisista kysymyksistä.

Ensinnäkin, edustaja Autto, tämä meidän vahva sähköjärjestelmä, sen kehittäminen Suomi-paita päällä, on aivan ykkösprioriteetti mille tahansa kansakunnalle. Siinä myös tietenkin valtion ja niiden yhtiöiden, missä me olemme mukana, viestin täytyy olla selvä —

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

haluamme kehittää Suomessa olevia asioita — ja se myös tuo tänne investointeja ja muuta. Todella hyvä puheenvuoro.

Ovaska puhui näistä raporteista — on Lettaa ja on Draghia — ja itsekin pääsin lounaalle Enrico Lettan kanssa. Näitten pohjalta on hyvä käydä keskustelua. Nyt Ovaska ei ole täällä, mutta valiokunnissa ja muutenkin se yhteys eduskuntaan on mielestäni erittäin tärkeää. Kyllähän EU-politiikka on sellaista pitkäjänteistä vaikuttamista, jossa mielestäni ei tarvitse nähdä hallitus—oppositio-rajoja. Meillä on kaikilla erinomaisia yhteyksiä eri verkostoissa ympäri Eurooppaa, joten tehdään sitä työtä yhdessä Suomi-paita päällä, ja silloin tietenkin kannattaa pitää tiivistä yhteyttä.

Kokko puhui laajentumisesta ja oikeusvaltioperiaatteesta erittäin hyvin. Se on täysin selvää, että nyt kun ne prosessit etenevät, niin se on aivan avainasemassa. Olen itse päässyt tapaamaan muun muassa Bosnia-Hertsegovinan presidenttineuvoston puheenjohtajaa, olen puhunut puhelimesta Moldovan eurooppaministerin kanssa, niin että se työhän on käynnissä, ja myös eilen Brysselissä olivat Albaniasta, Pohjois-Makedoniasta, Montenegrosta ja Serbiasta oikeusvaltiokysymykset kaikissa meidän puheenvuoroissamme päällimmäisinä.

Edustaja Mikkonen, hyvä puheenvuoro jälleen. Sitä dialogia täytyy käydä näitten yritysten kanssa. Itselläni on kolme sellaista ehkä lempiteemaa, jotka pyrin aina nostamaan esiin, kun puhun eri yhtiöiden kanssa. Yksi on tietenkin tänä päivänä turvallisuus, mutta sitten on tki ja ympäristö. Ne ovat ne kolme mielestäni tärkeintä asiaa, ja myös se, miten me voidaan kannustaa myös globaalisti toimivia yhtiöitä keskittämään tki-toimintaa Suomeen. Siinä tietyillä julkisilla peliliikkeillä voi olla ihan merkittäväkin rooli. Tämän päivän globaalissa maailmassa, totta kai, edellytetään, että kun globaalit yhtiöt toimivat vastuullisesti, niin ne toimivat kokonaisuudessaan vastuullisesti. Se on ehkä vastaus edustaja Kivelän hyvään kysymykseen.

Edustaja Partanen puhui hyvin Joensuusta ja yhteyksistä. Ymmärrän hyvin, että halutaan vähän pidempää näkymää, ja oletan ja luotan siihen, että me hallituksessa hyvissä ajoin sitten katsotaan sitä tulevaa kautta näitten lentokenttien osalta.

Ledamot Ollikainen pratade bra om vikten av långsiktighet när det gäller ägarstyrning, och precis som med EU-politiken, där jag kanske efterlyste att man över oppositions- och regeringsgränser ska jobba, är också ägarstyrningen en sådan långsiktig sak där jag önskar att man i god samverkan kan jobba tillsammans.

Toivon, että omistajaohjaus nähdään sellaisena pitkäjänteisenä asiana, jossa yhdessä tehdään työtä.

Edustaja Jäntti, edelleen hyvä puheenvuoro. EU:n täytyy ottaa enemmän omaa vastuuta. Me ollaan kuitenkin todella vahva, merkittävä pelaaja, jos me se rooli otetaan. Mielestäni hieman turhaankin nyt käperrytään ja sanotaan, että ”voi, kun on USA” ja ”voi, kun on Kiina” ja ”voi, kun me ollaan täällä”. Siinä täytyy skarpata. Se liittyy turvallisuuteen mutta myös teknologiaan ja teollisuuspolitiikkaan ja kaikkeen muuhun.

Edustaja Räsänen puhui näistä finanssi-intressiyhtiöistä. Vaikka ne on tavallaan luokiteltu finanssi-intressiksi, niin kyllä siinä on yleensä joku pointti, miksi on omistusta juuri niissä yhtiöissä: joko on pääkonttori, tai sitten on tki-toimintaa Suomessa tai muuta. Ne ovat vähän enemmän kuin vain finanssi, ja siksi tietenkin täytyy tarkoin harkita, jos on niin, että joskus joutuu jotain realisoimaan.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Sähkölentämisestä, edustaja Holopainen: Itse edellisessä elämässäni olin myös starttaamassa yhtä sähkölentämisen projektia tuolla Merenkurkun seudulla. Minä kannustan kaikkia tekemään alueellisesti työtä. Sellaisen 150—200 kilsan säteellä helposti löytyy jopa kymmenen lentopaikkaa. Sieltä löytyy yleensä merkittävää teollisuutta. Me tehtiin se yhdessä ruotsalaisten ja norjalaisten kanssa, ja se liittyy myös poikittaisyhteyksien kehittämiseen. Ei ole mitenkään poissuljettua, että jatkossa, kun ei katsota maailmaa ainoastaan tällaisessa pohjois—etelä-suunnassa, vaan jos yhä enemmän katsotaan teollisuuspoliittisesti, niin jos lähdetään vaikka jonnekin Skellefteån akkutehtaalle hoitamaan sähköistystä vaikka Pohjanmaan ABB:ltä, niin sieltä lähdetään. Pääkaupungit ovat kyllä välillä myös vähän syrjässä sen teollisen arvionluonnin näkökulmasta, niin että se pomppu voi olla huomattavasti parempi tehdä paikoista kuten Joensuu, Kuopio, Jyväskylä, Tampere, Seinäjoki, Vaasa, Skellefteå, Uumaja, Mo i Rana. Kannattaa katsoa ilman rajoja maapalloa, ja siinä yleensä sähköinen lentäminen on ehdottomasti tulevaisuutta. Tulen omalta osaltani keskusteluissa myös kannustamaan näitä kansallisia toimijoita, koska se, että osoittaa, että on siinä edelläkävijänä, on monta kertaa myös semmoinen kilpailuetu, kun käydään kilpailua ja neuvotellaan puhtaan energian investoinneista, että huomataan, että me ollaan hereillä.

Kiitos erinomaisista kysymyksistä. Voin paljastaa, että tämä parlamentaarinen neuvottelukunta kokoontuu 8. päivä lokakuuta elikkä aika pian. En tiedä, onko mikään virallinen kutsu lähtenyt, mutta paljastan sen nyt. — Kiitos, tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja nyt siirrytään puhujalistaan, jossa puheenvuorot ovat siis viiden minuutin mittaisia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

18.48 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Palaan vielä yhden puheenvuoron verran budjettikirjan sisäministeriön pääluokkaan, jota käsitelimme aiemmin tänään liikenne-, viestintä- ja sisäministerin johdolla. Aiempi keskustelu tänään tässä salissa ansaitsee kiitosta siitä, että monen hallituksen sisäisen turvallisuuden panostuksen takana vaikuttaisi seisovan koko eduskunta. Käyty keskustelu luo uskoa siihen, että turvallisuus on jatkossakin meitä yhdistävä teema.

Kuten todettua, poliisien määrän nostaminen 8 000:een vaalikauden kuluessa on niitä hallituksen tavoitteita, joita myös me sosiaalidemokraatit oppositiosta tuemme. On arvokasta ja kannatettavaa, että nykyinen hallitus jatkaa sitä työtä poliisien määrän kasvattamiseksi, joka aloitettiin jo edellisellä vaalikaudella. Kuitenkin kun katsoin budjettikirjaa sisäministeriön pääluokasta, arvioidaan siellä poliisien määrän kasvavan ensi vuonna vain 56 poliisilla. Suomessa olisi tämän jälkeen poliiseja yhteensä 7 754, mikä on vähemmän kuin esimerkiksi monissa muissa Pohjoismaissa. Tästä ensi vuoden luvusta herää myös kysymys, tuleeko hallitus saavuttamaan tavoitteen poliisien määrän nostamisesta nyt näköpiirissä olevalla tahdilla. Tulevina vuosina tätä tahtia on pystyttävä kiristämään. Tämä edellyttää tietysti määrärahojen lisäksi sitä, että alan koulutuspaikat saadaan täytettyä vuosittain, Poliisiammattikorkeakoulusta valmistuneet heti työhön kiinni ja heidät myös pysymään alalla.

Toinen huoleni budjettikirjassa poliisiin liittyen koskee poliisille kohdistettavia määrärahoja. Vaikka poliisi on saamassa hallitukselta lisää rahoitusta, uhkaa poliisia kuitenkin tämänkin budjetin jäljiltä sopeutuspain. Tätä selittää yhdeltä osin kustannusten kasvu, toisaalta hallituksen tuottavuustoimet, joiden ulkopuolelle poliisia ei ole siis rajattu.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto on tuonut alkusyksystä esiin, että hallituksen budjetti ei riittävällä tavalla vastaa poliisin kulujen kasvuun. Järjestön puheenjohtaja on todennut julkisuudessa poliisin tilanteesta seuraavaa: ”Vuokria ei voi jättää maksamatta, autoja ei voi jättää tankkaamatta, varusteita ei voi jättää hankkimatta. Ainoa, mistä voidaan tasapainottaa, on nimenomaan henkilöstö.” Tämä on todella huolestuttava viesti suoraan kentältä poliisitoiminnan arjesta. Toivon, että tämän budjettiesityksen myöhemmässä valiokuntakäsittelyssä pureudumme tähän huoleen riittävällä tavalla. On paikallaan varmistua siitä, että kustannusten kasvu tai tehostamisvaateet poliisille eivät johda henkilöstön vähennyksiin, mikä löisi korville niitä yhteisiä jaettuja tavoitteita, joita ryhmät hyvin laajasti tässä salissa tukevat.

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana toisesta turvallisuuden kannalta tärkeästä viranomaisesta, Rajavartiolaitoksesta. Rajavartiolaitos on keskeinen toimija Suomen turvallisuuden varmistamisessa. Sen merkitys vain korostuu ajankohtaisessa tilanteessa, jossa Venäjä on kohdistanut Suomeen vihamielistä hybridivaikuttamista. Rajavartiolaitos kohtaa tämän uhan yleensä ensimmäisenä viranomaistoimijana.

Ensi vuoden budjetissa huolta herättää Rajavartiolaitoksen tilanne varsinkin pidemmällä usean vuoden aikajänteellä. Vaikka tärkeitä panostuksia tehdään, lopputuloksena Rajavartiolaitoksen määräraha vuodelle 2025 on yli 20 miljoonaa pienempi kuin tälle vuodelle. Rajavartiolaitoksen menoihin kohdistuu siten merkittävä sopeutustarve, joka tulee näkymään laitoksen toiminnassa jo aivan lähivuosina. Näin arvioi myös Rajavartiolaitos itse.

Tämä huoli Rajavartiolaitoksen pitkän aikavälin rahoitusnäkymistä nykyisellä vaalikaudella on puhuttanut jo viime syksynä, kun tuolloin käsitelimme hallituksen esitystä tämän vuoden valtion talousarvioehdotukseksi. Onkin jälleen syytä kysyä, miten hallitus aikoo varmistaa Rajavartiolaitoksen riittävät määrärahat ja sen, ettei kehyskauden aikana Rajavartiolaitos ajaudu toimintansa sopeutuksiin.

On ensiarvoisen tärkeää, että huolehdimme kuntoon niin poliisin kuin Rajavartiolaitoksenkin rahoitusnäkymät pitkäjärjestyksellä. Siihen on myös perinteisesti vedottu esimerkiksi sisäisen turvallisuuden selonteon yhteydessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

18.53 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat, hyvät miehet ja naiset! Tässä sitä ollaan. Syksy on taas toden teolla täällä, ja sen näkee politiikan keskusteluaiheista. Meillä on tuttuun tapaan lähetekeskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi eli budjetiksi vuodelle 2025. Budjettivallan käyttäminen on lainsäädännön ohella toinen eduskunnan perustehtävistä. Eduskunta käyttää budjettivaltansa ennen muuta käsittelemällä valtion talousarvion.

Aluksi muutama sana yleisesti taloustilanteesta. Toivoakseni Suomi on selättämässä nollakasvun vuodet ja talous on kääntymässä kasvuun. Valoa näkyy tunnelin päässä. Valtiovarainministeriön reaalitalouden ennusteen mukaan talouskasvu olisi ensi vuonna 1,7 prosenttia ja vuonna 2026 taas 1,5 prosenttia. Seuraavillekin vuosille povataan kasvua. Taantuman pohja on toivottavasti siis ohitettu.

Talouden vahvistumiseen ovat vaikuttaneet inflaation selkeä hidastuminen ja korkojen lähteminen laskuun, mikä näkyy kotitalouksien ostovoimassa ja kulutuksessa. Jopa rakentamisessa päästään vihdoin toipumisen tielle vuonna 2025 vaikeiden aikojen jäljiltä. Lisäk-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

si energiasektoriin liittyvät investoinnit kasvavat ensi vuonna. Erinomaista on myös se, että ennusteen mukaan työllisyys toipuu ensi vuonna talouskasvun myötä.

Kuitenkin yksi asia minua itseäni askarruttaa, ja se on se, onko Suomen bruttokansantuote vertailukelpoinen muihin maihin nähden vai onko niin, että Suomessa bruttokansantuote sisältää enemmän veronmaksajien rahalla maksettuja palveluja tai asioita.

Hallituksen työllisyystoimet luonnollisesti taas lisäävät työvoiman tarjontaa. Euroalueella kasvu nopeutuu ensi vuonna, mikä lisää vientikysyntää. Yhdysvalloissa kasvu on jatkunut varsin vahvana. Sinne Suomen vienti on kasvanut ihan hyvin, ja vientimarkkinoiden näkymät ovat siis kohentumassa. Maailmankauppa toipuu, ja Suomen vienti kasvaa maailmankaupan elpyessä. Maamme hintakilpailukyvyssä ei ole mitään erityisiä ongelmia.

Myös julkisen talouden alijäämä pienenee asteittain tulevina vuosina. Talouskasvun kiihtyminen ja hallituksen toimet hidastavat velkasuhteen kasvua vuodesta 2025. Kaikilla hallitusohjelman toimilla velkasuhde vakiintuu vaalikauden taitteessa.

Arvoisa puhemies! Välillä kuulee ihmettelyä siitä, miksi velkaantuminen on edelleen niin suurta. Tosiasia on kuitenkin, että tämä vastuullinen hallitus on jo tähän mennessä tehnyt määrätietoisia ja merkittäviä ja vaikuttavia toimia tilanteen muuttamiseksi. Vuonna 2025 alijäämä ilman hallituksen toimia olisi noin 16 miljardia euroa, kun tämän hallituksen linjauksella se on nyt 12 miljardia euroa. Ero on siis huimat neljä miljardia euroa.

Hallituksen toimet voidaan jakaa neljään isompaan osaan: julkisen talouden tervehdyttämiseen, rakenteellisiin uudistuksiin, kasvua vauhdittaviin toimiin ja turvallisuuden vahvistamiseen. Ajan rajallisuuden vuoksi voisin avata puheenvuorossani enemmän viimeistä kohtaa.

Synkkä maailmanaika tosiaan näkyy talousarviossa. Hallitus panostaa voimakkaasti turvallisuuteen. Ensimmäisenä haluaisin mainita kriisinhallintaveteraanien vertaistukeen varatun 0,25 miljoonan euron panostuksen ja lisäatsaukset ampumarata-avustuksiin yhden miljoonan euron verran — tuiki tarpeellisia kohteita. Poliisille poliisimäärän lisäämiseen 17,5 miljoonaa euroa, katujengi- ja nuorisorikollisuuden torjuntaan 6 miljoonaa euroa ja koulupoliisitoimintaan 2 miljoonaa euroa. Näitä tuskin tarvitsee kenellekään perustella. Rajavartiolaitoksen materiaalihankintoihin annetaan 6 miljoonaa euroa, vankiloiden turvatekniikkaa uusitaan 6,45 miljoonalla eurolla, Pelastusopistolle ja -koululle annetaan yksi miljoona euroa, ja toki Nato-jäsenyyden tuomiin muutoksiin panostetaan merkittävästi. Edustajakollegoillenne yli puoluerajojen haluaisin kuitenkin tulevaisuutta varten muistuttaa, että turvallisuus on asia, jota ei pidä unohtaa rauhallisempinakaan aikoina. Mikäli sen silloin laiminlyö, on rapistuneen perustan korjaaminen hidasta ja suuritöinen tehtävä.

Tähän loppuun on pakko todeta, että luojan kiitos, meillä ei ole viime kauden tapaan näitä samoja ongelmia, mitä meillä on nyt. Siis halusin sanoa, että ongelmat ovat ehkä vähän muuttuneet. Tähän nykyiseen isänmaalliseen ja talousvastuulliseen linjaan, jotta voimme välttää vararikon Suomi-neidon tiimoilta, [Puhemies koputtaa] meidän pitää nyt panostaa. Ja toivon, että täällä tehtäisiin hyvää yhteistyötä muillakin aloilla, kuten sisäiseen turvallisuuteen [Puhemies koputtaa] ja puolustusasioihin liittyvissä kohdissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén, poissa. — Edustaja Fagerström.

19.00 Noora Fagerström kok: Arvoisa puhemies! Suomen taloustilanne on hälyttävä. Talous ei ole kasvanut reaalisesti yli 15 vuoteen, samaan aikaan olemme ottaneet yli 100

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

miljardia uutta velkaa lisää. Suunta on muutettava, jotta hyvinvointiyhteiskuntamme voisi olla olemassa myös tuleville sukupolville.

Tässä äärimmäisen hankalassa taloudellisessa tilanteessa hallitus on pystynyt tekemään esityksen talousarviosta, joka pyrkii katkaisemaan velkakierteen ja siirtämään Suomen oikealle raiteelle. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan hallituksen toimet riittävät velkasuhteen tasaannuttamiseen, mikäli koko yhdeksän miljardin euron kokonaisuus toimeenpannaan täysimääräisesti. Ensi vuoden valtiontalouden alijäämä on 12,1 miljardia euroa, mutta luku olisi vajaa neljä miljardia euroa suurempi ilman hallituksen määrätietoisia toimia.

Arvoisa puhemies! Hallitus kannustaa työnteekoon ja yrittämiseen. Puramme yrityksiä ja kansalaisia haittaavia normeja, korotamme arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa 15 000 eurosta 20 000 euroon, helpotamme luvitusta ja uudistamme työmarkkinoita esimerkiksi laajentamalla paikallista sopimista koskemaan myös järjestäytymättömiä yrityksiä. Yrittäjien eläkevakuutuksen osalta hallitusohjelman mukaisesti YELin arvioinnista ja korjaustarpeista käynnistetään selvitys tänä syksynä. Sen pohjalta tehdään tarvittavia korjauksia, sillä nyt on jo tunnistettu, että selvityksessä on erityisesti tarvetta pohtia keinoja, joilla voidaan ratkoa YEL-työtulon määrittelyyn liittyviä haasteita. Lisäksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomitukseseen on varattu 100 miljoonaa euroa, mikä on tärkeä toimi kasvun vauhdittamiseksi. Yritysten sukupolvenvaihdosten kannalta tärkeässä perintöverossa maksuaikoja pidennetään kymmeneen vuoteen. Samalla perintöveron korvaamista perintönä saadun omaisuuden luovutusvoittojen verotuksella selvitetään. Tämä on mielestäni erittäin tärkeä selvitys, sillä näin voitaisiin estää pääomien karkaaminen ulkomaille. Kasvun, työn ja yrittäjyyden lisäksi hallitus toteuttaa lasten ja nuorten terapiatakuun, huolehtii turvallisuudesta ja panostaa puolustukseen. On ensiarvoisen tärkeää panostaa uuden sukupolven hyvinvointiin ja siihen, että Suomi pysyy turvassa ja varautuu mahdollisiin uhkiiin nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa. Nato-jäsenenä meillä on tähän entistä paremmat edellytykset. Lisäksi Ukrainan tukeminen on keskeistä Euroopan rauhan ja turvallisuuden takaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Täällä on tänään ja eilen puhuttu paljon kasvusta. Useampi keskustan edustaja on ehdottanut, että voitaisiin tuplata talouskasvu. Tämä on mielestäni erinomainen idea. Itse ajattelen niin, että Suomessa pitäisi keventää työn, yrittämisen ja omissamien verotusta edelleen tuntuvasti. Kestävä kasvu syntyy yksityisiin yrityksiin, ja me kilpailemme monen muun maan kanssa samoista huippuosajista ja investoinneista. Suomen haastava sijainti, jossa on kylmä ja pimeä talvi, sekä korkeat verot eivät houkuttele yrityksiä, investointeja tai osajia riittävästi, vaikka meidät tunnetaankin maailman onnellisimpana kansana. Hallitus tunnistaa, että kasvua tarvitaan jo tehtyjen toimien lisäksi, ja hallitus valmistelee ensi kevään puoliväliriiheen mennessä uusia toimia talouskasvun vauhdittamiseksi, uusien investointien kotiuttamiseksi ja suomalaisen työn ja osaamisen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Pääministeri Orpo pyysi eilen jokaista puoluetta jakamaan ajatuksiaan ja ideoita kasvun vauhdittamiseksi, ja itsekin kannustan tähän todella. Kokoomuksen näkemys on, että kestävää hyvinvoinnin kasvua ei voi olla ilman, että maassa on hyvät edellytykset yritykselle kasvaa, toimia ja työllistää. Se puolestaan vaatii sellaista ennakkoluulotonta työllisyys- ja elinkeinopolitiikkaa, johon nykyinen Orpon hallitus on sitoutunut.

Arvoisa puhemies! Talouden kuntoon laittaminen on erittäin haastava ja pitkä prosessi, mutta hallitus tekee määrätietoisesti toimia sen eteen, että Suomen talous vahvistuu. So-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

peuttaminen on kaukana helposta, mutta ilman näitä toimia tilanne olisi entistä hankalampi. Hallitus tekee vastuullisia ja tulevaisuuteen katsovia päätöksiä, jotta turvaamme hyvinvointiyhteiskunnan toiminnan myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

19.05 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ehkä ensi alkuun on hyvä käydä muutama asia vielä läpi, sillä täällä ovat hanakasti hallituspuolueiden edustajat käyneet väittämässä, että tällä kaudella julkisen talouden velkaantuminen nyt taittuu. Tosiasiassa tällä kaudella, kun puolet budjeteista on nyt annettu, tämä hallitus ottaa enemmän velkaa ensimmäisenä kahtena vuotenaan kuin edellinen hallitus kahtena viimeisenä vuotenaan. Tämä on tosiasia, joka löytyy jokaisen pöydällä olevasta keltaisesta kirjasta.

Toisekseen hallitus on antanut mielikuvan, että ilman näitä hallituksen tekemiä toimenpiteitä tilanne olisi aivan hirveä ja me käsittelemme talousarviota, jossa otettaisiin 16 miljardia euroa velkaa. No, tällaista vaihtoehtoja todellisuuttahan ei tietenkään ole. En ole vielä tavannut tässä salissa yhtäkään edustajaa enkä yhtäkään eduskuntaryhmää, joka toteaisi, että mitään ei tarvitsisi tehdä — että mitään sopeutustoimia ei tarvitsisi tehdä. Tämänpä takia minusta on jo kohtuullisen huvittavaa, että hallitus turvautuu puolustelemaan omaa talouspolitiikkaansa tällaisella vaihtoehtoisella todellisuudella, millä ei ole minkään näköistä totuusperää.

No, sitten on edelleen tämä väite, jossa hallitus toteaa, että näillä päätöksillä, jotka hallitus on nyt tehnyt, tämä velkasuhde todella taittuisi siellä vuonna 27, jonka jälkeen se taas sitten kyllä jatkaisi kasvuaan. Tämähän todella perustuu siihen oletukseen, että kaikki tästä yhdeksästä miljardista, jota hallitus markkinoi, realisoituisi aikataulussa viimeistään vuonna 27. Tämän viikon maanantaina saimme lukea valtiovarainministeriön ennusteen, joka totesi, että näin ei tule tapahtumaan. Sen saman huomion voi tehdä jokaisesta näistä keltaisista kirjasta, että näin ei tule tapahtumaan.

Tähän on kaksi syytä: Ensimmäinen syy on se, että hallitus on laskenut näissä omissa toimenpiteissään kaksi miljardia euroa sen varaan, että työllisyys kasvaa ja saadaan 100 000 uutta työllistä. No, uusimman ennusteen mukaan tästä tavoitteesta jäädään alle puoleen.

Toisekseen hallitus on laskenut osana tätä yhdeksän miljardin kokonaisuutta, että miljardi säästetään pelkästään sillä, että hyvinvointialueet hieman tehostavat omaa toimintaansa. Nyt tuosta keltaisesta kirjasta jokainen voi katsoa, että nykyisten ennusteiden mukaan hyvinvointialueiden talous ei ole tasapainossa vuonna 27, ja tältä osin ei myöskään tämä hallituksen tavoite tule toteutumaan. Näin ollen tulemme siihen lopputulokseen, että tämä velkasuhde ei tällä kaudella tule taittumaan vaan valitettavasti edelleen kasvaa. Se on totta kai meidän kaikkien yhteinen haaste, ja tämä on pirullinen ongelma, jota sopii kyllä ratkoa, mutta tämä on totta kai totuus.

Siinä mielessä, jos ajattelemme niitä puheita ennen vaaleja, että päivä ennen varsinaista vaalipäivää nykyinen pääministeri, kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo, julisti Helsingin Sanomien etusivulla, että nyt on oikea aika lopettaa velkaantuminen, niin voi todeta nyt, kun puolet hallituksen budjeteista on annettu, että tämä tavoite ei näillä näkymin todellakaan ole tapahtumassa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Arvoisa puhemies! Kun täällä yksittäisistä säästöpäätöksistä on myös paljon puhuttu, niin on aivan oikein, että myös hallitus kysyy, että mikäli täältä ei säästettäisi, niin mistä sitten voitaisiin mahdollisesti säästää. Otan nyt muutaman esimerkin.

Sellaisia menosäästöjä, joita itse olen vastustanut, liittyy esimerkiksi tähän ammatilliseen koulutukseen 120 miljoonaa, mitä pidän järjettömänä. Saman summan ja jopa enemmänkin voisi saada sillä, että esimerkiksi jo ensi vuodelle poistettaisiin teollisuuden sähköistämisen tuki, 150 miljoonaa euroa. Siitä saataisiin jopa vähän enemmän säästöä. Toinen vastinpari voisi olla esimerkiksi tämä hoitotakuu. Hallitus ajattelee säästävänsä sillä 100 miljoonaa. Tämä 100 miljoonaa voitaisiin hyvin ottaa pois esimerkiksi näistä ylimääräisistä Kela-korvauksista ja vaikka nykyistäkin Kela-korvausjärjestelmää karsimalla, ja monia muita.

Elikkä viesti siitä, että näille hallituksen säästöpäätöksille ei ole mitään vaihtoehtoja, ei pidä paikkaansa — tai vaikkapa näille hallituksen veropäätöksille. Me laitamme ensi vuoden alusta keskituloiset eläkkeensaajat maksamaan uutta lisäveroa, mutta sen sijaan tämä hallitus on antanut historiallisen suuren veronkevennyksen ministereiden tuloluokkaan jo tälle vuodelle, mikä todella tarkoittaa sitä, että koko kauden aikana suurin piirtein seitsemän tonnia puhtaana käteen ministereiden tuloluokkaan. Eli kyllä vaihtoehtoja on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

19.10 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen talousarvioesitys on hätähuuto, hätähuuto niiltä, jotka ovat jo valmiiksi heikoimmassa asemassa ja joiden taakkaa hallitus vain kasvattaa. Muun muassa työllisyyspolitiikka on myös epäonnistunut, niin että Suomi on jäänyt EU:n pohjamutiin. Tämä hallitus ei tuonut 100 000 työllisen lisäämistä, se toi kymmeniätuhansia työttömiä. On täysin selvää, että hallituksen toimet eivät ratkaise työllisyyskriisiä vaan pahentavat sitä. Marinin hallitus jätti meille ennätystason työllisyyden, mutta Orpon ja Purran hallitus on tuhonnut tämän perinnön ennätysnopeudella. Työperäinen maahanmuutto, joka olisi ollut välttämätöntä väestörakenteemme vuoksi, on romahtamassa, ja maakuvamme on onnistuttu ulkomaalaisen työvoiman silmissä pilaamaan vuodessa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen veropolitiikka on myös epäreilua, ja suurituloiset voittavat, kun taas leikkaukset kohdistuvat kivuliaasti pienituloisiin. Hallitus väittää ottaneensa myös suurituloiset mukaan talkoisiin, mutta ministeriluokan verotus kevenee tuhansilla euroilla vuodessa. Tämä hallitus on selvästi valinnut puolensa, omistajien ja hyvätuloisten puolen, ja mikä tästä on seuraus? Pienituloisten toimeentulo heikkenee, ja samanaikaisesti velkaantuminen jatkuu hallituksen kaikista leikkauksista huolimatta. Suomen velkaantumisongelmaa ei voi ratkaista pelkillä leikkauksilla, jollei ole kasvua, ja kasvuennusteet ovat vaisuja, ja luottoluokittajat varoittavat tulevista ongelmista.

Arvoisa puhemies! Rakennusala on yksi surullinen esimerkki hallituksen ideologisesta vimmasta. Sosiaalinen asuntotuotanto ajettiin alas, ja nyt ala on syvässä taantumassa. Asuntorakentamisen romahtaminen ei ollut väistämätöntä, se olisi voitu estää eikä päästää rakennusala kriisiytymään. Hallitus aikoo tyhjentää Valtion asuntorahastosta 800 miljoonaa euroa, ja tämä on vastuutonta ja muodostaa haasteen tuleville sukupolville. Samanaikaisesti, kun leikataan sosiaalisesta asuntotuotannosta, hallitus suosii suurituloisia ja osakekehenomistajia. Veropolitiikka on räikeän epäreilua ja kohdistuu juuri niihin, jotka eivät enää voi enempää menettää.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Arvoisa puhemies! Me tunnistamme ja tunnustamme julkisen talouden sopeutustarpeet mutta tekisimme sopeutuksen oikeudenmukaisemmin. Meidän mallissamme pienituloisten ja eläkeläisten verotaakka olisi kevyempi. Me tarjoamme julkiselle taloudelle kestävä ja reilun vaihtoehdon, emme painosta niitä, joilla on jo nyt vaikeaa. Hallituksen leikkaukset iskevät pahiten pienituloisiin, ja tämän seurauksena palvelut rapautuvat. Työttömyysturvan leikkaukset ja asumistuen heikennykset kohdistuvat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin, ja nämä eivät ole vain numeroita budjetissa, nämä ovat ihmiskohtaloita.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana kulttuurista tähän iltaan. Kulttuuri lisää luovuutta, mikä mahdollistaa innovaatioita, ja tämä on tärkeää yhteiskuntamme kehitykselle. Kulttuurin vaikutus sivistyksen lisäämisessä on kiistaton. Tulevaisuudessa sen arvostus voisi jopa lisääntyä, jos ymmärtäisimme paremmin sen positiiviset vaikutukset inhimilliseen pääomaan. Rahoituksen niukkuus kuitenkin asettaa haasteita myös kulttuurialalle. Kulttuurin tuomia hyötyjä on vaikea osoittaa euroina, ja tämä monesti haastaa tätä keskustelua. Kulttuuri on voimavara, joka ansaitsee tulla tuetuksi yhteiskunnassamme. Se on tie sivistykseen, ymmärrykseen ja yhteisöllisyyteen. Tuen antaminen kulttuurille on investointi tulevaisuuteemme ja hyvinvointiimme. Luovuuden merkitys korostuu yhteiskunnassa yhä enemmän, kun tekoäly ja robotit suoriutuvat koko ajan paremmin rutiinitehtävistä. Tämä tarjoaa luovuudelle lisätilaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.15 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Mitkä ovat keskeisiä keinoja tuottavuuden ja kasvun aikaansaamiseksi? Siellä osaaminen, innovaatiot ja investoinnit nousevat keskiöön. Kulloinkin hallitus luo edellytyksiä näille, mutta nyt toimet näyttävät supistavan näitä edellytyksiä. Pelkästään tohtorikoulutettavien määrä ei yksinomaan auta, ihmisten laajempaan osaamiseen pitää investoida. Tohtorikoulutettavat ovat hyvä asia, mutta tarvitaan laajempaa panostusta ihmisten osaamiseen.

Osaamiseen panostaminen, niin kuin täällä on tänäänkin tullut moneen kertaan, on suurin työllistämisen edellytys ja kohtaanto on toinen ja terveys on kolmas. Osaamista on leikattu kahta kautta aikuisten ihmisten osalta. Toinen on aikuiskoulutustuen lopetus, 170 miljoonaa euroa, noin 30 000 opiskelijaa vuodessa, ja nyt sitten ammatilliseen koulutukseen 120 miljoonaa leikkausta, noin 11 000 opiskelijaa kärsii näistä. Näitä en sanoisi koulutuksen kunnianpalautukseksi. Nämä ovat selvästi leikkauksia näitten ihmisten mahdollisuuksiin opiskella ammattia.

Sitten toinen asia: Kun nyt valtio leikkaa näitä mahdollisuuksia, niin totta kai tulee eteen se, miten nämä ihmiset saavat osaamista. Katseet kääntyvät yritysten suuntaan: Miten yritykset ottavat jatkossa tosissaan sen, että osaamiseen panostetaan, kun he joutuvat kantamaan enemmän vastuuta? Miten saisimme osaamisen yhtä korkealle tasolle kuin tilinpäätöksessä muut investoinnit? Tarvitsisimme henkilöstötilinpäätöksiä, joissa arvioidaan kulloinkin käytettävissä olevaa osaamista ja osaamistarpeita ja -potentiaalia ja sijoitettavia resursseja näitten kohottamiseksi. Taloutta arvioidaan numeroilla, mutta ei inhimillistä pääomaa. Tämä inhimillinen pääoma pitäisi saada tasavertaiseksi siellä yrityksissä. Siellä on se yrityksen menestymisen salaisuus.

Muutenkin tämä budjettiesitys on kokonaiskuvaltaan palkansaajalle lohduton. Täällä leikataan turvasta, koulutuksesta, ammatinvaihtoon liittyvistä asioista. Sakset ovat tässä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

nyt pääosassa. Yrittäjän riskiä siirretään suoraan työntekijöille. Tämä on tämä kokonaiskuva.

Arvoisa puhemies! Meillä toinen alue, jossa paljon leikkauksia tapahtuu, on hyvinvointialueet. Hyvinvointialueille on erittäin monia toimenpiteitä, joita nyt tälläkin hetkellä hyvinvointialueitten rahoituksessa ohjataan. Palvelutarpeen kasvusta 80 prosenttia korvataan 2025 eteenpäin. Hyvinvointi-indeksi on alimittainen kustannuksiin ja palkkojen kehitykseen nähden. Uutena leikkauksena hallitus tuo jälkikäteistarkistuksen. Leikkaus on 5—30 prosenttia. Tasapainottamisvaade on vedetty erittäin lyhyeksi. Pienikin helpotus siinä autaisi paljon, jotta ylisuuria leikkauksia ei tarvitsisi hyvinvointialueilla tehdä. Sääntelyä puretaan, mikä on hyvä asia, mutta siitä saatava hyöty laskee tulorahoitusta. Myös hyvinvointialueitten omat kehittämistoimet ja palvelumaksujen korotukset mitataan ulos rahoituksessa.

Tämä on tämän hetken todellisuus, ja täällä keskustelussa aina syytetään, että järjestelmä on tehty huonosti. Mitkä näistä kustannusten nousuista — palkkakustannukset — tai yleisestä kustannusten noususta, palvelutarpeista liittyvät järjestelmään? Näihin kysymyksiin tarvitsisimme vastauksia. Meidän pitää varmistaa hyvinvointialueitten rahoitus jatkossa ja huomioida nämä todelliset muutokset, mitä hyvinvointialueitten ympärillä tapahtuu. Niihin meidän pitää täällä vastata. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.20 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Koska työllisyys ja työelämäasiat ovat keskiössä hallitusohjelmassa ja näissä talousarviokäsittelyissä, on syytä vielä muutama sana mainita aiheesta.

Arvoisa hallitus, te olette hallituksessa tekemässä mannerlaattojen kokoisia murroslinjoja Suomen työmarkkinoille. Te olette nyt viemässä suomalaiselta palkansaajalta turvan ja Suomessa töitä tekevältä ulkomaalaiselta sen turvan, että Suomessa töitä tehdään suomalaisilla työehdoilla. Te luotte markkinahäiriön, koska yritysten tasapuoliseen kilpailuun tulee nyt vääristymiä. Te pelaatte nyt heikoilla jäillä. Onko teillä oikeasti valtakirja uudistusten nimissä tuhota koko suomalaisen työmarkkinajärjestelmän selkäranka eli se, että meillä on työlainsäädäntö, joka suojelee työmarkkinoiden heikompaa osapuolta eli työntekijää? Sitten täällä salissa puhutaan jo työmarkkinoiden modernisoinnista. Arvoisa hallitus, te ette ymmärrä, minkälaista karhunpalvelusta te olette nyt tekemässä yrityksille, palkansaajille ja koko yhteiskunnalle.

Arvoisa puhemies! Kysyin tänään aiemmin työ- ja elinkeinoministereiltä harmaan talouden torjumisesta, johon on viitattu kehysriihitekstissä. Siinä on todettu, että harmaan talouden torjuntaohjelma valmistuu tänä vuonna ja sitä koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö. Samaan aikaan meillä verotoimistoissa on yt:t käynnissä ja irtisanomisia satoja luvassa. Siellähän pitäisi ymmärtääkseni sen harmaan talouden torjuntayksikön olla. Eli kysymys kuului ministereille: Missä rahat? Missä rahat ensi vuoden talousarviossa harmaan talouden torjuntaan? Tiedossa on, että pahimmillaan harmaa talous vie jopa miljardin euron verran verotuloista. Kannattaisi siis tehdä asialle jotain ja pikaisesti. Ja ministerit eivät tietenkään näihin kysymyksiin tänään vastanneet mitään, valitettavasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

19.23 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Suomi on pitkien etäisyyksien ja laajalle levinneen asutuksen maa. Saavutettavuuden merkitys on alueiden elinkeinoelämän ja ihmisten arjen näkökulmasta koko Suomen kehittymisen kannalta tärkeimpiä asioita. Siksi liikennepolitiikka on kytkettävä kokonaisvaltaisesti ja poikkihallinnollisesti elinkeinoelämän, työllisyyden sekä alueiden kehittämisen kehykseen. Lentoliikenne ja maakuntakentät ovat elinkeinoelämän ja erityisesti kansainvälisillä markkinoilla toimivien, työllistävien vientiyritysten kannalta tärkeitä. Myös matkailu edellyttää säännöllisiä ja kohtuuhintaisia lentoja maan eri osista. Raideliikenteen lisääminen ja palvelutason parantaminen edellyttävät vahvempaa kehittämistä kuin mitä hallituksen talousarvioesitys tarjoaa.

Meidän on myös pidettävä kiinni liikennejärjestelmäsuunnitelman kolmen tunnin saavutettavuusrajasta. Aluepoliittisesti haluan kysyä — vaikka täällä ei ole ministereitä vastaamassa nyt — eikö Etelä-Savosta löydy tosiaan mitään, mihin panostaa, koska maakuntamme näyttää mustalta aukolta ihan joka ikisessä hallituksen esityksessä, kuten edustaja Kalliokin tuolla nyökkää eteläsavolaisittain.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikan epäoikeudenmukaisista leikkauksista huolimatta velkasuhde ei taitu ja alijäämäkriteerit rikotaan. Kasvuennusteet ovat aneemisia, ja luottoluokittajat synkentävät arvioitaan. Hallituksen talouspolitiikka on epäonnistunut, ja hallitusohjelman tavoitteet eivät valtiovarainministeriön mukaan ole toteutumassa. Hallitus syyttää tilanteesta kansainvälistä suhdannetta, mutta se ei selitä, miksi esimerkiksi Suomen työllisyysaste on kehittynyt kaikkein heikoimmin koko Euroopassa viimeisen vuoden aikana tai miksi kuluttajien ja yrittäjien luottamus on romahtanut juuri Suomessa niin rajusti. Työttömyysturvan leikkausten ja koulutusleikkausten yhteisvaikutukset ovat työttömyyden kohtaavalle palkansaajalle karmaisevat. Paikallisen sopimisen myötä työntekijöiden turva murenee. Hallitus antaa roposia työsuojeluviranomaisille, joiden resurssit eivät millään tule varmistamaan riittävää valvontaa.

Hallitus puhuu koulutuksen kunnianpalautuksesta ja erityissuojeluksesta. Täytyy toivoa, että mikään muu minulle tärkeä asia ei päädy tälle erityislistalle, sillä enempää leikkauksia ja petettyjä lupauksia en kaipaa. Hallituksen politiikka uhkaa edelleen heikentää mahdollisuuksia opetuksen järjestämiseen ja tasa-arvoisen koulutuksen turvaamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen STEA-avustuksia, joihin käytetään ensi vuonna noin 80 miljoonaa euroa vähemmän kuin tänä vuonna. Onko viisasta leikata osaksi vapaaehtoistyöhön nojaavaa ennaltaehkäisevää toimintaa noin rajusti? Tämä leikkaus saattaa nostaa kustannuksia kalliissa erityispalveluissa.

On tärkeää huomata myös se, että viimeaikaiset hallituksen tekemät leikkaukset sosiaaliturvaan ja terveydenhuoltoon ovat lisänneet painetta vapaaehtoistyölle. Näiden leikkausten myötä monet palvelut, joihin ihmiset ennen luottivat, ovat heikentyneet ja yhä useammat ihmiset kääntyvät vapaaehtoisten puoleen saadakseen tarvitsemaansa apua. Tämä asettaa vapaaehtoisille ja järjestöille entistä suurempia odotuksia ja kuormitusta samalla, kun järjestöjen rahoitus vähentyy.

Suomessa vapaaehtoistyötä tehdään laajasti erityisesti ikäihmisten, lasten ja nuorten parissa. Urheilu- ja liikuntaseuroissa vapaaehtoiset tekevät korvaamatonta työtä. Tämä kaikki osoittaa, kuinka laajasti vapaaehtoistyö vaikuttaa yhteiskunnan eri osa-alueisiin ja miten se rakentaa siltoja ihmisten välille. Helsingin yliopiston dosentti Jukka Hoffrén on arvioinut, että vapaaehtoistyön rahallinen arvo Suomessa on lähes 3,2 miljardia euroa eli 1,3 prosenttia bruttokansantuotteestamme. Tämä luku tekee näkyväksi sen, kuinka merkittä-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

vää vapaaehtoistyö on hyvinvointimme kannalta. Kun otamme huomioon kaikki yhteiskunnan hyvinvointia lisäävät tekijät, vapaaehtoistoiminnan vaikutus nousee jopa 6,6 prosentti bruttokansantuotteesta. Tämä luku on vaikuttava ja kuvastaa työn valtavaa arvoa. Toivottavasti myös hallitus herää järjestöjen ja vapaaehtoistyön arvostukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

19.28 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tässä omassa puheenvuorossani sisäministeriön hallinnonalaan.

Aloitan kiittämällä hallitusta sen panostuksista sisäiseen turvallisuuteen. On selvää, että sisäinen turvallisuus on yksi yhteiskuntamme keskeisistä peruspilareista, ja on hyvä, että hallitus on tehnyt joitain tarpeellisia satsauksia, kuten esimerkiksi nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaan kohdistetut määrärahat, 5,5 miljoonaa euroa tähän tärkeään tehtävään, ja se on askel oikeaan suuntaan. Samoin koulupoliisitoimintaan suunnattu kaksi miljoonaa on varsin tervetullut panos.

Mutta valitettavasti nämä toimet eivät vain riitä. Katsokaamme esimerkiksi poliisien määrää: Vuonna 2025 poliisien määrän lisäys on ainoastaan 56 henkilöä, mikä nostaisi poliisien kokonaismäärän 7 754:ään. Tämä lisäys on varsin vaatimaton suhteessa siihen, mitä Suomessa on asetettu tavoitteeksi. Tavoitteena on ollut 8 000 poliisia vaalikauden loppuun mennessä, mutta valitettavasti tällä kasvuvauhdilla tuo tavoite uhkaa karata käsistä. Kysymys kuuluukin, millä toimenpiteillä hallitus aikoo varmistaa, että poliisien määrän kasvu saadaan vauhdittamaan, jotta tuo 8 000 poliisin tavoite saavutetaan vielä kuluvan vaalikauden loppuun mennessä.

Poliisikaan ei ole suojassa hallituksen tuottavuustoimenpiteiltä ja toimintamenosäästöiltä. Tuloksena on lähes yhdeksän miljoonan euron leikkaus poliisien toimintamenoihin. Poliisin toimintakyky on jo nyt venytetty äärimmilleen, ja tällaiset leikkaukset vain pahentavat haasteellista tilannetta. On täysin kestämatöntä, että samalla kun puhumme sisäisen turvallisuuden vahvistamisesta, täällä tehdään leikkauksia, jotka suoraan heikentävät poliisien toimintavalmiusmahdollisuuksia. Miten hallitus perustelee sen, että sisäisen turvallisuuden keskeiselle viranomaiselle kohdistetaan näin merkittäviä leikkauksia samaan aikaan, kun turvallisuuden uhat vain kasvavat?

Rouva puhemies! Rajavartiolaitoksen osalta tilanne on vähintään yhtä huolestuttava. Hallitus on korostanut, kuinka tärkeitä itärajan turvallisuus ja Rajavartiolaitoksen resurssit ovat, mutta budjetissa tämä ei ikävä kyllä näy. Vuonna 2025 Rajavartiolaitoksen määrärahat ovat 21 miljoonaa euroa pienemmät kuin kuluvana vuonna, ja tämä johtaa mittaviin sopeutuksiin. Operatiivinen toiminta rajoilla ja merillä kärsii, kalustohankintoja joudutaan leikkaamaan ja henkilöstöä vähentämään. Tämä ei vastaa sitä puhetta, mitä olemme kuulleet tältä hallitukselta tässä salissa. Hallitus on toistuvasti korostanut itärajan merkitystä turvallisuudellemme, mutta hallituksen budjettiesitys ei vastaa tätä puhetta. Sopinee kysellä, miten hallitus aikoo turvata itärajan ja muiden strategisten rajojen valvonnan, kun Rajavartiolaitoksella ei ole riittäviä resursseja operatiivisen toiminnan ylläpitämiseksi.

Arvoisa puhemies! Myös palo- ja pelastustoimi sekä Häätakeskuslaitos ovat joutuneet kärsimään leikkauksista. Tuottavuus- ja toimintamenosäästöt iskevät niihin voimakkaammin kuin muihin sisäisen turvallisuuden viranomaisiin. Vaikka pelastajakoulutukseen on varattu 0,9 miljoonaa euroa, tämä ei ole toivotulla tasolla varmistamaan, että pelastajia riittää tulevaisuudessa turvaamaan kansalaistemme arkea ja kriisitilanteita. Vuoteen 2030

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

mennessä meidän tulisi Suomessa lisätä pelastajien määrää tuhannella, mutta hallituksen toimet eivät anna tälle tavoitteelle riittävää tukea.

Arvoisa puhemies! Nostan esille vielä hallituksen päätökset maahanmuuttoon liittyen. Me SDP:ssä olemme vastustaneet hallituksen linjausta vastaanottorahan alentamisesta ja pidämme kiinni kannastamme. Tämä leikkaus iskee erityisesti Ukrainan sodan jaloista Suomeen paenneisiin, jotka ovat vailla kotikuntaa. Lisäksi pakolaiskiintiön alentaminen 500 henkilöön ei ole linjassa Suomen humanitaaristen velvoitteiden kanssa. SDP:n vaihtoehtobudjetissa olemme esittäneet pakolaiskiintiön pitämistä vähintään 850 henkilössä, ja tämä olisi ollut vähintäänkin välttämätöntä globaali pakolaistilanne huomioon ottaen. Millä hallitus perustelee sen, että globaalin pakolaistilanteen keskellä Suomi vähentää humanitaarista vastuutaan, kun tiedämme, että kriisialueiden ihmiset, kuten naiset, lapset ja vanhuksset, tarvitsevat apua entistäkin enemmän? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

19.33 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kirjoitin noin puoli vuotta sitten Savo-Karjalan maakuntalehtiin ja kerroin tuossa kirjoituksessani poliittisen urani alkutai-paleesta ja ennen kaikkea niistä syistä, miksi lähdin tuolloin 12 vuotta sitten mukaan politiikkaan. Kerroin, että syynä lähteä vaikuttamaan yhteisiin asioihin oli Jyrki Kataisen kokoomusjohtoinen hallitus vuonna 2012. Tuolloin kuntaministeri Virkkunen laati karttahaarjoituksen, jossa olisi kadonnut kokonaan kotikuntani Outokumpu. Myös maakuntien määrä ja tulevaisuus olivat katkolla. Ilmassa oli aitoa pelkoa palveluiden karkaamisesta.

Nykyisessä Orpon—Purran hallituksessa on nähtävissä aivan samaa keskittämisen vimmaa ja suurkaupunkikeskeisyyttä. Viime keväänä he eivät vielä puhuneet kuntien tai sote-alueiden yhdistämisestä — nyt syksyllä, vain puoli vuotta myöhemmin, keskittämisen ratat pyörivät jo täyttä päätä. Hallituksen riveistä puhutaan nyt täysin avoimesti mahdollisesta sote-alueiden yhdistämisen tarpeesta. Ei ole enää pitkä matka Kataisen hallituksen karttahaarjoitukseen, jossa myös maakuntia yhdistettiin. Tällä hetkellä sote-alueet muodostuvat pitkälti nykyisen maakuntajaon pohjalta.

Alueita yhdistämällä ei ihmisten palveluita paranneta eikä ratkaista pahenevaa pulaa työntekijöistä. Palveluita ei paranna sekään, että hallitus päätti lakkauttaa mahtikäskyllään yöpäivystykset Iisalimesta ja Varkaudesta. Tämä järjetön päätös lisää ambulanssikyytejä ja terveydellisiä riskejä eikä tuo ministeri Juuson tavoittelemia säästöjä.

On aivan totta, että Suomen taloustilanne vaatii järkeviä säästöjä, mutta tarvitsemme myös uusia toimia, jotka tuovat työtä ja tuovat ennen kaikkea tuloa maallemme. Kaikista huonoin yhtälö on leikata asioista, jotka toisivat paljon kaivattua kasvua. Tästä esimerkki on 120 miljoonan euron leikkaukset ammatilliseen koulutukseen. Hallitus puolustelee päätöstään sillä, että leikkaus kohdistuu pääasiassa niihin, jotka kouluttautuvat uudelle alalle. Käytännössä kuitenkin leikkaus vaikuttaa myös ensimmäiseen ammattiin opiskeleviin nuoriin.

Uudelleen kouluttautumiseen kohdistui myös hallituksen aikaisempi päätös lakkauttaa aikuiskoulutustuki. Ei kai hallitus oikeasti kuvittele, että vaikeuttamalla uuteen ammattiin opiskelua ihminen olisi jotenkin tehokkaampi työssään tai hyödyttäisi maan taloutta paremmin? Huono toimenpide on myös leikkaus kotitalousvähennykseen. Se lisää riskiä harmaaseen talouteen, heikentää pienituloisten mahdollisuutta käyttää vähennystä, ja ennen kaikkea se vie töitä pieniltä yrityksiltä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Sain tämän viikon maanantaina viestin vuokra-asunnossa asuvalta pienituloiselta eläkeläiseltä. Hän kertoi, että hän ei sairautensa vuoksi pysty itse tekemään kotinsa siivoustöitä, vaikka kovasti yrittäisi. Hänellä onkin käynyt kerran kuussa siivoaja, minkä hän on pystynyt itse kustantamaan. Henkilö on elänyt taloudellisesti todella tarkasti ja laskenut joka ikisen euron niin, että ne riittävät kuukauden kustannuksiin. Hän on saanut itse maksettua kuukausittain siivouksen kotitalousvähennyksen turvin, ja samalla hän on myös työllistänyt yrityksen työntekijöitä. Hän sanoi aivan suoraan, että tämän kotitalousleikkauksen jälkeen hän ei enää pysty tähän. Hän kysyi, kuka tulee siivoamaan hänen kotinsa.

Arvoisa puhemies! Keskustan mielestä ihmisten lähipalvelut on turvattava ja sote-alueille on annettava työrauha. Leikkaukset ammatilliseen koulutukseen ja kotitalousvähennykseen on kerta kaikkiaan peruttava. Poliittiset päätökset on tehtävä järjellä mutta myös sydämellä. Empatia kuuluu aidosti myös politiikkaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

19.38 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Marinin hallitus jätti Orpon hallitukselle kolme vaikeaa haastetta soten osalta: 1) Vuonna 2023 Suomi oli EU:n nopeimmin velkaantuva maa. 2) Sote-normitusta kiristettiin, mutta henkilöstöpula jätettiin tulevan hallituksen ratkaistavaksi. 3) Sote-uudistus uudistaa vain hallintoa, ja kaikki todellinen uudistaminen palveluiden osalta jäi tekemättä.

Tämä hallitus joutuu samanaikaisesti sopeuttamaan taloutta ja pelastamaan sote-palvelut. On sanomattakin selvää, että yhtälö on todella vaikea. Rakenteelliset ongelmat eivät ratkea lisärahoituksella tai alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämisellä. Ainoa ratkaisu on se, että hyvinvointialueilla päättäjät kantavat vastuuta palveluiden toteuttamisesta Marinin hallituksen säätämällä rahoituksella henkilöstöpula huomioon ottaen. Liian usein olen kuullut erityisesti omalla hyvinvointialueellani päättäjien suusta, että henkilöstöpulalla voidaan selittää kaikkea, kun palveluita ei haluta turvata. Väite on järjenvastainen, kun otetaan huomioon henkilöstön vähentymistä koskeva data.

Arvoisa rouva puhemies! Henkilöstöpula ei ole kokoomuksen keksintö, vaan Kevan vuonna 2023 julkaiseman selvityksen mukaan koko Suomeen tarvittaisiin yli 16 600 uutta sairaanhoitajaa. Lähihoitajia arvioidaan puuttuvan 8 800. Lisäksi THL:n ennusteen mukaan vuonna 2027 henkilöstöä tarvitaan iäkkäiden palveluihin arviolta 14 200 enemmän kuin vuonna 2023, jos palvelurakenne ei muutu. Työikäisen väestön vähentyminen, henkilöstön eläköityminen ja henkilöstön lisätarve on kestämaton yhtälö.

Hoitajamitoitus ja hoitotakuu ovat yhdessä lisänneet kustannusten kasvua, sillä osaavaa henkilöstöä ei ole saatavilla. Työnantajat joutuvat siirtämään henkilöstöä tehtävistä toiseen ja käyttämään kallista vuokrahenkilöstöä. Esimerkiksi yhden vuokralääkärin kustannukset ovat palkkasummaltaan 2–4-kertaiset virkатыösuhteiseen lääkäriin verrattuna. Yle uutisoi huhtikuussa vuokrahammaslääkäreistä, joille joudutaan maksamaan jopa 20 000 euroa kuukaudessa. Tällainen suomalaisten veronmaksajien rahojen kuppaaminen on seurausta ylikireistä normeista. Hyvinvointialueet ovat nyt pakkoraossa ja pakotettuina vuokraamaan.

Arvoisa puhemies! Marinin hallitus oli alun perin luvannut 0,7:n mitoituksen huhtikuussa 2023, mutta joutui itse lykkäämään sen seuraavan hallituksen kontolle, sillä hoitajia ei yksinkertaisesti ollut. Lakia ei saatukaan toimimaan parin minuutin valmistelulla, kuten luvattiin. Nykytilanteessa mitoitus on pois kotihoidosta ja muista palveluista, joissa on yhtä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

lailla tärkeitä asiakkaita. Tälläkin hetkellä ympärivuorokautisen hoivan asiakaspaikkoja pidetään tyhjiin, koska henkilöstöä ei ole. Orpon hallitus on siksi päättänyt palauttaa mitoituksen samalle tasolle, jolla se oli Marinin kaudella vuonna 2022. Tämä osoittaa, miten tärkeää on pykälien sijaan keskittyä ongelmien ratkaisemiseen reaali maailmassa. Hyvinvointialueiden tehtävät ja velvoitteet tulee säätää todellisuutta vastaaviksi, ei ideologisen toivomaailman mukaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen päätös sairaalaverkosta varmistaa sen, että jokaisella hyvinvointialueella säilyy keskussairaala, jossa voidaan hoitaa synnytyksiä sekä tehdä kattavasti leikkaustoimintaa. Toimintaympäristö on merkittävästi muuttunut siitä, kun nykyinen lainsäädäntö sekä sairaaloiden ja päivystysten palveluverkko ovat valmistuneet 1990-luvulla. Verkon suunnittelu alkoi jo vuosisadan puolivälissä, joten niistä ajoista on tultu kauas. On hyvä muistaa, että verkostoa koskevat määräaikaissuoritusratkaisut tehtiin Sipilän hallituksen toimesta, eikä Marinin hallitus muuttanut rahoitusta pysyväksi. Ehkä se unohtui kaiken muun rahan jakamisen keskellä.

Sairaalaverkkoratkaisuun on vaikuttanut merkittävästi terveydenhuollon osajapula, joka on Suomessa erittäin vakava ongelma. Jo nyt tilanne on monella hyvinvointialueella hyvin hankala, ja kehityskulku on vasta alussa. Seuraavan kymmenen vuoden aikana lähes kolmasosa hyvinvointialueiden työntekijöistä eläköityy, samalla kun palvelun tarve kasvaa. Useat virkamiehet sanovat, että vähenevä henkilöstöresurssi on pystyttävä käyttämään siellä, missä sitä eniten tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Nämä kaksi hallituskautta, Marinin ja Orpon, osoittavat eri hallitusten todellisuudentajun eron. Edellinen hallitus yritti sote-normeilla ja velkarahalla muuttaa todellisuutta ideologiansa näköiseksi. Tämä hallitus puolestaan pyrkii todellisuudessa parantamaan palveluja. Vallitsevassa todellisuudessa meillä ei ole rahaa rajattomasti, meillä on rajatusti henkilöstöä, ja ihmisten perusoikeuksista pitää pitää huolta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

19.43 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan keltaisen kirjan sisällä on huimat 89 miljardia euroa. Lukemattomien suomalaisten hyvinvointi, turvallisuus, unelmat ja pelot ovat noitten kirjan sivujen välissä. Hallitus sanoo puhuvansa vastuullisen talouspolitiikan perään, mutta osoittaako tuo kirja oikeasti sitä? Yli 12 miljardia euroa lisää velkaa huolimatta siitä, että hallitus on merkittävästi heikentänyt sosiaaliturvaa, perusetuuksia, ja heikentänyt työelämää — siltikin 12 miljardia euroa jo merkittävän velkamäärän päälle. Ja sama tahti näyttää jatkuvan myös tulevaisuudessa.

Se, että maamme velkaantuu ja samalla kumminkin perusturvasta leikataan ja kaikista heikompi osaisilta otetaan, ei voi olla vaikuttamatta myöskään kansalaisten mielialoihin. Olen itse pohtinut, miltä siitä pääkaupunkiseudulla asuvasta yksinhuoltajasta, jolta hallitus on jo leikannut 300 euroa kuukaudessa, mahtaa tuntua se, että maamme hallitus ja suomalaiset ovat lahjoittaneet sotilasapua miljardeja Ukrainaan. Se on erittäin perusteltua, kun maa käy taistelua vapautensa ja omien kansalaistensa turvallisuuden puolesta, mutta alkaa-ko tämä yhtenäinen suomalaisten tuki Ukrainalle heikentyä, mikäli tätä leikkauspolitiikkaa jatketaan? Tämä on mielestäni ihan pohdinnan arvoinen kysymys.

Arvoisa puhemies! Kokoomus väittää olevansa yrittäjien asialla, mutta kun katsoo nyt tuon budjettikirjan ratkaisuja, niin ainakaan pienyrittäjien ja itsensä työllistäjien asialla kokoomus ei ole. Esimerkiksi käy nyt jo edellisissäkin puheenvuoroissa esiin nostettu kotita-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

lousvähennys, jonka laskeminen hankaloittaa hoiva-, hoito- ja siivousalan yrittäjien työtä, erityisesti naisvaltaista alaa. Ja samanaikaisesti edes ne kansalaiset, jotka eivät saa muun muassa kotihoidossa riittävää tukea, eivät nyt kykene välttämättä edes omalla rahallakaan saamaan itselleen palveluita, mitä he tarvitsisivat. Tästä muun muassa Helsingin Sanomat otsikoi taannoin hyvin, että ”säästöt iskevät vanhuksien avustajiin”. Ehkä tämä olisi sellainen asia, nimenomaan tämä kotitalousvähennys, jota hallitus voisi vielä pohtia budjettikäsittelyn aikana. Ja samalla hallitus tietysti voisi miettiä uudestaan jo edellisvuonna tehtyjä ratkaisuja, muun muassa solidaarisuusveron alarajan nostamisen ja kaljaveron laskemisen suhteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen.

19.46 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallitus ratkoo valtion talousongelmia väärästä päästä. Olemme nyt tilanteessa, jossa useimmilla lienee yhtäläinen huoli hyvinvointivaltion palveluiden säilyttämisestä. Suomi on vuosikymmenten ajan niittänyt mainetta maailmalla ja tuottanut sukupolvet ylittävää hyvinvointia julkisrahoitteisten koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaaliturvan voimin. Suomi on ollut tunnettu koulumenestyksestään, matalista asunnottomuuslukuistaan, kaikille saavutettavasta terveydenhuollostaan, toimivasta demokratiastaan — maailman onnellisin kansa.

Viime vuosina ovat lisääntyneet sellaiset äänenpainot, jotka vaativat joko suoraan tai riivin välistä, että hyvinvointi täytyy ansaita. Sitä ei olekaan tarjolla enää kaikille vaan pelkästään niille, jotka osoittavat kyvykkyytensä ja hyödyllisyytensä koventuvien arvojen individualistiselle yhteiskunnalle. Oikeistolaiset arvot luovat politiikkaa perustuen ihmiskuvaan, jossa kansalainen on lähtökohtaisesti laiska ja hyödytön, jollei hän jatkuvalla uutteruudellaan, kiitollisuudellaan ja sovinnaisuudellaan toisin todista.

Juuri nyt vuonna 2024 Suomessa on 280 000 työtöntä ja noin 50 000 avointa työpaikkaa. Orpon hallitus on työllisyystoimillaan luvannut tuoda satatuhatta uutta työllistä, mutta tähän mennessä olemme saaneet 30 000 uutta työtöntä ja 50 000 työpaikkaa vähemmän. Väestö ikääntyy, opiskelijoiden valmistumisajat venyvät, syntyvyys laskee, kansa köyhtyy, investoinnit sakkaavat, ja valtion alijäämää on yli 12 miljardia. Nämä haasteet meidän on ratkaistava, mikäli haluamme säilyttää tuntemamme hyvinvointivaltion ja tarjota kansalaisille aitoa mahdollisuuksien tasa-arvoa. Orpon hallituksen budjettiesityksen ja hallitusohjelman esittämät ratkaisut eivät sitä kuitenkaan tee.

Orpon hallitus leikkaa rajusti muun muassa sosiaaliturvasta, koulutuksesta ja demokraattisen yhteiskunnan tiedonvälityksestä. Asumistukea leikataan, ansiosidonnaista työttömyystukea lyhennetään, aikuiskoulutustuki poistetaan, ammatillisesta koulutuksesta leikataan, Ylen rahoituksesta leikataan, järjestöavustuksista leikataan. Joka paikasta leikataan sen nimissä, että yhteisiin talkoisiin on nyt pakko osallistua. [Miko Bergbom: Te tuite Ylen leikkauksia!]

”Vahva ja välittävä Suomi”, lukee hallitusohjelmassa. Välittämisen nimissä hallitus on ilmeisen valmis heittämään kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten pärjäämisen edellytyksillä vesilintua. ”Työtä tekevä Suomi”, julistetaan hallitusohjelmassa. Työllistämisen nimissä hallitus karsii työttömän ihmisen sosiaaliturvasta ja täten ilmeisesti toivoo survovansa 280 000 työtöntä 50 000 työpaikkaan. Hallitus toivoo luovansa täystyöllisen yhteiskunnan keinoilla, joilla ei ole työllistämisen kanssa mitään tekemistä.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Hallitusohjelmasta paistaa läpi nimenomaan toivominen. Sen sijaan, että hallitus nojaisi valinnoissaan tutkittuun tietoon ja vaikuttavuusarviointeihin, päätöksiä tehdään ideologisesti ja toiveikkaana siitä, että mielivaltainen silppuaminen ratkaisee Suomen talousongelmat. Arvoisa rouva puhemies, ei ratkaise.

Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmämme on rakennettu aikana, jolloin kokoaikatyö oli likimain ainoa olemassa oleva työn muoto ja jolloin työtä tekevää väestöä oli leijonanosa kansasta. Väestörakenteemme on ikäluokkien epäsuhdan vuoksi epätasapainoinen, ja täten työtä tekevää väestöä ei ole enää riittävästi järjestelmän kannattelemiseen. Kun tähän lisätään työelämän rakenteen radikaali muutos täysaikaisesta mekaanisesta työstä projektiluontoisen tietotyön yhteiskuntaan, on itsestään selvää, että valtio on kriisissä.

Täten on epärehellistä hakea alennustilamme syitä yksilöistä tai ihmisryhmistä, kun tilanne tulisi korjata sorvaamalla rakenteet vastaamaan nykyhetkeä. Emme voi pelata 2020-luvun peliä 1900-luvun alun säännöillä, ja tämä tulisi jokaisen tässä salissa istuvan päättäjän ymmärtää. Vanhentuneiden rakenteiden ongelmat eivät korjaannu hakkaamalla jäljellä olevaa perustaa kappaleiksi. Ne korjaantuvat rakentamalla tämä perusta uudestaan.

Orpon hallituksella pitäisi tässä tilanteessa olla rohkeutta tarttua kestävään ongelmanratkaisuun ja mittavaan uudistustyöhön, mutta sen sijaan tähän savottaan ryhtymistä hankaloitetaan seuraaville hallituksille entisestään. Tämän lisäksi hallitus keskittyy huomattavan usein syyttämään valinnoistaan edellistä hallitusta, vaikka selkärankaisinta ja kansalaisille rehellisintä olisi keskittyä oman vastuunoton aikana tekemään sellaisia päätöksiä, joista kansalaisilla ja seuraavallakin hallituksella olisi aihetta kiittää.

Arvoisa rouva puhemies! Talousoikeisto on tehnyt vuosikymmenten aikana mittavasti mielikuvatyötä profiloituakseen reaalipoliittisena ja taloudellisesti ansioituneena vaihtoehtona. Kuluneen hallituskauden aikana tehdyt talouden pikaratkaisut ja laajasti talousasiantuntijoiden kritisoimat leikkaukset osoittavat, että pitkäjänteisinkin työ oman uskottavuutensa eteen on romutettavissa vajaassa yhdessä hallituskaudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

19.52 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ennen ennakkovalmisteltua puhetta joitain huomioita tänään täällä salissa käydystä keskustelusta. Meitä nyt ei montaa enää täällä ole.

Bensiinin hinta tietysti nousi esille. Olisin kysynyt, mutten saanut puheenvuoroa, että kun tuolla meillä päin itäisessä Suomessa se vuorokauden sisällä on jo jonkin aikaa vaihdellut 30 senttiä, niin minkätyyppisiä hallituksen päätöksiä on tehty, jotta tällainen on tapahtunut, koska täällä saa sen kuvan, että hallitus päättää, paljonko bensiini Suomessa maksaa.

Sitten oli tiehankkeista, miten niitä on tullut erinomaisesti joka puolelle Suomeen. No, Etelä-Savoon ei tullut yhtään tiehanketta. Se, mikä siellä on menossa, Hurus—Hietanen-väli, on edellisen hallituksen päätöksiä. Jotkuthan täällä unohtivat muun muassa tämän Juva—Mikkeli-välinkin, että se oli tehty, ja kaikkeahan ei tietysti voi vaatia.

MAL-sopimusten kritisoinnista eivät kaikki tykänneet, suuret kaupungit ovat kuulemma kaiken kasvun lähde. Mutta kyllä se vientiteollisuus alkaa edelleen Suomessa aika usein sieltä metsäautotien päästä.

Arvoisa puhemies! Suomen talouden korjaaminen edellyttää säästöjä, mutta pelkästään leikkaamalla ei suunta kuitenkaan käänny. Tarvitaan kasvutoimenpiteitä, jotka kohtelevat

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

alueita ja ihmisiä tasapuolisesti. Kasvua ei pidä rajoittaa valtion toimesta. Sen vuoksi arvonlisäveron nostaminen 10 prosentista 14 prosentin kantaan matkailun, kulttuurin, liikunnan, kirjojen, liikenteen ja lääkkeiden osalta on väärä toimenpide. Kun samaan aikaan hallitus suunnittelee rajua kotitalousvähennyksen leikkausta, iskee se erityisesti palvelualoille ja pienyrittäjiin. Tämä yhtälö ei edistä kasvua, erityisesti itäisessä Suomessa, missä pk-yritykset muodostavat merkittävän osan yrityksistämme. Myös hallituksen esitys teollisuuden investointiverohyvityksestä jättää valtaosan alueemme yrityksistä sen ulkopuolelle. Raha ohjautuu muualle Suomeen suurille yrityksille, joista monilla rahoitus on muutenkin jo kunnossa ja sen saanti helpompaa.

Myös pk-yritykset on otettava verohyvityksen piiriin. Kotitalousvähennystä ei tule heikentää, ja arvonlisäverovelvollisuuden alaraja tulee nostaa 30 000 euroon. Näin saadaan oikeasti kasvua aikaan. Työntekijäpulaa on mahdollista helpottaa keventämällä alimman eläkeiän saavuttaneiden verotusta. Talouden hoitamisen suunta on keskustalla ja hallituksella sama — koko maata ja erilaisia yrityksiä tasapuolisesti kohtelevien keinojen painotuksessa hallitus ei ole koko Suomen asialla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkuriin joutuva kotitalousvähennys on ollut erinomainen kannustin kodeissa tehtäville korjauksille sekä erilaisille arkea helpottaville toimille. Kuten edustaja Hanna Räsänen täällä toi esille, erityisen merkittävä se on iäkkäille ihmisille, jotka voivat pidentää omassa kodissa asumista, kun vähennyksen ansiosta he ovat voineet hankkia muun muassa siivouspalveluja, kun eivät enää pysty itse siivousta tekemään. Tämä lisää myös iäkkäiden ja sairaiden elämänlaatua, joka olisi ilman kotitalousvähennystä merkittävästi alhaisempi.

Veronmaksajain Keskusliiton pääekonomisti Mikael Kirkko-Jaakkola totesi vuonna 2021 Taloustaito-lehdessä seuraavaa: ”Kotitalousvähennys kannustaa näin työnjakoon ja erikoistumiseen ja voi myös edistää sukupuolten tasa-arvoa. Samalla se vähentää kannustimia käyttää harmaata taloutta ja voi näin parantaa alan työntekijöiden työmarkkina-asemaa. Itse näen, että vähennyksellä on hyvät perustelut Suomen kaltaisessa järjestelmässä, jossa työn verotus on raskasta ja palkansaajien marginaaliverot korkeimmillaan hyvin korkeita. Matalat marginaaliverot ja kevyt työn verotus taas merkittävät sitä, että tällaiselle vähennykselle olisi vähemmän tarvetta.”

Hallitukselta ja hallituspuolueiden edustajilta on kuultu koko vaalikauden ajan, miten korkea verotus Suomessa on. Tällä on perusteltu sitä, että hyvätuloisten verotusta on kevennetty reippaasti ja heille kohdistuvia etuuksia lisätty, mistä merkittävimpana Kela-korvausten korotukset. Olen toki oppinut, ettei politiikassa ole logiikkaa, mutta voisiko sitä odottaa tässä kohtaa ja säilyttää vähennys, joka hyödyttää kaikkia tuloluokasta riippumatta, erityisesti niitä hyvätuloisia?

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, ettei Suomen kustannuskilpailukykyä heikennetä eikä kansallisilla tulkinnoilla vaikeuteta elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Edelleen hallitusohjelmassa todetaan, ettei hallituskaudella ”tehdä kansallisesti sellaisia päätöksiä, jotka lisäävät maatalouteen kohdistuvia kustannuksia”. Hallitus on nyt kuitenkin valmistelemaan fossiilisen polttoaineen jakelun päästökauppaa tavalla, joka toisi arviolta 60 miljoonan euron lisäkustannukset suomalaiselle maa- ja metsätaloudelle vuodesta 2027 alkaen. Erikoiseksi hallituksen toimet tekee myös se, että päästökauppadirektiivissä maa- ja metsätalous on jätetty sen soveltamisalan ulkopuolelle. Nyt hallitus on kansallisin toimin laajentamassa päästökaupan soveltamisalaa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

On tullut jo useamman kerran ja useammassa yhteydessä kysyttyä, mikä on se maa- ja metsätalousministerin lupaama suunnanmuutos maatalouspolitiikassa. Kaikki tietävät, ettei mitään radikaalia muutosta ole reaali maailmassa mahdollista tehdä, mutta jotakin konkreettista ja myönteistä on suomalaisella maataloudenharjoittajalla lupa odottaa. Sama oli tämä tyhjäksi paperiksi paljastunut Tynkkysen lista. Kysymys kuuluu maa- ja metsätalousministeri Essayahille: miten tämä tulossa oleva lisäkustannus jo ennestään tiukalla olevalle suomalaiselle ruuantuotannolle aiotaan kompensoida, ja onko siihen varauduttu tulevien vuosien talousarvioissa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

19.58 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tänään käsittelyssä täällä valtion talousarvioesitys 2025. Sitä voisi kutsua myös nimellä ”Arvio veronmaksajien rahojen käytöstä vuodelle 2025”, koska sitähan se esitys itsessään kuvaa. Talouden tilanne kiistatta on edelleen haastava. Se on sitä niin meidän markkinoille, suomalaisille ihmiselle arjessa joka päivä kuin myös Suomen valtiolle. Suomen valtioon on ollut alijäämäinen kohta 17 vuotta — ellen nyt väärin muista vuosia, mutta joka tapauksessa järkyttävän pitkän aikaa. Mistä se osittain johtuu? Osittain se johtuu tämän eduskuntalaitoksen kykenemättömyydestä reagoida siihen muuttuneeseen kuvaan, siihen muuttuneeseen talouteen, missä Suomi ja suomalaiset joka päivä elävät.

Mistä se kykenemättömyys pohjimmiltaan johtuu? Se johtuu demokratiasta. Se johtuu siitä, että päätöksentekijöiltä puuttuu kyvykyys tehdä tarvittavia päätöksiä, koska pelkäävät, että eivät tule valituksi seuraavissa vaaleissa. Tästä me saatiin äärimmäisen hyvä muistutus viime kaudella, kun velkarahaa lapioitiin ympäri maata tilanteessa, jossa Suomi oli kuitenkin hetkellisesti jopa noususuhdanteessa. Helsingin Sanomat kirjoitti siitä hyvin: ”Julkinen paine on saanut Marinin hallituksen perääntymään jokaisesta edes etäältä leikkausta muistuttavasta esityksestä” — näin vapaasti referoiden oli Helsingin Sanomien otsikko, joka paljasti kyllä sen ytimen: ei uskallettu tehdä päätöksiä, jaettiin vain rahaa, jotta seuraavissa vaaleissa tulisi parempi tulos, ja näin siinä tietysti kävi.

Sitten kun vaalit on käyty, niin on tietysti puolueita, jotka ilmoittavat, että nämä on ne, millä lähdetään hallitukseen, ja sitä voi tietysti arvostaa. Näin toimivat sosiaalidemokraatit, näin toimivat käsittääkseni vasemmistoliitto ja vihreätkin, mutta erityisesti keskustan osalta — tyhjä paperihan sieltä tuli. Nostetaan kädet pystyyn, tumput suorana todetaan, että meistä ei ole kantamaan vastuuta sillä hetkellä, kun isänmaa on konkurssin partaalla ja jotta pitäisi tehdä. Kyllä minä sanon, että on tämä hävytöntä touhua. Kyllä pitää pystyä kantamaan vastuuta. Sitä varten teidät on tänne äänestetty, tekemään Suomen eteen töitä. Ja niitä tämä hallitus tosiaankin tekee.

Yhdeksän miljardin ohjelma, on veronkorotuksia, on leikkauksia, on veronalennuksia, on rakenteellisia toimia työmarkkinoille. Laajaa uudistamista, jolla Suomi pyritään pelastamaan. Minkä takia? Sen takia, että jos me ei onnistuta tässä julkisen talouden korjaamisessa, niin, kuten olen aiemmin todennut, allekirjoittanut pärjää, hyvin todennäköisesti teistä kaikki täällä tulevat pärjäämään, hyvätuloiset tulevat pärjäämään — osa heistä voi muuttaa vaikka ulkomaille parempien olosuhteiden perään — mutta ne, jotka eivät pärjää, ovat niitä pienituloisia ihmisiä, niitä, joilla ei ole varaa valita, jotka ovat riippuvaisia siitä, että he saavat esimerkiksi valtiolta sosiaaliturvaa, jonka rahoittavat viime kädessä muut veronmaksajat. Ja tällä hetkellä veronmaksajilta kerätyt rahat eivät riitä, vaan otetaan joka

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

vuosi lisää velkaa. Jossain kohtaa tulee piste, jossa se ei enää ole kestävällä tasolla, ja se on hyvin lähellä. Ei voi olla niin, että tämä 200-paikkainen eduskunta epäonnistuu tehtävänsään turvata hyvinvointivaltio, hyvinvointiyhteiskunta nykyisille ja tuleville sukupolville. Nämä leikkaukset, mitä tämä hallitus tekee, ovat pientä siihen nähden, mitä voisi olla edessä, jos me epäonnistutaan näissä. Mennäänkö me tilanteeseen, jossa ulkomaalaiset velkojat ottavat tilanteen haltuun ja ilmoittavat, että näillä säännöillä lähdetään sitten tekemään reformeja teidän yhteiskunnassa, että saadaan homma tasapainoon? Kyllä minä sanon, että se olisi hirveätä.

On taivaan tosi, että nämä veronkorotukset, mitä nyt on jouduttu tässä tilanteessa tekemään, ovat hirveitä. Ei sitä pääse millään tavalla karkuun. Sitä on ihan turha lähteä selittelemään paremmaksi. Mutta tosiasia on se, että siellä on tehty veropolitiikan kannalta, minun mielestäni ja hallituksen näkökulmasta, myös positiivisia ratkaisuja. Pieni- ja keskituloisiin kohdistuvia veronalennuksia on jatkettu myös ensi vuodelle. Sen lisäksi erityisen positiivisena asiana lapsiperheet: Työtulovähennys työssäkäyville lapsiperheille tulee verovähennykseen, eli 50 euroa per lapsi. Yksinhuoltajilla tämä tulee korotettuna, ja kolme-lapsiselle perheelle se tarkoittaa 150 euroa lisää käteen vuodessa. Ei se paljon ole. Sitäkään ei käy kiistäminen. Sekin on liian vähän, mutta se on eteenpäin. Se on parempi kuin tällä hetkellä on ollut, ja se on positiivinen asia nimenomaan lapsiperheiden kannalta.

Ajoneuvoveron perusveron alennus, joka ensi vuonna astuu voimaan, sekin on positiivinen juttu juuri niille ihmisille, joilla ei ole varaa siihen sähköautoon, jotka ajavat sillä vanhalla autolla. Se on järkevää politiikkaa. [Krista Mikkosen välihuuto]

Maahanmuuttopolitiikan osalta on todettava, että hallitus jatkaa edelleen loistavaa ohjelmaa, jolla Suomi siirretään yleiseurooppalaiselle linjalle, jossa maahanmuuttopolitiikalle asetetaan tiukempia pelisääntöjä. Toisin sanoen Suomeen tullaan töihin, ja jos ei työnte-ko maistu, Suomesta lähdetään ulos. Toisaalta myöskin katujengien juhlat ovat nyt loppu ja kivat ruoka- ja pelihetket on nyt nähty. Tässä maassa eivät rikolliset jatkossa juhli. Poliisille tulee lisää rahaa, rangaistuksia kiristetään. Tämä on sellaista politiikkaa, jota on järkevää harjoittaa, jota Suomen kansa on nimenomaisesti tilannut meitä tänne tekemään. Ja voin vakuuttaa teille, hyvät suomalaiset, että perussuomalaiset tulevat tekemään kaikkensa, että nämä kiristykset, nämä uudistukset, joita me ollaan luvattu tehdä, myös tehdään. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen poissa, edustaja Strandman poissa. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

20.03 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön tämän viikon maanantaina julkaistun taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talouden taantuman pohja näyttäisi olevan ohitettu. Vuositasolla bruttokansantuote kuitenkin supistuu 0,2 prosenttia vuonna 2024. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Investoinnit kääntyvät kasvuun vuonna 2025. Bruttokansantuote kasvaa valtiovarainministeriön ennusteen mukaan 1,7 prosenttia vuonna 2025 ja puolitoista prosenttia 2026, eli pientä tämmöistä positiivista valoa on näkyvissä.

Pienenä maana elämme viennistä, joten erittäin myönteinen huomio, että euroalueella talouskasvun odotetaan nopeutuvan ensi vuodesta alkaen. Taustalla vaikuttavat inflaation hidastuminen ja korkojen lasku. Kustannuskilpailukyky on hyvällä tasolla, joten

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

vientimarkkinan elpyessä tämä tukee vientiämme. Mitä tapahtuisi, jos vain siirtäisimme ongelmia tulevaisuuteen emmekä yrittäisikään vähentää velkojamme? Edustaja Bergbom ansiokkaasti äsken selvitti, miten kävisi. Miten kävisi vähävaraisten ihmisten, joiden tilanne ei todella parane opposition jatkuvalla valittamisella? Entä mikä olisi tilanne pienyrityksillä ja yksinyrittäjillä? Opposition esityksissä velka räjähtäisi käsiin ja lainaa olisi pakko ottaa vielä enemmän, ja senhän oppositio osaa entiseen malliin.

Peruskouluun panostetaan. Lukeminen, kirjoitustaito ja matematiikka ovat vahva perusta. Ihmisiä pitää auttaa, mutta kaikilla meistä on myös vastuuta ja velvollisuuksia yhteiskuntaa kohtaan.

Terve ja työkykyinen tarvitsee työpaikan ja palkan, jolla tulee toimeen. Työpaikkoja tarvitaan siis lisää. Paikallinen sopiminen, joka kunnioittaa molempia osapuolia, tuo joustavuutta työelämään. Työttömien määrä kasvoi alkuvuonna laaja-alaisesti, mutta kesällä työttömyyden kasvu näyttäisi pysähtyneen. Vuonna 2024 työttömyysaste nousee kahdeksaan prosenttiin. Ensi vuodesta alkaen työttömyys vähenee valtiovarainministeriön ennusteen mukaan.

Sosiaali- ja terveysalalla ennaltaehkäisy on lääke valtaviksi paisuviin terveysmenoihin. Liikuntaan, ruokailutottumuksiin ja henkiseen vireyteen pitää panostaa vielä paljon enemmän. Totta kai sote-uudistukseen liittyvät ongelmat vaativat myös lyhyemmän tähtäimen ratkaisuja. Hallitus sai perinnökseen epäonnistuneen sote-uudistuksen, jota nyt yritetään sitten korjata. Tilanne on kieltämättä haastava.

Hyvinvointialueilla on käsissään suuret sopeutumisvaatimukset ensimmäisen vuoden suurten kirjanpidon mukaisten alijäämien takia, ja myös toisen toimintavuoden alijäämä on jäämässä suureksi. Alueet ovat aloittaneet sopeutumistoimet, mutta niiden kokoluokasta ei ole vielä olemassa kattavaa arviota. Myös kuluvan vuoden sopeutusten määrään liittyy epävarmuutta, ja tilinpäätösennusteiden perusteella sopeutukselle asetettuja tavoitteita ei saavuteta täysin. Alueiden toimintaa vaikeuttaa myös henkilöstöpula, joka voi yhtäältä johtaa palveluostojen ja kulujen kasvuun ja toisaalta hidastaa henkilöstömenojen kasvua ja heikentää palvelujen saatavuutta. Työsarkaa siis todellakin riittää. Kaikkein tärkeintä olisi nyt saada tuottavuutta ylöspäin. Talouskasvu on pohjana kaikelle muulle.

Ja, arvoisa puhemies, näin lopuksi: Turvallisuuteen panostetaan vahvasti. Huoltovarmuuden peruspilareita on myös kotimaisen ruuantuotannon turvaaminen. Nämä asiat hallitus on huomionnut budjetissa vahvasti. Olen usein puhunut luovasta taloudesta. Luova talous on suuri mahdollisuus. Toivoisin, että huomioitaisiin kansallisen kulttuurin tilanne, että siihen kannattaa ja pitää panostaa eikä antaa monikansallisten jättien jyrätä sitä. Musiikki tuotannossa näin on jo valitettavasti käynyt, ja meidän täytyy pelastaa edes se viisi prosenttia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen poissa, edustaja Furuholm poissa. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

20.08 Janne Jukkola kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Yrittäjyys ja työnteko ovat Suomen talouden ja hyvinvoinnin yhteiskunnan perusta. Ilman yrittäjien rohkeutta ja työntekijöiden ahkeruutta emme voisi ylläpitää yhteiskunnan peruspalveluita tai varmistaa tulevaisuuden kasvua. Näiden peruspilareiden varaan rakentuu koko kansakuntamme menestys. On tärkeää muistaa, että yrittäjyys ja työnteko menestyvät vain silloin, kun niille luodaan kannustava ja oikeudenmukainen toimintaympäristö. Työntekoon ja yrittäjyyteen

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

kannustamisen näkökulmasta valtion talousarviossa vuodelle 2025 on paljon positiivista. On erityisen arvokasta, että työn verotus ei kiristy ja kannusteet menestyä niin yrittäjänä kuin työelämässäkin säilyvät. Myös pidemmällä tähtäimellä meidän on pyrittävä kohti verojärjestelmää, joka kannustaa vielä enemmän työntekoon, yrittäjyyteen ja riskinottoon. Palkasta on jäätävä enemmän käteen, ja yrittäjien on voitava investoida yritystensä kasvuun ilman pelkoa kohtuuttomasta verokuormasta. Yrittäjän menestys ei vain paranna hänen omaa asemaansa, vaan menestyvä yrittäjä luo ympärilleen uusia työpaikkoja, uusia innovaatioita ja talouskasvua. Tästä hyötyy lopulta koko yhteiskunta. Menestymiseen pitää siis kannustaa.

Arvoisa rouva puhemies! Valtion vuoden 25 talousarvioletus turvaa ja säilyttää keskussairaalat kaikilla hyvinvointialueilla, mikä on ratkaisevan tärkeää koko maamme terveydenhuollolle ja huoltovarmuudelle. Tämä varmistaa, että jokaisella suomalaisella on pääsy laadukkaaseen hoitoon, asui hän missä tahansa. Erityisen tärkeänä haluan nostaa esiin Kokkolan keskussairaalan aseman turvaamisen Keski-Pohjanmaalla. Sairaalamme on kokoaan isompi tarjoten palveluita useille hyvinvointialueille. Valinnanvapaus on tärkeää turvata myös jatkossa. Kokkolan sairaala on alueemme elinvoiman kulmakivi, joka paitsi tarjoaa välitöntä ja laadukasta hoitoa myös toimii koko maakunnan vetovoimatekijänä. Sairaalan olemassaolo varmistaa, että palvelut ovat lähellä ja nopeasti saavutettavissa, mikä on erityisen tärkeää varsinkin hätätilanteissa. Myös pieni hyvinvointialue voi olla tehokas. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue on yksi niistä neljästä hyvinvointialueesta, jotka uskovat saavansa taloutensa tasapainoon vuoteen 26 mennessä, sillä haluamme säilyttää päätösvallan ja oman keskussairaalan jatkossakin omassa maakunnassa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi tarvitsee talouskasvua. Talouskasvun avaimet ovat länsirannikolla. Pohjanmaan maakunnilla on merkittävä rooli Suomen puhtaan siirtymän toteutumisessa ja kestävässä tulevaisuudessa. Alueemme on aina ollut tunnettu innovatiivisista yrityksistään ja edistyksellisestä asenteestaan. Nyt meillä on ainutlaatuinen tilaisuus olla edelläkävijöitä myös puhtaan siirtymän investoinneissa. Hallituksen vihreiden investointien verotuki on erittäin tärkeä alueellemme ja laajemminkin koko Suomelle. Toki on selvää, ettemme Suomea pysty kilpailemaan suoralla tukirahalla suurien maiden, kuten Yhdysvaltojen, kanssa. Tästä huolimatta tämänkaltainen verokannustin on kuitenkin tarpeen. Lisäksi meidän tulee kilpailla vahvuuksillamme. Suomen tulee pysyä vakaana ja enustettavana maana investoinneille. Pohjanmaan maakunnat ovat osoittaneet vahvaa johtajuutta muun muassa uusiutuvan energian, akkuteknologian ja kestäväen teollisuuden ratkaisuisissa. Meillä on valtava potentiaali tuottaa uusiutuvaa energiaa, kehittää ratkaisuja, jotka eivät vain vähennä päästöjä vaan myös luovat uutta. Tätä Suomi nyt tarvitsee. On muistettava, että puhdas siirtymä ei tapahdu itsestään. Se vaatii rohkeita päätöksiä ja pitkäjänteistä tukea niin valtion kuin paikallisen tason politiikassa. Yrityksille on annettava kannustimia investoida puhtaaseen teknologiaan, ja koulutusjärjestelmäme on tuettava näitä tavoitteita kouluttamalla osaavaa työvoimaa tulevaisuuden tarpeisiin. Näin voimme varmistaa, että koko Suomi on investoinneille houkutteleva paikka, jossa yhdistyy sekä taloudellinen kasvu että ympäristövastuu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.14 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tänään ovat käsittelyssä olleet esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelut eliikkä hoito ja hoiva. Nämä palvelut ovat kansalaisille nii-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tä kaikkein tärkeimpiä, ja niitä tarvitaan silloin, kun avun tarve on suurin. Valitettavasti hallitus leikkaa rajulla kädellä STM:n rahoista, ja hallituksen lyhytnäköiset leikkaukset kyllä valitettavasti vievät ojasta allikkoon. Esimerkiksi leikkaukset perusterveydenhuoltoon tulevat tulevaisuudessa maksamaan enemmän, kun ihmisten sairaudet pahenevat ja hoitoon ei pääse ajoissa. Vaikka sopeutustoimia tarvitaan, on huolehdittava siitä, että lääke ei ole pahempi kuin sairaus.

Kysyinkin valtiovarainministeri Purralta hänen vieraillessaan valtiovarainvaliokunnassa, miten on arvioitu rajujen leikkausten vaikutuksia, jottei kävisi niin, että todellisuudessa kustannukset tulevat moninkertaisiksi, kun ongelmat pahenevat. Näinhän tapahtui 90-luvulla, jonka kovien leikkauksien vaikutuksia sen ajan lapset ovat kantaneet tähän päivään asti, ja näihin päiviin noiden leikkausten lasku on myös valtiolle yltänyt. Täytyy sanoa, että yllätyin kovasti, kun ministeri kertoi, että hän ei ollut ehtinyt tutustua vaikutusarvioihin. Toivon, että hallitus todellakin tutustuu niihin ja harkitsee uudelleen leikkausten kohdentamista. Esimerkiksi hyvätuloisille valuvat Kela-korvaukset tulisi pikemminkin suunnata julkisten sote-palveluiden parantamiseen, sillä nythän on niin, että hallituksen leikkaukset osuvat kaikkein koviten niihin, jotka ovat jo nyt vaikeammassa tilanteessa. Pelastakaa Lapset ry on arvioinut, että hallituksen leikkaukset uhkaavat osua vielä rajummin lapsiperheisiin kuin 90-luvulla.

Yksi erikoisuus tämän päivän keskustelussa on ollut se, että hallituspuolueiden vastaus oikeastaan kaikkiin sote-sektorin ongelmiin, mitä tässä salissa on opposition puolesta esitetty, on, että syy on sote-uudistuksen. Ehkä on hyvä muistella, mikä se tilanne oli ennen sote-uudistusta, missä tilanteessa palvelut olivat, miten hyvin palveluihin pääsi erityisesti pienissä kunnissa tai mikä oli joka vuosi kuntapäätäjien pöydällä se suuri kipuilu niiden lisälaskujen kanssa, jotka erikoissairaanhoidon lähetti. Ja se, että sote-uudistus on vihdoin saatu tehtyä, on todella tärkeä asia. Uudistusta yritettiin parikymmentä vuotta, ja on aivan selvää, että tämä uudistus kaipaa hiomista ja sitä on syytä parantaa, mutta toivoisin, että nyt yhdessä keskitytään siihen parantamiseen eikä suinkaan vain siihen moittimiseen ja sen harhakuvan välittämiseen, että kaikki olisi hyvin sote-palveluissa, jos sote-uudistusta ei olisi tehty.

Yksi esimerkki, jonka haluan myös nostaa, on se, että tässä salissa aika usein aiempina vuosina on käyty keskusteluja myös vanhustenhoivan laadusta. Muistan hyvin, kuinka tässä me kaikki jaoimme sen huolen, kun tuli esille, miten heikosti joissakin hoitolaitoksissa vanhuksia oli kohdeltu, jopa kaltoinkohdeltu, ja se oli syy, miksi viime hallituksella vanhuspalveluiden hoitajamitoitus asetettiin, jotta voimme varmistaa, että laitoksissa on riittävästi henkilökuntaa pitämään huolta ikäihmisistämme. No, nyt hallitus on tuota hoitajamitoitusta leikkaamassa siitakin huolimatta, että edes yksityiset hoitolaitokset eivät tätä hoitajamitoitusta millään tavalla vastusta. Kyllä oma huoleni on se, että miten käy vanhustenhoidon jatkossa. Esimerkiksi tämä hoitajamitoitus vanhusten hoivalaitoksissa olisi semmoinen, mitä toivoisin, että hallitus todellakin vielä harkitsee.

Vielä haluan viimeisenä nostaa järjestöjen työn. Nimenomaan, kun sote-palveluista puhutaan, järjestöillä on valtavan iso rooli siinä ennaltaehkäisevässä työssä, siinä avussa, ja itse asiassa järjestöt myös tarjoavat sitä tukea ja apua monille sellaisille kaikkein kipeimmin apua tarvitseville ihmisille, jotka ovat yhteiskunnan laitamilla eivätkä uskalla edes tulla tai halua tulla julkisen terveydenhoidon piiriin. Nyt näitä leikkauksia, mitkä kohdistuvat sote-järjestöihin, olisi syytä myös harkita. Toivon, että hallitus voisi harkita edes sitä, että nyt kun osalle järjestöjä — kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- — annetaan yksityishenkilöiden

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

järjestöille antamista avustuksista verovähennystä, niin eikö tämän verovähennyksen piiriin voisi ottaa sote-järjestöt ja muutkin yleishyödylliset järjestöt, kuten luonto-, ympäristö- ja kehy-järjestöt?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

20.20 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvä taloudenpito on parasta sosiaaliturvaa, mitä voimme tarjota suomalaisille. Jokainen voi pohtia, mitä tapahtuu, jos emme tee sopeutustoimia, rakenteellisia uudistuksia tai yksinkertaisesti kiristä vyötä. Voin sen kertoa: lopputulos ei ole hyvä kenellekään. Talous täytyy saada kuntoon ja tasapainoon, jotta meillä olisi tulevaisuudessakin hyvinvointiyhteiskunta, se hyvinvointiyhteiskunta, joka tarjoaa muun muassa maksuttoman koulutuksen, sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut ja joka tarjoaa tukea heikommassa asemassa oleville. Ei ole itsestään selvää, että nämä kaikki olemassa olevat palvelut säilyvät, jos emme tee aktiivisesti toimia niiden säilyttämiseksi. Palvelut säilyvät vain, jos meillä on tarpeeksi verotuottoja palveluiden ylläpitämiseksi. Velkarahalla tätä palettia ei voi loputtomiin pyörittää, vaikka on sitäkin joku joskus yrittänyt.

Hallituksen esityksessä vuoden 2025 talousarvioksi ei onneksi ole pelkkää sopeutusta, vaan konkreettisia asioita suomalaisten ja suomalaisen yhteiskunnan hyväksi. Haluan tässä mainita niistä muutaman.

Kätilönä minua ilahduttaa erityisen paljon hedelmöityshoitojen palauttaminen Kela-korvausten piiriin. Tämä poistettiin viime kaudella Marinin hallituksen toimesta. Orpon hallitus on sen sijaan päättänyt tukea taloudellisesti niitä perheitä, joissa unelmoidaan lapsista, ja siksi Kela-korvausta hedelmöityshoitoihin myös korotetaan. Hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttamisen lisäksi hallitus panostaa myös hoitoonpääsyyn, kun yksityislääkäreiden vastaanotokäynneiltä maksettavaa Kela-korvausta esitetään korotettavaksi 50 euroon. Tämä on konkreettinen toimi, jolla helpotamme esimerkiksi naisten pääsyä gynekologille. Kiitos siis tästä esityksestä.

Arvoisa puhemies! Toisena nostona puhun lasten ja nuorten terapiatakuusta. Lasten ja nuorten pahoinvointi on tullut nykypäivänä näkyvämmäksi. Mielenterveysongelmia on enemmän kuin aikaisemmin, mutta onneksi nuoret uskaltavat nykyään myös hakea entistä useammin apua. Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja nuorten puhelimeen ja chattiin tuli yhteydenottoja vuonna 2023 yhteensä yli 20 000. Se on paljon. Yhteydenottoja tuli 7—25-vuotiailta lapsilta ja nuorilta. Yhteydenotoissa korostui kokemus henkisestä väkivallasta, yksinäisyydestä ja huoli psyykkisestä voinnista.

Meillä jokaisella on huoli tämän maan lapsista. Kolmen lapsen äitinä tämä tuntuu erityisen surulliselta. Siinä missä suurin osa lapsista saa onneksi elää hyvää ja turvallista lapsuutta, meillä osa lapsista kamppailee henkisen jaksamisen tai epävakaan elämäntilanteen vuoksi. Lasten ja nuorten pääsy mielenterveyspalveluiden pariin on ollut alueellisesti epätasa-arvoista, ja meillä on perheitä, jotka ovat joutuneet odottamaan apua liian pitkään. Nyt hallitus tulee turvaamaan lainsäädännöllä sen, että jokainen alle 23-vuotias lapsi ja nuori saa tarvittaessa apua matalalla kynnyksellä. Se koskee yhdenvertaista pääsyä perustason lyhytpsykoterapiaan tai muihin vaikuttaviin psykososiaalisiin hoitoihin. Kiitos hallituksen, ensi keväänä meillä tulee olemaan se tilanne, että tämän maan lapset ja nuoret pääsevät vihdoinkin keskusteluavun piiriin, jos tilanne niin vaatii. Tähän hallitus panostaa yli 22 miljoonaa euroa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Arvoisa puhemies! Lapsiin ja nuoriin liittyen haluan tuoda esille myös hallituksen esityksen koskien tupakkalain muutoksia. Siinä missä tupakointi on vuosittain vähentynyt, tilalle ovat tulleet erityisesti nuorten suosimat nikotiinipussit. Nämä nikotiinipussit eivät ole aiemmin olleet tupakkalain piirissä, mutta tähän on nyt tulossa muutos. Nikotiinipussien makuvalikoimaa tullaan rajaamaan kuuteen makuun, ja tavoitteena on, että saisimme niin kutsutun nuuskarallin loppumaan Ruotsista. Tällä hetkellä suomalaiset hakevat nuuskaa Ruotsista, jolloin Ruotsi saa verotulot, mutta suomalainen yhteiskunta kantaa kansalaistensa nuuskaamisen haitat. Eli hallituksen viesti on selkeä: pysäytetään nuuskaralli.

Uudessa tupakkalaissa on myös toinen erittäin tärkeä muutos, se, että jatkossa kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito alle 18-vuotiaana olisi kiellettyä. Savuttomia tupakka-tuotteita ei saisi enää jatkossa käyttää päiväkotien tai koulujen sisä- tai ulkotiloissa tai leikkikentillä. Tämä antaa mahdollisuuden myös koulujen henkilökunnalle puuttua nuorten nikotiinipussien käyttöön.

Arvoisa puhemies! Suomessa on paljon kolmannen sektorin toimijoita, erilaisia yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka tekevät valtavan arvokasta työtä yhteiskuntamme eteen. Hallituksen esityksessä vuoden 25 talousarvioksi on huomioitu kolmannen sektorin tarjoama ruoka-apu. Hallitus siis vakinaistaa järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien kautta tehtävän ruoka-aputyön ja varaa siihen kolmen miljoonan euron määrärahan. Tällä tavoin turvaamme sen, että tätä tärkeää työtä tehdään jatkossakin.

Ruuasta puheen ollen haluan viimeisenä asiana tuoda esille kotimaisen ruuantuotannon. Suomalaiset ruuantuottajat, meidän kotimaiset maatalousyrittäjät, tekevät fyysisesti ja henkisesti raskasta työtä, jotta meillä, minulla ja sinulla, olisi ruokaa pöydässä. Ala ei ole helppo, ja siinä kohtaa monia haasteita sääolosuhteista taloudelliseen epävarmuuteen. Mutta kuka pitää huolta maamme viljelijöistä, kun tilanne niin vaatii? Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela tarjoaa Välitä viljelijästä -projektin avulla maatalousyrittäjille maksutonta ja luottamuksellista apua matalalla kynnyksellä. Melaan voi ottaa yhteyttä esimerkiksi silloin, jos on huoli omasta jaksamisesta, maatilayrittämisen haasteista tai työkyvystä. Siksi Välitä viljelijästä -toimintamalli tullaan vakinaistamaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan lakisääteiseksi tehtäväksi vuodesta 25 alkaen. Tähän hallitus varaa kahden miljoonan euron vuosittaisen määrärahan. Kiitos suomalaisille ruuantuottajille ja kiitos hallitukselle, että välitätte viljelijästä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen poissa, edustaja Räsänen, Päivi poissa, edustaja Eskelinen poissa. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

20.26 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä Orpon hallituksen esitystä ensi vuoden talousarvioksi. Se on toistamiseen todella raju kokonaisuus säästöjä, jotka koskettavat monella tapaa lapsiperheitä, opiskelijoita, köyhiä ja sairaita, siis kaikkein heikoimmassa asemassa olevia. Jaan näkemyksen siitä, että taloutta on tasapainotettava, mutta ei hinnalla millä hyvänsä. Nyt leikkaukset yhdistettyinä varsin kovaan retoriikkaan nostattavat synkkiä pilviä valonkajon sijaan. Yhteiskuntamme uhkaa jakautua voittajiin ja häviäjiin.

Samalla Orpon hallitus jarruttelee ilmastotoimissa ja asettaa metsäteollisuuden edun suomalaisen metsäluonnon suojelun edelle. Se aiheuttaa syystä kansalaisissa turhautumista, pettymystä ja ahdistusta. Nykymenolla Suomi ei ole saavuttamassa ilmasto- ja luonto-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tavoitteitaan. Ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöt ovat haastaneet hallituksen oikeuteen siitä, että se ei noudata omaa ilmastolakiaan.

Arvoisa puhemies! Olen todella huolissani siitä, miten Orpon hallitus rapauttaa talouden tasapainottamisen nimissä hyvinvointivaltion perustaa. Massiiviset leikkaukset uhkaavat juuri sitä hyvää ja arvokasta, mitä olemme Suomessa pitkään rakentaneet: hyvinvointiyhteiskuntaa, joka pitää huolta heikoimmista, sivistisyhteiskuntaa, jossa arvostetaan koulutusta ja kulttuuri kuuluu kaikille, ja ekologisesti kestävää yhteiskuntaa, jossa ymmärretään, että ilmastokriisin ja luontokadon pysäyttäminen edellyttää elämäntapamme sovitamista maapallon ekologisiin rajoihin.

Olen huolestunut siitä jääräpäisyydestä, jolla Orpon hallitus päätöstensä vaikutuksista välittämättä syventää köyhyyttä leikkaamalla sosiaaliturvasta, perusterveydenhuollosta ja ennaltaehkäisevää työtä tekeviltä järjestöiltä, pettää koulutuslupauksensa leikkaamalla ammatillisesta koulutuksesta ja aikuiskoulutustuesta vaikeuttaen ihmisten alanvaihtoja ja työllistymistä, leikkaa kulttuurista, joka luo hyvinvointia ja elinvoimaa ja on yhteiskuntaa koossa pitävä liima, jatkaa ympäristölle haitallisten tukien jakamista, vaikka niiden karsiminen olisi keino samaan aikaan vahvistaa taloutta ja parantaa ympäristön tilaa, ja osoittaa piittaamattomuutta globaalista vastuustamme puolustaa muun muassa tyttöjen ja naisten oikeuksia leikkaamalla massiivisesti kehitysyhteistyöstä.

Vaikka Orpon hallitus toista väittää, Orpon—Purran-linjalle on vaihtoehtoja. Vihreiden eduskuntaryhmä tulee syksyn aikana rakentamaan oman vaihtoehdon, jolla osoitamme, että taloutta voidaan tasapainottaa pitämällä kaikki mukana ja kantamalla vastuu myös luonnosta ja ympäristöstä.

Arvoisa puhemies! Tänään keskusteltiin muun muassa liikenteestä, josta debatoitiin ministerin läsnä ollessa. Silloin käytin muutamankin puheenvuoron pyöryllystä ja muista kestävän liikkumisen osa-alueista, mutta jatkan vielä hieman tästä teemasta.

Suomi on sitoutunut vähintään puolittamaan kotimaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Liikenteen päästöt eivät kuitenkaan ole viimeisten vuosien aikana merkittävästi laskeneet, eli lisätoimia tarvitaan.

Orpon hallitus on kuitenkin valinnut tehdä politiikkaa, joka tietoisesti lisää liikenteen päästöjä. Hallitus on jo aiemmin kohdistanut fossiilisille tuontipolttoaineille 168 miljoonan euron veronalennuksen. Nyt hallitus keventää 50 miljoonalla suuripäästöisten autojen verotusta sekä korottaa sähköautojen verotusta 34 miljoonalla eurolla.

Liikenteen sähköistyessä valtion verotulot vähenevät vääjäämättä, ja se aiheuttaa haasteita julkiselle taloudelle, mutta sähköautojen verotuksen kiristäminen tässä kohtaa on hallitukselta virhearvio. Sitä pitäisi ja kannattaisi edelleen tukea, niin että mahdollisimman monella on mahdollisuus siirtyä kestävämpään kulkuneuvoon.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan joukkoliikenteen käyttäjiä rankaistaan joukkoliikenteen arvonnalisäverotusta korottamalla. Tämä tulee näkymään väistämättä joukkoliikenteen hintojen korotuksina, tuntuu erityisesti pienituloisten kukkarossa eikä lisää joukkoliikenteen houkuttelevuutta. Suurten kaupunkien ja valtion väliset MAL-sopimusneuvottelut saatiin sentään viimein maaliin, vaikka takkuista oli, koska hallitus on haluton satsaamaan suurten kaupunkiseutujen kestävään liikkumiseen. Espoolaisena iloitsen siitä, että myös Vantaasta nyt kuitenkin vihdoin saadaan ratikkakaupunki.

MAL-sopimusneuvotteluissa hallituksen leikkauslinja näkyi siinä, että valtio osoittaa joukkoliikenteen palveluihin lähes puolet vähemmän rahaa kuin edellisellä MAL-sopimuskierröksellä. Vertailu verrokkimaiden kaupunkiseutuihin osoittaa, että muissa Poh-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

joismaissa valtio osallistuu merkittävästi suuremmilla summilla kaupunkiseutujen joukko-liikenteen tukemiseen. Tätä tarvitaan myös Suomessa, jotta kaupunkiseutujen kestävä kasvu ja kestävä liikunnan edellytykset voidaan turvata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström poissa, edustaja Kaunisto poissa, edustaja Asell poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

20.32 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Puheenvuoroni koskee lähinnä sisäministeriön hallinnonala.

On tärkeää, että hallitus panostaa sisäiseen turvallisuuteen ja kohdentaa varoja myös harmaan talouden torjuntaan 3,5 miljoonalla eurolla. Harmaan talouden torjuntaan liittyen on vuodesta 1996 alkaen tehty toimenpideohjelmia, joilla on saatu paljon myönteistä kehitystä aikaan. Viranomaiset toimivat tänä päivänä yhteistyössä harmaata taloutta torjuen. Yhdessä torjuntaan ja valvontaan saadaan enemmän tehoa. Työ on vaikuttavaa, ja sillä saadaan kiinni niitä tahoja, jotka jättävät veronsa maksamatta Suomen valtiolle.

Yhteiskunta tarvitsee veroeuronsa tämän hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen. On väärin, jos kilpailu vääristyy sillä, että kaikki yritykset eivät toimi Suomen lakien mukaan. Siksi tarvitsemme harmaan talouden torjuntaan resursseja ja myös talousrikostutkintaan lisää voimavaroja. Rikoshyötyä saadaan palautettua valtiolle talousrikostutkinnan ja ulosoton yhteistyöllä, tehokkailla pakkokeinoilla ja vakuustakavarikoilla. Talousrikollisuus tuottaa isot vahingot yhteiskunnalle. Talousrikoksia tutkivat poliisit saavat rikoshyötynä perittyä varoja enemmän kuin heidän palkkaamisensa maksaa tälle yhteiskunnalle. Se on kannattavaa toimintaa myös valtiontalouden tasapainottamisessa.

Harmaan talouden yritysten taustalla toimivat usein bulvaanit, ja siellä toimii myös paljon lyhyen kaaren yrityksiä, jotka toimivat vuoden tai kaksi ja joista ei jää jäljelle muuta kuin maksamattomat verot. Hyötyjinä ovat olleet epärehellinen yrittäjä ja hänen lähipiirinsä. Valtio ei saa verotulojaan, elleivät talousrikostutkinta ja viranomaisyhteistyö ole riittävällä tasolla.

Kiitos ministereille panostuksista harmaan talouden torjuntaan. Se on ennen kaikkea rehellisten yrittäjien etu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela poissa, edustaja Väyrynen poissa. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

20.34 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpon hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2025 asettaa talouden kasvun ja kestävyuden keskiöön. Tämän budjetin kautta hallitus pyrkii vahvistamaan Suomen talouden perustaa samalla, kun se ottaa konkreettisia askelia velkaantumisen hillitsemiseksi. Talousarvio vuodelle 25 asettaa valtion menot 88,8 miljardiin euroon ja tulot 76,6 miljardiin euroon. 12,2 miljardin alijäämä rahoitetaan velalla. Ilman hallituksen toimenpiteitä tämä velkataakka olisi jopa neljä miljardia suurempi. Hallituksen tavoite pysäyttää velkasuhteen kasvu vuoteen 27 mennessä on olennainen, jotta voimme säilyttää muun muassa nykyiset hyvinvointipalvelut.

Arvoisa puhemies! Aiemmin tässä salissa käydyssä keskustelussa monet opposition edustajat ovat pitäneet hallituksen kasvutoimia riittämättöminä. Tämä kuitenkin ei pidä paikkaansa, ja kritiikki on vailla pohjaa.

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta on yksi tämän hallituksen merkittävimmistä painopisteistä. Suomi on sitoutunut nostamaan tki-panostuksia niin, että ne vastaavat neljää prosenttia bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaa, että vuoden 25 tki-rahoitus nousee 280 miljoonalla eurolla. Lisäksi hallitus on sitoutunut kasvuyritysten tukemiseen. Teollisuussijoitus Oy:tä pääomitetaan 100 miljoonalla eurolla vuonna 25 ja vaalikauden aikana yhteensä 300 miljoonalla eurolla. Suurten puhtaan siirtymän investointien tukiväline tulee käyttöön vuodenvaihteessa. Viimeksi viime viikolla hallitus ilmoitti osana rakentamislain korjaussarjaansa siitä, että merkittävillä puhtaan siirtymän teollisuushankkeilla on jatkossa käytettävänä vuosikausia kestävien kaavoitusprosessien ohittava puhtaan siirtymän sijoittamislupa. Yrittämisen tiellä olevia normeja puretaan, uusia markkinoita avataan, työmarkkinoita uudistetaan. Kaikki tämä siksi, että Suomi pääsisi jatkossa muun Euroopan lailla mukaan talouden kasvuun.

Arvoisa puhemies! Liikenne- ja infrastruktuuri-investoinnit ovat toinen keskeinen osa kestävästä kasvun rakentamisesta. Yhtenä konkreettisena esimerkkinä tästä on Keski-Suomessa sijaitseva Äänekosken silta. Hallitus esittää tähän hankkeeseen 15 miljoonan euron valtuutusta. Tämä on merkittävä hanke paitsi alueen liikenteen sujuvoittamiseksi myös Keski-Suomen talouden tukemiseksi ja elinkeinoelämän kilpailukykyyn varmistamiseksi. Tämän valtuutuksen jälkeen meillä on Keski-Suomessa liikkeellä historiallisesti viisi liikenneverkon kehittämishanketta — viisi hanketta. Tämä on osoitus siitä, että Orpon hallitus todellakin panostaa koko Suomeen.

Arvoisa puhemies! Vaikka julkisen talouden tilanne on haasteellinen, hallitus ei unohda myöskään heikoimmassa asemassa olevia. Nuorten terapiatakuun ja matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden rahoitus varmistetaan ja panostuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin lisätään. Näillä panostuksilla varmistamme myös sitä, että myös tulevaisuudessa nuorisomme on toimintakykyinen läpi elämän.

Kaiken tämän pohjalta voidaan todeta, että hallituksen talousarvioesitys vuodelle 25 luo edellytyksiä talouden kestäväälle kasvulle, panostaa innovaatioihin ja kehittää koko Suomen infraa. Tämä budjetti tukee talouden elpymistä ja rakentaa vahvempaa perustaa tulevaisuuden haasteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola poissa, edustaja Simula poissa, edustaja Alametsä poissa, edustaja Harakka poissa, edustaja Kaunistola poissa, edustaja Perholehto poissa, edustaja Valkonen poissa, edustaja Berg poissa. — Edustaja Lyly paikalla, tervetuloa.

20.38 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon puhuttu talouden tasapainottamisvaateista, ja yksi semmoinen asia, joka oli tuossa eilen esillä, liittyy näihin meidän sosiaalirahastoihimme. Meillä julkinen talous — niin valtio, kunnat kuin hyvinvointialueetkin, kaikki — on miinuksella, ja ainut positiivinen puoli julkisessa taloudessa ovat nämä sosiaalirahastot eli käytännössä eläkerahastot. Nyt iso yllätys on ollut se, että VM:n virkamiehet ovat omatoimisesti päättäneet — uskokoon nyt, ken tahtoo — että niitä ei enää pitäisi laskea mukaan, ja sitä on vielä ehdotettu EU:n suuntaan unohtaen vuoden 1995 liittymissopimuksen periaate, että eläkejärjestelmä pitää laskea mukaan julkiseen talouteen, koska rahastoja käytetään yksinomaan eläkkeisiin ja ne rahastot ja järjestelmät ovat eritoten ikääntymisen kustannuksiin varautumista, juuri siihen, mihin hyvinvointiyhteiskunnan pitääkin varautua. Tässä on erittäin kummallinen epäloogisuus, että eläkemaksujen muu-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

tokset tässä laskettaisiin, eli nämä sosiaalimaksut, ja sitten eläkejärjestelmään ladattu noin miljardin euron tasapainottamisvaade myös huomioitaisiin. Sitä osaa, mikä on plussalla, ei laskettaisi, mutta ne maksut ja sitten vaade tasapainottamiseen huomioidaan. Tämä tuntuu aika päättömältä logiikalta. Näyttää siltä, että nyt halutaan kurittaa Suomen kansaa se, mikä keretään. Tässä pitäisi käyttää järkeä nytten ja yrittää vaikuttaa myöskin EU:n suuntaan, että tämä järjestelmä säilyy ennallaan.

Tässä on se pelkotila minulla taustalla, nyt kun yksi peruste on ollut se, että näitä eläke-rahastoja ei käytetä velanmaksuun, julkisen velan maksuun — niitä ei missään tapauksessa pidäkään käyttää semmoiseen, koska ne on varattu vain näitten tulevien eläkeläisten rahoittamiseen — että jos tätä kysymystä arvioidaan, onko nyt tarkoitus, että kun täällä on 260 miljardia varallisuutta, niin niitä haluttaisiinkin käyttää joihinkin valtion toimenpiteisiin. Ainut asia, joka siellä voisi olla mietinnän aihe, on se, että niitten sijoitusmassasta osa olisi vähän vahvemmin täällä Suomessa kuin tällä hetkellä on. Keva julkisena puolena on aika paljon vienyt maailmalle sijoituspääomaa, ja yksityiset eläkeyhtiöt Ilmarinen, Varma ja Elo ovat aika isolla osalla kuitenkin Suomessa vielä, eli tässä tämä ero myöskin näitten välillä on.

Ehkä eläkeyhtiöistä voi sanoa sen, että niitten sijoitustuottoja voidaan lisätä. Siinä varmasti olisi viisasta osakepainon kasvattaminen ja siltä osin auttaa tätä eläkejärjestelmää, koska sen rahoitus riippuu siitä, miten talous Suomessa menee, millainen syntyvyys on, miten työpanos kasvaa ja niin poispäin. Eli kaikki tällaiset ison talouden kuvat heijastuvat eläkejärjestelmään, ja meidän pitää eläkejärjestelmä pitää yllä. Tämä meidän järjestelmä on maailman viiden parhaan joukossa, ja sitä ei missään tapauksessa pidä vaarantaa millään muilla toimenpiteillä. Tässä puhutaan nytten miljardiluokan asiasta, ja siitä minä olen erittäin huolissani. Olen ollut itse viimeistä eläkeuudistusta neuvottelemassa ja suurin piirtein tiedän, miten tämä järjestelmä toimii. Voin sanoa, että nyt pitää olla erittäin tarkkana tämän asian osalta. Toivon, että valtio ei tähän sotkeudu tämän enempää vaan laskee sen tähän julkiseen talouteen, niin kuin se kuuluu laskea, eikä tätä kautta kurita kansaa sen enempää kuin nyt nämä säästötoimenpiteet tässä hallituksen budjettiesityksessä ovat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kokko poissa. — Edustaja Wallinheimo.

20.43 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Lyly kokeneena asiantuntijana ja nykyisenä edustajana varmasti muistaa, että tämä keskustelu alkoi tästä jo viime hallituskaudella vuonna 21, jolloin velkakestävyyslaskentamenettely itse asiassa nousi Suomessa tarkasteluun, ja EU:n komissio muun muassa julkaisi 22 raportin, jossa todettiin tiettyjen maiden, muun muassa Suomen, osalta tarve tarkentaa tätä laskentamenettelyä. Tämä itse asiassa on viime hallituskaudelta perua, niin kuin on valitettavasti myös valtava velkavuori, jota me nyt joudumme sitten tällä hetkellä massiivisesti sopeuttamaan.

Se, mitä valitettavasti viime hallituskaudella ei tehty, olivat nimenomaan ne työllisyystoimet, joita tarvittiin silloin. Siellä oli kaksi aidosti hyvää asiaa, jotka olivat eläkeputken poisto ja aktiivimalli kakkonen. Siinä oli kaikki ne toimet. Laskennallisesti VM arvioi, että se oli noin 20 000—25 000, mitä viime kaudella saatiin kasaan. Ja tänä ensimmäisenä vuonna meillä on valtiovarainministeriön arvion mukaan jo yli 70 000 laskentaperäistä työpaikkaa olemassa. Joten siinä mielessä hyvä, että nostitte tämän esiin, koetamme tehdä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

kaikkemme, mutta tämäkin valitettavasti tuli edelliseltä hallitukselta perintönä — ja tässä me olemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lyly.

20.45 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy muistaa, että Sanna Marinin hallitus sai kolmelta kokoomushallitukselta — kolmessa edellisessä hallituksessa Sanna Marinin hallitusta ennen oli kokoomus ja osassa pääministeripuolueena ja valtiovarainministeripuolueena — 106 miljardin velan siihen alle. Sanna Marinin hallituksen aikana ja Antti Rinteen hallituksen aikana noin 40 miljardia ehkä oli se velanotto, ja siellä olivat korona ja Ukrainan sota, jotka tässä olivat ihan keskiössä. Täytyy muistaa, kun koko ajan syytetään Sanna Marinin hallitusta, että siellä oli kuitenkin yli kaksi kolmasosaa siitä velasta jo pohjilla. Eli kyllä tässä kaikki hallitukset sieltä vuodesta 2007 eteenpäin saavat kantaa osansa tämän velkakehityksen osalta. Siinä kaikilla taustalla on se, että tuottavuutta ei ole saatu yksityisellä puolella eikä myöskään julkisella puolella kasvamaan, mikä on sen kasvun ainut oikea lähde. Tässä mielessä se on sitten heijastunut tähän tilanteeseen, että valtio ja julkinen talous on velkaantunut. Siinä mielessä ei voi kaikkea laittaa aina yhden syyksi, ja tämä kokonaisuus aina tässä salissa unohtuu.

Sitten toinen asia, joka liittyy tähän, minkä takia otin tässä tämän huoleni: Julkisen talouden tasapainottamisessa meillä ainut julkisen talouden asia, joka on positiivinen, joka on erittäin hyvä asia, on meidän eläkejärjestelmä, ja sitä ei pidä sotkea tähän kuormaan lisää, sillä se on kunnossa, ja silloin sille pitää antaa työrauha. Sitä evaluoidaan kymmenen vuoden välein, ja sen pitää olla tässä järjestelmässä oma kokonaisuutensa, ja siihen ei pidä valtion mennä sotkemaan. Kuitenkin tässäkin nyt on sille miljardin euron tasapainottamisvaade pitkässä juoksussa laitettu, ja se on täällä yhtäältä mukana. Hyvää tässä on se, että eläkejärjestelmä näillä nykyisilläkin laskelmilla on niin, että siellä on ehkä noin prosentin nousupaine siinä vakuutusmaksussa vuoteen 2040 mennessä. Se on hoidettavissa osakepainon nostamisella ja asioita muuttamalla, niin kuin työmarkkinajärjestöt ovat tähän asti tehneet. Toivon, että työmarkkinajärjestöt saavat rauhassa neuvotella sen sisällön ja jatkon osalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Wallinheimo.

20.48 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Varmasti saavat neuvotella rauhasa. En usko, että hallitus missään nimessä tulee siihen puuttumaan, ja itse asiassa edustaja Lyly puhui juuri oikein siitä, että näin sen tulisi mennäkin.

Mutta kun tässä nyt katsotaan hiukan taaksepäin sitten, mitä tapahtui: Itse asiassa vuonna 2011—2015 silloinen hallitus, jossa todellakin olimme pääministeripuolueena viimeksi, sopeutti taloutta kuudella miljardilla, jossa tuli kolme miljardia suoria leikkauksia, kuusi miljardia veronkorotuksia — hyvä — ja tehtiin yksi iso kasvutoimi. Muistaako edustaja Lyly, mikä se oli? Yhteisöveron alennus, jonka jälkeen mitä tapahtui? Taisi saada valtiovarainministeri Urpilainen kenkää puolueestaan sen jälkeen, että näin se menee.

Mutta sitten tuli Sipilän hallituskausi, joka aidosti teki leikkauksia, neljällä miljardilla suoria leikkauksia, valtavasti työllisyystoimia. Päästiin 2018 jopa hiukan plussan puolelle. Ja sen jälkeen mitä tapahtui? Tuli Rinteen—Marinin hallitus, tuli korona, painettiin kaasua, ja sitten kun lähti taloussuhdanne nousuun, kaikki muut Pohjoismaat muun muas-

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

sa lähtivät heti sen jälkeen sopeuttamaan talouttaan. Mitä teki Suomi? Kehykset meni, velkakaasu pohjaan, ja tässä me nyt olemme, edustaja Lyly. Eikä tämä ole helppoa, mutta me sen teemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Lyly.

20.49 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Jos mennään vanhojen muisteluun, niin täytyy muistaa, että 2007 taisi kokoomusvetoisesti olla Sari Sairaanhoitaja, joka räjäytti tämän palkkakilpailun liikkeelle, ja sen seurauksena 2010-luvulla käytiin sitten tekemään erilaisia ratkaisuja, että saatiin niitä hoidettua. Muun muassa tehtiin kolme työmarkkinaratkaisua, joissa kattavuus oli yli 90 prosenttia, olin niitä itse neuvottelemassa — raamissopimus, työllisyys- ja kasvusopimus ja kilpailukyky sopimus — ja myös eläkeratkaisu neuvoteltiin silloin. Eli tehtiin hyvin merkittäviä työmarkkinaratkaisuja silloin, ja niillä yritettiin oikaista tätä talouden suuntaa. Yhtenä keskeisenä asiana haettiin kustannuskilpailukykyä, ja sitä myös sitten saatiin tällä pitkällä juoksulla, mitä tässä tehtiin.

Se, mikä minua tässä hallituksessa erityisesti sieppaa, on se, että työmarkkinajärjestelmä on heitetty tässä sivuun ja aiheutettu käytännössä tällainen työmarkkinakaaos ja epäluottamus sinne työmarkkinoille. Jos taloutta pitkällä aikavälillä tasapainotetaan, laitetaan kilpailua liikkeelle ja niin poispäin, niin työmarkkinajärjestöt ovat yksi työkalu sopimukseen siinä paketissa, ja tämä osa on tästä jäänyt nytten käyttämättä. Minua tämä erityisen paljon huolettaa, koska Suomi on elänyt tällaisen sopimisen ja konsensuksen avulla hyvin paljon vaikeita aikoja, ja aina on vaikeina aikoina tarvittu tällaisia konsensushakuisia ratkaisuja — nyt näitä murretaan todella voimakkaasti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo.

20.51 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Edelleen edustaja Lyly puhuu kyllä kokemuksen rintäänellä, että näin tehtiin, työmarkkinaratkaisuja tehtiin.

Mutta mennään siihen teidän edelliseen puheenvuoroonne. Viiteentoista vuoteen ei ole tuottavuuskasvua tullut Suomeen. Voisiko näillä ratkaisuilla olla myös joku merkitys siinä? Sen takia me muun muassa tuomme nyt sitten paikallisen sopimisen... [Lauri Lylyn mikrofonin avautuu, jolloin puhujan mikrofonin sulkeutuu — Puhemies: Mikrofonin!] — Edustaja Lyly pelleilee tuolla. [Lauri Lylyn välihuuto] — Sen takia me tuomme tämän paikallisen sopimisen, nimenomaan juuri siksi, että nyt päästään kerrankin sopimaan työpaikoilla. Nämä kolmikantaiset järjestelyt, mitä tässä tehtiin vuosikymmeniä, kyllä, ne toimivat jossain vaiheessa mutta eivät enää 2010-luvulla. Ne ovat valitettavasti vähän niin kuin vanhakantaisia tähän nykyiseen moderniin systeemiin, jossa työpaikoilla pitää kaikki sopia. Arvostan sitä menneisyyttä, mikä edustaja Lylylläkin on siellä työmarkkinapöydissä, mutta se on valitettavasti vanhaa aikaa. Nyt tämä hallitus menee uuteen aikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä edustaja Lyly.

20.52 **Lauri Lyly sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä menevät tavallaan puurot ja vellit sekaisin. Täytyy muistaa, että paikallinen sopiminen tuli 90-luvun puolivälissä työehtosopimuksiin. Ja niin kuin tuossa päivällä totesin, yksityisellä puolella on noin puoli-toista miljoonaa palkansaajaa, joista vajaa miljoona on ollut paikallisen sopimisen piirissä

Punkt i protokollet PR 91/2024 rd

erittäin laajasti tälläkin hetkellä. Se asia on ollut siellä käytännössä, ja sitä tuottavuusloikkaa ei ole siitäkään huolimatta tullut, vaikka siellä se paikallinen sopiminen on ollut. Ja nyt tässä yritetään noin 20 prosentilla laventaa sitä soveltamisaluetta, kun se menee yleissitovaan kenttään ja järjestäytymättömiin yrityksiin, ja kuvitellaan, että tämä yksi 20 prosenttia tekee tässä ison tuottavuusloikan.

Todennäköisesti tässä tulee käymään niin, että tässä murretaan sen työehtosopimuksen perälauta, mikä tarkoittaa sitä, että työehdoilla ruvetaan kilpailemaan alaspäin ja työntekijät ottavat sitä yrittäjälle kuuluvaa riskiä työpaikoissa ja palkoissa — tämä on lopputulema tässä näin. Ja siinä mielessä veikkaan, että me tulemme puhumaan kymmenen vuoden päästä aivan erilaisesta työmarkkinasta kuin tänä päivänä puhumme, ja se tulee olemaan aika hajanainen ja villi. — Kiitos.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.